

ΝΕΟΣ
ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΙ ΕΘΝΙΚΩΙ ΠΑΝΗΓΥΣΤΗΚΙΩΙ

*Ἐξιώθη τοῦ Ζαπτείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διδασκίαν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων*

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΑΘΗΝΗΣΙΝ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ
1912

ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ *

12 **

[Περὶ τοῦ Βατοπεδίου].

Ταῦτα εὑρίσκονται γεγραμμένα ἐν παλαιῷ χειρογράφῳ Παρά-
δεισος τῶν πατέρων κυλουμένῳ, σωζομένῳ ἐν Σκῆτῃ τῆς
Ἀγίας Ἀννης· καὶ εἰσὶν ἀξιόπιστα.

Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 862 ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας,
κατ' ἄλλους δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, ὅτε καὶ τὴν Κρή- 5
την ἐκυρίευσαν οἱ βάρβαροι, κურσεύοντες ἤλθαι μὲ φούστας εἰς τὸ
Ἅγιον ὄρος, καὶ τὴν μονὴν ταύτην παντελῶς ἐγύμνωσαν. Ἐσωθεν δὲ
τοῦ νότου φρυγάνων πλῆθος σωρεύσαντες ἐξήψαν πυρκαϊᾶν, καὶ ἐφθά-
ρη ἡ ἱστορία τῶν ψηφίδων, ἔμεινε δὲ μόνον ἡ ἱστορία τῆς Θεοτόκου
Χαίρε κεχαριτωμένη ἐπάνω τῆς πύλης τοῦ νόρθηκος, καὶ ἐκ πλαγίων 10
δύο, ὁ Εὐαγγελισμὸς καὶ ἔσωθεν τοῦ Καθολικοῦ ἀνωθεν τοῦ δεξιοῦ
κλονος ἡ Θεοτόκος, καὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀλώθητα
καθὼς τὴν σήμερον φαίνονται, ὡς καὶ ὁ ἱεράρχης Νικόλαος ἀνω-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Θ' σ. 161.

** Περιλαμβάνεται ἐν σ. 18-19 τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ ὑπ' ἀριθ. 281 κώδικος
τῆς ἐν Ἀγίῳ ὄρει μονῆς τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἐξεγράφη δὲ τῷ 1895 ὑπὸ
τῶν συνοδευόντων με εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος κ. κ. Σωκράτους Κουγέζ, Ἀδαμ. Ἀδα-
μαντίου καὶ Βασιλείου Καργαδούρη, ἀντιδληθέν ὑπ' ἐμοῦ.

θεν τῆς πύλης τοῦ ἐκ δεξιῶν παρεκκλησίου αὐτοῦ. Ἦν δὲ χρυσοπάφυλον σκέπην τῆς ἐκκλησίας ἔλαβον οἱ βάρβαροι. Τοὺς δὲ μοναχοὺς οὓς μὲν ἐφρόνεσαν καὶ τινες ἐφυγον, οὓς δὲ καὶ ἠχμαλιώτισαν, μεθ' ὧν καὶ τὸν φύλακα τοῦ ἁγίου βήματος· ὅς προλαβὼν, λαβὼν τὸν τίμιον Σταυρὸν καὶ τὴν κτι(ι)τορικὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ἦν προείπομεν, εὐρεθεῖσαν ἐν τῷ φρέατι, ἔρριψεν αὐτήν τε καὶ τὸν Σταυρὸν ἔσω τοῦ φρέατος τοῦ ὑποκάτω τῆς ἁγίας τραπέζης καὶ μίαν λαμπάδα μετ' αὐτῶν ἀναμμένην καὶ ἐσκέπασε τὴν πηγὴν ἐπιτήδεια προμηθείᾳ τῆς Θεοτόκου. Ἐἶτα ἐξελθὼν τοῦ φυγεῖν συνέλαβον αὐτὸν οἱ βάρβαροι καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς Κρήτην. Μετὰ δὲ χρόνους 70 ἐν ἔτει 932, ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου Πορφυρογεννητου, υἱοῦ Λέοντος τοῦ Σα-
 φου, λυτρωθεὶς ἢ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ ἠρώτα τὸν ἡγούμενον περὶ τῆς κτιτορικῆς εἰκόνης. Ὁ δὲ ἡγούμενος ἀγνοῶν, ποιήσαντες εὐχὴν ἤνοιξαν τὸ στόμιον τοῦ φρέατος, καὶ εἶδον θαῦμα παρά-
 15 δοξον, τὴν μὲν ἁγίαν εἰκόνα ἐπάνω τοῦ ὕδατος φερομένην ἄδροχον καὶ ἔμπροσθέν τῆς τὸν τίμιον Σταυρὸν καὶ τὴν λαμπάδα ἀναμμένην. Ἐξαγαγόντες οὖν τὴν τε εἰκόνα, Σταυρὸν καὶ τὴν λαμπάδα, ἔστησαν εἰς τὸ ἱερὸν σὺνθρονον, ὅπου καὶ μέχρι τοῦ νῦν δρᾶται πανευλαδῶς προσκυνουμένη.

20 Κατῆκουν δὲ οἱ μοναχοὶ εἰς τὰ ἐρείπια, ἔχοντες τὸν ναὸν καθὼς ἠδύνοντο πενηχρῶς στολισμένον τότε. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 938 τρεῖς ἄρχοντες εὐγενεῖς πλούσιοι, Ἀθανάσιος, Νικόλαος καὶ Ἀντώνιος ἐκ τῆς Ὀρρεσιᾶδος (Ἀδριανουπόλεως) ἦλθον εἰς τὸ Ὄρος μονάσαι πο-
 θούντες καὶ ἀνεγεῖραι μονὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐκ βάρων, ἔχοντες φλωρία
 25 ἀνὰ 3000:9000. Καὶ μαθόντες τὴν φήμην τοῦ δούλου Ἀθανασίου, οἰκοδομοῦντος τότε τὴν Λαύραν, ἐζήτησαν μείναι παρ' αὐτῷ καὶ δοῦναι τὰ χρήματα εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς Λαύρας. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· «Ἡ μονὴ αὕτη τῷ βασιλεῖ Νικηφόρῳ κτίτορι αὐτῆς ἀνατέθεται· ἀλλ' εἰ βούλεσθε κτίσαι μονὴν, ἴδου ἡ μονὴ τοῦ Βατοπεδίου ἐρείπιον οὕσα.
 30 Ἀνακαινίσατε αὐτήν καὶ ἔχετε τὸν μισθὸν ἐκ θεοῦ». Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἤγαγεν εἰς Βατοπέδιον, καὶ ὑπέδειξεν αὐτοῖς τὴν χρεῖαν

7. ὑπὸ κάτω 8. ἐπιτήδεια 12. Μετὰ τὴν λέξιν λυτρωθεὶς ἔπονται ἐν τέλει τῆς σελίδος ὡς σημείωσις διαγεγραμμένη τὰδε· Ὁ δὲ Νισούστρις οὗτος μετὰ τὴν ἐρήμωσιν τῆς μονῆς Βατοπεδίου ἀπῆλθεν εἰς τὴν νῆσον Πάρον, καὶ ἐκρήμνισε τὸν διαβόητον ναὸν Ἑκατονταπυλιανὴν καλούμενον· ὅτε καὶ ἡ ὁσία Θεοκτίστη Λεσβία ἐκρῦβη εἰς τὸ δάσος καὶ ἀσκήτευεν.

15. ἀβρόχων 17. ἔστησαν 21. πενηχρῶς 23. μονᾶσαι 24. αὐτῶν
 28. ἀνατέθηκε ἢ 30. ἀνακαινήσατε 31. Βατοπαιδίον

τῆς κοσμήσεως. Καὶ λαβόντες ἔνθεον ζῆλον κατέβαλον τὰ χρήματα ἃ εἶχον καὶ ἐκόσμησαν τὴν μονὴν ὡς ἦτον καὶ πρότερον. Καὶ γενόμενοι μοναχοί, ὁ μὲν Νικόλαος ἐγένεν ἡγούμενος τῆς μονῆς, καὶ οἱ δύο θεαρέστως πολιτευσάμενοι ἐκαιμήθησαν ἐν Κυρίῳ, οἵτινες κεῖνται ἐν τῷ προνάφῳ καὶ ἐορτάζονται ἢ ὡς κτίτορες τῆ ἰς Δεκεμβρίου. Φυ-
 15 λάττει δὲ ἕκτοτε ἡ μονὴ αὕτη ἐκ παραδόσεως νῦν γίνεται παράκλησις ἢ τῆς Θεοτόκου κατὰ πᾶσαν Δευτέραν ἑσπέρας, καὶ πᾶσαν Τρίτην γὰ γίνεται λειτουργία εἰς καθολικὸν ναὸν χάριν τῆς ἀνευρέσεως τῆς ἁγίας εἰκόνης Βηματαρίσσης. Ὑστερον δὲ ἦλθον οἱ δύο ὅσοι Συμεῶν καὶ Σάδδας Σέρβοι καὶ ἠγειραν παρεκκλήσια ἕξ, ἀφιέρωσαν δὲ καὶ τὸ
 10 λεγόμενον προσφόριον μετὰ τὸν τόπον τοῦ Καλοῦ κάστρου καὶ τῆς Κομητίσσης, καὶ ἐφάνησαν ὡς νέοι κτίτορες. Ἐἶτα, ἐρημωθείσης τῆς μονῆς παρὰ τοῦ λατινόφρονος Μιχαὴλ βασιλέως καὶ Βέκκου πατριάρχου ὡς μὴ εἴξαντες λατινοφρονῆσαι, ἐκαλλώπισαν αὐτὰ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς καὶ μᾶλλον Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος, ὡς φαίνονται εἰς τὰ
 15 χρυσόβουλλά των. Ὁ δὲ Λάζαρος κράλης Σερβίας ἀφιέρωσε τὴν ἁγίαν Ζώνην τῆς Θεοτόκου, ἧτις εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Πόλεως ἀπὸ τοῦς Λατίνους ἐχομίσθη ἀπὸ τοῦς καταφυγόντας εἰς Σερβίαν ἄρχοντας Ῥωμαίους.

Ὁ δὲ ναὸς οὗτος εἶναι θαυμαστὸς βρασταζόμενος ἀπὸ τέσσαρας
 20 κίονας πορφυρόχρυσους· ἀνωθεν τῶν δύο εἶναι μετὰ ψηφία ὁ Εὐαγγελισμὸς, τὸ τέμπλον μετὰ κίονια καὶ μάρμαρα ὠραία· τὸ ἔδαφος μετὰ λαμπρὰ πορφυρὰ μάρμαρα κατεστρωμένον· ἔξωθεν δὲ εἶναι φιάλη θαυμαστή μετὰ κουβούκλιον ἀνωθεν διπλοῦν ἀνωθεν τῶν κίωνων τοῦ εἶναι γλυπτὰ τὰ ὀνόματα τῶν κτιτόρων Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ καὶ Ἰωάννου
 25 Καντακουζηνοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ματθαίου. Ἡ Τράπεζα σταυροειδῶς μετὰ 24 τραπέζας μαρμαρίνας· τὸ καμπαναρίον μετὰ σκαλοῦνια 24 ἕως τὸ πάτωμα κἀκεῖθεν ἀνωθεν πατώματα 5, τὸ δὲ καθὲν πάτωμα ἔχει σκαλοῦνια 8. ἢ Ἐσωθεν τοῦ ἁγίου βήματος ἵσταται ἡ θαυμα-
 30 τουργὸς εἰκὼν τῆς Θεοτόκου Βηματαρίσσης μετὰ μίγματα εὐώδη συνθε-
 μένη, ἵσταμένη ἐπάνω τοῦ ἱεροῦ σὺνθρόνου μετὰ τὴν ἰδίαν ἐκείνην λαμπάδα ἐνώπιόν τῆς. Ἐκεῖ εἶναι καὶ δύο εἰκόνες τῆς βασιλίσσης Θεο-
 δώρας νινία κληθέντες, κρεμάμεναι ἀνωθεν τοῦ ἡγουμενίου στασιδίου. Ἐδύρσκεται καὶ σταυρὸς ἐγκόσμημένος μετὰ λίθους καὶ μαργαρίτας καὶ

4. οἵτινες κεῖνται ἔγραψα· ὧν κεῖται 13-14. Κομητίσσης 17. ἄλωσιν
 20. βρασταζόμενος 21. δύο νηρηφία 22. μαρμαρα ὠραία 23. πορφυρὰ
 26. Καντακουζινοῦ ἡοῦ 28 (καὶ κατωτέρω πανταχοῦ). ἕως 33. νινία

ἐν κομβολόγιον κεχρυσωμένον θαυμαστόν. Ἐνωθεν τῆς πύλης τοῦ νάρθηκος ὁ δεσπότης Χριστὸς ζωγραφισμένος διὰ ψηφιδῶν καὶ ὁ Ἐυαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου πικραπλησίως. Εἰς δὲ τὸν τοῖχον τοῦ νάρθηκος εἶναι βασιλεῖς ἱστορισμένοι κτίτορες τῆς μονῆς μετὰ μουσείου. Ἐξω δὲ εἰς τὸν μικρὸν νάρθηκα εἶναι ἱστορισμένη ἢ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου, τὴν ὅποιαν ἕνας διάκονος, θυμωθεὶς κατὰ τοῦ κελλαρίτου πῶς δὲν του ἔδωσε κρασί νὰ πῆ, ἐκτύπησεν ὡς ἀνόητος εἰς τὸ δεξιὸν μάγουλον με μάχαιραν πλησίον τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅθεν ἐξῆλθεν, ὡς τοῦ θαύματος, αἷμα πολὺ, καὶ ἔκτοτε τὴν ὀνόμασαν Ἐσφαγμένην· τὸ δὲ ἐκχυθὲν αἷμα φαίνεται εἰς τὸ πρόσωπον, ἐπάνω εἰς τὴν πληγὴν. Ὁ δὲ ἐλεεινὸς διάκονος τῆς ὥρας ἔμεινε τυφλὸς, καὶ μετὰ ταῦτα ποιήσας στασίδιον ἐνώπιον τῆς εἰκόνος ἐκέλευε προσήχεται ἀεγῶς ἕως τέλους τῆς ζωῆς του· εἰς τὸν ὅποιον ἢ εὐσπλαγγνία τῆς Θεοτόκου τοῦ ἐχάρισε πάλιν τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ τὸ πταίσμα του ἐσυγχώρησεν. Ἡ χεὶρ ὅμως ἔμεινε κατάξηρος. Ἐὰν ἀναλογεῖται τῆς ἐκκλησίας εἶναι ἀξιοθέατα ὧν τὸ μὲν τοῦ δεξιοῦ χοροῦ ἔχει γλυπτοὺς τοὺς 24 οἴκους τῆς Θεοτόκου, τὸ δὲ ἄλλο ἔχει πλουσία διάφορα ἢ καὶ ποικίλα μὲ ἱστορίαν. Ἐξωθεν τοῦ ναοῦ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν εἶναι μετὰ λαμπρῶν καὶ στυλπονοτάτων μαρμάρων. Εἰκόνες ῥωσσοικαὶ κρέμονται εἰς τοὺς χοροὺς ὑπὲρ τὰς 100. Δεξιῶθεν τοῦ Καθολικοῦ εἶναι παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ ἀριστερῶθεν τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, ἐνθα εἶναι καὶ μία εἰκὼν τῆς Θεοτόκου εἰς μίαν καμάραν ἱστορισμένη, ἢ ὅποια ἐφώνησε τῆς βασιλίδος μὴ εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν. Ἡ δὲ ἱστορία ὡς ἐν συντέμῃ εἶναι τοιαύτη. Κατὰ τὸ 382 ἢ βασίλισσα Πλακιδία, γυνὴ Κωνσταντινου, γαμβροῦ τοῦ Μ. Θεοδοσίου, ἔθετο βουλήν μετὰ τοῦ ἀνδρός της ἐλθεῖν καὶ προσκυνῆσαι τὸ μοναστήριον τοῦτο, ἰδεῖν καὶ τὸν Ἀρκάδιον ἀδελφόν της, ὄντα ἐν Κωνσταντινουπόλει. Καὶ δὴ, ἐρχομένη ἀπὸ Ῥώμης διὰ θαλάσσης καὶ φθάσασα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Βατοπεδίου τὸν λεγόμενον Γυναικειόν, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ πλοίου εἰς τὸν αἰγιαλόν. Οἱ δὲ μοναχοὶ τῆς μονῆς ἐξῆλθον εἰς προὔπαντησίν της· καὶ φθάνοντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, αὐτοὶ μὲν εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν ἀπὸ τῆς μεγάλης

πύλην τοῦ ναοῦ, ἢ δὲ βασίλισσα, εἴτε ἐκ θεοῦ ὀδηγήθηται εἴτε διὰ ταπεινώσειν καὶ εὐλάβειαν, δὲν ἠθέλησεν εἰσελθεῖν διὰ τῆς χαλκῆς πύλης, ἀλλὰ διὰ τῆς βορεινῆς τῆς πλησίον τῆς πηγῆς. Ὡς δὲ ἔβλεπε τοιοῦτον σκοπὸν, τῆς ἦλθε φωνὴ ἀοράτως πάραυτα λέγουσα αὐτῇ «Στήθι καὶ μὴ ὑπάγῃς ἔμπροσθεν, ἵνα μὴ πάθῃς κακὸν τι». Ἡ δὲ, ὡς ἠῆκουσε τὴν τοιαύτην φωνήν, ἔπεσε χαμαὶ ἐκ τοῦ φόδου της καὶ ἤρξατο κλαῖν καὶ δέεσθαι τοῦ θεοῦ νὰ της συγχωρήσῃ τὸ πταίσμιον τῆς τόλμης. Ὅθεν καὶ ἀνήγειρεν ἐκεῖ ναὸν ἕτερον τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. ἢ Εἰς δὲ τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐνθα ἠκούσθη ἢ φωνὴ ὤρισε καὶ ἱστόρησαν τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου· καὶ νῦν ἄπει κανδήλιον ἀκοίμητον ἕως τῆς σήμερον· ἐπονομάζεται δὲ ἢ εἰκὼν Ζωοδόχος. Ἡ δὲ βασίλισσα, φθάσασα εἰς Κωνσταντινουπόλιν, ἐδηγήθη τοῦ ἀδελφοῦ της Ἀρκαδίου τὸ θαῦμα, καὶ πάραυτα ἔστειλε βοήθειαν εἰς τὴν μονὴν καὶ ἀφιέρωματα διάφορα καὶ τὸ μετόχιον εἰς τὸ Περιθώριον καὶ τὸ τέταρτον μέρος τῆς παραθαλασσίας λίμνης καὶ ἐργαστήρια ὅ εἰς τὸ Καστέλλι καὶ χρυσοῦ λίτρας 12 καὶ ἀργυρίου 17· τὸ ὅποιον εὗρισκεται εἰς τὸν παλαιὸν κώδικα τῆς μονῆς σημειωμένον. Αὐτὸς δὲ Ἀρκάδιος ἔστησε καὶ τὴν ὑψηλὴν στήλην ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸν νῦν λεγόμενον Γυναικειὸν φόρον.

Ἐνωθεν δὲ τοῦ νάρθηκος εἶναι βιβλιοθήκη πλουσιωτάτη· εἶναι δὲ καὶ ἄλλη βιβλιοθήκη ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ ὑποκάτωθεν δὲ τῶν κατηχουμένων ὁρᾶται καὶ ἄλλη μία θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Θεοτόκου εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς Παραμυθίας καλούμενον, ἐπάνωθεν τῆς σκάλας ἀναβαλόντας δεξιὰ εἰς τὸν τοῖχον ἱστορισμένη ἢ ὅποια ποτὲ ἔστρεψε τὸ πρόσωπόν της πρὸς τὸν ἡγούμενον, ὡς τοῦ θαύματος, καὶ τοῦ ἐφανέρωσε τὴν βουλήν ληστῶν καὶ καταδρομῆν ὅπου ἔμελλον ποιῆσαι εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ οὕτως ἔμεινε ἀνεπηρέαστον, φαίνεται δὲ καὶ ἕως τῆς σήμερον οὕτω στρεφόμενον τῆς εἰκόνος ταύτης πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ ἔμπροσθεν της ἄπει κανδήλιον ἀκοίμητον καὶ λαμπρὰ μεγάλη εἰς μνήμην τοῦ τοιοῦτου θαύματος. Ἐπάνωθεν δὲ τοῦ νάρθηκος εἶναι τὰ κατηχούμενα, καὶ ἀπ' αὐτὰ φαίνεται ὅλος ὁ ναός. Ἐχει καὶ ὠρολόγιον μέγα ἢ ἐγγὺς τῶν κατηχουμένων ἐπὶ πύργου ὑψηλοῦ· πλησίον δὲ τοῦ ὠρολογίου εἶναι ἀραδικῶς παρεκκλήσια τέσσαρα. Ἐκτίσθη δὲ καὶ ἐκκλησία τῆς ἁγίας Ζώνης ὡς Καθολικὸν μετὰ χοροῦ καὶ νοσοκομεῖον νεωστὶ μὲ κελλία πολλὰ εἰς τὸ ἀνατολικὸν

2. ζωγραφισμένος 4. Μωσίου 6-7. δὲν τοῦ ἔδωσε 12. ἀεγῶς
 14. πταίσμα 15. ἀναλογεῖται ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέν-
 τος ἀναλογία 17. εχει 20. δεξιῶθεν 21. ἀριστερῶθεν 23. Εἰς τὴν
 λέειν ναὸν (α) ἀντιστοιχεῖ ἢ ἐξῆς ὑποσημειώσεως· α + ἐν ἄλλοις εὗρισκεται διὰ ἢ
 βασιλὶς Εὐδοκία γυνὴ τοῦ Μικροῦ Θεοδοσίου ἦτον καὶ οὐχὶ ὡς ἄνωθεν.
 28. βατοπαιδίου

7. νὰ τῆς πταίσμιον 12. ἀδελφοῦ 16. Καστέλι 25-26. καὶ τοῦ

μέρος ὡς μονύδριον πολυέξοδον. Δεξιόθεν τῆς μονῆς εἶναι ὁ ἄρσανάς, ἐξ ἀριστερῶν δὲ τὸ κοιμητήριον τῶν πατέρων, τοῦ ὁποῖου ὁ ναὸς ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐνθα εὐρέθη νεωστὶ κατὰ τὸ 1841 τὸ ἅγιον λείψανον τοῦ ὁποῖου πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ μυροβλύτου, ὁ βατοπειδινῶ ὁποῖου, οὗ τὸν βίον συνεγράψατο ὁ παναγιώτατος πατριάρχης Φιλόθεος ἑλληνιστὶ μὲ εὐφράδειαν θαυμάσιον ὡς συμπατριώτου του καὶ λίαν προσφιλεστάτου αὐτοῦ ὄντος, ἀκμάσαντος ἐν τοῖς χρόνοις Ἀνδρονίκου Β' καὶ Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1340. Πλησίον δὲ τῆς μεγάλης θύρας τοῦ μοναστηρίου εἶναι στέρνα εὐρύχωρος βαθεῖα καὶ κάτωθεν αὐτῆς ὁ μύλος· ἔχει δὲ παρεκκλήσια ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν δεκαπέντε.

13*.

Περιγραφή τῶν ὄσων μονῶν ἀρχαίων μὲν, μὴ σωζομένων δὲ νῦν, ὡς ὅτι αἱ μὲν παντελῶς ἐρημώθησαν ἀπὸ καιρικᾶς περιστάσεις, αἱ δὲ ἠνώθησαν καὶ ὑπετάγησαν ταῖς λοιπαῖς.

[Μονὴ τοῦ Ζυγοῦ].

Ἡ πάλαι περίφημος μονὴ τοῦ Ζυγοῦ καλουμένη, ἣ καὶ πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ ὁποῖου Ἀθανασίου τῆς Λαύρας εὐθηνουμένη, ἔξωθεν τῆς ὁποίας εὐρῶν τὸν ἀπλοῦν ἐκείνον γέροντα ἡσυχάζοντα, καὶ ἔμεινεν εἰς αὐτὸν ὑποτασσόμενος, ἣ καὶ τὰ πρωτεῖα τῆς Λαύρας φέρουσα καὶ ἐν τῇ α' Τυπικῇ τοῦ Ὄρους σημειουμένη. Ἀπὸ καιρικᾶς καταδρομᾶς ἐρημωθείσα, μόλις ἐρείπια τοῦ ναοῦ καὶ ἴχνη τοῦ τείχους αὐτῆς σώζονται εἰς τὸν Ζυγὸν καλούμενον τόπον, παρ' οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβε, νῦν νομῆ τῶν ζῳῶν τῆς μονῆς Χιλανδαρίου κατήντησε γενέσθαι.

1. μονήδριον δεξιόθεν 4. Μυροβλήτου [5. βατοπειδινῶ 6. εὐφραδίαν 8. Καντακουζηνῶ 10. εὐρύχωρος Μύλος

* Περιλαμβάνεται ἐν σελ. 173—182 τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ ἐπ' ἀριθ. 281 κώδικος τῆς ἐν Ἁγίῳ ὄρει μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος, ἐξ οὗ ἐξεγράφη τῇ 1895 ἐν μέρει μὲν ὑπὸ τοῦ συνοδευόντος με εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος κ. Σωκράτους Κουγέα, ἐν μέρει δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀδαμ. Ἀδαμαντίου, ἀντιδληθῆν ὑπ' ἐμοῦ.

15. ἣ καὶ 16. ἀφίξεως εὐθηνουμένη 17. εὐρῶν 18. ἣ

Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νικηφόρου.

Ἡ μονὴ αὕτη τοῦ Ἁγίου Νικηφόρου καλουμένη, τοῦ καὶ Ξηροποταμίτου λεγομένου, φαίνεται ἐν τοῖς κώδιξι τῶν Πρακτικῶν ἡσυχαστηρίων, καθὼς ἐν τῇ Λαύρᾳ καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Φιλοθέου σώζεται γεγραμμένη, ἔκειτο ἐνθα νῦν ἡ μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου, παρ' οὗ καὶ ὁ ἡ τῆς Ξηροποτάμου μονὴ τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβε καὶ Παῦλος ὁ Ξηροποταμίτης ὁ προφητεύσας περὶ τῆς προόδου τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τῆς Λαύρας.

|| Μονὴ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου τοῦ Πύργου.

σ. 174

Ἡ μονὴ αὕτη τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καὶ Πύργου καλουμένη ἐκτίσθη πρῶτον παρὰ τοῦ ἁγίου Βασιλείου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, μαθητοῦ χρηματίσαντος τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου τοῦ νέου, ὡς ὀπισθεν εἰς τὸν Βίον του φαίνεται, τοῦ καὶ ἐν ἁγίοις κατελεγμένου, ὡς ἐν τῇ α' Φεβρουαρίου φαίνεται ἐν τοῖς Μηναίοις « Μνήμη τοῦ ὁποῖου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης τοῦ ὁμολογητοῦ »· ἠγώ- νίσθη γὰρ κατὰ τῶν Μανιχαίων. Οὗτος, ἐλθὼν εἰς τὸ Ὄρος ἡσυχάσαι, ἠγείρε τὴν μονὴν ταύτην εἰς τιμὴν καὶ ὄνομα τῆς θείας τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως· τὴν δὲ κλήσιν ἔλαβεν ἐκ τοῦ ὀνόματος. Καλεῖται δὲ καὶ μονὴ τοῦ Πύργου· ὅτι αὐτῆς ἦτον καὶ ὁ νῦν σωζόμενος πύργος μεσόγειος διὰ τοὺς πειρατὰς εἰς τὸν ἀμπελῶνα Χιλανδαρίου, σφαιερῶς καλούμενος τῆς βασιλείσεως, ψευδῶς πάντη. Ἠνώθη δὲ μετὴν τὴν μονὴν Χιλανδαρίου κατὰ τὸ 1251 ἔτος, ὡς φαίνεται εἰς ἀρχαίον ὑπόμνημα κρῖσιμον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ζωγράφου. Ἠνώθη δὲ ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου 1281· ὕστερον ἀμεληθεῖσα κατερημώθη σχεδὸν ἔλη, σωζομένου τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναλήψεως καὶ τειχῶν αὐτῆς.

9. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ Βασιλίου 13. κατηλλημένου 20. μεσόγειος 25. σωζόμενον

Μονὴ τοῦ Νεακίτου.

Ἡ μονὴ τοῦ Νεακίτου κείται μεταξύ Ζωγράφου καὶ Κασταμονίτου ἕτις ἦτο διάστημα τὸ πάλαι ὕστερον ἠνώθη μετὰ τῆς Κασταμονίτου. Ἐν ἣ καὶ γράμματα τοῦ πρώτου τοῦ Ὄρους σώζονται περὶ τῆς τριακτῆς ἐνώσεως Θεοφυλάκτου μοναχοῦ, πρώτου τοῦ Ὄρους, τοῦ ἐν 5' Τυπικῷ τοῦ Ὄρους σημειουμένου. Ὑστερον δὲ ἀμεληθεῖσα ἐρημώθη καὶ αὕτη ὡς ἡ ἄνω· σώζονται δὲ τὰ ἴχνη αὐτῆς μόνον.

σ. 175

|| Μονὴ Ξηροκάστρου.

Ἡ μονὴ τῆς Θεοτόκου ἐν τόπῳ τοῦ Ξηροκάστρου κειμένη· ἀφ' ἧς 10 πολλοὶ λόγιοι καὶ ἐνάρετοι ἄνδρες εὐρίσκονται ἐν ταῖς κώδιξιν οὗτι ἐλαμψαν εἰς αὐτήν. Εἰς δὲ ἠγούμενος αὐτῆς, λαβὼν τὸ σχῆμα παρὰ τοῦ ἠγούμενου τῆς Λαύρας, ἀφιέρωσεν αὐτήν μετὰ θάνατον εἰς τὴν Λαύραν· οὕτως τὸ ἀφιερωτικὸν γράμμα σώζεται ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ζωγράφου μὲ σίγνα τῶν ὑπογραφῶν, ὡς τὸ εἶδομεν. Ἀπὸ καιρικῶς 15 περιστάσεις ἀφιερῶθη παρὰ τοῦ πρώτου τοῦ Ὄρους εἰς τὴν Λαύραν· αἱ δὲ Λαυριῶται ἠλλαξαν αὐτήν μετὰ τῶν Ζωγραφευτικῶν, λαβόντες ἀγρόν τινα εἰς Ἱερισσόν, Ἄρμενον καλούμενον. Σώζεται δὲ νῦν τὸ τεῖχος αὐτῆς πλησίον τῆς Γιοδάντζας.

Μονὴ ἐτέρα τοῦ Ξηροκάστρου τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων.

Ἡ μονὴ αὕτη, τοῦ Ξηροκάστρου καὶ αὕτη καλουμένη διὰ τὸ μέ- 20 ρος Ξηροκάστρου καλουμένου τόπου ἐπ' ὀνόματι τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, εἰς τὴν δεσποτείαν τῶν Ζωγραφευτικῶν ὑποκειμένη. Ἦς τὸ πρατήριον γράμμα σώζεται ἐν μεμβράναις ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ζωγράφου κατὰ τὸ ἔτος 5υπη', ὑπόμνημα ἀξιόλογον περιέχον ὑπογραφὰς ἠγου- 25 μένων, Παύλου Ξηροποταμίτου, Κουτλουμουσίου Γαβριήλ καὶ ἄλλων πολλῶν, τὸ ὅποιον ἐγένεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰωάννου Τζιμισχῆ ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ 988.

1 (καὶ 2). Νεακίτου 2 (καὶ 3). Κασταμονίτου 14. ἴδομεν 15. Λάβραν 24. περιέχωρ

Ὅρα τὸ τοιοῦτον γράμμα γεγραμμένον ὀπισθεν ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς μονῆς τοῦ Ζωγράφου, ἐν ᾗ πιστοῦνται μοναὶ τινες παλαιαὶ οὖσαι καὶ ὡς νεώτεραι νομιζόμεναι παρὰ τῶν ἐντυχόντων.

|| Ἡ μονὴ καλουμένη Ἄρκου.

σ. 176

Ἐκεῖτο πλησίον τοῦ Ξηροκάστρου, ἔτι τὸ Ξηρόκαστρον μονὴ δὲν ἦτον, ἀλλὰ τεῖχος ξηρόλιθος πρὸς φύλαξιν· ἔθεν αἱ πρὸς τὸ τεῖχος αὐτὸ πλησιάζουσαι μοναὶ Ξηροκάστρου ἐλέγοντο.

Μονὴ τῶν Ἀμαλφινῶν.

Ἡ μονὴ αὕτη ἦτον Ἰταλῶν ἐκ πόλεως Ἀμαλφίνης εἰς καισαρικὸν 10 ἱμπερίον κράτος, ὀρθοδοξούντων τότε, ἔχοντες καὶ πλείον μέγα, καμίζοντες ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν τὰ ἐκ τῆς πατρίδος στελλόμενα σιτηρέσια. Φαίνεται δὲ καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου, ἔτι προσ- 15 ἔφερον εἰς αὐτὸν δῶρον γάρου ἦτοι ἀλμολαχάνων. Ὁ ταύτης ἠγούμενος ὑπεγράφετο Ἰταλιστὶ. Εἶχαι δὲ καὶ σκήτην κελλίων, τὰ νῦν λεγόμενα Προδάτα· πλὴν Προδάτα ἰταλιστὶ ἐκαλεῖτο. Νῦν δὲ, ἐρημω- 15 θεῖσιν τῆς μονῆς ταύτης, σώζονται τὰ ἐρείπια ἐφ' ὕψηλοῦ τόπου ὡς φρούριον, καὶ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὑπόκειται δὲ τόπος αὐτῆς ὄλος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Λαύρας, Μορφουσοῦ κοινῶς καλούμενος.

Μονὴ τῶν Βουλευτηρίων.

Ἡ μονὴ αὕτη ἦτον ἐνθα νῦν ἡ σκήτη τῆς Ἁγίας Ἄννης, παρα- 20 θαλάσσιος οὖσα, ἧς δὲ ἠγούμενος ὁ ὁσῖος Γερόντιος. Ἔλαβε δὲ αὐτήν καὶ ὁ Εὐστράτιος ὁ πρὸ ὀλίγου ἠγουμενεύσας τῆς Λαύρας μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Εἶτα ἔδωκεν αὐτήν τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ Ἀθανασίῳ, περὶ οὗ διάλεξις ἐγένετο μετὰ Παύλου Ξηροποταμίτου. Ἐρημωθεῖσα δὲ παρὰ τῶν βαρβάρων, ἀνέβησαν οἱ μοναχοὶ αὐτῆς 25 ἐνθα νῦν ἡ σκήτη τῆς Ἁγίας Ἄννης.

3. οὖσαι 6. ξηρόλιθος 9. ἦτον 14. ὑπεγράφετο 18. τὸ Μορφουσοῦ διορθωτέον εἰς Μορφουνοῦ κοινῶς καλουμένης 22. πρὸς

α. 177

|| Μονὴ τοῦ Φιλοπάτορος.

Ἡ μονὴ αὕτη ἦτον τοῦ μοναχοῦ Φιλοπάτορος, ὅστις καθιέρωσεν αὐτήν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βατοπεδίου. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1071 ἐπὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ Διογένης ἐγένετο διένεξις περὶ τῶν ὄρων αὐτῆς.

5 Ἦτον δὲ πρῶτος τοῦ Ὄρους Παῦλος ὁ τῆς τοῦ Χειμάρρου καὶ Ἁγίου Παύλου ἡγούμενος. Ὅθεν ἐγένετο τὸ παρὸν, τὸ ὁποῖον σώζεται εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Παύλου εἰς ἐνθύμησιν.

Κατὰ τὸν Μάιον μῆνα ἐν ἔτει εἴφοθ' 1071 ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ Δούκα, καθολικῆς συνάξεως γενομένης τοῦ Ἁγίου ὄρους, 10 ἠτήσατο ἡμᾶς ὁ μοναχὸς κύρ Θεοδόσιος, καθηγούμενος τῆς λαύρας τοῦ Βατοπεδίου (αἱ μεγάλαι μοναὶ λαῦραι κοινῶς ἐκαλοῦντο διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐταῖς οἰκούντων μοναχῶν· ὅθεν καὶ ἡ τῶν Καρυῶν Λαύρα ἐκαλεῖτο καὶ ἡ τοῦ Βατοπεδίου ὡς καὶ ἡ Λαύρα τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ἥτις νῦν μεγίστη Λαύρα καλεῖται), τὸν τε εὐλαδέστατον 15 πνευματικὸν Κύριον Παῦλον (τὸ ὄνομα Παύλου συγχέει τὴν ἔννοιαν, καὶ νομίζουσι τινες ὅτι ὁ εἰς καὶ αὐτὸς πρῶτος Παῦλος νὰ εἶναι. Ὅθεν εἰς σαφήνειαν ἄλλος εἶναι ὁ τοῦ Ῥαγκαθῆ, ἄλλος δὲ ἐπὶ Ἀθανασίου, ἄλλος δὲ ἄνωθεν γ' καὶ ἄλλος δὲ τῆς Καλλινίκου μονῆς ἡγούμενος ὡς ἄνωθεν), πρῶτον τοῦ Ὄρους, τοῦ ἀπελθεῖν μετ' αὐτοῦ καὶ 20 διαχωρῆσαι τὰ ὄρια τῆς ὑπ' αὐτοῦ λαύρας Βατοπεδίου, τὸ λεγόμενον μονύδριον τοῦ Ἱεροπάτορος, ὅπερ δέδωκεν αὐτὸς ὁ Ἱε[ρο]πάτωρ τῷ Βατοπεδίῳ. Γενομένων οὖν σὺν αὐτῷ ἐν τῷ τόπῳ, καὶ οἱ μὲν τοῦ Βατοπεδίου διενίσταντο τὸ ἀριστερὸν ὑπάρχειν ῥυάκιον, αἱ δὲ τῆς μονῆς Καλλινίκου ἀντέλεγον μὴ αὐτὸ εἶναι, ἀλλὰ τὸ ἀνερχόμενον δεξιὰ. 25 Ὁ δὲ πρῶτος, διαχωρισμὸν εἰρηρικὸν ἐν ἀλλήλοις σπεύδων, δέδωκε τῷ μοναχῷ Παύλῳ καὶ καθηγουμένῳ τῆς μονῆς τοῦ Καλλινίκου τὴν ἐξουσίαν ἅπασαν τοῦ διαχωρῆσαι διὰ τοῦ τιμίου Σταυροῦ οἰκεία ὑπογραφῇ βεβαιωθέν· καὶ ἐπεδόθη τῇ ῥηθείᾳ λαύρα τοῦ Βατοπεδίου.

α. 178 || Μηνὶ καὶ Ἰνδικτιῶνι τοῖς προγραφεῖσι.

30 Γραφὴν προτάξει ἡμετέρα χειρὶ Γρηγορίου τοῦ μοναχοῦ τοῦ Ἱερακάρη προεστῶτος, παρουσίᾳ τῶν υπογραψάντων μαρτύρων.

9. Δούκα 10. Κύρ 11-14. Ἐὼν ἐν παρενθέσει αἱ μεγάλαι — καλεῖται προηγείται Σημ. 11. λαῦραι 13. ἁγίου ἁγίου 15-19. Ἐὼν ἐν παρενθέσει τὸ ὄνομα—ὡς ἐνθεν προηγείται Σημ. 16. νομίζουσι τινες 21. μονήδριον

- † Παῦλος μοναχὸς καὶ πρῶτος.
 † Ἰλαρίων μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τοῦ Ἁγίου Νικηφόρου.
 † Νικηφόρος μοναχὸς ἡγούμενος τοῦ Βερροιώτου.
 † Νικηφόρος μοναχὸς ὁ Κολετζῆς· † Σισώης Μ. ὑπέγραψα.
 † Νικόδημος μοναχὸς καθηγούμενος τοῦ Λουτρακίου. 5
 † Θεόδωρος μοναχὸς ὁ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ξενοφῶντος ὑπέγραψα ἰδίᾳ χειρὶ.
 † Ἀντώνιος μοναχὸς ἡγούμενος μονῆς τοῦ Ὀστρακᾶ.
 † Μιχαήλ μοναχὸς ἡγούμενος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τοῦ Δομετίου.
 † Ἰωαννίκιος μοναχὸς ἡγούμενος τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων Γλωσσίων. 10
 † Νικήτας μοναχὸς ἡγούμενος τοῦ Σαράβαρη.
 † Παῦλος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Καλῶν γερόντων.
 † Δημήτριος μοναχὸς τοῦ Δερματᾶ.
 † Δομέτιος μοναχὸς μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος. 15
 † Πέτρος μοναχὸς μονῆς τῶν Κάτω Μονῶν ὑπέγραψα».
 Ἐὼς ἄνωθεν ἐγκλητικὸν σώζεται εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Παύλου, ἐν ἣ ἰδίᾳ τότε ἡγούμενος ὁ ῥηθεὶς Παῦλος ὁ καὶ πρῶτος τοῦ Ὄρους τότε ὑπάρχων.

Μονὴ τοῦ Ἱεροπάτορος.

20

Ἡ δὲ μονὴ τοῦ Ἱεροπάτορος δεικνύεται ὅτι ἦτα ἐνθα νῦν τὰ βατοπεδινὰ κελλία, ἅτινα τότε ἦσαν αὐτοδέστοτα μονύδρια, κατὰ καιροὺς ὁμῶς ἀφιεροῦντο εἰς τὰς μεγάλας μονὰς, καὶ ἦσαν ὑποκείμενα εἰς αὐτάς.

Μονὴ τοῦ Φαλακροῦ.

25

Ἡ μονὴ αὕτη εἶναι ὁ πύργος καὶ τείχη φαινόμενα, νῦν ἀγρὸς τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, ἄνωθεν κείμενον Βογοροδίτζης.

σ. 179

|| Μονὴ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

Ἡ μονὴ αὕτη οὕσα τὸ πάλαι ἐρημωθείσα ἔγινε σκήτη, ἣ νῦν βατοπεδινή. Ὁ ναὸς παλαιὸν κτίσμα μὲ τρούλλην ὑψηλὴν καὶ κίονας δ'. Ἐξω ὁμοίως τρούλλη καὶ κίονες δύο ἱστορισμένοι. Ἡ στῶσις τοῦ
5 ἐδάφους ποικίλη, παλαιὸν ἔργον. Τῆς μονῆς ταύτης ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης ἐχρημάτισεν Ἰγνάτιος ὁσίος, ποιητὴς τῶν παλαιῶν ἐγκωμίων τοῦ ἀμώμου τοῦ μεγάλου Σάββα. Ἡ ζωὴν ἐν τάφῳ παραφυλάττοντα τῶν νῦν ἐν χειρογράφοις Τριψιδίσι σωζομένων, ἔχοντα ἐν ἀρχῇ στίχον τοιοῦτον

10

Αἶνος ὑψημέδοντος κήδεα Οὐλύμποιο.

Ποίημα Ἰγνατίου ἱερομονάχου ἀρχιμανδρίτου μονῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν τρίτην στάσιν εἰσι καὶ ἕτερα πρὸς τὸ Ζωηφόρε πανύμνητε ζώωσόν με μόνη ἢ πρόξενος τεκοῦσα ζωῆς τῆς αἰδίου, ἵνα σε μεγαλύνω.

15

Μονὴ τοῦ Φακηνοῦ.

Ἡ μονὴ αὕτη ἐρημωθείσα σώζονται τὰ ἴχνη τῆς μὲ πύργον, καλεῖται δὲ Κολλετζίου. Πλησίον αὐτῆς ἦτον καὶ ἡ σκήτη τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν ἣ ἤσκησεν ὁ Ἀγάπιος, ὃν ἔλαβον αἰχμάλωτον οἱ Ἀγαρηνοὶ εἰς Μαγνησίαν, καὶ λυτρωθεὶς διὰ τῆς Θεοτόκου ὑπέστρεψεν
20 εἰς τοὺς κυρίους του, αἵτινες πιστεύσαντες ἐμόνασαν εἰς αὐτὴν τὴν σκήτην. Ὡν τὰ κελλία σώζονται νῦν ὑπόκεινται δὲ τὰ ἐκεῖσε κελλία τοῦ Κολλετζίου εἰς τὴν μονὴν τοῦ Βατοπεδίου.

σ. 180

|| Ἡ μονὴ τοῦ Ξέστου.

Τὸ καλούμενον Σεράγιον, ἣ νῦν σκήτη κοινοβιακὴ ῥωσικὴ ἐν
25 Καρυαῖς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μονῆς Βατοπεδίου, κελλίον πρότερον, τὸ

5. ποικίλοι 7. Σαββά 8. σωζόμενοι 10. ὑψημέδοντος 12. ὁποῖα
15. Φακηνοῦ 24. Ὁδὸ ἀντὶ τῷ

ὁποῖον ἀνεκαίωσε Σεραφεῖμ ὁ πατριάρχης μὲ ναὸν τρουλλῶν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου· νῦν δὲ ἐκαλλιωπίσθη καὶ ἠγέρθη ναὸς τῆς Ἁγίας Σκέπτης μὲ πολλὰς καλλιέργειας, τράπεζαν νέαν, ναοὺς, μύλον, ἀμπελῶνας, κήπον καὶ διάφορα καταστήματα ὡς μονὴ κοινοβιακὴ.

Μονὴ τοῦ Παβδά.

5

Τὸ κελλίον ἐν Καρυαῖς Παργάριον, τιμώμενον εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Εἰσόδου τῆς Θεοτόκου, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μονῆς τοῦ Παντοκράτορος.

Μονὴ τοῦ Μακρῆ.

Κελλίον καλούμενος Παλαιὸς πύργος, τιμώμενον εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου, ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῆς Λαύρας, κατὰ τὸν δρόμον
10 τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου ἀνωθεν τοῦ πλησιάζοντος ὕδατος.

Μονὴ τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος.

Τὸ νῦν Κονάκιον κατάστημα τῆς μονῆς τοῦ Γρηγορίου ἐν Καρυαῖς.

Μονὴ τοῦ Κάσπακος.

15

Τὸ κελλίον τοῦ Μαγουλᾶ ὑπὸ τὴν δεσποτείαν μονῆς τῶν Ἰδῆρων, παλαιὰ σκήτη, ἐν ἣ ὁ ἅγιος Γρηγόριος εὔρε τοὺς νηπιτικοὺς ὁσίους πατέρας. Εἶναι δὲ πλησίον τῆς μονῆς τοῦ Φιλοθέου.

|| Μονὴ τοῦ Κοχλιαγᾶ.

σ. 181

Τὸ νῦν κελλίον πλησίον τοῦ Ξέστου (Σεραγίου) ὑπὸ τὴν δεσπο-
20 τεῖαν μονῆς τοῦ Ῥωσικοῦ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου.

Μονὴ τοῦ Μηνίτζη.

Τὸ νῦν κελλίον ἐν Καρυαῖς πλησίον Κουτλουμουσίου ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τῆς Λαύρας, τιμώμενον εἰς τιμὴν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Μονὴ τῆς Καλλιάρχας.

Ἡ μονὴ αὕτη, ἣς ὁ ἡγούμενος Συμεὼν μοναχὸς φαίνεται σημειούμενος εἰς τὸ δεύτερον Ἑτυμικὸν τοῦ Ὄρους, εἶναι τὸ περιβόλιον τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου, παραθαλάσσιον.

Μονὴ τοῦ Σιδηροκάστρου.

Αὕτη λέγεται ἐνθα τὰ ἐρείπια τείχους παλαιοῦ εἰς τὸ μέρος τῆς Κερασιᾶς· πλὴν ἀγνοεῖται.

Μονὴ τοῦ Γομάτου.

Τὸ νῦν καλούμενον ἡ Μεγάλῃ Παναγίᾳ εἰς τὰ ὄρια μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου.

Μονὴ τῆς Κομιτίσης· Χουρμίτζα.

Κτίσμα τῆς κομιτίσης δεσποίνης τῆς Χρωματιώσης, ἡ νῦν Χουρμίτζα καλουμένη.

Μονὴ Μονοξυλίτου.

Καὶ αὕτη αὐτόθι, παραθαλάσσιος, διὰ μονοξύλου ἔχοντος πλεύσιμον, ὡς καὶ τοῦ Ἰχθυοφάγου.

|| Γιοβάντζα.

σ. 182

Ἡ Γιοβάντζα πρὸς δυσμὰς Ζωγράφου καὶ Κασταμονίτου ἔλαβε τὴν κλήσιν παρὰ Ἰωάννου Σελήνου ἡγουμένου αὐτῆς καὶ Παύλου διαδόχου καὶ συνοίκου του.

Μοναὶ ἄδηλοι.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλα μονύδρια ἄδηλα, αἱ κλήσεις αὐτῶν μόναι σωζόμεναι, αἱ μὲν ἐκ τῆς τοποθεσίας λαθεῖναι τὴν κλήσιν, καθὼς Μονὴ τοῦ Χαίροντος ἐν χαρμωσύνῳ τόπῳ, ἢ τοῦ Βορροσκόπου ἐκ τοῦ ὄραν τὸν βορρᾶν· ἐκ τῶν ἐορτῶν, ὡς ἡ Μονὴ τῆς Θεοτόκου, Γεωργίου, Δημητρίου· ἐκ τοῦ ἐπιτηδεύματος, Μονοξυλίτου, Ἰχθυοφάγου, Καλλιγράφου, Καλυμμαυκᾶ, ἢ τοῦ Ἐυλουργοῦ, ἢ τοῦ Καλαθᾶ, κειμένη ἄνωθεν τῆς μονῆς τοῦ Διονυσίου· Μονὴ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, Μονὴ τοῦ Σισώη, Μονὴ τοῦ Χάλδου ἐν ταῖς ὁρίοις τῆς Λαύρας, Μονὴ τοῦ Ἰορνάρη, κελλίον ἐν Καρυαῖς, Μονὴ τοῦ Ἁγίου Εὐστρατίου τοῦ Σικελοῦ, Μονὴ τοῦ Ἁγίου Φιλίππου ἐν ταῖς ὁρίοις Ξενοφώντος, Μονὴ τοῦ Χαλαρᾶ, τοῦ Πλακᾶ, τοῦ Καπρούλη, τοῦ Βαρναβίτζη, τοῦ Μακασίγη, τοῦ Γυρευτῆ καὶ ἄλλαι τοιαῦται.

20

14*.

σ. 183 || *Περὶ τῆς ἱερᾶς καὶ σεβασμίας μονῆς τῆς Θεοτόκου τῆς κεκλημένης ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Παύλου.*

Ἡ ἱερὰ μονὴ τῆς Θεοτόκου, ἢ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Παύλου τοῦ κτίτορος αὐτῆς ἐπικεκλημένη, ὡς εἰς τὰ βασιλικά χρυσόβουλλα τὰ ἐν αὐτῇ σωζόμενα φαίνεται. Πρῶτον μὲν ἐπὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου Στέφανός τις μοναχὸς ἔκτισε ναὸν ἐνθα εὕρισκετο βωμὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅτε οἱ εἰδωλολάτραι κατόικουν ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἄθω πρὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου· εἶτα εἰς βασιλικὴν παινήν ὑποπεσόντες κατὰ θεῖαν πρόνοιαν καὶ προμηθεῖα τῆς Θεοτόκου, ὅπως ἁγιασθῆ τὸ ὄρος καὶ κατακληρωθῆ εἰς τὴν Θεομήτορα, ἔμεινεν εἰς χρόνους ἀδύλους ἔρημον ἀκατοίκητον. Ὅτε δὲ ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἠβουλήθη κτίσαι ἰδίαν πόλιν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀκάνθιον ἰσθμὸν, ὡς ἐπίσημον ὄντα διὰ τὸ κόψαι τὸν ἰσθμὸν ὁ Ξέρξης τὸ πάλαι, ἵνα διαπεράσῃ τὰ πλάια, καὶ ἤρξατο οἰκοδομεῖν τὴν πόλιν εἰς τὸ πολίχνιον Σίγγον τὸ πάλαι καλούμενον, εἶτα Ἰερισσόν, διὰ τὸ κατοικῆσαι ἔπειτα παρθένους ἱερὰς κωλυθεῖς τοῦ ἐγγχειρήματος τῆς οἰκοδομῆς τῆς πόλεως, ἀπὸ συμβουλῆν τοῦ ἁγίου Μακαρίου ἐπισκόπου Ἀθώσης (τῆς νῦν Ἰερισσοῦ) ἢ γὰρ Σίγγος ἐρημώθη πρότερον· καὶ, μαθὼν, ὅτι τὸ ὄρος Ἄθω ἐδόθη εἰς κληρον τῆς Θεοτόκου καὶ περισσότερον ὅτι ἤλθε καὶ νόσος πανώλης καὶ ἀπέθνησκον οἱ οἰκοδομοῦντες, ὡς καὶ οἱ Θετταλεῖς, παραιτήσας τὴν οἰκοδομὴν τῆς πόλεως, μετέφερε τοὺς κτίστας εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἠκοδόμησε ναοὺς τρεῖς εἰς τὸ ὄρος, τὴν μονὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἣτις ὕστερον Βατοπέδιον ἐπεκλήθη διὰ τὸ θαῦμα τοῦ παιδὸς Ἀρκαδίου, σωθέντος ἐκ τῆς θαλάσσης διὰ τῆς Θεοτόκου, || καὶ ἕτερον ναὸν εἰς τὸ μέσον τοῦ ὄρους τὸ καλούμενον Πρωτάτον, τὸν ὅποιον

* Περιλαμβάνεται ἐν σ. 183—203 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 282 κώδικος τῆς ἐν Ἁγίῳ ὄρει μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος, ἐξεγγραφή δὲ ὑπὸ τῶν συνοδευόντων με εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος κ. κ. Σωκράτους Κουγέα καὶ Ἀδαμ. Ἀδαμαντίου, ἀντιβληθέν ὑπ' ἐμοῦ.

9. πεινήν 12. κτίσαι 13. κόψει ἰσθμὸν 14. οἰκοδομήν 18. ἱερισσοῦ
24. βατοπεδίου ἐπεκλήθη

ὕστερον κατὰ καιροὺς πλκαιοθέντα ἀνεκαίνισαν κατὰ διαφόρους καιροὺς, καὶ τρίτον εἰς τὸν λιμένα τοῦ Κλήμεντος, ἐνθα ἡ Θεοτόκος ἐξέβη, ὡς εἰς τὴν ἱστορίαν φαίνεται, μετὰ τοῦ Θεολόγου Ἰωάννου καὶ Κλήμεντος, ἐνὸς τῶν ἐβδομήκοντα, ὃν καὶ ἀφήκεν ἐπίσκοπον εἰς τοὺς πιστοὺς τότε.

Τότε δὲ τότε καὶ ὁ μοναχὸς Στέφανος ἔκτισε κατὰ πρῶτον ναὸν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Εἰσοδίων· τὸν ὅποιον ὕστερον μετὰ χρόνους ἐρημωθέντα ἀνεγείραντες εἰς τιμὴν τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Σωτήρος ἐτίμησαν, ὡς τὸ παλαιὸν Κυριακὸν ἐωρᾶτο συνημμένον τοῦ νεοδημήτου ναοῦ, ὃν Γεώργιος ὁ κράλης Σερβίας ἀνήγειρε καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ἐτίμησε κατὰ τὸ αὐτοῦ ὄνομα. Εὕρισκεται δὲ νῦν σωζόμενον ὑπόμνημα ἐν μεμβράναις, ὃ καὶ ἡμεῖς ἀνέγνωμεν, ἔχον οὕτως·

Ἐπόμνημα.

«Τῆς μονῆς τῆς Θεομήτορος οἰκοδομηθείσης τῷ ,στλῆ' 830 Ἰνδικτικῶνος [ι]γ' μεσοῦντος μηνὸς Αὐγούστου ὑπὸ τοῦ βασιλόπαιδος Προκοπίου τοῦ ὕστερον Παύλου κουρευθέντος δι' ἣν αἰτίαν καὶ Παύλου «μονὴ καλεῖται, ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ μονοδρίου τῶν Εἰσοδίων τῷ ὑπὸ τοῦ Στεφάνου μοναχοῦ τινος ἐπὶ τῷ ιγ' ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ Ἰσαποστόλου Κωνσταντίνου δομηθέντι ἐν ᾧ χωρίῳ ὁ τοῦ Ἀπόλλωνος βωμὸς ὑψοῦτο, ἔσχεν ὁ τῶν Εἰσοδίων ναὸς ἀγιογράφους τὸ πρῶτον «Καλλίστρατον, Νίκανδρον καὶ Ἀπολλῶ, ἀταδέλφους Ὀλυνθίους τὴν «πατρίδα καὶ μαθητάς τοῦ ὁσίου (Παύλου). Μετὰ δὲ χρόνους ὀγδοήκοντα ἕξ, τοῦ καταστεγᾶσματος τοῦ ναοῦ διαρραγέντος καὶ τὰλλα «φθαρέντος τὸ σύνολον ἀπὸ σεισμοῦ, Βαρθολομαῖον καὶ Ἰωαννίκιον, «Ῥοδίους ἀδελφοὺς, τῆς αὐτῆς μονῆς ἔσχεν ἀγιογράφους. Τῷ ,συηε', «τῆς μονῆς ἐκτανθείσης καὶ τοῦ ναοῦ ἀνακαινισθέντος, Νίκανδρον, «Ἰωαννίκιον καὶ Μελχισεδὲκ τὸν Συμαῖον, τῆς ἀγιογραφίας ἐγκρατεῖς

1. παλαιοθέντα ἀνεκαίνισαν 4. ὃν 10. Κράλης 13. ἔχων

16. εἰς τὴν χρονολογίαν 830 ἀνταποκρίνεται ἐν τῇ ᾧα τὸ σημεῖωμα' ἐπὶ Θεοφίλου καὶ Θεοδώρας 19. μονοδρίου τὸ 25. τὰλλα 23-24. ὀγδοήκοντα ἕξ + ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ ᾧα + ἦτοι 916 ἐπὶ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου 27-28. Τῷ ,συηε' τῆς μονῆς ἐκτανθείσης ἐν τῇ ᾧα διὰ περικομπῆς (α) εἰς τὴν ἐν τῷ κειμένῳ ὀλίγον ἀνωτέρω προηγουμένην λέξιν μονῆς (α)

καὶ τῆς ψηφογραφίας ἔσχεν· οὐ γὰρ χρώμασιν, ἀλλὰ ψηφίοις ποικίλοις τὸν ναὸν καθωράϊσαν.

«Καὶ ταῦτα πρὸς μνήμην Σεραφείμ Ἀγιοπαυλίτου, τοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς αὐτῆς μονῆς τυγχάνοντος, ληφθέντα ἐκ τῆς βίβλου τῆς «ἐπιγεγραμμένης Χιλιάς ἀγιογραφικῆ ὡς πραγματευομένης ὑποθέσεις «ἐτῶν χιλίων ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας, συγγραφείσης τῇ «σφπῆ» «παρὰ τινος Διονυσίου Ἀλεξανδρέως ἐκ τῆς Μεγάλης Λαύρας. Καὶ «ταῦτα μὲν ἐνταῦθα διὰ τὸ πρόχειρον καὶ ἀσφαλές ἐσημείωσα τῇ «σωκε» τῇ ζ' μεσοῦντος τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἦτοι ἐν ἔτει 1080 :
10 «ἐγγραφή ἢ Χιλιάς παρὰ τοῦ Διονυσίου, ἐν ἔτει δὲ 1317 ἐπὶ τῆς βασι-
«λειας Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου α' ἐγραψεν ὁ ἡγούμενος Ἀγίου
«Παύλου Σεραφείμ τὰ ἄνωθεν» *.

Ἵστερον αὖθις ἐν ἔτει 987 ἐπὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου ἱστορήθη τὸ τρίτον.

Ἀμφισβήτησις.

Ἐπειδὴ καὶ ὁ διδάσκαλος Θεοδώρητος ἀνακρίνας ἀκριδῶς τὴν χρονολογίαν, τὰ ἔτη ἀπὸ Μιχαὴλ Ῥαγκαδὲ περνοῦν χρόνοι 158 κατὰ τὸν ἐν τῇ νέῃ Ἐκλογίῃ Βλον τοῦ δόσιου Π., ὥστε καταντῶν νὰ ἀνεχώρη-
20 σεν ἐτῶν 112 γέρων εἰς τὴν ἔρημον μονῆς τοῦ Χειμάρρου καὶ καθὼς λέγει ὅτι ὁ Θεοφύλακτος πατριάρχης ἐγκαινίασε τὸν ναὸν Μαρτίου θ',

* Τὸ ὑπόμνημα ἢ μᾶλλον σημεῖωμα τοῦτο εἴρηται ἀπαράλλακτον πλὴν ἐλαχίστων καὶ ὅπως ἀσημάντων διαφορῶν παρεγγεγραμμένον καὶ ἐν φ. 19^α τοῦ κώδικος 1 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀγίου Παύλου, ἐκείθεν δὲ παρελήφθη καὶ ἐν σ. 16 τοῦ βιβλίου τοῦ ἄλλοτε ἡγουμένου τῆς μονῆς ταύτης Σωφρονίου τοῦ Καλλιγᾶ «Ἀθωνιάς ἦτοι σύντομος περιγραφή τοῦ Ἀγίου ὄρους Ἀθωνος... Ἐγγραφή ἐν τῇ τοῦ Ἀγίου Παύλου μονῆ ἐν ἔτει σωτηρίῳ αωξγ'. Θεωρῶ δὲ τὴν σημείωσιν ταύτην κατασκευασμὰ τοῦ περιβοήτου Σιμωνίδου. Ἴδε Σπυρ. Π. Λάμπρου Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἀγίου ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων. Ἐν Κανταβριγᾶ τῆς Ἀγγλίας. 1895 σ. 19. Πρὸβλ. Νέου Ἑλληνομνήμωνος τόμ. Β' σ. 288 κ. ε. Τὸ σημεῖωμα τοῦτο ἐξικνεῖται ἐν τῇ κώδικι τοῦ Ἀγίου Παύλου μέχρι τῶν λέξεων μεσοῦντος τοῦ μηνὸς Μαρτίου. Ἦ δ' ἐνταῦθα κατόπιν ἐπόμενα ἦτοι ἐν ἔτει—Σεραφείμ τὰ ἄνωθεν προσέθηκε δικήν ἐρμηνείαν ὁ βιβλιογράφος τοῦ Ἱεραριτικοῦ κώδικος.

5. ἀγιογραφικῆς 13-14. Αἱ λέξεις Ἵστερον—τὸ τρίτον εἶνε γεγραμμέναι ἐν τῇ κώδικι ἐν ὑποσημείωσει ἐν μέσῳ τῇ Ὑπομνήματι.

χρονολογεῖται ὅτι πρὸ ἐτῶν ἐννέα τῆς χειροτονίας του εἶναι, ὡς ἐκ τοῦ Τόμου τῆς ἐνώσεως φαίνεται καὶ πρέπει τὸ καλοκαίριον νὰ τον ἐγκαινίασε· διότι τὸν Μάρτιον ἂν ἦτον νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ Ὄρος, καὶ πατριάρχης καὶ υἱὸς τοῦ βασιλέως καὶ παιδάκιον ὄν παιδαγωγούμενον, ἀπίθανον εἶναι, καὶ γίνονται ἔτη 10, ὥστε ἐξαετῆς ἦτον ὅταν ἐγιναν 5 τὰ ἐγκαίνια ὁ Θεοφύλακτος. Ὁ Τόμος τῆς ἐνώσεως ἔγινε || τὸν Θε- σ. 186
δρουάριον μῆνα πρὸ ἐτῶν 40 τοῦ πλαστοῦ χρυσοδούλλου τῆς Ξηρο-
ποτάμου ἐν ἔτει 924, ὅτι κατὰ τὸν Μελέτιον Ἀθηναίων ἐν ἔτει 921
ἐγινεν ὁ Τόμος. Ὁ δὲ Ῥωμανὸς ὁ γέρων ἦτον τότε βασιλοπάτωρ,
ἐδασίλευε δὲ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ὁ τοῦ Σοφοῦ Λέοντος 10
υἱός· ὁ δὲ τὴν ἐνωσιν ποιήσας Νικόλαος πατριάρχης ὁ Μυστικὸς ἀπὸ
τοῦς 6428, ἦτοι 920, ἕως τοῦς 6432 θέλει ἔτη 4 καὶ τῆς βασιλείας
Ῥωμανοῦ ἄλλα ἔτη 4. Ὁ Νικόλαος Μυστικὸς ἐπατριάρχευσεν ἐπὶ
Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ἔτη 11, εἶτα Ἀλέξανδρος ὁ ἀδελφὸς Λέοντος
ἔφερε δεύτερον εἰς τὸν θρόνον τὸν Νικόλαον ἐν ἔτει 911 καὶ ἐπα- 15
τριάρχευσεν ἔτη 8 εἰς ἀποπλήρωσιν τοῦ δεκάτου τρίτου χρόνου τῆς
πατριαρχείας του. Μετὰ δὲ τὸν Νικόλαον ἔγινε Στέφανος ὁ ἐξ Ἀμα-
σειας, εἶτα Τρύφων καὶ ἔπειτα ὁ Θεοφύλακτος, διότι τὸ χρυσοδούλ-
λον Ξ ἔχει τὸ ἔτος ὀλόγραφον 6432, ὥστε γίνεται 7326 καὶ 925,
διότι ἐνδέχεται νὰ ἔζησε καὶ τινὰς μῆνας καὶ ἔφθασε τοῦς 25. Ὁ 20
Θεοδώρητος λέγει, ὅτι, εὐρών τὰ συγγράμματα Κωνσταντίνου τοῦ
Πορφυρογεννήτου περὶ θεμάτων καὶ πατρῶν Κωνσταντινουπόλεως,
εἶδεν ἐν τούτοις καὶ καταλόγους τῶν πατριαρχουσάντων Καλλιπτοῦ,
Νικηφόρου Ξανθοπούλου, Ματθαίου Ῥζιγάλα, Ἰωάννου Κλεοκλαβίου
καὶ τινος ἀνωνύμου ἐν τῇ α' τόμῳ τοῦ Πορφυρογεννήτου σελ. 205 25
καὶ τόμῳ δ' σελ. 910 καὶ 12, ἐν ᾧ καὶ μάρτυρας φέρουσιν ἀρχαίους
ἱστορικοὺς Θεοφάνην, Γεώργιον, Συμεὼν λογοθέτην, Ἰωὴλ περὶ τῶν
πατριαρχῶν καὶ Νικόλαον Μυστικόν, λέγοντας ὅτι μέχρι τοῦ 925
ἐπατριάρχευσεν, εἶτα Στέφανος ὁ ἐξ Ἀμασειας καὶ ἔπειτα ὁ Θεοφύ-
λακτος. Ὅθεν τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ Ξηροποτάμου καὶ ἡ καθιέρωσις 30
τῶν τιμῶν ξύλων καὶ αἱ ἐξαισιαὶ οἰκοδομαὶ ἀποδείχονται μυθώδεις
τραγέλαφοι || καὶ ἀνύπαρκτα φάσματα καὶ παλγνια. Διότι, ὅταν ἐπα- σ. 187
τριάρχευσεν, ἐλέγχεται ὅτι παιδίον τῇ 933 ἦν, τὰ δὲ 924, ὅτε τὸ χρυ-
σόδουλλον ἐδόθη, ἦτον ἔτι παιδάριον ἐτῶν 16, ὁ δὲ ὄσιος Παῦλος

2. νὰ τὸν 4. ὄν 6-7. φεβρουάριον μῆνα 11. ἡὸς 17-18. ἀμασία
20. μῆνας 24. Ἀντὶ Κλεοκλαβίου γραπτέον Λεουκλαβίου (Leu-
clavins) 29. ἀμασίας

ἦτον ἐτῶν 112 καὶ ὁ Θεοφύλακτος 10. Πῶς λοιπὸν νὰ συμφωνήσω-
 σιν εἰς ἓνα λαμπρὸν κτίριον, τὸ ὁποῖον εἶδεν ἐν ὄραματι τῆς νυκτὸς
 ὁ τοῦ βωμάντζου μυθοπλάστης Ῥωμανός; Ὁ Ῥωμανὸς βασιλοπάτωρ
 κληθεὶς, καίτοι ἀπὸ τῆς μάταλας δόξης πλασθεὶς καὶ ἀπὸ φιλαυτίας
 5 ἠττηθεὶς, ἠδίκησε τὸν γνήσιον βασιλέα Κωνσταντῖνον Πορφυρογέννη-
 τον καὶ τὴν ἰδίαν γνησίαν θυγατέρα του Ἑλένην, τῶν ὁποίων ἦτον ἡ
 βασιλεῖα, καὶ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνων ἔθηκε τοὺς υἱοὺς του Στέφανον
 καὶ Χριστοφόρον, οἵτινες καὶ ἐδιώχθησαν, καὶ ἀφῆκε τελευταίους
 τοὺς τὸν πρῶτον τόπον ἔχοντας. Πλὴν οὐδέποτε ἐποίησεν ὡς ὁ μυθο-
 10 πλάστης οὗτος γράφει τὸν Ῥωμανὸν μονοβασιλεύοντα, καὶ ὅτι τὸ τίμιον
 ξύλον ἔδωκεν εἰς τὸν ὑπατον τῶν φιλοσόφων ἀρχιμανδρίτην καὶ πνευ-
 ματικόν του διδάσκαλον τῶν υἱῶν του, ἐρημίτην καὶ ἡσυχαστήν,
 Ξηροποταμινὸν βασιλόπαιδα, χρόνων ὄντα τότε 112 τὴν ἡλικίαν,
 ἀλείπτην καὶ συνεργὸν τοῦ ἔργου του, τὸν μετὰ τῶν μοναχῶν τῆς
 15 μονῆς, τῆς ὁμοίας τῶν ἐν ὕδασι φαινομένων μονάζοντα· οὕτω γράφει
 τὸ χρυσόβουλλον Ξ: Τίνες δὲ οἰκεῖν δύνανται εἰς τὰ ἐν ὕδασι φαινό-
 μενα διαλελυμένα καὶ κατηδαφισμένα; Καὶ πρὸς ταῦτα ὁ Ῥωμανὸς
 οὐ λαμβάνει τοὺς συμβούλους, ἀλλὰ μαγίστρους καὶ δίδωσι (λέγει) τὸ
 τιμιώτερον κειμήλιον τῶν ἐν τῇ βασιλικῇ θησαυροφυλακίᾳ φυλαχθη-
 20 ναι εἰς τὸ ἀπὸ πέντε μόνον ληστὰς φοβούμενον μοναστήριον Ξ. μᾶλλον
 τῆς πάντα τὴν τιμὴν διατηροῦσαν βασιλῖδα τῶν πόλεων· καὶ χαρίζει
 τόσα εἰς τοὺς οἰκοῦντας τὴν πανέρημον καὶ διαλελυμένην (ὡς τὸ
 χρυσόβουλλον λέγει) ὡς τὰ ἐν ὕδασι φαινόμενα. Ἢ Ἄλλὰ πότε οἰκί-
 188 σθη; πότε δὲ τόσοι μοναχοὶ ἐν αὐτῇ συνήχθησαν; Ὁ Ῥωμανὸς τέσ-
 25 σαρα ἔτη οὐκ εἶχε τότε βασιλεύων καὶ πότε τόσοι οἰκοδομαὶ ἐξαίσιαι
 ἐγένοντο; πότε τόσοι πύργοι ὑψιπετεῖς, τείχη πυργοευμεγέθη καὶ
 ναοὶ μεγαλοπρεπέστατοι, παρεκκλήσια 12, ξενῶνες, νοσοκομεῖα, γη-
 ροκομεῖα, ὡς γράφει τὸ χρυσόβουλλον; Ἐὰ ἔτη ὀλίγα, ὁ συνεργὸς
 καὶ ἀλείπτης Παῦλος ὑπέργηρος. Καὶ ποῦ οἱ μάγειροι τῶν οἰκοδό-
 30 μων; καὶ χίλιοι ὑλοφόροι ἐὰν ἦσαν, δὲν ἐδύνατο τόσον ταχέως νὰ
 γίνῃ· καὶ τίς ἢ χρεῖα εἰς τόπον ἔρημον, καὶ πόθεν ἐγίνωσκεν, ἂν
 ἤρχοντο μοναχοί; Προσέτι γράφει, ὅτι ἡ μονὴ τοῦ Ξηροποτάμου
 ἦτον βασιλικὴ ἀρχαία καὶ ὅτι εἶχε τὰ λείψανα τῶν Ἁγίων τεσσαρά-
 35 μενοῦ. Εἶτα γράφει, ὅτι ἦτον κατηδαφισμένη ἡ μονή, ὡς τὰ ἐν ὕδασι

8. χρυσοφόρους 12. ἡῶν 13. Ξηροποταμινον 18. δίδωσι 26. ὑψητε-
 εἶς πυργοευμεγέθεις 29. ὑπέργηρος 35. κατηδαφισμένη

φαινόμενα, ὅπερ δηλοῖ, ὅτι οὔτε ἶχνος ἐφαίνετο· πάντῃ ἀπίθανος μυ-
 θοπλαστουργία.

Ὅτι μὲν τὸ ζωοποιὸν ξύλον ἀληθὲς τίμιον καὶ ἅγιον ὑπάρχει, οὐ-
 δεις λόγος, παρὰ τίνος δὲ ἀφιερῶθη ἄδηλον. Κακῶς ὅμως ἐν τούτῳ
 τῷ πλαστογράμματι γέγραπται καὶ ἀμαυροῖ τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ ἡ
 5 πλαστογράφος. Ὅθεν καὶ οὐδεμίᾳ ἱστοριογραφίᾳ τοῦτο δηλοῖ· ὅτι ἐὰν
 μετὰ τσαυτῆς προπομπῆς ἐφέρετο κατ' ἔτος εἰς τὴν βασιλεύουσαν
 καὶ αὐθις ἀντεκομίζετο εἰς τὴν πενιχρὰν μονὴν ὁ τίμιος οὗτος Σταυ-
 ρός, ἔπρεπε νὰ ἔχη εἰς τὰς ἱστορίας τὸ μεγαλύτερον κλέος καὶ νὰ
 γέμῃ χρυσοβούλλων ἀληθῶν καὶ οἱ Τύποι καὶ τὰ Μηναῖα νὰ διγ- 10
 γοῦνται εἰς πλάτος τὸ τοιοῦτον τεράστιον. Καὶ τὰ ὅσα παλάτια (γρά-
 φει) καὶ σολέμνιον 800 χρυσῶν καὶ ὅσα ἄλλα τερατολογεῖ περὶ τῆς
 μονῆς ταύτης ὁ πλαστογράφος τοῦ χρυσοβούλλου ἀνύπαρκτά εἰσι
 καὶ ἀπίθανα πάντῃ. Περὶ δὲ τοῦ ὁσίου Παύλου ἡ δόξα ὅτι ἐν ἔτει σ. 189
 813 εὐνουχίσθη, ὁ δὲ Θεοφύλακτος προεβιδάσθη καίσαρ. Ὁ Ἰγνάτιος 15
 εἰς ἄλλην ἱστορίαν φαίνεται. Λέων ὁ Ἀρμένιος ἕως 919 ἐβασίλευσεν.
 Ὁ δὲ Ῥωμανὸς ὅτε ἐγένεν βασιλοπάτωρ καὶ βασιλεὺς, ἔχομεν χρό-
 νους 108· τὸ χρυσόβουλλον ἐξεδόθη 6432 : 924· ὁ δὲ Παῦλος ἦτον
 χρόνων τότε 112. Παῦλος, ὃν ὁ Βίος τοῦ ὁσίου Ἀθανασίου γράφει,
 ἦτον ἐν ἔτει 970· ὁ Ἰζμιασχῆς ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει 969. Ἰδοὺ ὁ Παῦ- 20
 λος α' ἐκ τοῦ 813 ἄχρι τοῦ 970 ἀποκαθίσταται χρόνων 158 κατὰ
 τὸ Ἐκλόγιον νέον Ὡστε ἑκατὸν δώδεκα ἐτῶν ὧν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν
 ἔρημον πρὸ ποδῶν τοῦ Ἁθω· τὰ δὲ περὶ Θεοφυλάκτου πατριάρχου
 υἱοῦ Ῥαγκαβὲ εἰσι πάντῃ ἀνεπίδεκτα.

Λύσις τοῦ πλαστοῦ χρυσοβούλλου.

25

Ὁ πλαστοργὸς οὗτος εὔρε τὸ χρυσόβουλλον τοῦ δυστυχοῦς διὰ
 τὴν καινοτομίαν τῆς πίστεως Ἰωάννου τοῦ ἐσχάτου βασιλέως τῶν
 Παλαιολόγων, ὅστις ἰδὼν τοὺς Χριστιανοὺς ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀφα-
 νιζομένους, ὅτι ἡ Παλλήνη πόλις τῆς Κασσάνδρας δι' ὀλίγων ἐξόδων
 ἀνακαινίζεται ἢ ἀκρόπολις αὐτῆς καὶ φυλάττεται ἀπολιόρητος, 30

1. ἀπίθανον 5. πλαστογράμμα 8. πενιχρὰν 10. μηναῖα 13. ἀνύ-
 παρκτά εἰσι 15. καίσαρ 17. βασιλοπάτωρ 27. Ἐν τῷ κειμένῳ βασι-
 λέως (α), ἐν δὲ ὑποσημειώσει τάδε· (α) ἐλανθάσθη εἰς αὐτό· ὅτι δὲν εἶναι Ἰωάν-
 νου ἐσχάτου τὸ χρυσόβουλλον· ἀλλ' Ἰωάννου ἀπαγοσ τῆς βασιλείας Μανουήλ· δὲ
 ὕστερον τοῦ ἐδόθη νὰ βασιλεύῃ εἰς Θεσσαλίαν, καὶ ἀνήγειρε τὴν Παλλήνην· ἐν δὲ
 ταῖς ἡμέραις Ἰωάννου ἐσχάτου ἔλαβε τὴν Θεσσαλονίκην ὁ Μουράτης α'. 30. ἀπο-
 λιόρητος

ἀπήλθε καὶ εἶδε τὸν τόπον, καὶ βαλὼν ἐκαθάρισε τὸν τόπον καὶ τὴν
 αὐλακα καὶ τὴν χερσόνησον Κασσάνδραν νήσον ἐποίησε καὶ διὰ χρυ-
 σοδούλλου πρὸς πέντε μοναστήρια τὸν ἔλον ἀποδεκατισμὸν ἐχάρισεν,
 εἰς τὴν Λαύραν, Βατοπέδιον, Ξηροποτάμου, καὶ εἰς τὸ ἐν Θεσσαλο-
 5 νίῃ μοναστήριον τοῦ Προδρόμου καὶ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει
 μονὴν τοῦ Παντοκράτορος. Καὶ διηγούμενος εἰς ἓν λαμπρότατον διεξ-
 οδικὸν προσίμιον τὸ χρέος τοῦ βασιλέως πρὸς τὰ θεῖα καὶ τὴν κατὰ-
 στασιν τῆς κατηδαφισμένης ἐκείνης πόλεως Παλλήνης καὶ λαμπρὰς
 ἀνεγέρσεις καὶ ὑψώσεις τειχῶν καὶ πύργων. Οὕτως ἔχον τὸ ὕψος τοῦ
 α. 190 χρυσοδούλλου ἐκείνου || διέστρεψε κάποιος ὀλιγομαθῆς κατὰ τὸ θέ-
 11 λημά του, καὶ ἔχει τὰς πλείους τῶν περιόδων αὐτολεξεὶ κλεμμένας.
 Λέγει γάρ· «εὗρον αὐτὴν (τὴν πόλιν Παλλήνην) τὴν μονὴν τοσοῦτο
 κατηδαφισμένην καὶ πάντῃ διαλελυμένην, ὡς τὰ ἐν ὕδασι τελεχῆ φαι-
 15 νόμενα, καὶ τοιαύτη τις ἦν ἡ Παλλήνη, ὥστε μηδὲ ὁμοίωμα τείχους
 φαίνεσθαι πρὸς τῆς παλαμναίας χειρὸς Ἰσμαηλίδος· ἀλείπτῃ δὲ καὶ
 συνεργῶ εἰς τοῦτο χρησαμένη ἡ ἐμὴ βασιλεῖα (τῷ δεῖνι ἄρχοντι) θεοῦ
 συνάρσει καὶ χάριτι, πόλιν ἠκοδόμησα τῆς πάλαι βελτίονα, εἰς ἀσφά-
 λειαν πιστῶν» καὶ τὰ λοιπὰ. Εἰς τοῦτο τὸ χρυσοδούλλον παραλλάτ-
 20 τούσι ταῦτα· «τοιαύτη ἦν καὶ ἡ τῶν θεοπτῶν ἁγίων μου μοναχῶν σεδα-
 σμία μονή, ἡ ἐκπαλαί τοῦ Χειμάρρου, νῦν δὲ Ξηροποτάμου ἐπικεκλη-
 μένη», καὶ μετέστρεψεν ὁ πλαστογράφος τὸ ἀλείπτῃ καὶ συνεργῶ ἄρ-
 χοντι δεῖνι εἰς τὸν ὄσιον Παῦλον, λέγων «ἀλείπτῃ καὶ συνεργῶ εἰς
 τοῦτο χρησαμένη ἡ ἐμὴ βασιλεῖα τὸν ὑπατον τῶν φιλοσόφων Παῦ-
 25 λου». Ὅστε ἔλα τὰ μεταφέρει εἰς τὸ Ξηροποτάμι· «ἀπὸ τὸν ἰσθμὸν
 τῆς Παλλήνης», «εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου» ἔξω τοῦ ὄρους
 Ἄθω ποιῶ τὴν μονήν. Πάντῃ ἀσύμφωνα. Πῶς δὲ εἶναι νὰ λέγεται μονὴ
 Ξηροποτάμου ἢ τῶν Ἁγίων τεσσαράκοντα, ὅτι ὁ μοναχὸς Καισάριος
 γράφει στιχουργῶν «ἀνθίξει λουλουδίξει ἡ τοῦ Χλωροποτάμου;». Κυ-
 30 ρίως ὅμως καὶ ἀληθῶς ὑπάρχει μονὴ τοῦ Χειμάρρου ἢ μονὴ τοῦ Ἁ-
 γίου Παύλου καὶ κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὰ κατασσωζόμενα ἀρχαῖα ἐγ-
 γραφα, ὡς θέλομεν αὐτὰ καταγράψαι ὧδε εἰς πίστωσιν, ὅτι ἐκεῖσε
 α. 195 τὴν παραλλίαν τῆς πάλαι κωμο||πόλεως Ἡφαιστείων, τὸ ὑπὸ Στεφά-

1. ἴδε 2. Κασάνδραν 5. Κωνσταντινουπόλιν 9. ἔχων 11. πλείω αὐτολεξεῖ
 12. Μετὰ τὸ πόλιν ἐπιτετα (πάλιν) 27. Μοναχὸν Καισάριον ἐννοεῖ τὸν Δαπόντην.
 28. στιχουργῶν 30. ἀρχαῖα 33. παραλλίαν Ἡ συνάχεια εὐρηγται ἐν σ.185,
 διακοπτομένη ἐν τῷ μεταξύ ὑπὸ δύο πχρεντεθειμένων ἀλλοθεν οὐλλων ὑφρεστίων

νου μοναχοῦ τὸ πάλαι ἠκοδομηθῆν, ὡς προεγράψαμεν, εἰς τιμὴν τῆς
 Εἰσόδου τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, καθὼς εἰς Ἑγκώμιον εἰς τὴν αὐτὴν
 ἑορτὴν καὶ Κανόνα ἱαμβικὸν εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ ὁ
 ὄσιος Παῦλος ἐσύνθεσεν. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ ἐκπαλαί εἰκὼν τῆς
 Εἰσόδου, ἰσταμένη εἰς τὸν δεξιὸν κλίονα τοῦ χοροῦ τῆς μονῆς τοῦ ναοῦ δ
 τῆς Ξηροποτάμου, ὡς ἴδη φαίνεται. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως· σημειοῦ-
 μεν δὲ ὧδε καὶ ἀρχαῖα τινὰ ἐγγραφα σωζόμενα ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ.

**Ἴσον ἀπαράλλακτον σωζομένου Ἑγκλητικοῦ γράμματος Παύ-
 λου β' τοῦ Ξηροποταμίτου.**

Προδήλωσις εἰς σαφήνειαν.

10

Μοναχὸς τις Ἀθανάσιος καλούμενος, ἀνεψιὸς Εὐστρατίου τοῦ
 μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ ὄσιου Ἀθανασίου γενομένου ἡγουμένου τῆς
 Λαύρας, ἔλαβε τὴν προστασίαν τῶν Βουλευτηρίων. Ποιμὴν δὲ, ὁ πρῶτον
 τῶν Βουλευτηρίων ἡγούμενος, ἐζήτησε τόπον τινὰ παρὰ τοῦ ὄσιου
 Παύλου χάριν ἀγάπης εἰς χρῆσιν μόνον. Εἶτα πωλήσας ὁ Ποιμὴν τὸ
 15 μονῶριον τῶν Βουλευτηρίων εἰς τὸν μοναχὸν Ἀθανάσιον οὐκ ἀπέδωκε
 τὸν τόπον τῆς μονῆς τοῦ ὄσιου Παύλου, τῆς νῦν ἐπωνύμου αὐτοῦ,
 ἀλλ' οἰκειοποιήθη αὐτόν. Δι' ὃ καὶ ἐγένετο ἡ παραῦσα ἐγκλησις· ἔχει
 οὕτως·

«Κατὰ τὸν Αὐγουστον μῆνα τῇ ιδ' Ἰνδικτιῶνος, καθολικῆς συνά- 20
 ξεως γενομένης τῇ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἐγκλησιν
 ἐποιήσατο ὁ πνευματικὸς πατήρ κ. Παῦλος ὁ τοῦ Ξηροποτάμου πρὸς τε
 τὸν πρῶτον καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγουμένους ὡς ὅτι ἀδικεῖσθαι αὐτόν
 παρὰ τοῦ κυρ Ἀθανασίου, ἡγουμένου μονῆς τῶν Βουλευτηρίων, εἰς
 τὸν τόπον τὸν λεγόμενον Μητροφάνους, λέγων, ὅτι ἠτήσατο ὁ κυρ 25
 Ποιμὴν μετὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Παντολέοντος || τοῦ δοῦναι αὐτοῖς α. 196
 τόπον εἰς χρῆσιν καὶ ἔλαβε τῇ παρακλήσει αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν ἀγά-
 πην δέδωκεν τόπιον ὡσεὶ μοδίων τεσσάρων πλεον ἢ ἕλαττον εἰς
 χρῆσιν καὶ μόνον. Μετὰ δὲ τὸ πωλῆσαι τὸν Ποιμένα ἐκείνον τὴν
 μονὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν κύριον Εὐστράτιον, παραλαβὼν ὁ πνευματικὸς 30
 ἡμῶν κυρ Νικηφόρος ὁ μοναχὸς τινὰς τῶν ἡγουμένων τοῦ σχηματί-
 σαι τὸν κυρ Ἀθανάσιον καὶ ἀνεψιὸν τοῦ κυρ Εὐστρατίου καὶ κατα-
 στήσαι αὐτόν ἡγούμενον εἰς τὰ Βουλευτήρια, παρόντος ἐκεῖ καὶ τοῦ

κὺρ Ποιμένος, ἠρωτήθη παρὰ τοῦ μοναχοῦ Ἀθανασίου εἰ ἔχειν αὐ-
 τόν τι μέρος εἰς τὸ δοθὲν αὐτὸ τόπιον; Ἐκεῖνος δὲ, ἀχάριστος ὢν, οὐ
 μόνον ὅπερ δέδωκεν αὐτῷ τόπιον εἰς χρῆσιν ὑπέδειξεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ
 τῶν μὴ δοθέντων αὐτῷ παρ' ἐμοῦ ὅσον ἠθελεν ἔδειξε, μὴ παρόντος
 5 ἐμοῦ μήτε τινὸς τῶν μαθητῶν μου. Καὶ διὰ τοῦτο παραλαβὼν ὁ
 πνευματικὸς ἡμῶν κύριος Νικηφόρος ὁ πρῶτος τὸν τε κὺρ Νικόλαον
 τοῦ Βατοπεδίου καὶ τὸν κὺρ Συμεὼν τὸν Πολίτην καὶ τὸν Κύριλλον
 τοῦ Χαρζαναῖ καὶ τὸν κύριον Νικηφόρον τοῦ Σταυρονικήτα καὶ τὸν
 κὺρ Θεόκτιστον τοῦ Ἐσφιγμένου καὶ τὸν κύριον Μιχαήλ τοῦ Ῥαβδό-
 10 χου καὶ τὸν κύριον Εὐστράτιον τοῦ Γομάτου καὶ τὸν κύριον Νικηφό-
 ρον τοῦ Ζυγοῦ καὶ τὸν κὺρ Νήφωνα καὶ κὺρ Ἠλίαν τοῦ Σικελοῦ καὶ
 τὸν κ[ύρ] Κοσμᾶν τοῦ Κασπάρους καὶ τὸν κὺρ Νικήταν τοῦ Πρώτου καὶ
 τὸν κὺρ Κοσμᾶν τὸν Ἰορνάρην καὶ τινὰς τῶν ἡγουμένων τῶν λαχόντων.
 "Ὅτε δὲ ὑπέδειξεν ὁ Ποιμὴν τὸν τόπον τὸν φιλανεικούμενον, ἐπιτοπίως
 15 γενόμενοι, δεδηλωκότες δὲ τῷ μοναχῷ Ἀθανασίῳ μετὰ καὶ πιττακίου
 τοῦ ἐλθεῖν καὶ αὐτὸν καὶ ἐπερωτηθῆναι παρ' ἡμῶν, ἐπροφασίσατο
 α. 197 ἀσθένειαν καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐλθεῖν. || Ἐρωτηθεὶς δὲ εἰ ἔμενεν ἐν ταῖς
 ὁρίοις τοῦ κατὰ τοῦ κυρίου Ποιμένος, ἐξεῖπον ὅτι μετὰ φόβου θεοῦ
 καὶ ἐπ' ἀληθείας ἐπὶ τῆς ξηρᾶς οὐκ ἐπεριπόλευσαμεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς
 20 θαλάσσης, εἰς τὸ πλοῖον καθεζόμενοι, ὅσα ἔδειξεν ὁ κὺρ Ποιμὴν τοῦ
 κὺρ Ἀθανασίου, ἐκεῖνα εἶδαμεν, καὶ ὡσαύτως οὐδὲ τοὺς αὐτοῦ ὄρους
 ἐφύλαξεν ὁ κὺρ Ἀθανάσιος. Καὶ πάλιν ἀπεστάλκαμεν τρεῖς ἡγουμέ-
 νους ὅπως ἀγάγωσιν αὐτὸν, ἀλλ' εἶπεν, ὅτι οἶδα ὅτι ἐπιάσαμεν, καὶ
 διὰ τὸν θεὸν διαχωρίσατε, καὶ ποιήσατε χαρτίον τοῦ εἰρηνεύειν με
 25 μετὰ τῶν γειτόνων μου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν διορθοῦμαι. Καὶ προσέταξεν
 ὁ πρῶτος, καὶ ἐγένετο ὁ χωρισμὸς οὕτως. Καθὼς ἀπέρχεται ἀπὸ τῆς
 θαλάσσης καὶ ἀνέρχεται διὰ τοῦ τροχάλου τοῦ ἀναμέσον τῶν ἀμπε-
 λίων ἀμφοτέρων ἕως τὰ πλάγη καὶ ἀνατρέχει εἰς τὸν πρῖνον τὸν
 ἰστάμενον εἰς αὐτὰ τὰ πλάγη, καὶ διέρχεται τῇ ἰσότητι εἰς τὴν ἄσπρην
 30 πέτραν τὴν ὀριζομένην ῥιζιμαίαν τὴν ἰσταμένην εἰς τὸν ἀπόστροφον
 τῆς φυτείας τῆς καμωθείσης παραλόγως ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου, ἐξ ἧς
 καὶ κλήματα ἀνεσπάσαμεν καὶ πέτρας ἄσπρας ἐστήσαμεν εἰς τύπον
 συνόρων, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς τὴν ἀγριελαίαν, καὶ ἀποδίδει
 εἰς τὰς δ' πέτρας τὰς ῥιζιμαίας πρὸς τὸ ὄρος· καὶ ἐπέδωθη τῷ ἐκάστῳ

ἀρμόζον τι αὐτῷ μέρος. "Ὅστις οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν φωραθείη πρὸς μάχην
 ἐχέτω τὴν ἀρὰν τῶν ἀγίων, καὶ [ἀ]πιδέτω ἐκ τοῦ δικαιώματος κ.λ.π.
 Ἐξεδόθη γραφὴν δι' ἐμοῦ Γεωργίου ἡγουμένου τοῦ κὺρ Φιλοθέου ἐν
 ἔτει ,σφκδ' 1016. «Νικηφόρος Μ. ὁ πρῶτος τοῦ Ὄρους. »Νικόλαος
 πρεσβύτερος τοῦ Βατοπεδίου προτραπεῖς. »Συμεὼν Μ. Λουτρακηνός. 5
 »Κύριλλος Μ. ἡγούμενος τοῦ Χαρζαναῖ. »Νικηφόρος Μ. τοῦ Σταυρο-
 νικήτα. »Θεόκτιστος Μ. τοῦ Ἐσφιγμένου. || »Μιχαήλ Μ. ἡγούμενος ρ. 198
 τοῦ Ῥαβδό. »Εὐστράτιος ἡγούμενος τοῦ Γομάτου. »Νικηφόρος Μ.
 ἡγούμενος τοῦ Ζυγοῦ. »Ἠλίας Μ. ἡγούμενος τοῦ Σικελοῦ. »Κοσμᾶς
 Μ. ἡγούμενος τοῦ Κασπάρους. »Νικήτας Μ. τοῦ Πρώτου. »Κοσμᾶς 10
 Μ. ἡγούμενος Ἰορνάρης. »Νικηφόρος Μ. »Γεώργιος Μ. ἡγούμενος
 τοῦ Σιδηροκάστρου. »Νικόλαος Μ. ἡγούμενος τοῦ Ἁγίου Γρύφωνος.
 »Νίκων Μ. ἡγούμενος τοῦ Παφλαγόνας.»

Ἐπεγράφη παρ' ἐμοῦ Ἰσιδώρου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης.»

Ἐτερον πρὸς πιστωσιν ὅτι μονὴ τοῦ Ἐηροποτάμου ἦν ἡ μονὴ 15
 τοῦ Ἁγίου Παύλου.

Ἐπεὶ τὰ παρὰ τῶν πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν συμφωνηθέντα
 καὶ στοιχειωθέντα δίκαιόν ἐστιν ἀμετάτρεπτα διατηρεῖσθαι καὶ ἀναλ-
 λολωτα, θέλω καὶ βούλομαι καὶ γὰρ ὁ ταπεινὸς Ἀθανάσιος (οὐχὶ ὁ
 ἅγιος Ἀθανάσιος, ἀλλ' ἕτερος ὑστερος) καὶ τῆς Λαύρας πρόσετώς 20
 ἅμα τῇ ἀδελφότητι τὸν καταφυτευθέντα ἐν τῇ τοῦ Μητροφάνους το-
 ποθεσίᾳ ἀμπελῶνα παρὰ τοῦ μακαρίτου Παύλου Ἐηροποταμίτου καὶ
 τῶν ἐκεῖσε ἀδελφῶν ἀρεσκείᾳ καὶ κρίσει τῶν τε τοῦ Ὄρους πατέρων
 γερόντων καὶ τοῦ ἀποικομένου ὄσιου Παύλου καὶ τοῦ ἡμετέρου κὺρ
 Εὐστρατίου δεσπόμενοι παρὰ τε σοῦ τοῦ κὺρ Ἀντωνίου καὶ καθηγου- 25
 μένου τῆς εἰρημένης μονῆς Ἐηροποτάμου καὶ τῶν σῶν διαδόχων εἰς
 τοὺς ἐξῆς ἅπαντας χρόνους, καθὼς διαχωρίζει ὁ τροχάλος τὰ τε
 Βουλευτήρια καὶ τὰ ὑμέτερα (Ἐηροποτάμου). Εἰ δέ τις ποτε καιρῷ ἢ
 χρόνῳ φωραθείη ἀνατρέπων τὰ τε παρὰ τῶν ἀγίων πατέρων κεκρι-
 μένα καὶ παρὰ τοῦ μακαρίτου Εὐστρατίου (ἡγουμένου Λ.) συμφωνη- 30
 θέντα καὶ τὰ παρ' ἡμῶν οἰκονομηθέντα μερικῶς ἢ καθόλου ἀνατρέπων
 καὶ ἐπιζητῶν εἰς τὴν δεσποτείαν τῆς || Λαύρας, ἦτοι τῶν πλησιαζόν- σ. 199

8. ὑπέδειξεν 9. μήτε τις 12. Νικήτα 15. δεδηλωκότες πιττακίου
 16. ἐλθεῖν προφασίσατο 17. ἔμενεν 24. διαχωρήσατε 25. γειτόνων
 28. προῖνοι 30. ῥιζιμαίαν

1. φωραθείς 13. Παφλαγῶνος 18. στοιχειωθέντα 27. ἐξῆς 29. φωραθείη
 29-30. κεκριμένα

των Βουλευτηρίων τὸν τοιοῦτον ἀμπελῶνα, μὴ ἀκούεσθαι αὐτὸν τὸ παράπαν, ἀλλ' ὡς κρίσεων πατρικῶν παραβάτην ἀπὸ παντὸς ἐκδιώκεσθαι προσώπου καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ θεοῦ ἐπισπᾶσθαι. Ἐγράφη παρ' ἐμρῷ Ἀθανασίου προεστῶτος τῆς Λαύρας καὶ ὑπεγράφη παρὰ τῶν προκρίτων ἀδελφῶν. Μηνὶ Μαρτίῳ ἡ' «σφλη» ἦται 1030 ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπούλου. Ἔχει καὶ ὑπογραφάς: «Πέτρος οἰκονόμος· Λαυρέντιος Μ. πρεσβύτερος· Ματθαῖος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος, Ἐφραῖμ μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος, Ἀγάπιος Μ. καὶ διάκονος, Θεοδόσιος Μ. ἐκκλησιαρχὴς».

10

Ἵποσημειώσεις.

Ἐπειδὴ ὁ μακαρίτης διδάσκαλος Θεοδώριτος, τυχὸν διαφωνίας τινὸς τῆς χρονολογίας περὶ τοῦ ὁσίου Παύλου, καὶ ἀπὸ μερικὰ χρυσόβουλλα τῆς Λαύρας, τὸ μὲν ἀμφιβάλλων, τὸ δὲ χαριζόμενος τῇ Λαύρᾳ ὡς αὐτῆς χρηματίσας προτιγούμενος, ἠθέλησεν ἀποδείξαι, ὅτι πρὶν τῆς οἰκοδομῆς τῆς Μ. Λαύρας μοναστήρια ἄλλα εἰς τὸ Ὄρος οὐχ ὑπῆρχον. Ἄλλ' ἔσφαλλε πολὺ εἰς αὐτὸ, ὡς εἰς τὸν Βίον τοῦ ὁσίου Εὐθυμίου λέγει, ὅτι οὐχ εὖρεν ὁ Εὐθύμιος μοναχοὺς εἰς τὸ Ὄρος, ἀλλὰ ποῖοι τὸν ὑπεδέχθησαν ἐξέλλόντα τοῦ σπηλαίου; ἢ πόθεν εὖρε πλοῖον ἀπελθεῖν εἰς Ὀλυμπον τῆς Ἀνατολῆς καὶ κομίσαι τὸν γέροντά του Θεόδωρον; καὶ πολλακίς ἐρχόμενος ἀπὸ Θεσσαλονίκης συναναστρέφετο τοῖς μοναχοῖς τοῦ Ὄρους. Εἶτα λέγει, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ ἀναδάντες εἰς τοῦ Ὄρους τὴν κορυφὴν ἐκινδύνευσαν, καὶ λαβῶν πυροβολικὰ ἀνέβη καὶ τοὺς ἐξωγοῶν ἤγαγε. Ψεῦδος ὅτι παρακούσαντες τοῦ πατρὸς ἀνέβησαν καὶ ὡς προορατικὸς γνοὺς τὸν κίνδυνον ἀνέβη, καὶ διὰ φυσήματος ἤψε πυράν. Εἶτα λέγει, ὅτι ἐσχάτως ἀπῆλθεν εἰς Λέσβον. Ὁ δὲ Βίος λέγει, ὅτι λέμβῳ ἐπιβάς, ἦτοι ἀναβάς εἰς πλοῖον ἐπέρασε μὲ τὸν μαθητὴν του εἰς Ἱερὰν νῆσον, ἣτις ἦν ἡ Ἀἴμνος ὡς ἱερὰ Ἡφαίστου ὅτι, ἐὰν ἦτον ἐρημονήσιον, πόθεν ὁ μαθητῆς του ἠθέλην ἐξέλθῃ καὶ εἰς ὑπάγη εἰς Περιστερᾶς μονὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἐλθεῖν μετὰ ἀδελφῶν καὶ λαβεῖν τὸ λείψανόν του; || Ἐὰν μὴ πρὸ

τῆς Λαύρας ὑπῆρχε τὸ Βατοπέδιον, πότε ἀραγε ἠθέλην ἀναβῆ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς ἓνα τοιοῦτον ἐξάισιον κτίριον, ὡς εἰς τὸ δ' Ἰτυρικὸν φαίνεται, ἢ ἠθέλην αὐτομάτως ἀναφανῆ; Ὡσαύτως καὶ ἡ τοῦ Ζυγοῦ, ἦν εὖρεν ὁ Ἀθανάσιος καὶ ἔμεινεν ἔξωθεν αὐτῆς; ἢ ψευδῶς ἀραγε φέρεται εἰς τὴν ἱστορίαν Βαρνάβα καὶ Συμεὼν κατὰ τὸ 412 ἔτος, ὅτι ὤλησαν εἰς τὸ Ὄρος, ὁδηγηθέντες παρὰ μοναχοῦ Βατοπεδίου Λαζάρου ἕως εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἐσφιγμένου, καὶ μετὰ μίαν ἑβδομάδα ἦλθασιν εἰς τὸ Βατοπέδιον· εἶτα προσκυνήσαντες τὰ λοιπὰ μοναστήρια ὑπέστρεψαν εἰς τὸ Βατοπέδιον, καὶ κειθὲν ἀπέπλευσαν εἰς Μαρώνειαν, ἢ κάμνει χρεῖα νὰ ἐξαλειφθῶσιν ἀπὸ πολλὰ βιβλία τετυπωμένα ὡς ὁ Νέος παράδεισος, Ἀμαρτωλῶν σωτήρια καὶ ἄλλα διαλαμβάνοντα περὶ Βατοπεδίου καὶ ἄλλα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Θεοδώριτος, ἀμφιβάλλων καὶ ἀπορῶν μετὰ πάλιν ἄλλων μονῶν ἐκινεῖτο ἔρις, εἰς τὸ α' Ἰτυρικὸν λέγει ταῦτα· ὅτι ἦτον ἀνάγκη νὰ ἔχη τις καὶ τῶν ἄλλων μοναστηρίων παλαιὰ ὑπομνήματα, ἵνα πληροφορηθῆ. Ὅθεν ἐξ ἑνὸς ἢ δύο μονῶν χρυσόβουλλα νὰ κυρωθῆ ἢ ἀρχαιολογία τοῦ Ὄρους εἶναι μωρὰ καὶ πρὸς τοῦτοις προξενεῖται δυσπιστία καὶ ἀμφιβολία νὰ μὴ πιστεύσωμεν καὶ τὰ τῶν ἁγίων ὑπομνήματα. Ὅτι δὲ εὐρίσκονται λάθη πολλὰ εἰς χρονολογίας, εἰς τόπους, εἰς κράτη καὶ Βίους καὶ ἄλλα, τοῦτο ἀδύνατον εἶναι μὴ συμβαίνειν, ὅτι ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων παραρρεῖ ὡς ὕδωρ καὶ ἴχνη ὀπισθεν δὲν ἀφίνει καὶ ἐνεκὰ τούτου ἀκολουθοῦσι διαφωνίαι εἰς Βίους, εἰς χρονολογίας καὶ συγγράμματα· διὰ τὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ σκανδαλιζώμεθα, ἀλλὰ νὰ παραδεχώμεθα μὲ ἀπλότητα καὶ πίστιν ὀφειλείας ἐνεκὰ καὶ οὐχὶ συζητήσεως ματαίας, ὡς περὶ οἱ Νομικοὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον καὶ δοκησισοφοί.

|| Περὶ τῆς νῦν ἀποκαταστάσεως τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Παύλου. σ. 201

Ἡ ἱερὰ αὕτη μονὴ μετὰ πολλὰς μεταβολὰς ὅπου ἐδοκίμασεν, ἀφ' οὗ ἐκτίσθη τὸ μοναστήριον τοῦ Διονυσίου εἰς τὰ αὐτοῦ ὄρια, ἐδιοικήθη χρόνους ἱκανοὺς συγκοινοβιακῶς μετὰ τῆς μονῆς τοῦ Διονυσίου, ἔχοντες ἓνα ἡγούμενον, τὸν ὄσιον Δομέτιον, ὅτι εἰς αὐτὸν Ἀγιοπαυλίτην

8. Εὐφραῖμ 18. ποῖον 19. κομῆσαι 20. ἀπο 24. γνοὺς 28. ὑφαίου 30. Μετὰ τὰς λέξεις λείψανόν του παραπομπὴ εἰς ὑποσημείωσιν ἐχουσαν οὕτως· Εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἁγίου Εὐσταθίου, Νῆσον τῶν Νέων καλουμένην, ὑποκειμένη τῇ Ἀἴμνῳ, εἰς ἣν καὶ πρότερον, ἠσύχασεν μὲ τοὺς δύο, εἰς αὐτὴν εἶναι πιθανότερον ἢ ἀπῆλθε καὶ ἐκοιμήθη.

1. Βατοπαίδιον 9. κειθὲν 9-10. Μαρώνειαν 10. κάμνη 16. κηρωθῆ ὁ 21. ἀφίγει 23. ὅποια σκανδαλιζώμεθα 26. δοκησισοφοί 28-29. ἀφ' ἐκτίσθη 29. ἐδιοικήθη

ὄντα, ἀφῆκε τὴν ἐπίσκεψιν τῆς μονῆς τοῦ ὁ ὄσιος Διονύσιος, ὅτε ἀπῆλ-
θεν εἰς Τραπεζοῦντα, ἔνθα καὶ ἐκοιμήθη. Εἶτα μετὰ ἑβδομήκοντα χρό-
νους ἔγινε φιλονεικία διὰ τὰ ὀροθέσια, καὶ ἐχωρίσθησαν, ὡς φαίνεται
εἰς τὸ σωζόμενον παλαιὸν διαιρητικὸν γράμμα κατὰ τὸ 1426 ἔτος,
ὡς ἔμπροσθεν φαίνεται. Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τῆς μάχης Σέρβων καὶ
Ῥωμαίων, ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ, ἰσχύσαντες οἱ Σέρβοι
ἄχρι Θεσσαλονίκης καὶ Σερρών, πολλὰ μοναστήρια ἀπὸ Σερβοβουλ-
γάρους κατωκίσθησαν, ὡς ἡ τοῦ Φιλοθέου, Ξενοφώντος, Ζωγράφου
καὶ ἡ τοῦ Ἁγίου Παύλου. Τὸ παλαιὸν μοναστήριον τῆς Θεοτόκου μὲ
τὸν ὑψηλὸν πύργον ἐκτίσθη παρὰ τοῦ ἁγίου Παύλου, εἶτα ηὐξήθη
παρὰ τινῶν τριῶν ἀδελφῶν, ἐλθόντων καὶ δομησάντων τὸ δεύτερον μὲ
νέον Κυριακὸν τῆς Ἰπαπαντῆς. Τρίτον δὲ ηὐξήθη μὲ ναὸν μέγιστον
μονόσκεπον παρὰ Σιμενδρῶν Γκιούρα, δεσπότης Σερβίας Γεωργίου, εἰς
τοῦ ὀνόματι τὸ ὄνομα καὶ ὄνομα ἐτιμήθη εἰς ὄνομα τοῦ μεγαλομάρ-
τυρος Γεωργίου· οὗ ἡ θυγάτηρ Μαρία γυνὴ γενομένη Μουράτ τοῦ α',
μήτηρ δὲ καὶ ὡς παρ' ἄλλοις μάμμη Μεχμέτ δ', σουλτάνου Κ., ἤτις
καὶ ἀφιέρωσεν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς αὐτῆς Σέρβους τὰ τίμια τοῦ Χρι-
στοῦ δῶρα καὶ μάλιστα τίμιον ξύλον τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Ὁ δὲ Κ.
Ἰωάννης Κωνσταντῖνος Βασαράδας βραβόδας ὕστερον ἀνήγειρεν ἕνα
ὑψηλότατον πύργον μὲ παρεκκλήσιον τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ
Ἑλένης καὶ τὸν ἡ ἐκαλλώπισε μὲ διάφορα κελλία καὶ τραπεζαρεῖον.

Ἄλλ' ὕστερον κατὰ τοὺς 1802 Ἄνθιμος ἑ ἀρχιμανδρίτης ἀρχισε
νέον κτίριον τείχους ἰσχυροῦ ἐκ τῶν τριῶν μερῶν καὶ περιέκλεισε
μέσον τὸ παλαιὸν μοναστήριον μὲ καμπαναρεῖον ὠραῖον καὶ τράπεζαν,
τὰ ὅποια μὲ πολυκαιρίαν κτιζόμενα κατὰ τὸ 1840 ἐθεμελιώθη
ὁ ναὸς, καὶ περὶ τὸ 1848 ἐτελειώθη εὐτυχῶς πάντερωνος. (sic) μὲ
τρούλλας ὀκτώ, μὲ δύο παρεκκλήσια ἐκατέρωθεν τῶν μερῶν, δεξιό-
θεν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου καὶ ἐξ ἀριστερῶν τοῦ Ὁσίου Παύλου, τὸ δὲ
Καθολικὸν ἐτιμήθη εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἰπαπαντῆς μὲ εἰκόνας λαμπράς.
Ἐχει δὲ καὶ ἕτερα παρεκκλήσια 6. Εὐρίσκεται τεθησαυρισμένος
Σταυρὸς ἀξιοθαύμαστος, ἀργυροδιάχρυσος ὄλος, παρὰ τοῦ Μεγάλου
Κωνσταντίνου πεποιημένος, καὶ ἱστορία παλαιότητα τῶν δώδεκα
δεσποτικῶν ἑορτῶν. Ἐχει δὲ καὶ γράμμα[τα] λατινικὰ εἰς τὰς ἐπι-
γραφὰς τῶν ἱστοριῶν, κατὰ τοὺς παλαιούς χαρακτῆρας τῶν Λογγι-

βάρδων καὶ Γότθων. Εἶναι καὶ μία εἰκὼν τῆς Θεοτόκου μικρὰ, ἀμι-
μητος εἰς τὴν τέχνην, τὴν ὁποῖαν ὁ βασιλεὺς Θεόφιλος ἔρριψεν εἰς
τὴν φωτιαν, καὶ, ὡ τοῦ θαύματος, δὲν ἐκάη, ἀλλ' ἐφυλάχθη ἕως τὴν
σήμερον σῶα. Εἶναι καὶ ἑτέρα εἰκὼν τῆς Θεοτόκου Μυροβλυτίσσης
θαυματουργός, ἰσταμένη εἰς κουβούκλιον εἰς τὸν δεξιὸν κίονα τοῦ ὁ
δεξιῦ χοροῦ, ὅλη ἀργυροχρυσωμένη καὶ δύο ἐγκόλπια κατάλληλα
τοῦ ῥηθέντος Σταυροῦ μὲ εἰκόνας Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης καὶ
Σιλδέστρου, πάπα Ῥώμης, καὶ διάφορα εἶδη πεποικλιμένα.

Ἁγία δὲ λείψανα εὐρίσκονται πολλά· ὁ ποῦς τοῦ ἁγίου Γρηγορίου
τοῦ Θεολόγου· ἡ κέρα τῆς ἁγίας Ἀγάθης· ἡ κέρα τῆς ὁσίας Θεοδώ-
ρας τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ· ἡ τοῦ Χρυσοστόμου ὁ κάλαμος τοῦ ποδός·
τοῦ ἁγίου Μοδέστου κάλαμος ποδός, τοῦ ἁγίου μάρτυρος Καλλινίκου
ὁμοίως· τοῦ ἁγίου Γρύφωνος· ἡ χεὶρ τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ ὁμολο-
γητοῦ· τὸ κατωσάγωνον τῆς ἁγίας Μηνοδώρας· μέρος τοῦ ἁγίου
Βασιλείου Παρίου· τίμιος Σταυρὸς μέγας, ἔχων τὴν ὀπὴν τοῦ ἡγίου
εἰς τὸ μέσον καὶ ἕτερος τῆς βασίλισσης Ῥωσσιῶν Ἑλισάβετ· μέρος
τοῦ τιμίου καλάμου Χριστοῦ. Ἐκεῖ ἀνεβάζουσι καὶ νερὸν μετὰ σχοι-
νίου καὶ διὰ ἀλύσσης ἀπὸ τὸ ἀντιπέραν τοῦ μοναστηρίου ἕως ὀργύρας
πενήντα διὰ ἐλαφρότερον καὶ ὑγιεινότερον. Ἐχει καὶ ὕδατα πολλὰ
ἐξωθεν καὶ μύλον. Εἶναι καὶ τὸ ἁγίασμα τοῦ ἁγίου τὸ πλέον ἐξαίρε-
τον μὲ τὸ σπήλαιον ἔνθα ἠσύχαζεν, τὸ ὁποῖον ἁγίασμα εἰσέρχεται εἰς
τὸ μοναστήριον, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀξιοθέατα εἰς τὴν μονὴν ταύτην
εὐρίσκονται.

Εἰς τὰ ὄρια τῆς μονῆς ταύτης εἶναι καὶ ἡ Νέα Σκήτι μὲ Κυριακὸν
τῆς Γεννήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ παρεκκλήσια διάφορα εἰς τὰς καλύ-
δας. Πλησίον αὐτῆς εἶναι σπήλαιον μέγα, ἔνθα ἔμεινε τρεῖς χρόνους
ὁ ὄσιος Εὐθύμιος ὁ νέος, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀκρωτήρια τοῦ Ἁθῶ ἠσύ-
χαζεν ἱκανῶς. Εἰς τὰ ὄρια αὐτῆς τῆς μονῆς εἶναι καὶ ἡ Σκήτι τοῦ
Λάκκου πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ ὄρους Ἁθῶ, κατοικουμένη
ἀπὸ Βλάχους μοναχοὺς ἐναρέτους, μὲ Κυριακὸν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου
Δημητρίου καὶ κελλία μὲ ἐκκλησίας· τὸ κοιμητήριον μὲ ναὸν ὠραῖον
τῆς Ἁγίας Σκέπης τῆς Θεοτόκου· ἐκεῖ πλησίον εἶναι καὶ τὸ παλαιὸν
μονύδριον τοῦ Σωτήρος κρημνισμένον.

8. κατωκίσθησαν 12. Ἰπαπαντῆς ἐκ τοῦ Ἰπαπαντῆς 20. ἡμιγλότατον
21. καὶ τὸν 23. ἀρχισε 25. ὅποια 27. δύο 27-28. δεξιῶθεν 29. εἰ-
κὼνας 32. ἱστορίαν παλαιότητα

4. σῶα 6. ἀργυροχρυσωμένη 8. Σιλδέστρου 9. ποῦς 14. κατασά-
γωνον τῆς ἁγίας 15. Παρίου 18. ἀλήσης ἀντίπεραν 27. ἀκρωτήρια
33. Μονήδριον

15*.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ χωρισμοῦ τῶν δύο μονῶν Ἁγίου Παύλου καὶ Διονυσίου. Ἐν ᾧ διαλαμβάνει καὶ περὶ τοῦ δόσιου Γρηγορίου κτίτορος τῆς ἐπωνύμου αὐτοῦ μονῆς. Ἐχει δὲ οὕτως·

5 Αἱ ἀπλότῃτες καὶ ἐνώσεις, ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ καὶ πατέρες, πολλῇ καλλίῳ εἰσὶν ἢ αἱ ποικιλίαι καὶ διαστάσεις· αἱ μὲν γὰρ καὶ παρὰ θεοῦ τὸν ἔπαινον ἔχουσι καὶ παρὰ ἀνθρώπων τιμὴν καὶ δόξαν, αἱ δὲ τῶν δαίμοσι μόνοις καὶ τῶν ὑπ' αὐταῖς ἀποκληρωθεῖσιν ἀσεδέσι καὶ ἀμαρτωλοῖς ἀνθρώποις. Καὶ ἡ μὲν ἀπλότης τσαύτης τιμῆς ἤξειωτο
10 παρὰ θεοῦ, ὡς καὶ αὐτὸν θελήσαι τῇ τοιαύτῃ προσηγορίᾳ καλεῖσθαι (ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν). Ἀλλὰ καὶ τὴν ἔνωσιν οὐ μόνον τὸν ὅτι ἐγγύτατον αὐτοῦ καὶ περὶ αὐτὸν, τοὺς θελοῦς Νόας, φημί ἔχειν, ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐν τῇ εἰκόνι τετιμημένους τῇ θεῷ. Αἱ δὲ ποικιλίαι καὶ διαστάσεις ὑπεισήλθον εἰς ἡμᾶς οὐκ ἀπὸ θεοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ πονηροῦ μετὰ
15 τὴν παράβασιν· εἰ γὰρ ἂν ἅπαντες οὕτω διέκειντο, ἡ γῆ οὐρανὸς ὡς περ ἐτύγγαγε καὶ ὁ τῆς πρώτης τυχῶν ἀξίας καὶ παρὰ θεοῦ ὢν φῶς δεύτερον, οὐκ ἄρκειν οἰηθεὶς αὐτῷ τὴν τσαύτην ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ ἰσοθεῖαν φαντασθεὶς, ἐξέπεσε τῆς ἀξίας ἐκείνης καὶ διάστασιν ἀπὸ θεοῦ προὔξενησεν ἑαυτῷ. Ἐντεῦθεν ποικίλος γίνεται τὴν κακίαν, καὶ ὅπερ
20 ἐκεῖνος ὑπέστη, καὶ ἡμᾶς τοῦτο αὐτὸ παθεῖν πάσῃ κακίᾳ καὶ μηχανῇ πείσαι πειρᾶται.

Ἐντεῦθεν ἡμῖν ὁ ἀπὸ θεοῦ μακρυτμὸς καὶ τῶν κακιῶν ἀπάντων ὁ ἔσμός· ἐντεῦθεν φιλονεικίαι, μάχαι, ἐριδες, φόνοι, πόλεμοι καὶ πᾶν κακόν. Ἀλλ' ἀφ' οὗ ἡ χρηστότης τοῦ θεοῦ καὶ ἡ φιλανθρωπία ἢ ἐπεδή-
25 μησε τοῖς ἀνθρώποις, ταῦτα πάντα ὄχητο ἐκποδῶν καὶ ὡς καπνὸς διελύθη, καὶ τοῖς βουλομένοις πάλιν ἐπὶ τὴν πρώτην ἐπανελθεῖν ἀξίαν οὐδὲν τὸ κωλύον· ἦνωσε γὰρ ἡμᾶς ὁ θεὸς, εἰρηνοποιήσας τὰ πάντα

* Περιλαμβάνεται ἐν σ. 210—212 τοῦ ὑπ' ἀρ. 282 κώδικος τῆς ἐν Ἁγίῳ ὄρει μονῆς Ἁγίου Παντελεήμονος, καὶ ἐξεγράφη τῷ 1895 ὑπὸ τοῦ συνοδευόντος με εἰς τὸ Ἅγιον ὄρος κ. Φιλίππου Γεωργαντά, ἀντιδληθὲν ὑπ' ἐμοῦ.

8. ἀποκληρωθεῖσιν 16. περὶ 20. πείθειν 27. κωλύον

καὶ ὑποδείξας ἡμῖν ἑδὸν ἐνώσεως καὶ ἀγάπης πρὸς οὐρανὸν φέρουσαν, ἣν βαδίζων καὶ ὁ μακαρίτης ἐκεῖνος Διονύσιος (κτίτωρ) ἔδειξε μὲν μονὴν τῷ τιμῷ Προδρόμῳ, οὐκ ἠθέλησε δὲ ὀρθοτομήσαι τὸν χώρον τὸν περὶ τὴν μονὴν. Ἐντεῦθεν ἦν τὰς ἐν τῇ μονῇ Διονυσίου καὶ Ἁγίου Παύλου τὰ πάντα καινά. Χρόνου βραχέος δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παρηχηκότος, ὁ μὲν γέρον Διονύσιος ἀπήλθεν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, τὰ γέρον τῶν πόνων αὐτοῦ καὶ ἰδρώτων ἀποληφόμενος· ὁ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἀεὶ βραχύνων ἐχθρὸς, βάσκανον αὐτοῖς ἐπιδαλῶν ὀφθαλμῶν, διχστάσει τούτους βαλεῖν ἀλλήλους ἐπενεσκήψατο· καὶ κατὰ τὸ «σινι» 6913 (ἦτοι) 140δ, μετὰ παρέλευσιν χρόνων κα': 21 τῆς τριαύτης και- 10 νότητος τῶν δύο τούτων μονῶν, ὁρίσθαι τισὶ* καὶ συστατικὰ γράμματα τοὺς ἐν τῇ μονῇ Διονυσίου μοναχοῦς ζητεῖν ἐπεισεν ὁ πολέμιος· οἱ καὶ προσελθόντες τῷ κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου πρώτῳ τοῦ Ὄρους, γράμματα αὐταῖς γενέσθαι ἠτήσαντο, χωρισμὸν καὶ ὄρια ἔχειν τὸν τόπον ὃν αὐτοὶ εἶχον ζητοῦντες. Καὶ παραγενόμενοι οἱ προκριθέντες ἦλθον 15 ἔνθα ὁ τόπος, δι' οὗ ἡ ταρχή τῆς διαφορᾶς. Οἱ δὲ τοῦ Ἁγίου Παύλου μονάζοντες δικαίωμα μὲν οὐκ ἔχειν εἶπον οἱ τῆς Διονυσίου, διηγούμενοι ἅμα καὶ τὴν προτέραν ἔνωσιν. Μάρτυρας δὲ προὔδλλοντο τὸν τε πνευματικὸν κύριον Νικόδημον καὶ τὸν ἀπὸ Συριάνιον κύριον Γρηγόριον τὸν γέροντα, ἀνδρας ἀξίους πιστωθῆναι ἢ εἰς μαρτυρίαν καὶ α. 212 λόγῳ ἐρωτηθῆναι ἀπλῶς. Ὁ δὲ κύρ Γρηγόριος ἀγράφως ἔλεγεν ἔχειν 21 ἐξ ἀκοῆς παλαιᾶς, ὅτι τὸ παραθαλάσσιον ἅπαν, ἀρχόμενον ἀπὸ τὸν περιορισμὸν τῶν Βουλευτηρίων καὶ καταντῶν ἕως τὸ ἀυλάκιον τοῦ κύρ Σίμωνος, ἐνὶ τῆς τοῦ Ξηροποτάμου (ἦτοι Ἁγίου Παύλου), ὁ δὲ πνευματικὸς κύρ Νικόδημος ἐμαρτύρησεν εἰπὼν, ὅτι οὐκ ἔφθασεν ὁ 25 κύριος καὶ ἱερός Διονύσιος τὴν περιοχὴν διὰ γράμματος δοῦναι. Καὶ ταῦτα εἰπόντων ἐκείνων, ἀκούσαντες καὶ μὴ δυνηθέντες γινῶναι τίνας ἐστὶν ὁ τόπος ὑπὲρ οὗ ἡ διένεξις, ἐπεὶ οὔτε γράμματα, οὔτε μάρτυρες τοῦτο ἀκριβῶς εἶπον, εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον παραγενόμενοι, μέσον χωρίσαντες, μήτε τούτοις, μήτε ἐκείνοις στενώσαντες ἀπεφάσισαν, καὶ 30 ὄροις τοιούτοις ἐπήξαντο·

Ἀπὸ θαλάσσης ἔστι λάκκος μέγας, ὅστις καλεῖται Ῥάχεως τοῦ Καλαθᾶ. Ἐν τῷ τοιούτῳ τῶν λακκῶ πέτρα ἐστὶ μεγάλη ρίζιμαία, ἐν ἣ ἐχαράξαμεν τὸν τίμον Σταυρὸν, καὶ κατ' εὐθείαν πρὸς τὰ ἄνω τοῦ βουνοῦ, πρὸς τὴν ὀρθὴν μεγάλην πέτραν, καὶ κατ' εὐθείαν πρὸς 35

ὁ. βραχέως 8. αἰ 9. βαλλεῖν ἀλλήλους «σινι» 11. δύο 13. ἐκείνω τῷ χρόνῳ 23. ἕως 25. ἐμαρτύρησεν 33. ἐστὶ (34 καὶ 35), εὐθείαν

τὴν Σελάδα (ἦτοι σκοπιὰν λάμπουσαν) ἀμφοτέρωθεν τῶν μερῶν ἐνθα
 ἔστιν ὁ σιδηροῦς σταυρὸς, ἐμερίσαντο τὰ ἔρια· καὶ οὕτως ἔγινεν ὁ
 μερισμός.

Ἐν ἔτει 5913 : ἦτοι 1405.

Δήλωσις.

Ὁ ὄσιος καὶ διορατικὸς Δομέτιος, ὁ πνευματοφόρος, ὁ κατοικῶν
 ἐν τῷ γὰρ τῆς Θεοτόκου (ὡς λέγει ὁ Βίος τοῦ ὁσίου Διονυσίου), ἦτοι
 εἰς τὸ μονῆριον τῶν Ἐξοδίων τοῦ ἁγίου Παύλου (οὕτω γὰρ
 γράφεται ἐν ταῖς χρυσοβούλλαις Μονῆ τῆς Θεοτόκου, ἢ ἐπικαλουμένη
 10 τοῦ ἁγίου Παύλου), πνευματικὸς καὶ ἡγούμενος τότε τῆς μονῆς ταύ-
 σ. 213 τῆς ὑπῆρχε· ὅτι παρεκλήθησεν τὸν ἱερὸν Διονύσιον ἀπελθεῖν εἰς Τρα-
 πεζοῦντα χάριν βοήθειας πρὸς ἀκοδομήν τῆς μονῆς τοῦ Προδρόμου
 δὲ. Τοῦ δὲ Διονυσίου κοιμηθέντος εἰς Τραπεζοῦντα, ὁ ὄσιος Δομέτιος
 ἔμεινε διοικητὴς τῶν δύο μονῶν, καὶ ἔγιναν συγκοινοδιὰται οἱ ἁγιο-
 15 παυλίται μοναχοὶ καὶ οἱ Διονυσιάται, ποιμαινόμενοι παρὰ τοῦ ὁσίου Δο-
 μετίου. Κατέστησε δὲ ἕτερον ἀδελφὸν Ἀρσένιον ἡγούμενον τοῦ ἁγίου
 Παύλου, ὅς, ἐκ γένους λαμπροῦ καταγόμενος, ἀπῆλθεν εἰς τοὺς γονεῖς
 του, καὶ διὰ μεσιτείας αὐτοῦ καθιερώθη ὁ Πύργος εἰς Κασσάνδραν
 μετόχιον τοῦ ἁγίου Παύλου. Λέγει γὰρ τὸ χρυσοβούλλον οὕτω·
 20 «Ἐπειδὴ ὁ ὁσιώτατος ἐν μοναχοῖς καὶ ἀδελφός μου κύριος Ἀρσένιος
 θεόθεν κινηθεὶς πρὸς ἡμᾶς ἐπεδήμησε». Μείνας δὲ ὁ Ἀρσένιος ἐν
 Κωνσταντινουπόλει ἀφῆκε διάδοχον αὐτοῦ τὸν ἐν μοναχοῖς τιμιώτα
 τον Θεόδωρον. Εἰς τούτου τὰς ἡμέρας ἐποίησε τὸ χρυσοβούλλον
 Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος, εἰς τὸ ὁποῖον γράφει οὕτως· «Ἐπειδὴ πρὸ
 25 »καιροῦ τινος ἐδωρήσατο ἡ βασιλεία μου καὶ εὐηργέτησε τῷ τιμιω-
 »τάτῳ ἐν μοναχοῖς κυρ Θεοδώρῳ, καθηγουμένῳ τῆς κατὰ τὴν σεβα-
 »σμίαν μονῆν τοῦ ὁσίου Παύλου τῆν κατὰ τὸ ἁγιον ὄρος τοῦ ἁθω .

1. ἀμφοτέρωθεν 4. 5913 6. κατοικῶν 7. ὄσι 8. μονῆριον 14. δύο
 14-15. ἀγιοπαυλίται 15. Διονυσιάται 18. διαμεσιτείας Κασσάνδραν

20. ὁσιώτατος 24. Ἐν τῷ κειμένῳ Παλαιολόγος (α), ἐν δὲ ὑποσημειωθῆσι ση-
 μειώσαι τὰς· Ὁ Ἰωάννης οὗτος οὐκ ἦν ὁ ἑσχατος ὁ ποιήσας τὴν ἡ' σύνοδον, ἀλλ'
 ὁ πρῶτος, ἀνεμιὸς Μανουὴλ τοῦ Παλαιολόγου, υἱὸς δὲ Ἀνδρονίκου υἱοῦ Ἰωάννου
 τοῦ Μικροῦ, συμπεπυθέρου Ἰωάννου Κανσακουζηνοῦ, ὅς ἐβασίλευσεν ὀλίγον εἰς Βυ-
 ζάντιον, εἶτα εἰς Θεσσαλονίκην.

»διακειμένην, διὰ προστάγματος τὸ περὶ τὴν Κασσάνδραν Παλαιολό-
 »ριον τοῦ Πύργου, ἁγιον Παύλον καλούμενον, καὶ σὺν τούτῳ καὶ
 »τοὺς κατοίκους φαμιλίων καὶ τὴν γῆν τὴν τοιαύτην δωρεάν καὶ
 »εὐεργεσίαν κατέχειν τῇ ἑαυτοῦ ἰσχύι καὶ δυνάμει τοῦ παρόντος χρυσο-
 »βούλλου λόγου τῆς βασιλείας μου » καὶ λοιπά. 5

Δήλον οὖν ἐκ τούτων, ὅτι διὰ τοῦ ὁσίου Δομετίου τοῦ πρότερον ἐν
 τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Παύλου προστατεύοντος, εἶτα καὶ τὴν προστα-
 σίαν τοῦ Διονυσίου ἀναλαβόντος, ἡγνώθησαν πρὸς καιρὸν τὰ δύο μονα-
 στήρια, εἶτα διὰ τὰ ὁραθέσια ἐχωρίσθησαν, ὁ δὲ τόπος ἦτον ἕλος
 πρότερον τοῦ ἁγίου Παύλου. 10

15*

Περὶ τῆς μονῆς Καρακάλλου.

Ἡ ἱερὰ βασιλικὴ σταυροπηγιακὴ καὶ κοινοβιακὴ μονὴ ἢ ἐπ' ὀνόματι
 τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφύμων Ἀποστόλων σεμνυνομένη καὶ τοῦ
 Καρακάλλου ἐπονομαζομένη, ἐνδεκάτη τῶν ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ Ὄρει
 τοῦ ἁθω εἴκοσιν ἱερῶν μοναστηρίων τὸν ἀριθμὸν, ἐκτίσθη παρὰ τοῦ
 αἰιδίμου βασιλέως καὶ αυτοκράτορος Ῥώμης Ἀντωνίου Καρακάλλου 5
 ἐν ἔτει . . . Ὁ ἀείμνηστος οὗτος βασιλεὺς ἐστὶν ἱστορισμένος ἐν τῷ
 κοιμητηρίῳ τῆς αὐτῆς μονῆς αὐτοῦ εἰς ἡλικίαν νέαν, ξανθὸν φέρων
 τὸν πώγωνα καὶ τὴν κόμην, ἐν κορώνῃ ἐν τῇ κεφαλῇ, ἐν τῇ δεξιᾷ
 χειρὶ σκήπτρον, τὴν δὲ ἀριστερὰν βαστῶν ἀνοικτὴν ἐν τῷ στήθει αὐ-
 τοῦ, περιβεβλημένος χλαμύδα, διὰ πολλῶν χρωμάτων, τὸ δὲ ἔτος ἐν ᾧ 10
 ἤκμαζεν ἢ αὐτοῦ μεγαλειότης εἶναι ἄδηλον εἰς ἡμᾶς, διότι ἐλθὼν ὁ
 βασιλεὺς ἢ Μιχαὴλ ὁ λατινόφωνος μὲ τὸν πάπαν Βέκκον καὶ μὴ δε-
 χθέντων παρὰ τῶν τότε ἀσκουμένων ὁσιωτάτων πατέρων, ἐκαρτάτομη φ. 36β

1. Κασσάνδραν 3. φαμιλίων 8. δύο

* Σώζεται ἀνεπίγραφον ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 187 κώδικι τῆς μονῆς Καρακάλλου,
 αἰῶνος 10', ἐν φ. 36α—39α.

1. ἰσῶ Σταυροπηγιακὴ 2. σεμνυνομένη 3. ἐνδεκάτη 5. αἰιδίμου
 Καρακάλλου. Ἴδε Νέος Ἑλληνομνημῶν Τόμ. Η' σ. 236 κ. ε. 6. Μετὰ τὴν
 λέξιν ἔτι κεχὸν ἀείμνηστος βασιλεὺς ἐστὶν ἱστορισμένος 7. κοιμητη-
 ρίῳ φέρον 8. κορώνη 9. σκείπτρον ἀριστερὰν βαστῶν ἀνοικτὴν στήθει
 10. χλαμύδα 11. μεγαλειότης 12. βασιλεὺς λατινόφωνος Βέκκον
 13. ὁσιωτάτων

σεν ἅπαντας, τὸ δὲ μοναστήριον ἐκρήμνισαν, ἔμεινε δὲ μόνον ὁ πύργος ὡς ὁράται νῦν, κτίριον ὠραιότατον, ὅπου δὲν ὑπάρχει εἰς ἄλλο μοναστήριον, προσέτι δὲ πηγᾶδι καὶ τὸ τοῦ Καθολικοῦ ἔδαφος, ἐστρωμένον μετὰ μαρμάρων ὠραιωτάτων, καὶ γύρωθεν τῶν μαρμάρων ἢ πλουμπισμένον διαφόροις χρώμασιν ὡς ὁράται. Ἐγκρημνίσαντες δὲ τότε τὸ Καθολικόν, φαίνονται τὰ περισσότερα τῶν μαρμάρων βραχέως. Ἐμείναν δὲ καὶ τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα θεμέλια καὶ ἕτερον οὐδέν. Ἄλλ' οὐδὲ χρυσόβουλλον φαίνεται, οὔτε ἄλλο τι βιβλίον ἀρχαῖον. Ὅστις ὅμως γινώσκει τὴν ἱστορίαν τῶν βασιλέων τῆς Ῥώμης, ἐκεῖνος γινώσκει καὶ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἢ αὐτοῦ μεγαλειότης ἤκμαζεν. Προφ. 37^a δευτέρου δὲ καιροῦ, ζήλω θεῷ πυρούμενος || ὁ θεοσεβέστατος αὐθέντης καὶ ἡγεμῶν πάσης Μολδαβίας Πέτρος βοεβόδας ἀπέστειλε τὸν πρωτοσπαθᾶριον αὐτοῦ ὀνόματι Πέτρον διὰ τὴν ἀνακαινίστην. Ἦκεῖνος ποιήσας τὸν εὑρισκόμενον πύργον πλησίον τῆς θαλάσσης ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ ἡγεμῶν ἠθέλησε τὴν κατατομήσῃ ἄλλ' ἐκεῖνος, φοβηθεὶς τὸν θάνατον, ὑπεσχέθη τὴν κατατομήσῃ λαμπρῶς. Ὅθεν δευτέρου ἐλθὼν ἐκτίσεν αὐτὸ καὶ νῦν ὁράται. Δὲν εἰξεύρω ὅμως ἐκ ποίας αἰτίας δὲν ἔθεσεν τὴν τοῦ Καθολικοῦ ἐκκλησίαν ἐν ταῖς πρώτοις θεμελίαις, ἀλλὰ ἐτράβησεν αὐτὴν σχεδὸν μίαν ἡμισὺν σπιθαμὴν κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος, ὡς δείχνει τὴν σήμερον τὸ ἔδαφος μετὰ τὴν ὥρα πύλην τοῦ ἱεροῦ δὲν ἔρχεται εἰς τὸ μέσον ὡς ἦτον ἀρμοσμένα τὰ μάρμαρα. Ἐπιστρέψας δὲ εἰς Μπογδανίαν, καὶ φ. 39^b πληροφορηθεὶς ὁ ἡγεμῶν, ὅτι τὸ ἐκτίσεν λαμπρῶς, || τὸν ἐδέχθη μετὰ μεγάλην τιμὴν. Καιροῦ δὲ προβεβηκότος, ἐσυμψώνησαν, ὅτε ἡγεμῶν 25 καὶ ὁ πρωτοσπαθᾶριος, καὶ ἦλθαν εἰς τὸ βυθὸν μοναστήριον καὶ ἔγιναν μοναχοὶ, μετονομασθέντες καὶ οἱ δύο Παχώμιοι. Ἐπέρασαν τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς τῶν μέσα εἰς αὐτὸ τὸ μοναστήριον θεαρέστως, ὅπου καὶ ἀνεπαύσαντο καὶ οἱ δύο ἐν Κυρίῳ. Εὐρίσκεται δὲ πλησίον τοῦ μοναστηρίου καὶ τὸ κελλίον τὸ ὅποιον ἕως τὴν σήμερον ὀνομάζεται 30 τοῦ Σπαθαρίου καὶ κοινότερον Σπαθαριό. Ἄγνοοῦμεν ὅμως καὶ τούτων τὸ ἔτος, μετὰ τὴν ἡμέραν, φεῦ, ἀφήσασα τὰ χρυσόβουλλα

2. ὠραιώτατον 4. ὠραιωτάτων γήρωθεν 5. πλουμπισμένον χρώμασιν ὁράται 7. παλαιᾶ 8. ἄλλον ἀρχαῖον 9 (καὶ 10). γινώσκει 10. μεγαλιότης 12. ἀπέστειλε 13. τὴν ἀνακαινήσῃ 15. τὴν 16. φοβηθεὶς ὑπεσχέθη τὴν 17. ὁράται 18. εἰξεύρω πίας 20. σπιθαμὴν δείχνει 21. μετὰ ὠραιᾶ 22. ἦτον ἀρμοσμένα 23. πληροφορηθεὶς 25. ἦλθαν 26 (καὶ 28). δύο 30. Σπαθαριῶ 31. μετὰ ἡμέραν

τοῦ μοναστηρίου εἰς ἓν μέρος τοῦ πύργου, ἀπὸ τῆν παλαιοκτιμένην τρέχουσα ἀνωθεν τοῦ πύργου βραχέως διόλου διεφθάρησαν. Ἦχε μείνει δὲ διεφθαρμένον τινὸς βασιλέως Διογένους, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο ὁ Νικηφόρος ἐν τῇ Πηδαλίῳ. Ἄλλ' οὔτε ἐκεῖνο τῶν εὑρίσκεται. Ἦρουν μόνον ὅλα τὰ ἐγγράφα. Ἦρον μόνον ἐν σεσαθρωμένον ἴσον 5 χρυσοβούλλου || Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, ἐπικυρωμένον παρὰ τὴν 38^a τὴν Ἰωάννου, πρώτου τοῦ Ὄρους, διαλαμβάνον τινὰς τόπους καὶ μετόπισθεν τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου. Μόλις ὅμως καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μισθόν, ὅτι ἐκαταφαχώθη ἀπὸ τοῦς πόντικας. Φεῦ τῆς ἀμελείας. Ἀπὸ δὲ τῆν βιβλιοθήκῃν εὐρίσκονται μερικὰ βιβλία, τὰ περισσότερα ὅμως καὶ 10 ἐκλεκτότερα ἐκφενδονίσθησαν παρὰ τῶν κατὰ καιροῦς προστατευτῶντων. Μόνον τὰ ἄγρια λείψανα εὐρίσκονται, ὅτι τὰ ἐφύλαξαν, τὰ χρυσόβουλλα ὅμως νομίζοντες τα ὡς ἀχρηστά τὰ ἐπαρημέλησαν. Ὅθεν σώζονται ἢ κᾶρα τοῦ ἀποστόλου Βαρθολομαίου, ἢ κᾶρα τοῦ 15 ἁγίου Χριστοφόρου, ἢ κᾶρα τοῦ ἁγίου Μερκουρίου, μέρος τῆς κᾶρας τοῦ ἁγίου Κυρίκου, ἢ δεξιὰ χεῖρ τοῦ Στρατήλατου ἀδιάφθορος, ὁ γόφος ἐψηγμένος εἰς σκᾶραν τοῦ ἁγίου Ὀρέστου, λείψανον εὐωδέστατον καὶ ἀξιόλογον, μέρος τοῦ ἁγίου Δημητρίου, μέρη πολλὰ τῶν ἁγίων 20 Λιζυμυρίων, τοῦ ἁγίου Μοδέστου, δέρμα τοῦ Χρυσοστόμου, || τοῦ ἁγίου 39^b Χαρχλάμπους καὶ πολλῶν ἄλλων ἁγίων, ἔτι μέγα μέρος τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ. Εὐρίσκονται καὶ λείψανα τοῦ ἁγίου ὁσιομάρτυρος Γεδεών τοῦ νέου Καρακαλλινῶ, τοῦ μαρτυρήσαντος ἐν Τουρνόδῳ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῇ σατράπῃ Βελήπασσῃ, υἱῷ τοῦ πολυθρυλήτου Ἀλήπασσα Γεπελενλή κατὰ τὸ 1818 ἔτος Δεκεμβρίου 30, τμηθέντος χεῖρας καὶ πόδας μετὰ τὸν πέλεκυν. Τοιαύτην ἀνδρείαν ἔδειξεν αὐτὸς ὁ 25 Μακεδὼν εἰς τὰς βασάνους, ὅπου προστάξας ὁ τύραννος Βελήπασσας τὴν κοποῦν αἱ χεῖρες καὶ πόδες του, ὅτε ἔκοψαν τὴν δεξιὰν χεῖρά του, ἀρκάσας ταύτην μετὰ τὴν ἀριστεράν του ἔρριψε ταύτην κατὰ πρόσωπον τοῦ τυράννου, εἰπὼν αὐτῷ Νᾶ, φάγε. Τότε ἀπέκοψαν καὶ τὴν ἀριστεράν του καὶ τοὺς δύο τοῦ πόδας ὡς φαίνονται τὰ λείψανά του 30

2. ἀνωθεν μίση 4. Πηδαλίῳ 5. ἴσον σεσαθρωμένον 6. ἐπικυρωμένον 8. μετὰ τῆς μισθόν 9. τοῦς 11. καιροῦς 14. Βαρθολομαίου 16. δεξιὰ Στρατηλάτου 17-18. εὐωδέστατον 18. μέρη 19. ὁσιομυρίων 23. Θεσσαλίας σατράπῃ Βελήπασσα πολυθρυλήτου 24. Ἀλήπασσα Γεπελενλή 25. πέλεκυν 26. τύραννος Βελήπασσας 27. χεῖρες χεῖραν 28. μετὰ ἔρηγε 29. τυράννου 29-30. ἀριστεράν 30. τοῦς δύο

συντετριμμένα. Εὐρίσκεται προσέτι καὶ μία κάρτα ἀποξηνωμένη, εἰς Βλαχίαν καὶ ἄλλα πολλὰ ἄγια λείψανα.

4. 39^a Σημειοῦμεν δὲ, ὅτι τῶρα || τὸ μοναστήριον μίλις εἶναι τὸ μισθὸν ἀπὸ ἑτι ἦτον εἰς τὸν καιρὸν τοῦ κτίτορός του Καρχαλλου, ὡς δεικνύουσι τὰ θεμέλια μέχρι τῆς σήμερον, διότι καὶ ὁ πύργος ὁποῦ τῶρα εὐρίσκεται ἐστὶν ἄκρην τοῦ μοναστηρίου πλησίον τῆς πόρτας τότε ἦτον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μοναστηρίου. Προσέτι καὶ ἡ πόρτα ἦτον ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης κάτωθεν, ὡς ὁράται μέχρι τῆς σήμερον.

10 Ταῦτα ἐδυνήθη μόνον νὰ ἐξακριβώσω καὶ ἄλλο μὴδὲν. "Ὅθεν αἰτῶ συγγνώμην παρὰ τῶν ἀναγνωσκόντων.

1842. Ἰανουαρίου 23. Ἐγγραφή παρ' ἐμοῦ Νεοφύτου ἱερομονάχου Πολυαίνης.

15 Σημειοῦμεν, ὅτι παρ' ἐλπίδα σήμερον εὑρομέν τι σημεῖωμα ἔχον τὸ τοῦ πύργου ἐν θαλάσῃ τὸ ἔτος, ἀπὸ Ἀδὰμ 7042. ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1534. Προσέτι τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ εὑρομεν καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Μερκουρίου τῇ αὐτῇ ἔτει Ἰανουαρίου 26.

Ἐπιγραφή κεφαλαίως γραμμάσιον ἐν τῷ παραθαλασσίῳ πύργῳ τῆς μονῆς Καρχαλλου.

20 Γερμανός καὶ καθηγούμενος

† Ἰωάννης Πέτρου βοῦδόνδης
Ἰωάσαφ μοναχὸς κτίτορος
Σιρόπουλος Διονύσιος Χ Κ ^η
πρωτομάστορος ἔτος 56 ^β . ἔτε-
λειόθη ὁ πύργος καὶ ὁ μπαρ-
μπακᾶς Ἰνδκ ^{ος} 5.

ΝΕΟΣ ΚΩΔΙΞ ΤΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑΣ

Περιγράψας ἐν ἔτει 1910 τοὺς κώδικας τοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ Ἑλληνικοῦ ἢ Γρηγοριανοῦ κολλεγίου (Collegio greco), ὧν καὶ πρότερον ἤδη τῷ 1898 εἶχον συντάξει σύντομον ἀναγραφὴν¹, εὑρον ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 12 ἐπὶ περγαμηνῆς κώδικι, γεγραμμένῳ τὸν ιγ' αἰῶνα καὶ περιέχοντι ἐν ἀρχῇ δώδεκα πρόσθετα χαρτῶνα φύλλα τοῦ ιε'—ις' αἰῶνος, ἐν φ. 11^κ κ. ἐ. τμήμα τοῦ Χρονικοῦ Μονεμβασίας. Ὡς γνωστὸν, τὸ Χρονικὸν τοῦτο εἶχεν ἐκδοθῆ τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ κώδικος τοῦ Ταυρίνου ὑπὸ τοῦ συντάξαντος τὸν κατάλογον τῆς αὐτόθι πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης Pasini τῷ 1749². Ἐπειτα δ' ἐγὼ εὑρον ἐν Ἀγίῳ ὄρει δύο ἐτέρους κώδικας, τὸν κουτλουμουσιακὸν 220³ καὶ τὸν Ἰσηριτικὸν 329⁴, καὶ ἐξέδωκα τὸ Χρονικὸν ἐκ νέου τῷ 1884 κατὰ τοὺς δύο ὑπ' ἐμοῦ εὑρεθέντας κώδικας καὶ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Pasini ἐν τοῖς ἐμοῖς Ἱστορικαῖς μελετήμασι⁵. Κατεφάνη δ' ἐκ τῆς ἐμῆς ἐκδόσεως, ὅτι ἔχομεν πρὸ ἡμῶν δύο διασκευὰς, μίαν μὲν κοινήν ἐν τῷ ταυρινεῖῳ καὶ τῷ κουτλουμουσιακῷ κώδικι, ἐτέραν δὲ διάφορον ἐν τῷ Ἰσηριτικῷ ἀπογράφῳ, οὗ τὸ μὲν μέσον περιέχει χωρὶα ἐντελῶς λείποντα ἐν τοῖς λοιποῖς δύο κώδιξι, τὸ δὲ τέλος ἔχει διαφόρως, παραλειπομένου σχεδὸν ὅλου τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ Χρονικοῦ ὅλον εὑρηται ἐν τοῖς λοιποῖς δύο κώδιξι.

Ὁ δὲ νῦν εἰς τοὺς τρεῖς γνωστοὺς κώδικας προστιθέμενος

1 Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Α' σ. 109.

2 Codices manuscriptorum bibliothecae regiae Taurinensis Athenaci.

Ἐν Ταυρίνῳ, 1749 σ. 417 κ. ἐ.

3 Σπυρ. Π. Δάμπρου Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἀγίου

Ὁρους ἑλληνικῶν κωδίκων. Ἐν Κανταβριτζ τῆς Ἀγγλίας, 1895 σ. 301 ἀρ. 39.

4 Αὐτόθι. Τόμ. Β'. 1900 σ. 86 ἀρ. 136.

5 Ἱστορικὰ μελετήματα. Ἐν Ἀθήναις, 1884 σ. 97 κ. ἐ.

1. συντετριμμένα ἀποξηνωμένη 3. μισθὸν 4. ἦτον κτίτορός
6. σὴν 8. κάτωθεν ὁράται 9. Ταῦτα ἐδυνήθη ἐξακριβώσω
ἄλλον μὴδὲν 10. συγγνώμην ἀναγνωσκόντων 11 (καὶ 16). Ἰανουα-
ρίου 13. παρ εὑρομεν τι 14. θαλάσσει 16. ἐτι 24. πύργος

τέταρτος, ὃν χάριν συντομίας ὀνομάζω ῥωμαϊκόν, συμπίπτει πρὸς τὸν ταυρίνειον καὶ τὸν κουτλουμουσιακόν πλην διαφορᾶς γραφῶν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον. Ἀλλ' ἄξιον σημειώσεως εἶνε κυρίως τοῦτο, ὅτι περιλαμβάνει μόνον τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ὅλου, λείπει δ' ἐν αὐτῷ παντελῶς σύμπασα ἡ ἀρχή, ἐν ἣ ἐκτίθενται τὰ κατὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ἀβάρων καὶ Σλάβων καὶ τὰ περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονεμβασίας.

Ἐκδίδω δ' ἐνταῦθα τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Χρονικοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν καὶ πρότερον γνωστῶν δύο κωδίκων, τοῦ ταυρινείου (T) καὶ τοῦ κουτλουμουσιακοῦ (K) ὡς καὶ τοῦ νέου, τοῦ ῥωμαϊκοῦ (P). Παρατηρῶ δὲ, ὅτι αἱ γραφαὶ τοῦ ταυρινείου εἶνε αὐταὶ αἱ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Rasini, ἀδυνάτου οὔσης δυστυχῶς τῆς ἀντιβολῆς αὐτοῦ τοῦ κώδικος, ἐπειδὴ οὗτος συμπεριλαμβάνεται εἰς τοὺς καέντας κατὰ τὴν πυρκαϊάν τὴν παραναλώσαν μέγιστον μέρος τῶν κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ταυρίνου, ὧν τοὺς περιωθέντας ἀνέγραψαν οἱ κ. κ. Gaetano de Sanctis, Κάρολος Ciprota καὶ Κάρολος Frati*.

Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας κῦρ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, πατριαρχούντος κῦρ Εὐστρατίου, ἐτιμήθη ἡ ἀγιωτάτη ἐπισκοπὴ Λακεδαιμονίας εἰς μητρόπολιν, ἐπισκοποῦντος κῦρ Θεοδοσίου ἐν ἔτει ςφ'ηα'.

Μετὰ τὸ ὑποταγῆναι τὸν ἐνταῦθα τόπον εὐδοκίᾳ Θεοῦ καὶ ὑπὸ τὴν χεῖρα τῶν κραταιῶν καὶ ἀγίων ἡμῶν αὐθεντῶν καὶ βασιλέων πρῶτος κατέλαθεν ἀρχιερεὺς ὁ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μονεμ-

* Inventario dei codici superstiti greci e latini antichi della Biblioteca Nazionale di Torino in Rivista di filologia. Τόμ. AA' σ. 385 κ. 4.

1. Ἐπὶ P : ἀπὸ T : πο μὴ γραφέντος τοῦ Α κεφαλαίου K : κῦρ PK : κυροῦ T 1-2. πατριαρχούντος TK : πατριαρχούντος P 2. κῦρ PK : κυροῦ T ἀγιωτάτη TK : αγιωτάτη P 3. ἐπισκοποῦντος TK : ἐπισκοπούντος P κῦρ PK : κυροῦ T ἔτει TK : ἔτει P ςφ'ηα' T : ςφ'ηα' K : ςη'α' P 4. ὑποταγῆναι TK : ὑποταγήναι ἐνταῦθα PK : ἐνθαῦτα T 5. χεῖρα K : χείραν TP 6. πρῶτος TK : πρώτος P ἀρχιερεὺς P : ὁ ἀρχιερεὺς T : ὁ ἀρχιερεὺς μεθ' α κενὸν ὡσεὶ ἑπτὰ γραμμῶν K

βασίας κῦρ Γρηγόριος. Ἐξάρχος δὲ ὢν καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δίκαια ἔχων πάσης Πελοποννήσου ἐχειροτόνησεν εἰς τὸ Ἀμύκλιν Νικηφόρον τὸν Διακὴν καὶ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ Ἐλους τὸν κῦρ Μάρκον ἔτι ἐχειροτόνησεν ἐπὶ τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν Λακεδαιμονίας εἰς σκευοφύλακα τὸν Παρασακουντινὸν καὶ τὸν Μαλωταρᾶν σακελλάριον καὶ χαρτοφύλακα τὸν Εὐ. ἐνιον. Μετὰ δὲ ταῦτα, προεδρεύσαντος τῆς μητροπόλεως τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου Κρήτης, ἐχειροτόνησε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ Ἀμύκλιν τὸν Καφοκαβάδην καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ τὸν Εὐάρεστον. Ὁ δὲ Βουτᾶς Γρηγόριος τὸν Εὐγένιον. Ἐρωτηθεὶς καὶ Ἀθανάσιος ἱερεὺς ὁ Κοντοκότζης κληρικὸς Λακεδαιμονίας γηραιὸς πάνυ ἐξείπεν, ὅτι ἐγὼ ἐδούλευον τὸν Ἐξεροῦ ἐπίσκοπον κῦρ Βασίλειον τὸν Ἀνατολικὸν ἐπὶ τῇ προεδρίᾳ τοῦ Κρήτης. Τότε δὲ ἦν καὶ ὁ μητροπολίτης Μονεμβασίας κῦρ Νικόλαος, ὅστις ἠθέλησεν ἐπὶ ταῖς ὑπ' αὐτὸν ἀγιωτάταις ἐπισκοπαῖς Ἐλους καὶ Μαίνης χειροτονῆσαι ἐπισκόπους, προσκαλεσάμενος οὖν καὶ τὸν Κρήτης πρό-

1. κῦρ K : κυρὸς T : λείπει P γρηγόριος TK : γρηγόριος P δὲ ὢν K : ὢν δὲ T : ὢν P 2. πελοποννήσου K : πελοποννήσου T : πελοποννήσου P (καὶ 4). ἐχειροτόνησεν TK : ἐχειροτόνησε P ἀμύκλιν K : ἀμύκλιν T : ἀμύκλιν P νικηφόρον TK : νικηφόρον P 3. διακὴν PK : διάκην T Ἐλους T : ἔλου K : ε μένοντος εἰτα κενὸν χώρου P κῦρ PK : κυρὸν T μάρκον TK : μάρ P 4. ἐχειροτόνησεν TK : ἐχειροτόνησε P τὴν ἀγιωτάτην μητρόπολιν λακεδαιμονίας TK : τῇ ἀγιωτάτῃ ^{μροπ} λακεδαίμωνίας P 5. σκευοφύλακα T : σκεβοφίλακαν P : κευοφύλακα K παρασακουντινὸν T : παρασακουντινὸν K : μασσακουντινὸν τοῦ ἐν ἀρχῇ μ διορθωθέντος εἰς ν P μαλωταρᾶν K : μαλωταρᾶν P : μαλώταρα T 5-6. σακελλάριον K : σακελάριον PT 6. χαρτοφύλακα TK : χαρτοφίλακα P 7. πανιερωτάτου TK : πανιερωτάτου P 7-8. ἐχειροτόνησε T : ἐχειροτόνησεν K : ἐχειροτόνησεν P 8. ἀμύκλιν K : ἀμύκλιν T : ἀμύκλιν P Καφοκαβάδην ἔγραψα : καιροβάδην K : καιροβάδα T : καιροβά P 9. Βουτᾶς ἔγραψα : βουτᾶς PK : βούτας T 10. ἐρωτηθεὶς T : ἐρωτίθι K : ἐροτήθηκεν P 11. γηραιὸς ἔγραψα : γηρεὺς P : γηραιὸς TK ἐξείπεν ἔγραψα : ἐξείπεν P : ἐξείπε TK 12. κῦρ PK : κυρὸν T ἀνατολικὸν TK : ἀνατολικὸν P ἐπὶ TK : ἐπὶ P προεδρία T : προεδρεία K : προεδρεία P τοῦ προσέθηκα : λείπει TKP 13. καὶ PK : λείπει T κῦρ PK : κυρὸς T 14. ὑπ' αὐτὸν ἀγιωτάταις ἐπισκοπαῖς TK : ὑπαυτῶν ἀγιωτάταις ἐπισκοπαῖς (τῶν γραμμῶν καὶ διαγεγραμμένων καὶ γραφέντων πάλιν ἀνωθεν) P ἔλου P : ἔλου TK 15. χειροτονῆσαι TK : χειροτονῆσαι P κρήτης PK : κρήτην T

εδρον Λακεδαιμονίας ἐπὶ τῇ τούτων χειροτονίᾳ. Ἐγένετο δὲ φιλονεικία μέσον αὐτῶν ὡς ἀντιποιοιζόμενου τοῦ Μονεμβασίας τὴν ἀγιωτάτην ἐπισκοπὴν Ἀμυκλίου, ἅτε καὶ τῆς τῶν Παλαιῶν Πατρῶν μητροπόλεως ἐγκρατῆς ὄν. Ἐπὶ γοῦν ταῖς φιλονεικίαις ταῦτα ἀνεφάνη ἀπὸ πολλῶν μαρτυριῶν, ὅτι τῇ τῆς Λακεδαιμονίας ὑπόκειται διὸ καὶ τὴν νικῶσαν ὁ Κρήτης ἀπέλαβεν.

Ἐγὼ δὲ ταπεινὸς μητροπολίτης Κρήτης καὶ πρόεδρος Λακεδαιμονίας Νικηφόρος ἠκοδόμησα τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου ἀνήγειρα δὲ καὶ ἐκ βάθρων αὐτῶν μύλωνας εἰς τὴν Μαγούλῃν καὶ ἐφύτευσα καὶ ἐλαιῶνας καὶ περιβόλιον ἐν αὐτῇ καὶ εἰς τὴν Λεύκην ἀμπελῶνας ἐμφυτευτικῶς, ἠγόρασα δὲ καὶ τὰ σύνεγγυς τῆς ἐκκλησίας ὁσπίτια τοῦ χαρτοφύλακος Εὐγενίου. Ἔτους ς' Ἰνδικτιῶνος ι'.

Μετὰ τὸν Νικηφόρον ὀρισμῶ τοῦ βασιλέως ἀπεστάλη πρόεδρος Λακεδαιμονίας μητροπολίτης Σουγδαίας ὁ Λουκάς καὶ ἐπρόσμεινε καμπόσον καιρὸν ἔτους ς' Ἰνδικτιῶνος ιγ'. Καὶ μετ' αὐτὸν ἦλθεν γνήσιος ἀρχιερεὺς Νεῖλος Λακεδαιμονίας καὶ ἔστησε τὴν ἐκκλησίαν ἔτους

1. τῇ PK : τὴν T τούτων T : τοῦτων P : τοῦτου K χειροτονία PK : χειροτονίαν T 1-2. φιλονεικία K : φιλονεικία T : φιλονεικίαν P 2. ἀντιποιοιζόμενου τοῦ PK : ἀντιποιοιζόμενων τῆς T μονεμβασίας P : μονεμβασία K 3. Ἀμυκλίου ἔγραψα : ἀμυκλήν T : ἀμυκλήν P : ἀμυκλείου K 4. ὄν TK : ὄν P ἐπὶ PK : ἐπὶ T φιλονεικίαις TK : φιλονεικίαις P ταῦτα T : ταῦτη PK 5. μαρτυριῶν PK : μαρτύρων T ὅτι TK : ὅτι P τῇ P : λείπει K νικῶσαν ἔγραψα : νικῶσαν PTK 6. ἀπέλαβεν P : ἀπέλαβε TK 8. ἠκοδόμησα τὸν TK : ἠκοδόμησα τὸ P 8-9. Δημητρίου TK : Δημητρίου P 9. ἀνήγειρα K : ἀνήγειρά T : ἀνήγηρα P δὲ καὶ PK : τε T αὐτῶν TK : αὐτῶν P 9-10. μαγούλῃν TK : μαγούλα P 10. ἐφύτευσα TK : ἐφύτευσα P

ἐλαιῶνας K : ἐλαιῶνας T : ἐλαιῶνας P περιβόλιον ἔγραψα : περιβόλιον P : περιβόλια TK εἰς PK : λείπει T 11. ἀμπελῶνας K : ἀμπελῶνας P : ἀμπελῶνα T ἐμφυτευτικῶς P : ἐμφυτευτικῶς TK ἠγόρασα δὲ K : ἐγόρασα δὲ P : ἠγόρασα τε T σύνεγγυς K : σύνεγγυς T : σύνεγγυς (;) P 12. ἐκκλησίας TK : ἐκκλησίας P 12-13. Αἱ λέξεις ἔτους — ἐν τέλει τῆς παραγράφου K : ἐν ἀρχῇ τῆς ἐπομένης TK 12. ἔτους TK : ἔτους P 13. ἔγραψα : ε' K : ε' T : α' P

14. ὀρισμῶ ἔγραψα : ὀρισμῶ P : ὀρισμῶς TK 15. σουγδαίας P : σουγδαίας K Λουκάς P : Λουκάς K 15-16. ἐπρόσμεινε καμπόσον TK : ἐπρόσμεναι καμπόσον P 16. ἦλθεν K : ἦλθεν P : ἦλθε T 17. νεῖλος T : νεῖλος PK ἔστησε T : ἔστησε PK

ς' Ἰνδικτιῶνος ζ' καὶ ἐκ τῶν προσόδων αὐτῶν φωταγωγεῖν αὐτὴν προσηκόντως καὶ δαφιλῶς τυπώσαντες ἀνάπτεσθαι καθ' ἐκάστην ἡμέραν εἰς πάσας τὰς δεξολογίας κανδήλας λγ', ἐξ ὧν ἀκοιμήτους καὶ μηδέποτε σβεγνυμένας κανδήλας θ', καὶ κηρούς καθ' ἐκάστην ἡμέραν ζ', ἐν δὲ ταῖς ἀγίαις Κυριακαῖς κηρούς ιε'. Τυποῦμεν δὲ καὶ ἐκ τῶν δεσποτικῶν μεγάλων ἑορτῶν γίνεσθαι λαμπράς καὶ δλοφώτους τὰς φωταφίας ἐν τε ἐλαίῳ καὶ κηρῷ τὰς ε' ταύτας, τὴν τε ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν καὶ τὰ ἅγια Θεοφάνεια καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα καὶ τὴν ἀγίαν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τὴν ἀγίαν ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ. Ταῦτα ἡμῶν ἡ ἀναξιότης σκοπήσασα καὶ λυσιτελή κρίνασα ἐτύπωσε καὶ ἐξέθετο. Ἐὶ δὲ ταῖς μεθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτοις δεσπόταις οὐκ εὐλογα ταῦτα οὔτε δίκαια δόξει. τὸ κρεῖττον καὶ τὸ δοκοῦν αὐταῖς κατὰ γνώμην συμφέρον αἰκονομεῖτωσαν. Λογισόμεθα γάρ, ὡς, εἰ οὐκ ἀρεστὰ αὐταῖς ταῦτα φανῆ, μείζονα πάντως καὶ ἀξιεπαινότερα βουλευσονται. Ἐὶ δὲ λυσιτελή ταῦτα καὶ αὐταῖς δόξη, παρακαλοῦμεν καὶ στέρξαι καὶ ἐπικυρῶσαι αὐτά.

1. ς' Ἰνδικτιῶνος ζ' ἔγραψα συμφώνως τῇ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου ἐν Μυστρῶν ἐπιγραφῇ τοῦ Millet ἀρ. XV (ἴδε κατωτέρω σ. 250 σημ. 5) : ς' P : ζ'...K : ς'...T προσόδων TK : προσόδων P 2. προσηκόντως TK : προσήκόντως P δαφιλῶς TK : δάφιλῶς P 3 (καὶ 4-5). καθ' ἐκάστην K : καθ' ἐκάστην P εἰς πάσας τὰς PK : ἀπάσης τῆς T κανδήλας TK : κανδήλας P 3-4. ἐξ ὧν ἀκοιμήτους TK : ἐξ ὧν ἀκοιμήτους P 4. σβεγνυμένας K : σβέννημένας P : σβεννουμένας T κανδήλας TK : κανδήλας P 4 (καὶ 5). κηρούς TK : κηρούς P 5. ἀγίαις TK : ἀγίαις P τυποῦμεν TK : τυπῶμεν P 6. δεσποτικῶν PK : δεσποτικῶν T γίνεσθαι ἔγραψα : γινεσθαι P : γεῖναι K : τιναις T λαμπράς TK : λαμπράς P 7. τὰς φ. TK : τὰς φ. P ἐν TK : ἐν P κηρῷ TK : κηρῷ P τὴν TK : τὴν P 8. ἀγίαν TK : ἀγία P γέννησιν TK : γεννη Θεοφάνεια K : Θεοφάνια P 9. πάσχα TK : πάσχα P κοίμησιν TK : κοίμησιν P 10. ὕψωσιν TK : ὕψωσιν P ἀναξιότης TK : ἀναξιότης P 11. σκοπήσασα PK : σκοπίσασα P λυσιτελή κρίνασα TK : λυσιτελεῖ κρίνασα P ἐτύπωσε T : ἐτύπωσαι P : ἐτύπωσα K ἐξέθετο TK : ἐξαιθέτω P τοῖς TK : τῆς P 12. ἀγιωτάτοις TK : ἀγιωτάτοις P οὔτε TK : οὔτε P δόξει T : δόξη P : δόξα K 13. κρεῖττον K : κρεῖτον T : κρεῖτον P κατὰ γνώμην K : κατὰ γνώμην P : γνώμην T 13-14. αἰκονομεῖτωσαν TK : αἰκονομεῖτωσαν P 14. λογισόμεθα ἔγραψα : λογισώμεθα P : λογισόμεθα K T Πρὸ τοῦ αὐτοῦ εβρηται α διαγεγραμμένον P φανῆ TK : φανῆ P 14-15. μείζονα K : μείζονα T : μίζονα P 15. ἀξιεπαινότερα ἔγραψα : ἀξιεπαινότερα P : ἀξιεπαινότερα TK 16. ἐπικυρῶσαι TK : ἐπικυρῶσαι P

Ἡ εὕρεσις τοῦ ῥωμαϊκοῦ κώδικος καθιστάνει δυνατὴν καὶ ἀναγκαίαν τὴν ἀναθεώρησιν τῆς ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος περὶ τῆς συστάσεως καὶ τῶν πηγῶν τοῦ Χρονικοῦ Μονεμβασίας¹. Ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος περιορίζομαι εἰς τὴν παρατήρησιν, ὅτι ἐκ τῆς ἐν τῷ κώδικι τούτῳ περιλήψεως μόνου τοῦ τελευταίου μέρους τοῦ Χρονικοῦ ἀποδεικνύεται, ὅτι εἶχον πληρέστατα δίκαιον, ὅτε ἤδη τῷ 1884 ἐξεχώρισον τὸ μέρος τοῦτο ὡς ἀποτελοῦν ἴδιον τμήμα, ἀνερχόμενον εἰς χωριστὴν πηγὴν². Ἄλλ' ἐν τῷ περὶ τοῦ τμήματος τούτου λόγῳ μὲ εἶχε διαλάβει, ὅτι μέρος τούτου συνέπιπτε πρὸς τὸ ἤδη τότε γνωστὸν ἐν τῷ «Ἱερῷ κώδικι τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Λακεδεμονίας» ἀντίγραφον τῶν ἐν τῇ κατὰ τὴν Μυστρᾶν ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου ἐπιγραφῶν, ὅπερ εἶχεν ἐκδώσει ὁ Buchon³. Τοῦτο δ' ἐπιτυχῶς διέγνω βραχὺν χρόνον μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐμῶν Ἱστορικῶν μελετημάτων ὁ κ. Σ. Παναγιωτόπουλος⁴. Ἐκδοθεισῶν δ' ἔκτοτ' ἐκ τῶν σωθέντων ἐνεπιγράφων κίωνων τοῦ εἰρημένου ναοῦ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐπιγραφῶν, δυνάμεθα νῦν νὰ πᾶραπέμπωμεν εἰς τὰς ἐκδόσεις αὐτῶν⁵, ὡς ὀρθῶς ἔπραξεν ὁ κ. Βέης, ὅστις ἄλλως

οὐδένα ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ πρώτου εὐρόντος τὴν εἰρημένην πηγὴν τοῦ μέρους τούτου τοῦ Χρονικοῦ κ. Παναγιωτοπούλου¹. Ὁμοίως δ' ἐπαναλαμβάνει ὁ κ. Βέης τὰ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ παρατηρηθέντα περὶ τοῦ ὑπ' ἐμοῦ πλημμελοῦς ὀρισμοῦ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος τελευτῶντος ὡς χρόνου συντάξεως τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Χρονικοῦ² χωρὶς νὰ μνημονεύσῃ αὐτοῦ.

¹ Τοιαύτην συμβολὴν παρέσχεν ὁ κ. Νίκος Βέης («Τὸ περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονεμβασίας Χρονικόν, αἱ πηγαὶ καὶ ἡ ἱστορικὴ σημαντικότης αὐτοῦ» ἐν τῇ Βυζαντιδι. Τόμ. Α' 1909, σ. 37 κ. ἐ.), ἐπαναλαβὴν μὲν κατ' ἐπέκτασιν τὰ ἔξω ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένα ἐν τοῖς Ἱστορικοῖς μελετήμασι καὶ τῷ Νέῳ Ἑλληνομνημῶνι Τόμ. Δ' (1908) σ. 164 κ. ἐ., 356 κ. ἐ. ὡς καὶ τὰ παρατηρηθέντα ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Παναγιωτοπούλου («Κρίσεις ἐπὶ τῶν Ἱστορικῶν μελετημάτων τοῦ κ. Σπ. Π. Λάμπρου» ἐν τῇ Ἑβδομαδῇ Ἑτ. Β', 1885, σ. 80 κ. ἐ.), προσθέσας δὲ καὶ ἱκανὰ ἴσκι. Ὁ κ. Βέης ἐπανελάβε καὶ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Χρονικοῦ κατὰ τὴν ὑπ' ἐμοῦ γενομένην ἐν τοῖς Ἱστορικοῖς μελετήμασι μετὰ τινῶν ὀλίγων διορθώσεων καὶ τῆς ἐπανορθώσεως τυπογραφικῶν τινῶν παροραμάτων.

² Ἱστορικά μελετήματα σ. 118.

³ Recherches historiques de la Principauté française de Morée. Ἐν Παρισίῳ. 1845 σ. LXXVII κ. ἐ. Πρὸς. σ. LVII κ. ἐ.

⁴ Ἐνθ' ἀν. σ. 81.

⁵ Κ. Ζησίου ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Γ' (1891) σ. 433 κ. ἐ. καὶ ἐν τοῖς Συμμίκτοις (Ἀθήνησιν. 1892 σ. 24, 26, 27 κ. ἐ.). — G. Millet ἐν Bulletin de Correspondance hellénique Τόμ. Γ' (1899) καὶ ἐν ἰδίῳ Extrait σ. 122 ἀρ. XIII, σ. 128 ἀρ. XIV, σ. 124 ἀρ. XV.

¹ Ἐνθ' ἀν. σ. 91 κ. ἐ.

² Παναγιωτόπουλος ἐνθ' ἀν. σ. 81. — Βέης ἐνθ' ἀν. σ. 98.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΟΥ

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΙ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΝ ΤΟΥΣ ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗΝΟΥΣ

Μέχρι τοῦ 1880 ἐλάχιστα ἦσαν γνωστὰ περὶ τοῦ πολυγράφου στιχοῦργοῦ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ τοῦ περὶ τὸ 1580 θανόντος, περιοριζόμενα εἰς ὀλιγοστίχους περὶ αὐτοῦ εἰδήσεις παρὰ Μαρτίνῳ Κρουσίῳ¹ καὶ τῷ κ. Σάθα². Πολὺ δὲ λεπτομέρεστερον ἤρχισαν γινωσκόμενα τὰ κατ' αὐτὸν οὖν τῆ κατὰ τὸ ἔτος 1880 ὑπ' ἐμοῦ καταγραφῆ τῶν ἀγιορειτικῶν κωδίκων. Καὶ δὴ ἐν μὲν τῷ ὑπ' ἀρ. 717 κώδικι τῆς μονῆς Ἰβήρων, γεγραμμένῳ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα, σῴζεται ἐρμηνεία τοῦ Αἰτωλοῦ εἰς τὸ Φῶς Ἰλαρὸν³, ἐν δὲ τῷ ὑπ' ἀρ. 152 τῆς αὐτῆς μονῆς, κώδικι τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, περιλαμβάνονται τὰ ἐξῆς ἑμμετρα αὐτοῦ ἔργα: α') Διάλογος τοῦ βοεβόνια Πέτρου μετὰ τῆς μητρὸς Μύρτζενας καὶ τοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ Β'· β') Αἰσώπειοι μῦθοι· γ') «Ῥῆμα πρὸς τὸν εὐγενέστατον καὶ τετιμημένον ἄρχοντα Μιχαήλ τοῦ Καντακουζηνοῦ» καὶ δ') «Ῥῆμα εἰς τὸν εὐγενέστατον καὶ τετιμημένον ἄρχοντα Ἀνδρόνικον Καντακουζηνὸν, τῆς ὁποίας ἡ ἀκροστιχίς λέγει οὕτως: Γεωργίου Αἰτωλοῦ Ἔπαινος εἰς τὸν αὐθέντην Ἀνδρόνικον»⁴. Τῷ δὲ 1882 ἐξέδιδεν ὁ κ. Μανουήλ Γεδεών ἐκ κώδικος ἰδιωτικοῦ δύο ἐπιστολάς Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου πρὸς τὸν Αἰτωλὸν⁵ καὶ εὗρισκε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος

εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσῃ τὰ κατὰ τὸν Αἰτωλὸν παροδικῶς δι' ὀλιγῶν¹. Βραχὺν δὲ χρόνον μετὰ τὸν κ. Γεδεών ἐ' Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος Κεραμεὺς ἐξέδιδε τοῦτο μὲν ἀκριβέστερον τὰς δύο ὑπ' ἐκείνου προεκδεδομένας ἐπιστολάς τοῦ Αἰτωλοῦ πρὸς τὸν Μηθύμνης Ἰππόλυτον ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 10 κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, τοῦτο δ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος ἐπιστολὴν Δαμασκηνοῦ τοῦ Στουδίτου πρὸς τὸν Αἰτωλὸν². Τῷ δὲ 1888 ἔγραψον ἐγὼ πληρέστερά τινα περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ, ἰδίως δὲ τῶν Μύθων αὐτοῦ³. Τὸ δ' ἐπὶ τὸν ἔτος 1889 ἐδημοσιεύοντο πρόσθετοί τινες εἰδήσεις περὶ τοῦ Αἰτωλοῦ ὑπὸ τοῦ Αἰμιλλίου Legrand ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς δημοσιεύσεως τῆς βιογραφίας τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά⁴. Ἡ δ' ἐν ἔτει 1896 σύγχρονος σχεδὸν ὑπ' ἐμοῦ καὶ τοῦ Legrand ἔκδοσις τῶν Μύθων τοῦ Αἰτωλοῦ παρείχεν εἰς ἀμφοτέρους ἡμᾶς ἀφορμὴν εὐρυτέρας ἐξετάσεως τῶν κατὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὰς συγγραφεῖς αὐτοῦ⁵. Τῷ δὲ 1905 ἐγνώσθη ἡ ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 10 κώδικι τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἑλληνικοῦ Γυμνασίου Ἀδριανουπόλεως, γε-

1 Χρονικά τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. ζωπγ' σ. 63 κ. ἐ.

2 Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας ἐν Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Κωνσταντινουπόλεως Τόμ. ΙΖ' (1882-3) σ. 62 κ. ἐ.

3 Ἐν τῷ Ἐτησίῳ Ἡμερολογίῳ Κ. Σκόκου τοῦ ἔτους 1888 σ. 325 κ. ἐ.

4 Notice biographique sur Jean et Théodose Zygomalas ἐν τῷ Recueil de textes et de traductions publié par les professeurs de l'École des Langues orientales vivantes. Ἐν Παρισίῳ. 1889 Τόμ. Β' σ. 136 κ. ἐ., 253.

5 Σπουρ. II. Λάμπρου Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ Μῦθοι καὶ Ἀποσπάσματα τοῦ Σπανάκη ἐξ ἀγιορειτικῶν κωδίκων νῦν τὸ πρῶτον ἐκδιδόμενα (ἐν Δελτίῳ Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας Τόμ. Ε' σ. 1-122 καὶ ἐν χωριστῷ τεύχει). Ἀθήνησιν. 1896. — Em. Legrand Recueil de fables ésoptiques mises en vers par Georges l'Étoliën. Ἐν Παρισίῳ. 1896. Ἡ ἔκδοσις τοῦ Legrand ἔγεινεν ἐπὶ τῆ βάσει ἀπογράφου τοῦ Ἑμμικνουήλ Miller, ληφθέντος ἐκ κώδικος τοῦ Γεωργίου Αἰτωλοῦ, ἀποκειμένου ποτὲ ἐν τῇ μονῇ Ἰβήρων καὶ κοσμουμένου ὑπὸ ἰχνογραφίας παριστανούσης τὸν ποιητὴν (Legrand Recueil de fables ésoptiques σ. VIII καὶ IX). Ἄλλ' ὁ κώδιξ οὗτος δὲν εὗρισκετο μετὰ τῶν ὑπ' ἐμοῦ καταγραφέντων ἐν ἔτει 1880, σωζομένου μόνου τοῦ ὑπ' ἀρ. 152, περὶ οὗ ἔγεινεν ἀνωτέρω λόγος.

1 *Cronica* D. Solomoni Schweigkero Sultzensi gratulatio. Ἐν Στρασβούργῳ 1582. φ. 4 ἐν τετραδίῳ Ca. — Τοῦ αὐτοῦ TurcoGraecia σ. 270.

2 *Νεοελληνικὴ φιλολογία* σ. 141, 281.

3 *Σπουρ. II. Λάμπρου* Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἀγίου Ἐδρους ἑλληνικῶν κωδίκων Τόμ. Β' σ. 211.

4 *Αὐτόθι* σ. 211.

5 *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια* Ἔτ. Γ' (1882-3) σ. 87 κ. ἐ.

γραμμένῃ ἐν ἔτει 1609, διάσωσις ἠρωελεγείων τοῦ Αἰτωλοῦ ἐν ἀρχαίᾳ γλῶσση εἰς τὸν ἀρχιερέα Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ τὸν Ἀργυρόπουλον¹. Ταῦτα δ' ἐξέδωκε τῷ 1907 ἐκ τοῦ αὐτοῦ κώδικος ὁ τὸν κατάλογον τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης ἐκείνης συντάξας καθηγητῆς κ. Βασίλειος Κ. Στεφανίδης, τρία ὄντα τὸν ἀριθμὸν². Ἐπανεξέδωκε δ' αὐτὰ μετ' ἰδίων διορθώσεων τῷ 1909 ὁ κ. Πέτρος Παπαγεωργίου³. Τέλος δὲ πρὸ ὀλίγων μηνῶν ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ καθηγητῆς κ. N. Bănescu ἐξέδωκε τὸ εἰς Πέτρον τὸν χωλὸν ἀναφερόμενον ποίημα τοῦ Αἰτωλοῦ κατὰ φωτογραφίαν ἐκ τῶν φ. 48^α κ. ἐ. τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος ἰθρητικῦ κώδικος⁴. Ὁ ἐκδότης, ἔχων τελείαν γνῶσιν τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγραμμένων περὶ Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ, ἀναγράφει μὲν διὰ βραχείων τὰς περὶ αὐτοῦ πρότερον γνωστάς εἰδήσεις, ἐπανορθῶν τινὰ, ἀναλύει δὲ διὰ μακρῶν τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδιδόμενον ποίημα. Ἡ δ' ἐκδοσις ἔγεινε μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας, καθ' ἣν ἠδυνήθη νὰ κρίνω ἐκ τῆς ἀντιβολῆς πρὸς τὸ παρ' ἐμοὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1880 ἀποκείμενον ἀπόγραφον, οὐ εἶχον προαγγεῖλαι τὴν ἐκδοσιν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι στιχουργημάτων τοῦ Αἰτωλοῦ, ὅτ' ἐξέδωκα τοὺς Μύθους αὐτοῦ⁵. Περιωρίσθη δ' ὁ κ. Bănescu εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἐκκεκαθαρμένου κειμένου, θεωρήσας περιττὴν τὴν σημείωσιν τῶν διαφόρων γραφῶν ἢ μᾶλλον ἀνορθογραφιῶν τοῦ κώδικος καὶ ἀναφερόμενος ὡς πρὸς τοῦτο εἰς τὸ παράδειγμα ἐμοῦ ἐκδίδοντος τοὺς Μύθους⁶.

Οὕτως ἀπὸ τοῦ 1882 μέχρι τῆς σήμερον ἐξεδόθησαν πάντα

1 Byzantinische Zeitschrift Τόμ. ΙΑ' (1905) σ. 591.

2 Αὐτόθι Τόμ. ΙΣ' (1907) σ. 468 κ. ἐ. Τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Στεφανίδου ἐκδοθέντα ἠρωελεγεία εἰνε τρία, ἀλλ' ἐν τῇ καταλόγῳ τῶν κωδίκων Ἀδριανουπόλεως ὁ αὐτὸς εἶχεν ἀναγράψει ἐκ παραδρομῆς μόνον τὸ πρῶτον καὶ τὸ τρίτον.

3 Αὐτόθι Τόμ. ΙΗ' (1909) σ. 147 κ. ἐ.

4 Un poème grec vulgaire relatif à Pierre le Boiteux de Valachie. Ἐν Βουκουρεστίῳ. Imprimerie de la Cour royale, F. Gobl fils, 1912.

5 Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ Μῦθοι σ. 1.

6 N. Bănescu σ. 17.

τὰ γνωσθέντα ἔργα τοῦ Αἰτωλοῦ¹ πλὴν τῆς ἐρμηνείας εἰς τὸ Φῶς Ἰλαρὸν καὶ τῶν δύο ἐναπολειπομένων στιχουργημάτων τοῦ ἰθρητικῦ κώδικος, ἅτινα ἐκδίδω κατωτέρω.

Εἶνε δὲ ἀμφοτέρω τὰ στιχουργήματα ταῦτα μονότονα ἐγκώμια, τὸ μὲν πρῶτον τοῦ Μιχαὴλ Καντακουζηνοῦ, τὸ δὲ δεύτερον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀνδρονίκου, οὐδεμίαν ἔχοντα ποιητικὴν ἀξίαν καὶ διαφεύδοντα τὴν εἶδησιν τοῦ Κρουσίου, ὅτι ὁ Αἰτωλὸς ἦτο ἄριστος ποιητῆς². Ἀλλὰ δὲν στεροῦνται ἀξίας ἱστορικῆς, ἅτε ἀναφερόμενα εἰς τὸν οἶκον τοῦ πολυθρυλήτου ἐκείνου ἀπογόνου τῶν Καντακουζηνῶν, ὅστις εἶχεν ἐξιχθῆ εἰς μέγαν βαθμὸν πλοῦτου καὶ δυνάμεως ἐν Ἀγχιάλῳ καὶ ἔνεκα τοῦ ὑπερφιάλου αὐτοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν σχέσεων εἶχεν ἀποβῆ μισητὸς εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς Τούρκους, οἵτινες εἶχον ἐπονομάσει αὐτὸν Σεϊτάνογλου, ἦτοι υἷὸν τοῦ διαδόλου, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου παρὰ τοῖς Φράγκοις φέρει τὸ ἐπώνυμον τοῦ Γενναίου (Michel le brave). Τέλος δὲ τὸ πάνδημον μῦθος ἤγαγεν εἰς τὸν ἐν Ἀγχιάλῳ οἰκτρὸν αὐτοῦ φόνον τῷ 1578.

Περὶ τοῦ βίου καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Μιχαὴλ Καντακουζηνοῦ πλὴν πλείστων ὄσων εἰδήσεων, περιλαμβανομένων ἐν τῷ Τουρκικῷ ἡμερολογίῳ τοῦ Στεφάνου Gerlach³; ἃς ἠνθολόγησε καὶ ἐπεξεργάσθη ὁ Αἰμίλιος Legrand⁴, ἔχομεν ἱκανὰ ἐν τῇ λεγο-

1 Τὸν Γεώργιον Αἰτωλὸν γινώσκωμεν καὶ ὡς βιβλιογράφον δύο κωδίκων, τοῦ ὑπ' ἀρ. 130 τῆς ἐν Ἀγίῳ ὄρει μονῆς Παντοκράτορος, περιέχοντος τὴν συγγραφὴν Συμῶν τοῦ Θεσσαλονίκης κατὰ πασῶν τῶν αἰρέσεων (Ἴδε Σπυρ. II. Λάμπρου Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἀγίου ὄρους ἑλληνικῶν κωδίκων Τόμ. Α' σ. 100. Πρβλ. Τοῦ αὐτοῦ Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ Μῦθοι σ. 3) καὶ τοῦ ἐν τῇ Ἀμβροσιακῇ βιβλιοθήκῃ E 9 inf. (Martini-Bassi Catalogus codicum graecorum Bibliothecae Ambrosianae Τόμ. Β' σ. 1080. Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. 5' σ. 112). Πρβλ. Marie Vogel-Victor Gardthausen Die griechischen Schreiber des Mittelalters und der Renaissance. Ἐν Λειψίᾳ. 1909 σ. 69 κ. ἐ.

2 Legrand Notice biographique sur Jean et Théodose Zygomalas σ. 138.

3 Stephan Gerlachs desz Aelteren Tage-Buch. Ἐν Φραγκοφορτίῳ. 1674.

4 Recueil de poèmes historiques en grec vulgaire relatifs à la Turquie et aux principautés danubiennes. Ἐν Παρισίαις. 1877 σ. 1 κ. ἐ. Περὶ τοῦ Μιχαὴλ Καντακουζηνοῦ ἔγραψε καὶ ὁ ἐν Ἰασίῳ καθηγητῆς κ. N. Jorga ἐν

μένη Πολιτικῆ ἱστορία¹, παρὰ τῷ Μαρτίνῳ Κρουσίῳ² καὶ παρὰ τῷ Καισαρίῳ Δαπόντε³. Ἀλλὰ πλὴν τῶν πεζῶν τούτων ἱστορημάτων ὑπάρχουσι καὶ ποιήματα περὶ τοῦ Μιχαήλ Καντακουζηνοῦ. Καὶ πρῶτον μὲν ἐσώθη δημοτικὸν ᾄσμα, ἐκδοθὲν μετὰ γαλλικῆς μεταφράσεως ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 316 κώδικος Coislin τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης Παρισίων ὑπὸ τοῦ Fauriel⁴ καὶ ἐπαναληφθὲν ἔπειτα ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Ἀντωνίου Μανούσου, τοῦ Passow καὶ τοῦ Σπυρίδωνος Ζαμπελίου⁵. Τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο ᾄσμα ἐξέδωκεν ἀκριβέστερον ἐκ τοῦ αὐτοῦ παρισιακοῦ κώδικος ὁ Legrand μετὰ νέας γαλλικῆς μεταφράσεως⁶. Ἀλλὰ πλὴν τοῦ ᾄσματος τούτου ἐπανεξέδωκεν ὁ Legrand ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς ἐν Βενετίᾳ ἐκδόσεως τοῦ 1672 τὸ κείμενον καὶ γαλλικὴν μετάφρασιν ἑτέρου ποιήματος ὑπὸ τοῦ βεστιαρίου Σταυρινῶ ἐν γλώσσῃ δημῶδει. Τοῦτο ἐπιγράφεται μὲν «Διήγησις ὠραιοτάτη τοῦ Μιχαήλ βοϊθόνδα, πῶς ἀφεντεύθη εἰς τὴν Βλαχίαν, καὶ πῶς ἔκοψε τοὺς Τούρκους ὁποῦ εὑρέθησαν ἐκεῖ, καὶ πῶς ἔκαμε πολλὰς ἀνδραγαθίας, καὶ ὕστερα ἐθανατώθη διὰ φθόνον χωρὶς πόλεμον», σύγκειται δ' ἐκ στίχων 1312⁷. Τέλος δὲ πλὴν τοῦ κατωτέρω ἐκδιδομένου στιχουργήματος τοῦ Αἰτωλοῦ εἰς Μιχαήλ τὸν Καντακουζηνὸν σώζεται καὶ Μιχαήλ βοεβόδα ἱστορία ἔμμετρος ὑπὸ Γεωργίου Παλαμήδους, γραφεῖσα

τῇ Geschichte des osmanischen Reiches. Τόμ. Γ' ἐν Γ' ὄθ. 1910 σ. 211 κ. ἐ. Τοῦ αὐτοῦ δὲ τὸ βιβλίον Despre Cantacuzini (Ἐν Βουκουρεστίῳ. 1912), ὅπου ἐν σ. XXV - XXXIX πραγματεύεται ἐπ' ἰσῆς τὰ κατὰ τὸν Μιχαήλ Καντακουζηνόν, δὲν γινώσκω ἐξ αὐτοψίας.

1 Ἐν τῇ Turcograecia τοῦ Κρουσίου σ. 43. Πρβλ. Legrand ἐνθ' ἀν. θ ἐν σημ.

2 Turcograecia σ. 211 — Πρβλ. Legrand αὐτόθι.

3 Καισαρίου Δαπόντε Χρονογράφος (Σάββα Μεσαιωνικῆ βιβλιοθήκη Τόμ. Γ' σ. 20 κ. ἐ.). — Τοῦ αὐτοῦ Ἱστορικὸς κατάλογος (αὐτόθι σ. 154 κ. ἐ.). Πρβλ. Legrand ἐνθ' ἀν. σ. 10 καὶ 11 ἐν σημ.

4 Chants populaires de la Grèce moderne. Ἐν Παρισίῳ. 1824. Τόμ. Α' σ. 209 κ. ἐ.

5 Ἰσ. Legrand ἐνθ' ἀν. σ. 13 σημ. 1.

6 Ἐνθ' ἀν. σ. 14 κ. ἐ.

7 Legrand ἐνθ' ἀν. σ. 28 κ. ἐ.

τῷ 1607 ἐν τῷ Ἀρλεϊανῷ κώδικι 5573 τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἐν Λονδίῳ Βρετανικοῦ μουσείου¹.

Αἱ εὐλογίαι, ὧν ἀξιοὶ ὁ Αἰτωλὸς τὸν Μιχαήλ Καντακουζηνόν, μὴ συμφωνοῦσαι πρὸς τὰ συνήθως μαρτυρούμενα περὶ αὐτοῦ, προέρχονται πιθανῶς ἐκ τῆς οικειότητος τοῦ στιχουργοῦ πρὸς αὐτὸν ὡς προστάτην τῶν γραμμάτων, πιθανῶς δὲ καὶ εὐεργέτην τοῦ Αἰτωλοῦ. Πράγματι ὁ Καντακουζηνὸς ἦτο φίλος τῆς παιδείας καὶ ἐκέκτητο ἀξίαν λόγου βιβλιοθήκην, ἐν ἣ καὶ οὐκ ὀλίγοι ἑλληνικοὶ κώδικες. Περὶ τῆς βιβλιοθήκης ταύτης, δημοπρατηθείσης μετὰ τὸν φόνον αὐτοῦ, μετ' ἐνδιαφέροντος ποιεῖται λόγον ἐν τῇ Τουρκογραφίᾳ ὁ Μαρτίνος Κρούσιος, οὗ τὸ κυριώτατον περὶ αὐτῆς χωρίον εἶνε τὸ ἐξῆς: Cum libri Michaelis Cantacuzeni, cum multa et lauta supellectile preciosisque vestibus, Constantinopoli venderentur, a Graecis pretium illorum sic auctum fuit ut 20 ducatis et pluribus exempla novi Testamenti venderentur, solum 4 evangelistas habentia; minimae chartae duobus aut tribus ducatis aestimabantur. Caritas ea hinc quod monachi quidam ex monte Atho et aliunde concurrentes libros etiam viliores sex, octo aut decem ducatis emerent. Cumque unus ex rerum venalium praeconibus Gerlachio gratificans integrum Novum Testamentum addito Psalterio decem taleris accepisset, Graeci id alienigenae datum esse aegerrime ferentes, alii decem, alii pluribus ducatis ab ipso redimere voluerunt. Sed retinens Gerlachius alios insuper graecos codices emit². Ἐχομεν δὲ σωζόμενον καὶ κατάλογον κωδικῶν τῆς βιβλιοθήκης ταύτης, ἑλληνιστί τε καὶ λατινιστί, καθ' ὃν οὗτοι ἀνήρχοντο εἰς πεντήκοντα καὶ ἐπτὰ³. Ἀλλ' ὁ κατάλογος

1 [Rob. Nares] Catalogue of the Harleian manuscripts. Ἐν Λονδίῳ. 1811. Τόμ. Γ' σ. 278.

2 Turcograecia σ. 509. Πρβλ. Legrand ἐνθ' ἀν. σ. 12 κ. ἐ.

3 Ὁ μὲν ἑλληνικὸς κατάλογος σώζεται ἐν τῷ κώδικι τῆς βιβλιοθήκης Αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης Hist. gr. XCVIII καὶ ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Fürster ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ ΤΟΜ. Θ'.

οὗτος περιέχει ὡς τὸ πλείστον χαιρόγραφα ἱατρικὰ, οὐδὲν δὲ τῶν ἀνωτέρω ὑπὸ τοῦ Κρουσίου μνημονευομένων ἀναγράφει, οὐδ' αὐτὸ δὲ περιλαμβάνει τὸ ὑπὸ τοῦ Σολομώντος Schweigger χάριν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεως τῆς Γερμανίας Ἰωακείμ von Sintzenborff, παρ' ᾧ ἦτο παρεκκλησίαιρχος, ἀγορασθὲν πολύτιμον τετραευάγγελον τοῦ ἐνάτου περίπου αἰῶνος¹, οὔτε τοὺς ὑπὸ τοῦ Gerlach χάριν τοῦ Κρουσίου ἀγορασθέντας κώδικας, Χρονικὸν ἀρχόμενον ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ ἐξικνούμενον μέχρι Μιχαήλ (γρ. Νικηφόρου) τοῦ Βοτανειάτου καὶ Ἱστορίαν τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν πατριαρχῶν². "Ἄρα δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἡ πλήρης, ἀλλὰ περιλαμβάνων μόνον τοὺς θεωρουμένους σπουδαιότερους ἢ πολυτιμότερους τῶν κωδίκων³.

Περὶ δὲ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐγράφησαν τὰ δύο ὑπ' ἐμοῦ ἐκδιδόμενα στιχουργήματα τοῦ Γεωργίου Αἰτωλοῦ, μέχρι τινὸς μόνον δυνάμεθα νὰ ποφανθῶμεν. Καὶ δὴ ἐκ μὲν τοῦ ἐγκωμίου τοῦ Ἀνδρονίκου Καντακουζηνοῦ γίνεται σαφέστατον, ὅτι ἦτο ἄγαμος, ὅτ' ἐγράφησαν οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ στίχοι, οὐδ' ἀντίκειται εἰς τοῦτο ἢ ἐν τέλει τοῦ ἐγκωμίου εὐχὴ τοῦ ποιητοῦ περὶ τῶν ἐκγόνων. Ἄρα συνετάχθησαν πρὸ τοῦ κατὰ Μάϊον 1576 τελεσθέντος γάμου τοῦ Ἀνδρονίκου μετὰ τῆς πολυφέρνου θυγατρὸς τοῦ πλουσιωτάτου ἐν Ἀδριανουπόλει ἐμπόρου Ἰακώβου Ῥάλλη⁴. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τοῦ εἰς τὸν Μιχαήλ Καντακουζηνὸν ἐγκωμίου, ἐν ᾧ ὁ στίχος 31

οἱ Ῥάλληδες ζηλεύουν τον εἰς προκοπήν καὶ πρᾶξιν,

οὐδεμίαν προφανῶς σχέσιν κηδεστίας τῶν δύο οἰκῶν ὑποδη-

De antiquitatibus et libris manuscriptis Constantinopolitanis commentatio. Ἐν Ῥοστοκῳ. 1877 σ. 27 κ. ε', ὁ δὲ λατινικὸς ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου Du Verdier (Antonius Verderius) Supplementum epitomes bibliothecae Gesnerianae. Ἐν Λουγδούνῳ. 1595, ἀνετυπώθη δ' ὑπὸ Legrand ἐνθ' ἀν. σ. 319 κ. ε'.

¹ *Sul. Schweigger* Ein neue Reyssbeschreibung σ. 70.

² *Turcograecia* σ. 226, 68, 508.

³ *Förster* ἐνθ' ἀν. σ. 5, 12.

⁴ Ἴδτε περὶ τοῦ γάμου τούτου *Legrand* ἐνθ' ἀν. σ. 2.

λῶν. Οὐδόλως δ' ἀπίθανος ἡ ὑπόθεσις, ὅτι ἀμφότερα τὰ ποιήματα ἐγράφησαν τὸ αὐτὸ ἔτος 1568—1569 καθ' ὃ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Βάνεσει ἐκδοθέν¹.

Εἰς δὲ τὴν στιχουργίαν καὶ τὴν ἐν τῷ κώδικι γραφὴν ἐφαρμόζονται ὅσα διὰ μακρῶν ἔγραφα περὶ τῶν Μύθων². "Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε, ὅτι οἱ στίχοι 20, 29, 36 τοῦ ποιήματος Α' καὶ οἱ στίχοι 27 καὶ 57 τοῦ Β' εἶνε περιττοσύλλαβοι, ὁ δὲ στίχος 40 τοῦ Β' εἶνε ἐλλιποσύλλαβος. Τούτων τοὺς διὰ κυρτῶν γραμμάτων ἐνταῦθα σημειωθέντας ἐπειράθην νὰ θεραπεύσω διὰ διορθώσεως.

Α'

|| Ῥίμα πρὸς τὸν εὐγενέστατον

φ. 108^ο

καὶ τετιμημένον ἄρχοντα Μιχαήλ τὸν Καντακουζηνὸν

ποιηθεῖσα παρὰ Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ.

Νὰ ἐπαινέσω ἄρχισα τὸν ἄρχοντα τὸν μέγαν,
 διατ' εἶνε περισσώτερος παρὰ ποῦ τον ἐλέγαν,³
 ἐγὼ τὸν Καντακουζηνὸν τὸν θαυμαστόν εἰς πάντας,⁴
 εἰς γνῶσιν καὶ εἰς πρόσωπον περνᾷ δλους τοὺς ἀνδρας.
 Εἶνε εἰς ἔλους ταπεινός, γλυκὺς ὡσαν τὸ μέλι⁵
 τινὰ νὰ βλάψη ἄνθρωπον οὐδ' ὄλως δέν του μέλει.
 Εἰν' ἐλεήμων, πλούσιος καὶ δίκαιος εἰς κρίσιν⁶
 οἱ λόγοι του σοῦ φαίνονται ἐβγαίνουν ἀπὸ βρύσιν,
 διατὶ δροσίζουν ἄνθρωπον μέσα εἰς τὴν καρδίαν
 καὶ δέν τσακίζουν κόκκαλα μηδὲ κτυποῦν ραβδίαν.⁷
 Διδ' ἀπὸ τὸ πουγκάκι του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ξένους,
 εὐφραίνει μὲ τὰ λόγια του τοὺς παραπονεμένους,⁸

5

10

¹ *Σπυρ. II. Λάμπρου* Γεωργίου Αἰτωλοῦ Μῦθοι σ. 1.—*Βάνεσει* ἐνθ' ἀν. σ. 6.

² Ἐνθ' ἀν. σ. 6 κ. ε'.

³ Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ Ῥίμα τοῦ Καντακουζηνοῦ

⁴ διὰ τ' εἶναι ποῦ τον 5. ὡσαν 6. βλάψει δέν τοῦ 7. εἶναι λε-
 ἱμων 8. εὐγένουν 10. κόκαλα μηδὲ

καθαλλικεύει εὐμορφα ὡς ἂν τὸ λεοντάρι
καὶ εἰς τὴν σέλλαν ἀπιθῶν ἔσαν ἓνα παλληκάρι.
15 Παγαίνει μὲ τοὺς δούλους τοῦ μέσα εἰς τὸ τιδάνι,
καὶ ὁ βεζύρης παρευθὺς σιμᾶ του τότε βάνει.
Ἐπιθυμοῦν τοὺς λόγους τοῦ νάκούσουν οἱ πασιιάδες·
ἐπιθυμοῦν τοὺς λόγους τοῦ νάκούσουν οἱ ἀγάδες·
εἰς ταῖς δουλείαις ταύθεντός εἶνε πολλὰ ἰτιδέξις,
20 Κανέις ἔς Κωνσταντινούπουλιν δὲν εἶνε ἔτζι ἀξίος
|| Διατὶ εἰς τοὺς βράετους τοῦ κόμνει δικαιοσύνην,
μηδὲ καμμίαν ἔπραξε ποτέ τ' ἀσχημωσύνην.
Ὅμνύουσιν οἱ ἄνθρωποι ὅλοι ἔστο ὄνομά του,
καὶ ὁ θεὸς τὸν χαίρειται εἰς τὰ καμώματά του.
25 Ἦνε πολλὰ εὐγενικός καὶ καλαναθρεμμένος,
καὶ μέσα εἰς τοὺς ἄρχοντας εἶνε πεπαιδευμένος
ἄρχων ὁ Καντακουζηνός, ἡ φήμη τῶν Ῥωμαίων.
Ἐστὸ δίκαιον δὲν ἔντρέπεται Ἰουρκον μηδὲ Ἰεβραῖον.
"Ὅλοι αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι Μιχάλ Ἰζελεπτή τὸν λέγουν
30 καὶ εἰς τὴν βουλήν οἱ ἄρχοντες τοῦτον πρῶτον διαλέγουν.
Οἱ Ῥάλληδες ζηλεύουν τὸν εἰς προκοπήν καὶ πράξιν,
καὶ καθεὶς ἐπιθυμεῖ λόγον νὰ του ἀρπάξῃ.
Καὶ αὐτὸς ὁ ἄρχων εἰς βουλήν πολλαῖς φοραῖς τὸν πέρνει,
μηγῆ τὸν μὲ τὸν δοῦλόν του τὴν νύκτα καὶ τὸν φέρνει.
35 Λέγω τὸν Καντακουζηνὸν τὸν εὐγενὴ ἐκεῖνον
ὅποιος εἰς τοὺς ἄρχοντας δὲν ἔβρισκεται ἄλλον φῖνον.
Κ' οἱ ἄρχοντες τοῦ Γαλατᾶ ὅλοι τὸν χαιρετοῦσι,
διατὶ πολλὰ ὀρέγονται μ' αὐτὸν νὰ ὀμιλοῦσι.
Ἐστὸ εἶν' τὸ βόδον φυσικὰ εἰς ἔλους νὰ μυρίζῃ,
40 ἔτζι καὶ ὁ ἄρχοντας . . εἰς ἔλους νὰ δριζῃ,
ἔτ' ἔχει τὴν εὐγένειαν καὶ λόγους ζαχαράτους,
καὶ ὅσοι τὸν ἀκούουσι πηδοῦν ἀκ τὴν χαρὰ τους.
Μὰ τὴν ἀλήθειαν πρέπει τὸν κόσμον νὰ αὐθεντεύῃ

14. οὖν παλληκάρι 16. βεζύρης σιμᾶ τὸν ἐβάνει 17. πασιιά-
δες 18. νὰ κούσουν 19. δουλείαις τ' αὐθεντός (καὶ κατωτέρω) εἶναι
πιδέξις 20. κανένας εἰς 22. καμμίαν 23. ὀμνύουσιν σιὸ
25. εἶναι καὶ ἀναθρεμμένος 28. στο τρέπεται 31. Ῥάλληδες πράξιν
32. καθενεὶς νὰ τοῦ 33. πολλὰς πέρνει 34. μηνᾶτον δοῦλον
καὶ τὸν ἐβρίσκειται. Ἦνε στ. 15 φεῖνον 37. γαλατᾶ 39. Ἐστὸν ἢν
μυρίζει 40. ἔτζι

καὶ μὲ γεράκια εὐμορφα ἔστοις κάμπους νὰ κωνεύῃ,
καὶ εἰς βουλήν δὲν βρίσκειται ἔς Ἀνατολήν καὶ Δύσιν.
46 Τοὺς ἄρχοντας διαθαίνει τοὺς εἰς πράξιν καὶ εἰς φύσιν.
Ἄρχοντας εἶνε θαυμαστός, εἰς ὅλους ἀκουσμένος,
εἰς φρόνησιν καὶ εἰς τιμὴν πολλὰ ἔνε διαλεμένος.
Δὲν ἔχει χρεῖα τὰ φλωριά ἔς ἀνάγκην ἑνὸς φίλου,
τῆσαλαπατᾶ καὶ βίχνει τὰ ἔσαν φλοῦδες ἀπὸ μύλου.
50 Τοὺς προκομμένους ἀγαπᾶ, βάνει τοὺς ἔστο τραπέζι,
στέκει καὶ ἀφοκρίζεται, δὲν κάθεται νὰ παίζῃ.
Λόγους νάκούῃ θεϊκοὺς πολλὰν ὄρεξιν ἔχει,
καὶ ὁ νοῦς του ἔστα οὐράνια ποθεῖ πάντα νὰ τρέχῃ.
Ἔχει τὸν φόβον τοῦ θεοῦ, δικαιοσύνην κάνει
55 καὶ τοῦ θεοῦ τὰ κρίματα φύσει καταλαμβάνει.
Ἐδῶ τὸν λόγον σταίνομεν διατὶ δὲν ἤμποροῦμεν
ἔπαινον περισσότερον εἰς τοῦτον νὰ εἰποῦμεν.
Ἡ γλῶσσά μου δὲν δύναται ἔσσοντας νὰνε μία
νὰ ἔπῃ ἀκόμη τίποτες λόγους διὰ τὴν βία.
60 Ἐπρεπε ὁ ταλαίπωρος πολλὰς γλώσσας νὰ ἔχω,
νὰ δύναμαι τὸν ἔπαινον τοῦ ἄρχοντος νὰ γράφω.
Ὅμως ὁ παμμακάριστος νὰ τον πολυχρονίση
καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ κορμὶ νὰ τοῦ τὸ κυβερνήσῃ,
νὰ ζήσῃ χρόνους ἑκατὸν καὶ νὰ τοὺς ἀπεράσῃ
65 μὲ πλοῦτον καὶ μὲ ἔπαινον ἔστον κόσμον νὰ γηράσῃ
καὶ τοὺς ἐχθροὺς του πάντοτε κάτω μὲ τὰ ποδάρια
νὰ τοὺς συντριβῇ δυνατὰ ἔσαν ξύλα καὶ λιθάρια.

44. στοῦς 45. δὲν Γραπτέον νὰ; (καὶ 49). σ' 48. πολλάναι
50. οὖν 51. προκομμένους τραπέζι 53. νὰ κούει 54. σιὸ
55. στένομεν 59. γλῶσσα γάναι 61. ἔπρεπ' 62. δένομαι
63. νὰ τὸν 65 (καὶ 68). νὰ τοὺς 66. στοῦν 68. οὖν

B'

Ῥίμα εἰς τὸν εὐγενέστατον

καὶ τετιμημένον ἄρχοντα Ἀνδρόνικον Καντακουζηνὸν

τῆς ὁποίας ἡ ἀκροστιχὶς λέγει οὕτως

Γεωργίου Αἰτωλοῦ ἔπαινος εἰς τὸν αὐθέντην Ἀνδρόνικον.

Ἐρόντων ἔχεις φρόνησιν, ἂν εἶσαι παλληκάρη,
καὶ μέσα εἰς τοὺς ἄρχοντας ἔχεις μεγάλην χάριν.

Ἔχεις τοὺς λόγους τακτικούς, εἶσαι πεπαιδευμένος

[ἦ] φύσις σοῦ τὸ ἔδωκε νὰ εἶσαι τιμημένος.

Ὡς ἂν τραντάφυλλον ἀνθεὶς μὲ γνῶσιν καὶ μὲ κάλλος,
μῆδ' εὐγενικώτερος πιστεύω δὲν ἔν' ἄλλος.

Ῥωμαίκα ἢ γλῶσσά σου τὰ λέγει ἔσαν ἀηδόνι,
τὰ τούρκικα καλλίτερα παρὰ τὸ χελιδόνι.

Ἰέμεις χαρίτων δωρεῶν, γέμεις καὶ σωφροσύνης

καὶ τοὺς πτωχοὺς τοὺς βοηθεῖς μετὰ δικαιοσύνης.

Ἰσάζεις μὲ τοὺς παλαιούς εἰς τὰ καλά σου ἦθη
καὶ ἔσαν ἐσένα φρόνιμος ἄλλος δὲν ἐγεννήθη.

Ὅλοι σοῦ προσηκόνονται, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι,
σταυρόνουσι τὰ χέρια τους, κλίνουν καὶ τὸ κεφάλι.

Ἰὸς γενῆσαι ἐκ πατρὸς ἀρχοντικῆς ἐκ ῥίζης,
νὰ εἶσαι πολυχρόνιος καὶ δούλους νὰ ὀρίζης.

Ἄρχων νὰ εἶσαι θαυμαστός, ἕνας μὲ τοὺς μπασσιάδες,
νὰ σκύφτουν νὰ σε προσκυνοῦν καὶ αὐτοὶ οἱ κεχαϊάδες,

Ἢ ἴσια νὰ εἶσαι εἰς τιμὴν καὶ περισσότερός του,
ὁποῖου δὲν ἐφάνηκεν ἄλλος καλλίτερός του,

Τοῦ εὐγενοῦς καὶ εὐτυχοῦς πατρός σου Μιχαήλου,
ἄρχοντος Καντακουζηνοῦ καὶ τῆς Ἰριάδος φίλου.

Ὡς ἂν ὁ λέων θαυμαστός νὰ εἶσαι εἰς κάθε πρᾶγμα,
χάριν νὰ ἔχης ἐκ θεοῦ, ὡς ἂν λέγει τὸ γράμμα.

Λέγει εἰς προφητείαν του ὁ Σολομῶν ἐκεῖνος,

ὁποῖος εἰς τοὺς λόγους του ἄλλος δὲν ἦτον φῖνος,

Ὅτι ἀπ' ἔλα ἔστὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ πολλὰ φλωρία
ὕγεια περισσότερο εἶνε ποῦ κάμνει χρεῖα.

Ἵγείαν καὶ ψυχὴν καλὴν εἴ τις νὰ τ' ἀποκτήσῃ
δύναται ἔστὸν παράδεισον μὲ θάρρος νὰ πατήσῃ.

Ἔχεις τὰ δύο μάλιστα, τιμὴν καὶ σωφροσύνην,
καὶ ὅλοι σε θαυμάζονται ἔστην τόσην καλωσύνην.

Πολλοὶ Ῥωμαῖοι σήμερον, Ἑβραῖοι, Μουσουλμάνοι
θαυμάζουσί σου τὸνομα τοῦτο ὁποῦ σου πιάνει.

Ἀνδρόνικον σὲ λέγουσιν, ὄνομα τιμημένον
οἱ παλαιοὶ οἱ βασιλεῖς εἶχάν το διαλεγμένον.

Ἴσιαν ἔχεις δύναμιν, τοῖς παλαιαῖς ὁμοιάζεις,
εἰς ἦθος καὶ εἰς πρόσωπον ἐκείνους τοὺς ταιριάζεις.

Νικᾶς εἰς γνῶσιν ἄρχοντας, εἰς λόγους διδασκάλους
τέτοιαν τιμὴν δὲν ἔβρηκε τινὰς ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Ὅστις σε ἰδῆ ἀπὸ μακρὰ τρέχει καὶ προσκυνεῖ σε
εἰς τοὺς πλουσίους καὶ πτωχοὺς γλυκὺς ὡς μέλι εἶσαι.

Ἢ Σειρήνη ἔν' ἢ γλῶσσά σου, τὸ στόμα σου κοντύλι
ὅλοι σοῦ προσηκόνονται ἐδῶ καὶ ἔνα μίλλι.

Ἔχεις καὶ πρὸς τοὺς πένητας πολλὴν ἐλεημοσύνην,
καὶ ὅλοι πολλὰ σε χαίρονται εἰς τὴν δικαιοσύνην.

Ἴρις δοξάρι λέγεται ἔστὸ νέφη πλουμισμένον,
ξανθογαλαζοκόκκινον ἔτ' ἔνε καμωμένον.

Σιμᾶ εἰς τοῦτο δύνασαι νὰ φθάσης μὲ τὴν γνῶσιν
διατὶ τινὰς δὲν ἔλαβε ἔστὸν κόσμον χάριν τόσην.

Ἰὰ ἄστρα μὲ τὴν γνῶσίν σου δύνασαι νὰ μετρήσης.
Μικροὶ μεγάλοι κάμνουσιν εἴ τι καὶ ἂν ὀρίσης.

Ὅλοι τὸν ἐπουράνιον θεὸν παρακαλοῦσιν,
εἰς προσευχὴν ποῦ κάμνουσιν τοῦτο μόνον λαλοῦσιν

Νὰ ζήσης χρόνους περισσοὺς μετὰ εὐδαιμονίαν
καὶ ὅσα κάμνεις πάντοτε νὰ ἔχουν εὐλογίαν.

Αὐθέντην νὰ σε λέγουσιν <οἱ> Κωνσταντινοπολίται,
βουλὴν νὰ πέρνουν ἀπὸ σὲ καὶ οἱ μητροπολίται.

27. εἰς τὸν 28. ὕγία εἶναι ποῦ 29. ὕγιαν ἦμις ἀποκτίση
30. σὸν θάρρος 31. δῶ σωφροσύνην 32. σὲ 33. σὴν κα-
λοσύνην 34. πιάνη 36. εἶχαν 38. ἦθος ταιριάζεις 41. ἰδεῖ
μακρὰ 42. ἦσε 43. γλῶσσα 44. προσηκόνονται ἐδῶ μίλι
46. παλλὰ σὲ 47. Ἴρι σιὰ 48. εἶναι 49. σιμᾶ 51. γνῶσιν
52. ἦμι 54. ποῦ 57. νὰ σὲ

Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ Ῥίμα 1. ἦσε παλληκάρη 3 (καὶ 4). ἦσε 4. σου
5. ὡσᾶν 7. γλῶσσα (καὶ 12). σᾶν 13. προσηκόνονται τὲ
16 (καὶ πτωχοῦ). ἦσαι πολυχρόνιος 17. μπασσιάδες 23 (καὶ 24). ὡσᾶν
νὰ εἶσαι 24. ἔχεις 25. σολομῶν φῆρος

Ἰπάγωμεν νὰ λέγουσι τώρα νὰ ξηρωθῶμεν
 60 ἀθένητην τὸν Ἀνδρόνικον, νὰ τον συμβουλευθῶμεν.
 Θεμέλιον νὰ εὐρίσκεισαι, πύργος στερεωμένος!
 Εἰς τοὺς Ῥωμαίους πάντοτε, ἄρχων ἀξιωμένος.
 Νὰ λάμπης ἑσὼν τὸν ἥλιον, ὅπου ποτὲ δὲν σθένει
 καὶ ἀπὸ τὴν ἴσϊαν τάξιν του ποτὲ του δὲν ἐδγάινει.
 65 Ἰὴν παίδευσιν ἐκ φύσεως ἔχεις καὶ σιωπρσύνην
 καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς δούλους σου πολλὴν ἐλεημοσύνην.
 φ. 1090 ἢ Ἡ φρόνησίς σου ἔνε την ἑστὸν κόσμον ἀκουσμένη,
 τοῦ γένους ἢ εὐγένεια εἶνε ἐπαινεμένη,
 εἰς ὄλον τὸ περίγειον, Ἀνατολήν καὶ Δύσιν,
 70 οἱ λό(γ)οι τῆς ἀθηντίας σου νὰ τρέχουν ἑσὼν τὴν βρύσιν.
 Νέος παλληκαρόπουλον εἶσαι ἑστὴν ἡλικίαν,
 ἀξάνεις μὲ τὰς ἀρετὰς ὡς ἂν τὴν φοινικίαν.
 Ἄριστος εἶσαι εἰς βουλήν καὶ θαυμαστός εἰς γνῶσιν,
 πασιιάδες σὲ θαυμάζουσιν εἰς ἀρετὴν τὴν τόσιν.
 75 Νὰ λέγῃς ἐπιθέξιός εἶσαι εἰς ὀμίλιαν
 τοῦ πατριάρχου Ἀβραάμ νάχῃς τὴν εὐλογίαν.
 Δρόσον νὰ στάξῃ ὁ οὐρανὸς εἰς τὴν ἀντίληψίν σου,
 εἰς τὸ χρυσόν σου τὸ κορμὶ καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν σου.
 Ὅλοι νὰ σε δοξάζουσιν καὶ νὰ σε ἐπαινοῦσι,
 80 πάντοτε οἱ διδάσκαλοι ἑσέν. νὰ ὑμνοῦσι.
 Νὰ δείχνῃς εἰς τοὺς πένιτας πρόσωπον καὶ καρδίαν,
 ὅτι διὰ τοῦτο ἐκ θεοῦ ἔχεις τὴν ἀρχοντίαν.
 Ἰσῖα νὰ ἔχῃς τοὺς πτωχοὺς, ἴσῖα καὶ τοὺς πλουσίους,
 οἱ χρόνοι σου ναὺξήσουσιν εἰς τοὺς διακοσίους.
 85 Κύριος εἰς εὐγένειαν καὶ εἰς κληρονομίαν
 νὰ εἶσαι τῶν πικτέρων σου καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν.
 Ὁ λόγος σου νὰ ἀπερνᾷ εἰς ὄλους τοὺς μπασιιάδες,
 νὰ σκύπτουν νὰ σε προσκυνοῦν ὅλοι οἱ βοῦδοντάδες.
 Νὰ ἴδῃς ἀπὸ τοῦ λόγου σου παιδία καὶ ἐγγόνους
 90 καὶ εἴ τις δὲν το ἀγαπᾷ πολλοὺς νὰ ἔλῃ πόρους.

59. τώρα 60. νὰ τον 61. πύργος 62. λάμπεις σὼν σθένει
 64. εὐγένεια 67. σὼν 68. εἶναι 70. ἀθηντίας σου αἶν 71. παι-
 λικαρόπουλον ἦσαι σὴν 72. ὡσῶν 73. ἦσαι 74. πασιιάδες 75. λέ-
 γεις ἦσαι 76. ἀβραάμ νάχῃς 77. στάξει 79. νὰ σὲ 81. δείχνῃς
 82. διαποδο 83. ἔχεις 84. νὰ αὐξήσουσιν 86. ἦσαι 87. μπα-
 σιάδες 88. νὰ σὲ 90. ἦτις δὲν τὸ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑΙ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΔΟΞΑΡΑ

Ἐκ τῶν γραφέντων τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου Μουστοξόδου περὶ τοῦ Πελοποννησίου ζωγράφου Παναγιώτου Δοξαρά¹, ἐργασθέντος κυρίως ἐν Ἑπτάνησιν κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας δεκάδας τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος, εἶνε γνωστὸν, ὅτι οὗτος μεταξὺ ἄλλων ἐζωγράφησε καὶ εἰκόνα ἐν μικρῷ ἐπὶ χαλκοῦ τοῦ γενναίου ἐκ τῆς γερμανικῆς Θυριγγίας στρατηγοῦ τῶν Βενετῶν, τοῦ κόμητος τοῦ σώσαντος τῆ 21 Ἰουλίου 1716 τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων, στρατηγοῦντος τοῦ Μουσταφᾶ πασσᾶ, πολιορκουμένην Κέρκυραν Ἰωάννου Μαθίου von der Schulenburg, αὐτοῦ ἐκείνου, οὗ κακότεχνος ἀνδριάς ἐστήθη μετὰ τὴν νίκην ὑπὸ τῆς βενετικῆς πολιτείας ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Κερκύρας. Κατεῖχε δὲ τὴν ζωγραφίαν ταύτην ὁ ἀείμνηστος Μουστοξόδης, ὅστις λέγει περὶ αὐτῆς, τάδε: «Ζωγραφία τις, ἣ ὀποία εἶναι ἡμέ-
 »τερον κτῆμα παριστῶσα μυθικῶς² τὴν εἰκόνα τοῦ Σχυλεμ-
 »βουργίου, τεχνιέντως ἐπὶ χαλκοῦ εἰργασμένην δι' ἐλαιομιγῶν
 »χρωμάτων, τὸν ἀνεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς καὶ ἄριστον ζωγράφον.
 »Εἰκονίζεται δὲ ὁ πολεμικὸς μέχρι στέρνων, περιβεβλημένος
 »πορφυρᾶν χλαμύδα καὶ τεθωρακισμένος. Ὅπισθεν δὲ τοῦ χαλ-
 »κοῦ ἀναγινώσκειται Ἐκτύπωμα Ἰωάννου Μαθίου Κόμητος
 »Σκελεμπουργίου τῆς Γαλιηνοτίας τῶν Ἑνετῶν Ἄριστο-
 »κρατίας κατ' Ἡπειρον Στρατάρχου καὶ ὑπερασπιστοῦ Κερ-
 »κύρας, παρὰ Παναγιώτου Δοξαρά Ἰππέως Λακεδαιμονίου,

1 Ἑλληνομνήμωνος σ. 17 κ. ε.— Πρβλ. Ν. Κατράμη Ἱστορικαὶ διασκέψαι εἰς ἐπὶ τῆς πατρίδος Εὐγενίου τοῦ Βουλγαρέως. Ἐν Ζακύνθῳ 1854 σ. 44 κ. ε.— Κ. Σάθα Νεοελληνικὴ φιλολογία σ. 424 κ. ε.— Σπυρ. Π. Λάμπρου Παναγιώτου Δοξαρά Περὶ ζωγραφίας χειρογράφων τοῦ ΑΨΚς νῦν τὸ πρῶτον μετὰ προλόγου ἐκδιδόμενον. Ἐν Ἀθήναις 1871.

2 Ἴδε περὶ τῆς λέξεως ταύτης κατωτέρω ἐν τοῖς Συμμίκτηις.

»αἴψε' Μαΐου κ'. Καὶ ἴσως ὁ Παναγιώτης εἰργάσατο τὴν
 »εἰκόνα ταύτην συντεταγμένος ὢν ὑπὸ τὸν περικλεέστατον ἐκεί-
 »νον στρατάρχην, ὑπερασπιζόμενον κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν τὸ
 »προπύργιον τοῦτο τοῦ χριστεπωνύμου λαοῦ, ἢ μᾶλλον ξένος
 »ὢν παρ' αὐτῷ καὶ οἰκείος. Τοῦτο δὲ εἰκάζομεν ἔκ τινος μαρ-
 »τυρικοῦ τὸ ὁποῖον αὐτὸς ὁ Σχυλεμβούργιος ἔδωκεν ὕστερον εἰς
 »τὸν υἱὸν τοῦ Παναγιώτου, ἐνθα λέγει καὶ περὶ τοῦ πατρὸς,
 »ὅτι αἱ ὑπηρεσίαι καὶ αἱ ἄλλαι αὐτοῦ ἀγαθοεργίαι τὸν παρεκί-
 »νησαν νὰ σκεπάσῃ διὰ τῆς προστασίας του καὶ τοῦτον καὶ τὴν
 »οἰκογένειάν του ἅμα ὑπεκφυγόντος τὸν ὀθωμανικὸν ζυγὸν, καὶ
 »ὅτι ἔκτοτε εὔρεν αὐτὸν ἐκ πείρας ἄνδρα τελείας χρησιμότητος,
 »ὥσπερ κόσμον εἰς τὰς λοιπὰς αὐτοῦ ἀρετὰς προσκεκτημένον
 »τὴν τέχνην τοῦ ζωγραφεῖν, διὸ καὶ προὔξενησεν εἰς αὐτὸν διὰ
 »τῆς μεσιτείας του εἰδικᾶς παρὰ τῆς πολιτείας ἀνταμοιβάς»¹.

Καὶ τὸ μὲν μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ Μουστοξύδου μαρτυ-
 ρικὸν, περὶ οὗ σημειώνει, ὅτι «ἐδόθη ἐν Βενετίᾳ τῇ 15 Αὐγού-
 στοῦ 1738» δὲν καταλέγεται μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα
 ἐκδοθέντων ἐγγράφων², οὐδὲ γινώσκω ποῦ ἀπέκειται. Ἄλλ' ἡ
 ζωγραφία τοῦ Schulenburg σώζεται εὐτυχῶς μέχρι τῆς σήμε-
 ρον, ἀποκειμένη ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱστορικῆς
 καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας, εἰς ἣν ἔχει δωρηθῆ παρὰ τοῦ μακα-
 ρίτου Μάρκου Πενιέρη, κτησαμένου αὐτὴν πιθανῶς παρὰ τοῦ
 υἱοῦ τοῦ Μουστοξύδου Μιχαήλ, παρ' ᾧ εὑρίσκειτο μέχρι τοῦ λά-
 χιστον τοῦ 1871³. Ἐκδίδοντες δ' ἐνταῦθα ἀπότυπον τῆς ζω-
 γραφίας ταύτης κατὰ φωτογραφίαν τοῦ ἐν Ἀθήναις φωτογρά-
 φου Lester, ἐν καὶ μόνον ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ ὀπι-
 σθεν τῆς εἰκόνας κεχαραγμένη ἐπιγραφή εἶνε νῦν ποῦ καὶ ποῦ
 ἐφθαρμένη ἐνεκεν ὀξειδώσεως τοῦ χαλκοῦ.

Ἐπὶ δὲ τῇ ἐκδόσει τῆς καλλιτεχνικωτάτης πράγματι ταύ-

¹ Ἑλληνομνημῶν σ. 18 κ. ε.

² Ἐγθ' ἀν. σ. 425 κ. ε.

³ Παναγιώτου Δοξαρά περὶ ζωγραφίας σ. 10'

τῆς ζωγραφίας τοῦ Δοξαρά εὐκαιρον κρίνω νὰ σημειώσω, ὅτι
 προσεχῶς ἐλπίζω νὰ δυνηθῶ νὰ παράσχω εἰδήσεις καὶ περὶ

Ζωγραφία τοῦ κόμισος Ἰωάννου von Schulenburg
 ὑπὸ Παναγιώτου Δοξαρά.

ἄλλων τινῶν ἔργων τοῦ Δοξαρά ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Μουστοξύδου
 μνημονευομένων.

Καὶ δὴ πλὴν τῆς εἰκόνας τοῦ Schulenburg ὁ Δοξαράς
 ἔγραψε καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Βενετοῦ ἀρχιστρατήγου Φραγκί-
 σκου Γριμάνη. Ὁ βιογράφος τοῦ ζωγράφου Λεόντιος Ξερομόνα-

χος ὁ Πελοποννήσιος μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ ἐξοχώτατος ἀνθέτης Φραγκίσκος Γριμάνης, ὄντας καπετὰν Γκενεράλες ἠθέλησε νὰ τοῦ ζωγραφίσουν τὴν εἰκόνα του, καθὼς τὸ κάμνουν οἱ μεγάλοι ἀνθέται· καὶ δὲν ἠμπόρεσεν ἀπὸ τὴν Βενετῖαν καὶ ἕως ὅσον τὸν Μωρέαν νὰ εὑρῇ καλῆτερον διδάσκαλον ἀπὸ λόγου του νὰ τὸν ζωγραφίσῃ¹. Ὁ δὲ Μουστοξύδης, ἐκδίδων τὴν βιογραφίαν ταύτην, ἐρωτᾷ ἐν ὑποσημειώσει «Μήπως σώζεται μέχρι τοῦ νῦν εἰς τὸ ἐν Βενετῖα μεγαλοπρεπὲς Γριμάνειον παλάτιον, ἐνθα φυλάττονται πλεῖστα καλλιτεχνικὰ ἀριστουργήματα;» Καὶ ὅτε μὲν ἐδημοσίευσεν τῇ 1871 τὴν περὶ Παναγιώτου Δοξαρά οὐδὲν πλέον τι ἠδυνήθη νὰ προσθέσω περὶ τῆς εἰκόνης ταύτης εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Μουστοξύδου λεχθέντα², εὐελπιστῶ δ' ὅμως νῦν, ὅτι θὰ κατορθώσω τοῦτο μετ' οὐ πολὺ.

Ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ κατὰ τὴν Ζάκυνθον οἰκῇ τῶν Μελισσηνῶν εὐρίσκοντο ζωγραφίαι τοῦ Δοξαρά, «περὶ ὧν δὲν δυνάμεθα ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ δώσωμεν πληροφορίας», καθ' ἃ ἔγραφεν ὁ Μουστοξύδης³, καὶ περὶ ὧν ἐπ' ἴσης ἐπιφυλάσσομαι νὰ ἐκθέσω τὰ δέοντα ἐπ' ἄλλῃ εὐκαιρίᾳ.

Τέλος προσθέτω ἐνταῦθά τινα περὶ τῶν κωδίκων τοῦ Παναγιώτου Δοξαρά. Εἶνε δὲ οὗτοι τρεῖς, ὁ περιέχων τὴν Περὶ ζωγραφίας ἀνέκδοτον πρωτότυπον αὐτοῦ πραγματεῖαν, ἣν ἐξέδωκε τῇ 1871, καὶ οἱ δύο κωδικοὶ, ὁ τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν καὶ ὁ Μαρκιανὸς Cl. IV. cod. L, οἱ περιέχοντες τὴν ὑπὸ τοῦ Δοξαρά μετάφρασιν τῶν περὶ τῆς ζωγραφικῆς τέχνης συγγραφῶν τοῦ Λεονάρδου da Vinci καὶ τοῦ Λέοντος Βαπτιστοῦ Ἀλβέρτου καὶ τῆς περὶ τοιχογραφίας πραγματείας τοῦ Ἀνδρέου Πότζο. Καὶ τὸν μὲν Μαρκιανὸν κώδικα περιγράφει ἐν τῇ Ἑλληνομνήμονι⁴ ὁ Μουστοξύδης, ὅστις, προσθετέον καὶ τοῦτο, καὶ ἀλλαχοῦ ἐν συγγραφῇ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐκδο-

θεῖση, ποιεῖται λόγον⁵. Τὸν δὲ ἀθηναϊκὸν κώδικα περιέγραψα πρῶτος ἐγὼ διὰ μακρῶν⁶ εἰκοσι καὶ ἓν ἔτη πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Σακκελίωτος συνταχθέντος καταλόγου τῶν χειρογράφων τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης· φέρει δὲ σῆμα τὸν ἀριθμὸν 1285⁷. Ὁ δὲ αὐτόγραφος κώδιξ τῆς πρωτοτύπου Περὶ ζωγραφίας πραγματείας τοῦ Δοξαρά, ὅστις, ὅτ' ἐξέδωκε ἐξ αὐτοῦ τῇ 1871 τὸ ἀνέκδοτον ἐκεῖνο πόνημα, εὐρίσκατο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ ἐμοῦ πατρὸς⁸, ἐδωρήθη κατόπιν ὑπ' ἐμοῦ εἰς τὴν Ἱστορικὴν καὶ ἐθνολογικὴν ἐταιρείαν, παρ' ἣ καὶ ἀποκείται, φέρων τὸν ἀριθμὸν κώδικος 6⁹. Περὶ τῶν τριῶν τούτων κωδίκων εἶχον ἀνέκαθεν ἰσχυρισθῆ, ὅτι ἔχουσι πάντες τὴν αὐτὴν γραφὴν καὶ εἶνε αὐτόγραφοι τοῦ Δοξαρά¹⁰. Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τοῦ ἐμοῦ ἰσχυρισμοῦ παραθέτω τρία πανομοιότυπα, ἀνὰ ἓν ἐξ ἐκάστου τῶν κωδίκων. Τούτων τὸ μὲν ἐνταῦθα ἐν τῇ σελ. 270 δημοσιευόμενον εἶνε ἀπεικασμα μέρος τοῦ φ. 12^α τοῦ ἐν τῇ Ἱστορικῇ ἐταιρείᾳ κώδικος, οἱ δὲ παρένθετοι πίνακες Α' καὶ Β' περιστάνουσι ἀνὰ μίαν σελίδα τῶν κωδίκων τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν καὶ τῆς Μαρκιανῆς, ὧν ἑκατέρω περιέχει καὶ μίαν τῶν ἐκ τῆς συγγραφῆς τοῦ Λεονάρδου ἀντιγεγραμμένων ὑπὸ τοῦ Δοξαρά εἰκόνων.

Οἱ δύο κωδικοὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Δοξαρά μεταφράσεως τῶν περὶ τῆς ζωγραφικῆς ἔργων τοῦ Λεονάρδου da Vinci καὶ τοῦ Ἀλβέρτου κοσμοῦνται ὑπὸ δεκάδων ὄλων ὑδατογραφημάτων (aquarelles) τοῦ Δοξαρά, δεικνυόντων τὴν εὐτεχνίαν αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτα εἶνε ἀντίγραφα ἐκ τῶν πρωτοτύπων, ὀλιγώτερον παρέχουσι ἐνδιαφέρον. Ἄλλως ἔχουσι τὰ κατὰ τὸ τε-

1 *Andr. Mustoxydes Documenti onorifici della famiglia dei conti Zancarol. Ἐν Βενετῖα. 1877 σ. 24.*

2 Παναγιώτου Δοξαρά περὶ ζωγραφίας σ. κβ' κ. ε.

3 Σακκελίωτος Κατάλογος σ. 284.

4 Παναγιώτου Δοξαρά περὶ ζωγραφίας σ. λδ'.

5 Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. 5' σ. 286 κ. ε.

6 Παναγιώτου Δοξαρά περὶ ζωγραφίας σ. κβ'.

1 Ἑλληνομνήμονος σ. 25.

2 Παναγιώτου Δοξαρά περὶ ζωγραφίας σ. ιδ'.

3 Ἑλληνομνήμων σ. 20. Πρὸς Παναγιώτου Δοξαρά περὶ ζωγραφίας σ. ιε'.

4 Ἑλληνομνήμων σ. 22 κ. ε.

λευταίον τῶν σχεδιογραφημάτων τῶν κοσμοῦντων τῶν ἀθη-
ναϊκῶν κώδικα, ὅπερ παριστάνει τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐντὸς
φεγγίον¹ ταινιστολιστοῦ καὶ κεκοσμημένου ὑπ' ἀγγέλων εἰς

ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΣ

ἔμυσε τῶν ἐπιμίχαιαν μὲ τῶν θυφερώ-
των, ὡς ἀπαλότῆτα. Τὸ ὁποῖον φαίνεται
εἰς τῶν μορφῶν τῆς ἁγίας Βαρβάρας, εἰς
τῶν ἁγίων Μαρίας Φορμόζαι εἰς τῶν Βε-
μετιαν, ἀμφὲς τῆς βαπτίζης τῶν μπορμα-
ρδιέρων, ἢ ὁποῖα εἶναι τμημένη διὰ πρᾶ-
γμα πολύτιμον. Καὶ κατὰ ἀλήθειαν χαίρει

Πανομοιοτύπον τοῦ ἐν τῇ Ἱστορικῇ ἔταιρειᾷ κώδικος τοῦ Δοξαρά.

τὰς σχηματιζομένας τέσσαρας γωνίας. Τῆς εἰκόνος ταύτης, ἣτις
εἶνε πρωτότυπον ἔργον τοῦ Δοξαρά, σκόπιμον ἔκρινα τὴν
ἐνταῦθα ἐν πανομοιοτύπῳ ἐκ φωτογραφίας ἔκδοσιν χάριν δεί-
γματος τῆς τέχνης τοῦ Πελοποννησίου ζωγράφου. Βλέπει δ'
αὐτὴν ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ παρενθέτῳ Πίνακι Γ'.

1 Περιγράφων ἐν σ. λδ' τοῦ προλόγου τῆς ἐμῆς ἐκδόσεως τῆς πραγματείας
τοῦ Παναγιώτου Δοξαρά Περί ζωγραφίας τὸ σχεδιογραφικὸν τοῦτο ἔγραφα ἐντὸς
κύκλου δόξης, ἐγνωσῶν τὸ λατινικὸν nimbus, τὸ γαλλικὸν aureole, ἢν λέξιν
ἄλλοι ἄλλως μετέφρασαν παρ' ἡμῶν, αἱ δὲ πλεῖστοι δόξαν ἢ ἀτέρανον δόξης.
'Ἄλλ' ἢ βυζαντινὴ λέξις εἶνε φεγγίον, καθ' ἃ ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἐπιγρα-
φῆς πραγματείας τινὸς σωζομένης ἐν τῷ κώδικι 261 τῆς ἀγιορειτικῆς μονῆς Διο-
νουσίου ἐχοῦσης ὡδε: 'Τοῦ διασήμου κυροῦ Θεοδώρου θεωρήματα εἰς τὰ φεγγία τῶν
ἁγίων ὅτι δήποτε περὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ζωγραφοῦνται κυκλοειδῶς'. Ἡ πρα-
γματεία αὕτη τελευτᾷ ὡδε: οὕτω περὶ κύκλου ὅς τις τῶν ἁγίων κορυφαῖς περι-
τίθεται ὡς ἡμῶν ἐφικτὸν καὶ ἐπὶ τοσοῦτον εὐρησθῆναι (Σπυρ. Π. Λάμπρου Κτά-
λογος Τόμ. Α' σ. 387). Τρις δ' ἀναγράφονται ἀρχαῖα φεγγία ἁγίων εἰκόνων καὶ ἐν
ἀχρονίστῳ ἀγιορειτικῷ ἐγγράφῳ ἀποκειμένη ἐν τῇ μονῇ Ἁγίου Παντελεήμονος
(Florinski Acta, praesertim Graeca, Rossici in monte Athos monasterii.
Ἐν Κιέβῳ. 1873 σ. 50 κ. ε.)

ΛΙΟΝΑΡΔΟΝ ΤΟΝ ΒΙΝΤΖΗ

167

Πῶς πρέπει ματίνεταί εσφάει εἰς τὰ παρῖα. Κεφ. τξβ.
Εἰς ἕνα παρῖον δὲν πρέπει ματίνεταί σὺν ἑσφάει ἢ πολλῶν λογιματιῶν,
μᾶλλον μὰ τὴν εἰς μόνον μὲ τὰς χεῖρας ἢ βραχίονα ὅθεν εἰσι κρα-
μῆναι, ἢ τὸ ἀναπολῆθῆναι μὰ ἀφίρεται μὰ τὴν εἰς ἄλλῳ, ὡς πρέπει μὰ
συκωροῦνται ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ, δηλονότι, εἰς θελήσει μὰ καμῆς παρῖον
ραμῆδῃ σιωήθῃε τὰ εσφάει κατ' ἐκείνο, ὡς εἶναι σφαιρῶ, ἢ παρῖον
λεπτόν, ἢ χονδρότερον ἀκολληθῆναι διαφορικῶν εἰς καθεμῆσον τὰ εσφάει-
τα, ὡς μὲν σιωήθῃε, ὡς τῶν πολλοὶ ποικῆσι, ματίνεταί ἢ μορφῶσιν
καλυμμένων μὲ χαρτῶν ἢ μὲ δερμάτιον λεπτόν, διαπρῆλαιον χαρτῶσιν
καλοῦσιν. Διὰ τὰς εσφάει τῶν παρῖων εἰς βραχυτητα. Κεφ. τξδ.

Ἡ μορφή γ' ἢ καλοβοῖ, καμῆ μὰ εσφάει μὲ μάλιστα ἀριθμὸν ἢ λογι-
ματιῶν, τῆρα ἢ ἕτεραν μὲρφέω, ὡς ἀπὸ τὰ μὲν εἰσι κυκλωμένα ἀ-
πὸ εσφάει διαστῆσι ὡς εσφάει μὲ μάλιστα εἰς τὰ αὐτὰ μέρη. Ε. εἰ-
μαι ὅθεν εἶκει τὸ ὄματι, Μ. Ν. πῆμπε μισόν, κατῶσιν κυκλω-
ματῶν διασηματικῶν ἀπὸ τὸ ὄματι εἰς τὰ ἀκρῆτα, Ν. Ο. τὰς δε-
χρεῖ ἀφῆσαι, διότι ἀφίρεται ἀφῆσαι Π. Ρ. τὰ πῆμπε εἰς τὸ
ματῖον.

Καλοβοῖ, ἢ
ἰταλῶν, κατῶ-
σιν.

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ
τοῦ φ. 99^α τοῦ ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν ἐπ' ἀρ. 1285 αὐτογράφου κώδικος
τοῦ Παναγιώτου Δοξαρά.

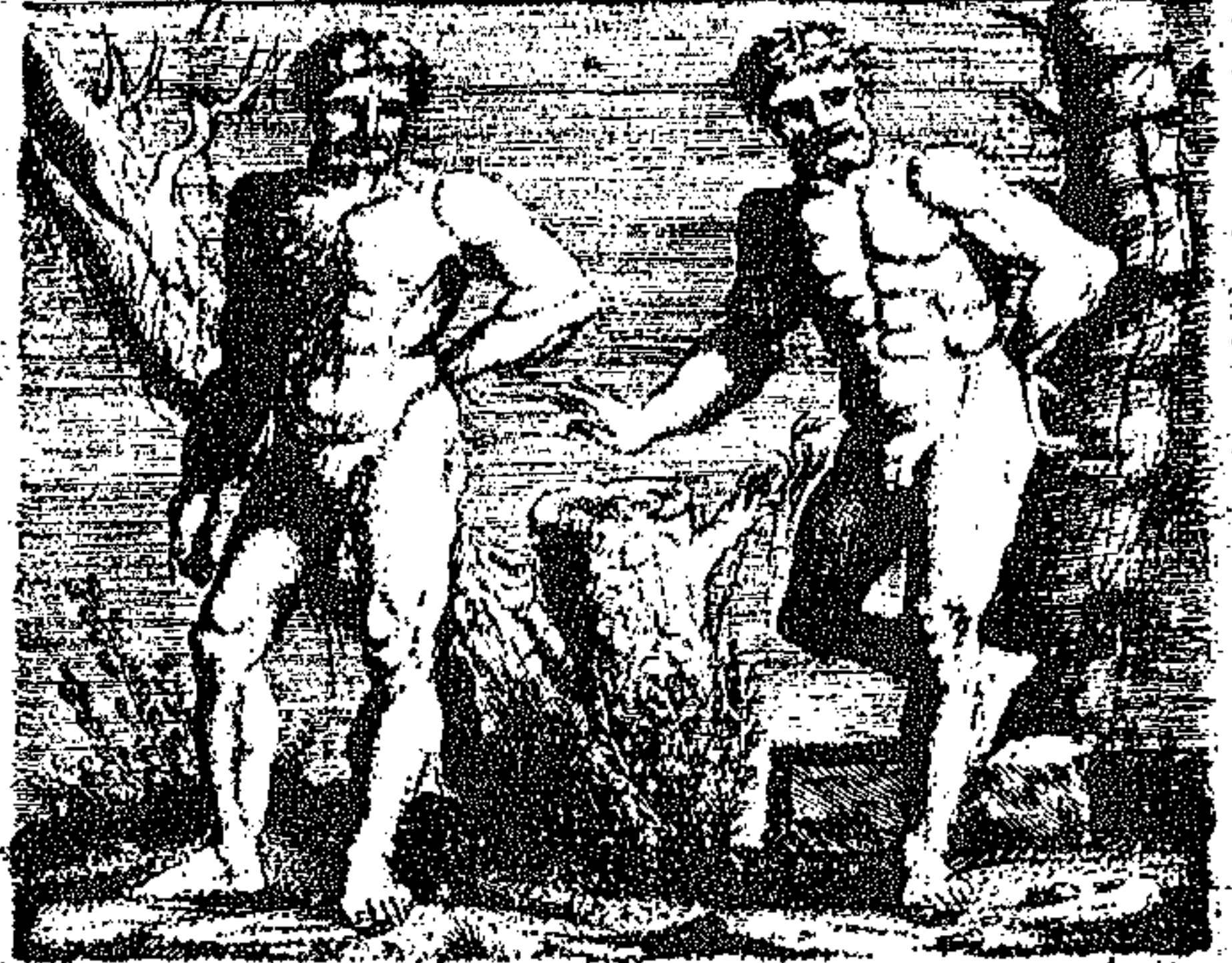
ΤΕΧΝΗΖΟΙΓΡΑΦΙΑΣ

86

λίγη λάθε φορτίον βαρύνει εις τὴν πλάτην τοῦ κερματιοῦ τον τὸ λοι-
πὸν κερματιοῦ τὸ ἄλλο. ἢ τινὰ τὸ τον τὸ μίρον εἰς ἑαυτὸν ἐνομι-
νον ἀποκευθῆ. τὴν ταχυντῆ τὴν πλάτην τοῦ ὄλουτου κερματιοῦ χαρ-
μα δὲσι ἀφραυτῆτε. βάσει εἰς τὰ ἐν κάρθια μίρη τοῦ αὐτοῦ ὄλου.

Ἀπόμεισι εἰμαλία. Κεφ. ρ' γ'.

Λίγη ὁ εἰμαλιεμένος ἐν τῷ εἰς τὸ πρῶτον μίρον τὸ αἴματι μὲ μὲν εἰ-
μαι ἀγαυοῦσιν ὅτι δαμνῶσιν ὅπῃ τῆσαι τρεῖσι ἀπεριπατῆ μεβραδῆ
ἢ κερματιοῦ σικκίσει ἀματῆ παυσα τὴν προλαβῆσα φορτίον τῶν μεμῶν
ὑπερθε τοῦ κέρου τῆ βαρύντατος ὅπου τινὲς τὸ βάσει τοῦ ὄλου δὲσι
π συχρῶσιν οἰσθρῶσιν δὲν σικκίσει ὅτε ποχάσειται τὴν ταυτῆν λαξιν
μῶλλον κέρματι ὄλου τὸ εἰμαλιεμένον προλαβῆσα οἰσθρῶσιν γὰρ τῆ
τῆσιν ἀγῶσιν ἐνὸς μόνου κέρου κῆποιον φεραν τῆσιν ἐκφορτωῦσιν.
μῆσαι ἀπὸ τὸ βάσει τὸ αἴματι τῆ σικκίσει ὅπῃ δὲν εἶναι ὄλου τῆ τῆσιν
εἰμαλιεμένον ὅπου κέρματι εἰς τὸ γέρματιο κῆποιον ἀποκευθῆται εἰς τὸ δὲ
ὁ μορφή. ἀπὸ κέρματι γὰρ ὅπῃ εἰμαλιεμένον ὅπου δὲν κέρματι ἀπὸ
τῆσιν ὄλου τῆ μορφή. εἶναι γερματιοῦ εἰς τὸ λαγῶσιν κῆποιον εἶναι φε-
μερῶσιν εἰς τὸν τὸ παντοῦ.

Κεφ. ρ'

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ

τοῦ φ. 86α τοῦ ἐν τῇ Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ ἀντογραφῶν κῆδικος
τοῦ Πατριωτοῦ Λοζουῆ ἐκ' ἄρ. Α. II' τοῦ 2.

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ

της εν φ. 2^α του εν τη 'Εθνικῇ Βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν ὑπ' ἀρ. 1285 κώδικος
του Παναγιώτου Δοξυρά εἰκόνης του Ἰησοῦ.

Η ΕΝ ΤΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΟΞΑΡΑ
Η ΠΑΡΙΣΤΑΝΟΥΣΑ ΤΟΝ ΚΟΜΙΤΑ SCHULENBURG

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ
ΕΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΒΕΝΕΤΙΑ,
ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΙΕΡΟΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟΥ

Κατὰ τὴν πρὸς τὴν λεκάνην (Bacino) τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἐν Βενετία ἀρχὴν τῆς μεγάλης διώρυγος (Gran Canale) κεῖται ἡ ὡραία ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Σωτηρίας (S. Maria della Salute), τῆς οἱ Σωμασκοὶ (Somasci) μοναχοὶ ἐπιμελοῦνται τοῦ ἐγγύτατ' αὐτῆς κειμένου καὶ εἰς αὐτὴν προσηρητημένου Πατριαρχικοῦ καλουμένου Ἱεροσπουδαστηρίου (Seminario Patriarcale).

Ἐν δὲ τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἱεροσπουδαστηρίου τούτου ἀπύκνεται χίλιοι περίπου ἰταλικοὶ καὶ λατινικοὶ κώδικες, ὧν οὐκ ἐλίγοι περιέχουσιν ὕλην ἱστορικὴν ἀναφερομένην εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ εἰς τὴν μετὰ τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων συνδεομένην ἱστορίαν τῆς Τουρκίας. Τῆς ὕλης ταύτης παρέχω ἐνταῦθα ἀναγραφὴν, ἣν συναπῆρτισα ἐκ τοῦ ἀλφαθητικοῦ καταλόγου τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης ταύτης.

Armeni in Costantinopoli (Mehitaristi) 1770. Κώδ. 887, 24.

Atene (Archivescovo di). Lettere a Giac. Quirini. 807.

Calergi. Mobili di S. Andrea Calergi in Candia. 959, 10.

Candia. Monache (1684). 749, 3.

» Monachi (1685). 749, 19.

» Testamento. 312, 11.

» Parenesi ai Principi Cristiani. 312, 12.

» Commissione ducale ad Alviso Balbo consigliere di Canea (1549). 361.

- Candia*. Commissione ducale a Vittore Valeresco (1545). 362
- » Monastero dei Cattinesi. 913, 42.
 - » Definizione dell'isola e sua antichità (1590). 312, 1.
 - » Privilegio di nobili di Alessio Comneno (1182). 312, 2.
 - » Relazione (Sec. XIV). 312, 7.
 - » Relazione (Sec. XVIII). 312, 8.
 - » Copie del libro nero nell'armamento delle Galere (1540 — 47). 312, 9.
 - » Concessioni Venete ai nobili coloni (1230). 312, 4.
 - » Relazione al Senato (1596). 312, 5.
 - » Misure delle fortificazioni. 312, 6-8.
 - » Vendita dell'isola (1204). 312, 3, 5.
 - » Conventi dei Franciscani. 726.
 - » Dichiarazione del regno. 600.
 - » Due lettere di Antonio Navagero. 600.
 - » Soldati abili alle armi. 600.
 - » Capitolazione della Canea. 600.
 - » Lettere di Cornaro e Navagero. 600.
 - » Consiglio di guerra per la resa di Canea. 600.
 - » Dedizione ai Turchi. 600.
 - » Lettere del Provveditore di Canea Corner.— Morosini Giov. Francesco, Patriarca di Venezia. Esibizioni per la guerra. 600.
 - » Rendita della Canea. Relazione di Antonio Navagero (1645). 600.
 - » Lettera da—. 600.
 - » Testamento. 600.
 - » Testamento di Giorgio Scordà. 64.
 - » Guerra di—. Fasti. 763, 16.
 - » Acclamata per l'ingresso di Andrea Corner Provveditore generale. 556, 6.
 - » Famiglie. 873, 4.

- Candia*. Carlo da Carniu Contestabile (1405). 958, 1.
- » Breve sommario di storia Candiotta D. Giacomo nobile Veneto. 234.
 - » Calergi (1511). 959, 10.
 - » Savorgnan Guido Lettere. 699, 16.
 - » Descrizione. 699, 17.
 - » Relazione del Senato (1596). 312, 5.
 - » Relazione (Sec. XVI). 312, 7, 8.
 - » Frammenti e memorie storiche del regno di Gian Battista Muazzo. 128, 1.
 - » Privilegi di Alessio Comneno (1182). 312, 2.
 - » Sugl'Ebrei. 312, 10.
 - » Commissione a Giov. Marco da Molin Consigliere di Candia. 442.
 - » (Castello). Riparazioni (1634). 140, XVI.
- Cefalonia*. Fortezza (Secolo XVII). 175, 1.
- Cerigo*. Vescovato. 532, 12.
- » Lettera a Giovanni Quirini sopra—. 913, 12.
- Cipro*. Guerra (1570—71). 875, 6, 8^{a-d}.
- » Relazione (Sec. XVI). 859, 2.
 - » Guerra (1571). 335.
 - » Pegni del Re (1426). 956, 5.
 - » Assedio (1571). 723, 20.
 - » Imprese (1570). 723, 17.
 - » Guerra (Loredan). 765, 17.
 - » Descrizione (Sec. XVI). 723, 9.
- Commissione* a Giov. Marco Molin Consigliere di Candia. 442.
- » a Giov. Marco Molin Provveditore del Zante 429.
- Corner Andrea*. Provveditor general di Candia. 556, 6.
- Cornello Vincenzo*. Lettere autografe a Lorenzo Soranzo Ambasciatore a Costantinopoli (1699). 809, 9.
- Cottoni Abbate*. Testamento supposto o derisorio der Go-

vernator Zorzi Scordà Candiotta. 1697 22 Ottobre in Venezia. 64.

Creta. Ducale. Livelli (1634). 140, XI.

» Presidio (1636). 140, XII.

» Ducale (1600). 140, IV.

Ducale (1634). 140, VII.

» Milizia. 140, XIV.

» Consegnà d'una galera. 140, XV.

» Galere di Firenze (1635). 140, XXII.

Dispacci di Daniele Dolfin a Costantinopoli. 533.

» di Giuseppe Emo a Costantinopoli. 113.

Dolfin Daniele Podestà di Corinto. 166, 6.

» » Demolizione di S. Maura. 166, 7.

Emo Angelo Ambasciatore a Costantinopoli. 93, 5.

» Relazione Morea. 183, 5.

» Sua lapide a Corfù (βραχυτάτη μνεία). 912, 14.

Emo Giovanni Dispacci di Costantinopoli. 113. 395. 875, 12. 882, 2.

Eudemonojanni Sofiano Scritture sulla fortezza di Cefalonia. 875, 1. Ἐκθεσις ἰταλιστὶ ἀχρόνιστος τοῦ διοικητοῦ Κεφαλληνίας Σοφιανοῦ Εὐδαιμονογιάννη.

Franciscani a Pera in Galata. 726.

Francia Narrativa dell'occorso all'Ambasciatore di Francia a Costantinopoli (sec. XVII). 761, 20.

Greci in Venezia. Religione e rito. 704, 2. 863, 24.

Gritti Francesco. Relazione di Costantinopoli. 453.

» *Giovanni*. Creta acclamante. 556, 6.

Loredan Pietro Guerra di Cipro. 765, 17.

Marina. Galere di Candia (armamento). 312, 9.

Maria S. (Egiziana) Vita in Greco. 138*.

* Ὁ βίος οὗτος τῆς ἑσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας μετὰ τοῦ ἐνταῦθ' ἀμέσως κατόπιν ἀνυπογραφομένου βίου τοῦ ἐσίου Μάρκου, ἄλλων τινῶν βίων καὶ λόγων καὶ ἄλλης συμμίκτου ὕλης περιλαμβάνεται ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 188 κώδικι τοῦ Ἱεροσπου

Marco S. Vita in Greco. 138.

Memmo Andrea Dispacci da Costantinopoli. 198.

Miliano Simone Lettera agl'Inquisitori di Stato nella guerra di Venezia coi Turchi (1700). 809, 3-5.

Molin Gio. Marco Provveditore del Zante. Commissione. 429.

» Consigliere di Candia. 442.

Monache. Candia (1684). 749, 3. Ἀναφέρεται εἰς μοναχὰς φραγκικῶν μονῶν.

Morea Regno. Relazione Gritti. 312, 13.

» Relazione del Provveditor General Angelo Emo. 183, 5.

Morosini Francesco Doge. Funerali a Napoli di Romania. 845, 8.

Navagero Antonio. Due lettere su Candia. 600.

Navagero Bernardo. Relazione di Costantinopoli (1552). 675, 1-3.

Piccolo Pietro. Fortificazione del Zante. 882, 13.

Portolani del Mediterraneo. 204.

» sec. XVII, 875, 17.

Relazioni di Costantinopoli. Ruzzini. 742.

» » Barbaro M. Antonio (1573). 760, 2.

» » Serraglio del gran Turco (Giovanni Mocenigo). 760, 8.

» » Maffeo Venier. Sec. XVI. 765, 15.

» » 764, 3.

» » 760, 1.

» » (anonima). 693.

» di Turchia (Navasero Bern. 1546). 760, 5.

δοστηρίου, γεγραμμένη ἐπὶ χάρτου τὸν 15' αἰῶνα. Ἴδε τὴν λεπτομερῆ τοῦτου περιγραφὴν ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμονι Τόμ. Θ' σ. 194 κ. ε.

- Relazioni* di Costantinopoli (Diario di Giacomo Soranzo. 1579—1581). 760, 11.
 » di Costantinopoli (Gritti Francesco). 453.
 » » (Navasero Bern. 1552). 67, 5.
Ricci A. M. Italiani che seppero il greco (Lettera al Cardinale Quirini). 551, 12.
Riccoboni Antonii Rodigini Historia de Salamina capta et Marco Antonio Bragadeno preside excoriato. 532, 1. *Εἶνε ποίημα ἐξ εἴκοσι περίπου φύλλων περὶ τῆς ἐν ἔτει 1570 ἀλώσεως τῆς Κύπρου ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν ἐκδορᾶς τοῦ γενναίου αὐτῆς Βενετοῦ ὑπερασπιστοῦ Μάρκου Ἀντωνίου Βραγαδίνου.*
Schulenburg Maresciallo. 882, 2.
Suda. Fortezza. 140, 4.
Tiepolo Antonio. Lettere da Pera, Corfù etc. a vari. 614.
Turchia. Relazione da Costantinopoli (F. Gritti). 453.
 » Guerre Veneziane. 600.
 » Convento di S. Francesco dei Frati minori in Pera (1230—1669). 726.
 » Guerre coll'Ungheria (1690). R. Montecucoli. 95.
 » Guerra con Venezia (1590). 143.
 » Lettere (Rais Effendi al Bailo Vendramin). 652, 7.
 » Viaggio incominciato da Costantinopoli. 723, 1.
 » Discorsi in Costantinopoli di Giov. Emo. 113.
 » Relazione dell'Impero Ottomano. 1615 (Crist. Valier). 67.
 » Dispacci da Costantinopoli di Giovanni Emo (1719—1720). 398.
 » Bailaggio di Simone Contarini. 554, 12.
 » Patenti e registri di Baili. 200
 » Discorsi su quell'impero. 609, 3.
 » Discorsi sulla lega di Venezia ed Ungheria contro il Turco (Sec. XVII). 959, 29.

- Turchia.* Discorsi in Costantinopoli di Andrea Memmo. 198.
 » Donà Gian Battista Bailo. 749, 9.
 » Relazioni dell'impero Turchesco di Maffeo Venier. 34.
 » Curzolari battaglia. 759, 6.
 » Ducale a favore del Governatore di Nave Marini. 399, 12.
 » Cronaca. 600.
 » Guerra di Venezia con Solimano. 694, 3.
 » Varie dell'ambasciatore Lorenzo Soranzo. 726.
 » Ragione della forza turchesca (Sec. XVI). 687, 6, 7.
 » Lettera di Costantinopoli (1703). 726.
 » Manifesto del Gran Signore. 396, 13.
 » Informazioni di un confidente (1699). 809, 7.
 » Scritture varie. 809, 8.
 » Guerra colla Persia. 809, 1.
 » Guerra con Venezia (1539). 780.
 » Lega (1570). 23, 4.
 » Nuova Posta di Costantinopoli. 693, 19.
 » Viaggio a Costantinopoli (Sec. XVI). 699, 7.
 » Lettere Turche. 726.
 » Varia. 656.
 » Lettera al sultano Malmud sulla pace von Venezia. 93, 2.
 » Polonia e Svezia. 699, 6.
 » Capitolazione con Venezia. 93, 5.
 » Viaggio a Costantinopoli. 723, 16.
 » Galere di Firenze. 140, XXII.
 » Parere di armare contro il Turco. 723, 14.
 » Giov. Bon., Rettore delle navi a Costantinopoli (1679). 749, 10.
 » Lettere dello stesso all'ambasciatore Veneto. 93, 3.
 » Marcia di Osmmano. 141.

- Turchia*. Prigionieri Veneti Lettere (Sec. XVIII). 809, 10.
 » Lettere informative (Businello). 307.
 » Incursioni nel Friuli. 600.
 » Impero (Sec. XVI). 760, 11.
 » Buono coll'ambasciatore francese a Costantinopoli (Sec. XVII). 761, 20.
 » Lettera del Visir alla Repubblica Veneta. 93, 4.
 » Lettere del Sultano Amurath ai nobili di Polonia. 699, 6.
 » Lettera di Mehemet Pascià. 699, 6.
 » Scontri (1651). 140, XXI.
 » Pace di Venezia col Turco (1572). 390.
 » Pace con Venezia (1699). 762, 14.
 » Armistizio colla Germania (1699). 761, 21.
 » Pace. 753, 14.
 » Lettere del Visir Hussein Pascià alla Repubblica di Venezia. 787, 11.
 » Stato (Sec. XVI). 694, 2.
 » Memorie del Conte Castellano alla Porta. 789, 1.
 » Commentario delle Guerre. 694, 3.
 » Lettera del Sultano Acmet al Senato di Venezia. 600.
 » Vari combattimenti coi Veneziani. 600.
 » Capitoli con Venezia (Sec. XVI). 694, 1.
 » Lettere de'Rettori di Dalmazia (1594). 958, 9.
 » Promissioni per la guerra (1596). 912, 21.
 » Memorie annuali di Pera (1732-32). 879, 10.
 » Pace colla Spagna. 809, 2.
 » Guerra coi Veneziani (1700). 809, 5.
 » Regali dell'imperatore di Germania al Sultano. 787.
 » Suo stato. 694, 2.
 » Capitoli con Venezia. 694, 1.
 » Vittorie di Cristiani. 349, 12.

- Turchia* Relazioni di Costantinopoli. 693.
Valaresso Vittore, Consigliere di Canea (1545). 362.
Viaggio a Costantinopoli sec. XVI. 669, 7.
 » » (G. M. Lezzo. 1748). 93, 1.
 » da Costantinopoli per la Turchia. 723, 2.
Zante Fortificazioni (Sec. XVII). 882, 13.
 » Varia. 786, 2.
 » Relazione (G. A. Venier) 34.
 » G. Marco Molin procuratore. 429.

ΔΥΟ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΕΝ ΡΩΜΗΙ

Ἐν Ῥώμῃ συνήλθον τὸ παρελθὸν φθινόπωρον δύο Συνέδρια ἐπιστημονικὰ μὴ στερούμενα ἐνδιαφέροντος διὰ τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος, τὸ Γ' Διεθνὲς ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον καὶ τὸ Γ' Διεθνὲς Συνέδριον τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης.

Ἀμφοτέρων τῶν Συνεδρίων τούτων μετέσχεν ἐπισήμως καὶ ἡ Ἑλλάς. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ παρέστησαν ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Πανεπιστημίου οἱ καθηγηταὶ κ. κ. Σπυρ. Π. Λάμπρος, Νικόλαος Γ. Πολίτης, Παναγιώτης Καββαδίας καὶ Γεώργιος Δέρβος, εἰς τούτους δὲ καὶ τὸν τμηματάρχην κ. Νικόλαον Μπαλάνον ἀνετέθη καὶ ἡ ἀντιπροσωπεία τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Ἐν δὲ τῷ Συνεδρίῳ τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης τὸ Πανεπιστήμιον ἀντεπροσωπεύθη διὰ τοῦ καθηγητοῦ Σπυρ. Π. Λάμπρου, ὅστις ἀντεπροσώπευσε καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας μετὰ τοῦ ἐν Ῥώμῃ ἐπιτετραμμένου τῆς Ἑλλάδος κ. Δημητρίου Κακλαμάνου. Μετέσχον δ' ἀμφοτέρων τῶν Συνεδρίων καὶ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσὸς διὰ τοῦ Σπυρ. Π. Λάμπρου καὶ ἡ Χριστιανικὴ ἀρχαιολογικὴ εἰσαίρετα διὰ τοῦ αἰδουσιμωτάτου κ. Μιχαὴλ Ῥιδέλλη καὶ τοῦ κ. Σπυρ. Κ. Παπαγεωργίου.

Καὶ τὸ μὲν Διεθνὲς ἀρχαιολογικὸν Συνέδριον συνεδρίασεν ἀπὸ τῆς 25 Σεπτεμβρίου μέχρι τῆς 3 Ὀκτωβρίου, διηρημένον εἰς δώδεκα τμήματα, ἐνωθέντα ἐν ὅλῳ εἰς ἐννέα.

Κατὰ τὴν πρώτην προκαταρκτικὴν συνεδρίαν τοῦ ἀπογεύματος τῆς 25 Σεπτεμβρίου ἠγγέλθη ὑπὸ τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπείας ἡ ἐπίσημος ἐναρξίς ὡς γενησομένη τὴν πρωίαν τῆς ὑστεραίας ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, παρεκλήθησαν δ' οἱ ἐν τῇ συνεδρίᾳ παρόντες ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι, ἀνερχόμενοι εἰς πολλαὺς δεκάδας, ὅπως προβῶσιν εἰς τὴν ἐκλογὴν ῥητόρων, οἵτινες ἐμελλον νὰ ἀντιφωνήσωσιν ἐκ μέρους τῶν ξένων ἀντιπροσώπων

εἰς τὸν Δήμαρχον τῆς Ῥώμης, τὸν Ὑπουργὸν τῆς Παιδείας καὶ τὸν Πρόεδρον τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπείας. Ἀποχωρησάντων δὲ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπείας ταύτης, οἱ ἀντιπρόσωποι ἀνέθηκαν τὴν προεδρίαν τῆς συσκέψεως εἰς τὸν Σπυρ. Π. Λάμπρον. Γενομένης δ' ἀποφάσεως, ὅπως εἰς μόνον τῶν ἀντιπροσώπων ἀντιφωνήσῃ ἐκ μέρους ἀπάντων, ἐξελέχθη βοῆ ὡς ῥήτωρ ὁ αὐτὸς Σπυρ. Π. Λάμπρος.

Τὴν δὲ ὑστεραίαν, 10 π. μ., ἐτελέσθη ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἡ ἐπίσημος συνεδρία τῶν ἐγκαινίων τοῦ Συνεδρίου, παραστάντων ὀκτακοσίων περίπου συνέδρων καὶ πολλῶν ἐπισήμων κεκλιμένων. Μετὰ δὲ τοὺς λόγους τοῦ Δημάρχου Ῥώμης κ. Nathan, τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Credaro καὶ τοῦ Γενικοῦ ἐφόρου τῶν μουσείων καὶ ἀνασκαφῶν καὶ Προέδρου τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπείας κ. Κορράδου Ricci ἔλαβε τὸν λόγον Ἰταλιστὶ ὁ Σπυρ. Π. Λάμπρος.

Ὁ λόγος αὐτοῦ ὑπῆρξεν ὁ ἑξῆς:

«Εἶνε τιμὴ μου, ἅμα δὲ καὶ ζωνηρὰ εὐχαρίστησις ἡ ὑποχρέωσις νὰ ἐκτελέσω τὴν ἐντολὴν ἣν μοι ἐνεπιστεύθη ἡ δλομέλεια τῶν ἀντιπροσώπων ἐν τούτῳ τῷ Συνεδρίῳ, ἀναθέντων μοι νὰ ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας αὐτῶν εἰς τὴν ἐπίσημον ἀντιπροσωπείαν τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς πόλεως Ῥώμης ἐπὶ τῇ γενομένῃ εἰς ἡμᾶς δεξιώσει.

«Ἐν χρόνῳ καθ' ὃν πολλοὶ ἀρχονται ἐκδηλοῦντες τὴν σκέψιν, ὅτι εἶνε οἷονεὶ ὑπερκορεῖς Συνεδρίων, ὑπάρχουσι δὲ καὶ οἱ προτιμῶντες νὰ ἀφίστανται αὐτῶν, δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸ περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν Συνεδρίων. Εἶνε δ' ἀπ' ἐναντίας παράδοξον πῶς μόνον κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη οἱ ἐρευνηταὶ τῆς τέχνης καὶ τῶν θεσμῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἔσχον εὐκαιρίαν νὰ ἀνακοινῶσιν ἐν εἰδικαῖς συνελεύσεσι τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν, νὰ προνοῶσιν περὶ τῶν μέσων τῆς διαδόσεως καὶ τῆς προόδου τῶν ἰδίων μελετῶν καὶ, τὸ κυριώτερον, νὰ ἐπαναβλέπωσιν ἀλλήλους καὶ γνωρίζωσιν ἀλλήλους προσωπικῶς, καρπούμενοι ἐντεῦθεν τὴν ἀλληλεγγύην ἐκείνην καὶ φιλιότητα

τῶν σχέσεων, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ ἀριστον κέντρον τῶν ἐπιστημόνων.

«Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῇ 1895 ἔδωκαν τὸ πρῶτον εἰς ἀλλήλους τὴν δεξιάν οἱ ἀρχαιολόγοι σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου οἱ συνεληθόντες ἐν Ἀθήναις ἐπὶ τῇ προσκλήσει τῆς Ἑλλάδος. Τὸ δεύτερον δὲ συνήλθομεν τῇ 1909 ἐν τῇ Αἴγυπτῳ τῇ τόσον ἐνδιαφερούσῃ ἕνεκα τῶν ἀρχαίων μνημείων τῶν χρόνων τῶν Φαραῶ καὶ τῶν Πτολεμαίων καὶ τῶν Θαυμασιῶν καλλιτεχνημάτων τῶν ἀραβικῶν μέσων αἰώνων.

«Ἦτο δὲ πολὺ φυσικὸν νὰ δώσωσιν οἱ σύεδροι τοῦ Καΐρου τὴν τρίτην συνέντευξιν ἐν Ῥώμῃ. Εἶνε αὕτη ἡ αἰωνία πόλις ἡ ἰδρύσασα τὸ ἀπέραντον παγκόσμιον κράτος, τὸ κέντρον οὐ μόνον ἀπάσης τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς δυνάμεως τῶν πολιτικῶν θεσμῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἀλλὰ καὶ παντὸς ὅτι εἶχε παραγάγει μέγα ὁ ἀρχαῖος πολιτισμός.

«Εἶνε ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας ἐκείνη, ἣτις ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ νέας Ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν κατώρθωσε νὰ παράσχῃ εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς μελέτας ἀνάπτυξιν θαυμασίαν ἐν γῆ, ἣτις διατηρεῖ τὰς ἀναμνήσεις παρεληθόντος ἀνερχομένου εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ παρουσιάζει ἀπάσας τὰς φάσεις τοῦ πολιτισμοῦ ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν, καθ' ἃς ὁ ἀρχαῖος κόσμος ὑπὸ τὴν πνοὴν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἤρχιζε μεταμορφούμενος εἰς τὸν νέον κόσμον, ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἐν ἣ ὑπῆρχον πλεῖσθ' ὅσα πρὸς συντήρησιν, πρὸς ἀποκάλυψιν, πρὸς μελέτην, πρὸς μετάδοσιν εἰς τὴν διεθνῆ ἐπιστήμην. Τὸ καθήκον δὲ τοῦτο πρὸς τὴν ἐπιστήμην, ὅπερ διὰ τὴν Ἰταλίαν ἦτο συγχρόνως δόξα ἐθνικῆ, ἐξεπλήρωσεν ἡ Ἰταλία μετ' ἀγάπης καὶ ἐμπειρίας. Παρῆλθον ἤδη ἀπὸ μακροῦ οἱ χρόνοι, καθ' οὓς αἱ ἀνασκαφαὶ ἦσαν τυχαῖαι ἢ περιωρίζοντο εἰς τὴν ἀνεύρεσιν ἀντικειμένων πολυτίμων καὶ δὲν ἐξετελοῦντο χάριν τοῦ πολλῆ ἀνωτέρου σκοποῦ τῆς ἐξερευνήσεως πολλαπλῶν ζητημάτων, ἅτινα σήμερον προβάλλουσιν ἑαυτοῖς οἱ ἐρευνηταί. Σήμερον ὅλη ἡ Ἰταλία εἶνε εὐρὺ πε-

δίον ἐρευνητῶν, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἀπορεῖ ποῦ πρῶτον νὰ στραφῇ.

«Καὶ ἡ μὲν προϊστορία καὶ αἱ terranigre ἀνάγουσιν ἡμᾶς εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ ἐν σχέσει πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Ἀνασκαφαὶ δ' οἶαι αἱ τῆς Σαρδοῦς ἀποκαλύπτουσι κόσμον ἴδιον καὶ πρωτόγονον. Καὶ ἔπειτα ἀνὰ τὴν Τυρρηνίαν, τὴν Ῥώμην, τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα καὶ τὴν Σικελίαν ἐμφανίζονται αἱ τρεῖς ἐξοχώταται φάσεις αἱ παραχθεῖσαι ἐπὶ τοῦ ἰταλικοῦ τούτου ἐδάφους, ὁ τυρρηνικὸς πολιτισμὸς, ὁ ῥωμαϊκὸς πολιτισμὸς, ὁ ἐλληνικὸς πολιτισμὸς. Φυσικῇ δὲ καταστροφῇ, μεταβληθεῖσα οἶονεῖ εἰς ἀπροσδόκητον εὐεργέτημα χάριν τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης, ἠγάγεν εἰς τὴν ἀποκάλυψιν μικροῦ, ἀλλὰ σπουδαιοτάτου μέρους τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῆς Πομπηίας ἐκείνης, πρὸς ἣν δὲν δύνανται νὰντιπαραβληθῶσιν ἡ Πριήνη καὶ ἡ Δῆλος ὁμοῦ λαμβανόμεναι. Ἐπειτα δ' ἐν μέσῳ τῶν μεγαλοπρεπῶν κτισμάτων τῆς αὐτοκρατορικῆς Ῥώμης προσετέθη εἰς τὰ θαυμάσια αἰώνων ὄλων ἄλλος κόσμος, ὅστις ἐδέησε νὰ μείνῃ ἐπὶ χρόνον μακρὸν ὑποχθόνιος πρὶν ἢ δυνηθῆ νὰ ἐξέλθῃ νομίμως ἐκ τοῦ σκοτοῦ τῶν κατακομβῶν εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἰταλικοῦ ἡλίου.

«Ἀπάντων τούτων τῶν θησαυρῶν, ἀπάσης ταύτης τῆς ἀπαραμύλλου μακραίωνος κληρονομίας φρουρὸς ἐλευθεριώτατος ἀνεδείχθη ἡ νέα Ἰταλία.

«Οἱ ἀρχαιολογικοὶ αὐτῆς νόμοι, αἱ ἀρχαὶ αἱ διευθύνουσαι τὰς ἀνασκαφὰς, ἡ ὀργάνωσις τῶν μουσείων αὐτῆς κατέστησαν ὁσημέραι ὠφελιμώτερα καὶ διδακτικώτερα ἅπαντα ἐκεῖνα τὰ κειμήλια ὅσα ἠδυνήθησαν νὰ σωθῶσι διὰ μέσου τῶν αἰώνων χάριν τῆς μελέτης τῆς ἀρχαιότητος.

«Τίς λοιπὸν ἄλλη ἔδρα συνεδρίου ἀρχαιολογικοῦ θὰ ἠδύνατο μετὰ τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ Κάϊρον ἐκλεγομένη νὰ προτιμηθῇ τῆς πόλεως ταύτης, ἣτις συνενόει ἐξ ἐνὸς μὲν τὰ μεγαλειότατα τῶν ἀριστοτεχνημάτων τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχαιότητος, ἐξ ἑτέρου δὲ τοὺς ὀβελίσκους τῆς ὑπὸ τῆς Ῥώμης ὑποταχθείσης Αἴγυπτου καὶ ἅμα μεταξὺ τῶν περικαλλεστάτων ἐκ τῆς ἐλληνικῆς γῆς

μεταναστῶν, μεταξύ τῶν ἀθανάτων ἐκγόνων τῆς ἑλληνίδος τέχνης τὸν Ἀπόλλωνα ἐκείνον τοῦ Μπελθεδέρε, ὅστις εἶνε μονονουχὶ δίδυμος ἀδελφὸς τοῦ νεαροῦ θεοῦ τῆς Ἄλτεως τῆς Ὀλυμπίας;

«Ἄν τοιοῦτοι λόγαι καθιστάνουσι σήμερον προσφιλεῖ εἰς πάντας τοὺς συνέδρους τὴν ἔλευσιν αὐτῶν εἰς τὴν Ῥώμην, δι' ἡμᾶς, ἐπιτραπήτω ἢ ἔκφρασις τῶν ἰδίων ἡμῶν συναισθημάτων, δι' ἡμᾶς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἑλλάδος ἢ συμμετοχὴ εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο ἔχει τι τὸ ἔτι γλυκύτερον.

«Ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ταῖς μεσταῖς ἀγωνίαις διὰ τὸ πάτριον ἡμῶν ἔδαφος¹ (ἐπευφημίαι, χειροκροτήματα καὶ ζωηρότητα ζητωκραυγαὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος) ἀνευρίσκομεν ἐνταῦθα τὴν εἰρήνην ἐκείνην, τὴν ὀλυμπιακὴν ἐκείνην ἐκεχειρίαν τὴν προσερχομένην ἐκ τῆς ἐπανόδου εἰς τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἐνδόξου Ἑλλάδος τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς ἀρχαιότητος ὅλης, ἣτις ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς ἰδιάζουσαν λατρείαν. Ἐνταῦθ' ἀπολαύομεν τῆς γαλήνης ἐκείνης τῆς ψυχῆς, ἣτις, παραμερίζουσα πᾶσαν ἄλλην μέριμναν, ἀφοσιοῦται μόνον εἰς τοὺς ἐρίζοντας τῆς διεθνοῦς ἐπιστήμης, τῆς ἀπαρασαλεύτου ταύτης θεματοφύλακος παντὸς ἰθικοῦ ἀγαθοῦ, τῆς ἀκαταπονήτως προαγούσης τὴν ἀνθρωπίνην σκέψιν». (Ἀτελεύτητα χειροκροτήματα).

Ἐἶτα δ' ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ἀπεφασίσθη ἡ ἀποστολὴ τηλεγραφήματος πρὸς τὴν Α. Β. Ὑψηλότητα τὸν Διάδοχον Κωνσταντῖνον ὡς πρόεδρον τῆς διηνεκοῦς ἐπιτροπῆς τῶν ἀρχαιολογικῶν Συνεδρίων τῆς ὑπὸ τοῦ Β' ἐν Καίρω Συνεδρίου κατασταθείσης. Παρέδωκε δ' ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας εἰς τὸν Σπυρ. Π. Λάμπρον χρυσοῦν μετάλλιον τοῦ Γ' Συνεδρίου, ὅπως ἐγχειρίσῃ αὐτὸ εἰς τὸν Διάδοχον.

Ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλλάδος οἱ μὲν κ. κ. Νικόλαος Γ. Πολίτης καὶ Σπυρ. Π. Λάμπρος ἐξελέχθησαν πρόεδροι τοῦ δεκάτου τμήματος, τοῦ τῆς ἀρχαίας τοπογραφίας,

¹ Εἶχεν ἡδὴ διαταχθῆ ἢ ἐπιστρατεύσει, ἐπέκειτο δ' ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου.

μετὰ τῶν κ. κ. Ἀρθούρου Frothingham καὶ Βασιλείου Parnau ἢ δὲ κ. Παναγ. Καββαδίας τοῦ δεκάτου, τοῦ τῆς ὀργανώσεως τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας, μετὰ τῶν κ. κ. Φρειδερίκου von Duhn καὶ Ἰωσήφ Hampel.

Ἀνεκοίνωσαν δ' οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τὰ ἑξῆς·

Γεώργιος Δέρβος Περὶ τοῦ φερομένου πρώτου ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Ἱεροθέου (γερμανιστί).

Σπυρ. Π. Λάμπρος Περὶ τῆς τοπογραφίας τῆς ἀρχαίας Κυπρισίας ἐν τῷ δεκάτῳ τμήματι (ἰταλιστί).

» Περὶ τῆς τεχντροπίας τῶν εἰκόνων τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων μετὰ προβολῶν φωτεινῶν εἰκόνων ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ τμήματι (ἰταλιστί).

Νικόλαος Μ. Μπαλάνος Περὶ τῆς ἀναστυλώσεως τῶν Προπυλαίων καὶ ὑπόδειξις τῶν ἀναγκαίων ἔργων πρὸς ἀναστύλωσιν τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ Παρθενῶνος (γαλλιστί).

Νικόλαος Γ. Πολίτης Περὶ τῆς τοπογραφικῆς ἀξίας τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησιῶν χάριν τῆς διαγνώσεως ἀρχαίων ἱερῶν (γερμανιστί).

Ἐδρα τοῦ προσεχοῦς Δ' Διεθνοῦς Συνεδρίου ὠρίσθη ὁμοφώνως τὸ Ἀλγέριον.

Ἄμα δὲ τῷ πέρατι τοῦ Γ' Διεθνοῦς ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου ἤρξαντο αἱ συνεδρία τοῦ Γ' Διεθνοῦς Συνεδρίου τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης, παραταθεῖσαι μέχρι τῆς 9 Ὀκτωβρίου. Ἀντεπροσωπεύθη δ' ἐν αὐτῷ ἢ μὲν ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τῶν κ. κ. Δημ. Κακλαμάνου, ἐπιτετραμμένου τῆς Ἑλλάδος ἐν Ῥώμῃ καὶ Σπυρ. Π. Λάμπρου, τὸ δὲ Πανεπιστήμιον ὑπὸ τοῦ Σπυρ. Π. Λάμπρου. Οὗτος προώριζε διὰ τὸ συνέδριον τοῦτο δύο ἀνακοινώσεις, προαγγελθείσας εἰς τὴν οἰκείαν ὀργανωτικὴν ἐπιτροπέαν, α') Περὶ τοῦ Ἑλληνος ζωγράφου τοῦ ἐν αἰῶνος Παναγιώτου Δοξαρά καὶ β') Δύο Παλαιολόγοι παριστανόμενοι ἐν ζωγραφίᾳ τῆς ἐν Περουσίᾳ Πανακοθήκης Vanucci. Ἄλλ' ἕνεκα τοῦ πλή-

θους τῶν ἀγγελθειτῶν ἀνακοινώσεων παρεκλήθη νὰ περιορισθῆ εἰς τὴν δευτέραν, ἣτις καὶ θέλει δημοσιευθῆ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ Συνεδρίου· ἡ δὲ πρώτη ἐδημοσιεύθη ἀνωτέρω σ. 265 κ. ἐ.

Εἰσηγούμενου τοῦ Σπυρ. Π. Λάμπρου τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας εἶχεν ἀναθέσει εἰς αὐτὸν, ὅπως μετὰ τοῦ συνεπιτετραμμένου κ. Κακλαμάνου καλέσωσιν, ἂν εὔρωσι τοῦτο πρόσφορον, ἐκ μέρους τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως τὸ Συνέδριον τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης, ὅπως τελέσῃ τὴν προσεχῆ αὐτοῦ σύνοδον ἐν Ἀθήναις. Ἀλλὰ προὔπηρχον καὶ ἄλλαι προσκλήσεις ἐκ Παρισίων, Λειψίας καὶ Γάνδης. Μάλιστα δὲ περὶ τῶν Παρισίων ὑπῆρχε προσημείωσις ἐν ταῖς ἀποφάσεσι τοῦ Θ' Συνεδρίου χάριν τῆς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ συνελεύσεως τοῦ ΙΑ' Συνεδρίου, προσεφέρετο δὲ ἡ Σορβόνη ὡς ἔδρα αὐτοῦ. Διὸ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος διετύπωσαν τὴν ἐκ μέρους τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως πρόσκλησιν οὕτως, ὥστε νὰ μὴ θιχθῶσι τὰ προγενέστερα δικαιώματα τῶν Παρισίων. Οὕτω δ' ἐν τῇ τελευταίᾳ συνέδρῳ τῆς ὀλομελείας ὠρίσθησαν μὲν ὁμοφώνως οἱ Παριῖοι ὡς ἔδρα τοῦ ΙΑ' Συνεδρίου, ἀλλὰ προσημειώθη χάριν τοῦ ΙΒ' Συνεδρίου ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, ὑποστηριχθεῖσα καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδρυτοῦ τοῦ Συνεδρίου κ. Ἀδόλφου Βεντούρη, καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ τῆς Ῥώμης.

† ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΚΕΡΑΜΕΥΣ

Μετὰ πολλῆς θλίψεως ἀγγέλλομεν τὸν ἐπ' ἐσχάτων ἐν Περτροπόλει συμβάντα θάνατον τοῦ Ἀθανασίου Παπαδοπούλου Κεραμέως, φέροντος τὸν τίτλον καθηγητοῦ τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ Πανεπιστημίου καὶ ὑπηρετοῦντος ἐν τῇ Δῆμοσίᾳ αὐτοκρατορικῇ βιβλιοθήκῃ. Ὁ ἀείμνηστος Κεραμεὺς ὑπῆρξεν ἐπὶ τεσσαρακονταετίαν ὅλην ἀκάματος ἐρευνητῆς τῶν βυζαντιακῶν καὶ ἐπὶ τουρκοκρατίας χειρογράφων. Οἱ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθέντες κατάλογοι τῶν κωδίκων τῆς Σμύρνης, τῆς Παλαιᾶς Φωκαίας, τῆς Λέσβου, τῆς ἐν Μακεδονίᾳ μονῆς Εἰκοσιφοινίσσης καὶ ἄλλων μικροτέρων βιβλιοθηκῶν τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας ἐν τῇ Μαυρογορδατείῳ βιβλιοθήκῃ, τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, τοῦ Ζωγραφείου καὶ τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει Μετοχίου τοῦ Παναγίου τάφου, τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ κωμοπόλεων Μηλεῶν καὶ Ἀγίου Λαυρεντίου καὶ μάλιστα τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχικῆς βιβλιοθήκης ἀποτελοῦσι μὲν περιφανὲς μνημεῖον τῆς ἀκρας αὐτοῦ φιλοπονίας, παρέσχον δὲ καὶ παρέχουσι πολύτιμον διδασκαλίαν εἰς τοὺς μελετητὰς τῶν ἀνὰ τὴν ἐλληνικὴν Ἀνατολὴν κωδίκων.

Ἀλλ' ὁ μακαρίτης Κεραμεὺς δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὸ νὰ μάθῃ μὲν αὐτὸς, νὰ διδάξῃ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τὸ περιεχόμενον χιλιάδων ὄλων τέως ἀγνώστων κωδίκων. Μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας καὶ ἀπαύστου δραστηριότητος ἐπὶ δεκαετηρίδας ὅλας ἤντλησεν ἐκ τῶν ἀνεξαντλήτων τούτων πηγῶν ποικίλα ἀνέκδοτα οἶονεὶ ἀμφοτέραις ταῖς χερσίν, ἐκδοθέντα καὶ ὑπομνηματισθέντα ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ ἢ ἐν περιοδικοῖς συγγράμμασι (Περιοδικὸν τοῦ Ῥωσικοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ ἔθνομολογικῆς ἐταιρείας, Byzantinische Zeitschrift, Βυζαντινὰ Χρονικά, Νέος Ἑλληνομνήμων, Νέα Σιών, Λαογραφία, Βυζαντίς).

Αἱ ἐν τοῖς περιοδικοῖς τούτοις, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ ἐγκατεσπαρμέναι μονογραφίαι αὐτοῦ ἀναφέρονται εἰς τὴν βυζαντιακὴν καὶ νεοελληνικὴν γραμματολογίαν, εἰς τὴν ἀγιολογίαν, εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑμνωδίαν, εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πατριαρχῶν, εἰς τὰ κατὰ τὰ σχολεῖα καὶ τὰς βιβλιοθήκας ἐπὶ τουρκοκρατίας, εἰς γλωσσικὴν, λαογραφικὴν καὶ παντοίαν ἄλλην ὕλην. Τινὰ δὲ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθέντων εἶνε ἀνέκδοτα ἀποσπάσματα ἀρχαίων συγγραφέων, οἷον τὰ Σαββαίτικα ἀποσπάσματα τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Ἀπολλοδώρου (Ἐν Βόννῃ. 1891), Ἀπόσπασμα ἐλληνικῶν ἱστοριῶν περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου (1892), Συγγραφῶν Φίλωνος Ἰουδαίου τεμάχῃ (1897), Πρὸς θῆκαι εἰς τὰ σωζόμενα τῶν ἀρχαίων μετρολόγων ἐξ ἀρμενικῶν κειμένων (Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 1884). Εἰς ταῦτα δὲ προσθετέον καὶ νέας ἐπιστολάς Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου. Τῶν δὲ μεγάλων συγγραφῶν αὐτοῦ καὶ ἐκδόσεων ἀξιολογητέατατα εἶνε Παΐσιου Ἀγιαποστολίτου Ἱστορία τοῦ ἁγίου ἔρους Σινᾶ (1891), Παύλου τοῦ Ἑλλαδικοῦ καὶ Κυρίλλου Σκυθοπολίτου Βίαι τοῦ δούλου Θεογνίου (1891), Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη (1891-1899), Ἀνάλεκτα ἱεροσολυμιτικῆς σταχυολογίας (1891-1894), Θεοδώρητου ἐπισκόπου πόλεως Κύρρου . . . ἀποκρίσεις (1895), αἱ Fontes historiae imperii Trapezuntini (1895), τὰ Monumenta Graeca et Latina ad historiam Photii patriarchae (1901), Ὀκτὼ ἐλληνικαὶ περιγραφαὶ τῶν ἁγίων τόπων ἐκ τοῦ ιδ', ιε' καὶ ις' αἰῶνος (1903), Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος, οἱ Ῥῶς καὶ ὁ πατριάρχης Φώτιος (Ἐν Ἀθήναις. Βιβλιοθήκης Μαρασλῆ τεύχος 214. 1903), Θεοδώρου Στουδίτου Μεγάλῃ Κατήχησις (1904), Μνήμη πατριαρχῶν Ἀθανασίου Α' καὶ Ἰσιδώρου Α' (1905), Ἑλληνικὰ γράμματα ἐκ τοῦ ἐν Πετρούπολει μουσείου τοῦ κ. Νικολάου Likhatcheff (1907), Διονυσίου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ Ἑρμηνεῖα τῆς ζωγραφικῆς τέχνης (1909), Varia graeca sacra (1909), Ἑλληνικὰ κείμενα χρήσιμα τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ῥωμουνίας (Ἐν Βουκουρεστίῳ. 1909. Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. σ' σ. 500 κ. ἐ.). Ἀπαντα τὰνωτέρω βιβλία, πλὴν δύο καὶ μόνων,

ἐξεδόθησαν ἐν Πετρούπολει. Τῶν δ' ἐν περιοδικοῖς μονογραφιῶν τοῦ Κεραμεύς ἢ ἀναγραφῆ εἶνε μὲν εὐκταία, ἀλλὰ δὲν εἶνε εὐχερῆς ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ τὸ πλῆθος. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶνε καὶ τοῦτο, ὅτι ἀφετηρία τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ δράσεως ὑπῆρξεν ἡ ἐπιμελητεία τῆς βιβλιοθήκης καὶ τοῦ μουσείου τῆς Ἐυαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης, ἣτις ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἀφορμὴν νὰ ἐκδώσῃ τοῦτο μὲν τὸν κατάλογον τῶν χειρογράφων αὐτῆς (Ἐν Σμύρνη. 1897), τοῦτο δὲ τὰ ἐξῆς τεύχη· α') τὰ ἀρχαῖα σμυρναϊκὰ σταθμὰ τοῦ μουσείου τῆς Ἐυαγγελικῆς Σχολῆς (Ἐν Σμύρνη. 1865)· β) Ἡ λιθίνῃ ἐποχῇ ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ (Ἐν Σμύρνη. 1875)· γ) Περὶ τῆς ὀλκῆς τῶν ἀρχαίων σμυρναϊκῶν σταθμῶν τοῦ μουσείου τῆς Ἐυαγγελικῆς Σχολῆς (Ἐν Σμύρνη. 1877)· δ) Περὶ τινος μῆτρας σταθμῶν ἀνακαλυφθείσης ἐν Ἰπαίποις (Ἐν Σμύρνη. 1877).

Τοιοῦτος ὄντος τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἔργου τοῦ Ἀθανασίου Παπαδοπούλου Κεραμεύς, ὅστις καὶ ἄλλως ὠφέλησε, χρησιμεύσας ὡς μεσάζων μεταξὺ τῶν Ῥώσων καὶ τῶν Ἑλλήνων βυζαντιολόγων, ὁ θάνατός αὐτοῦ ἐν ἡλικίᾳ ἀκόμη ἀκμαίᾳ ἐξήκοντα περίπου ἐτῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ μεγάλη ἀπώλεια διὰ τὴν ἐπιστήμην. Ὁ δ' ἐκδότης τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος αἰσθάνεται τὴν πρόσθετον ἀνάγκην νὰ θρηνησῇ ἀγαθὸν ἀπὸ νεότητος φίλον, μεθ' οὗ συνέδεεν αὐτὸν ἀμικταία ἐκτίμησις καὶ ἀγάπη.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ
ΠΛΗΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ

B'

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ¹

207.

Χαρτ. 0,205 X 0,145. Αἰῶνος XVII (φ. 223).

Νομοκάνων.

α' (φ. 20^α). «Νόμιμον πάνυ πλουσιώτατον, καὶ νομοθεσία πρὸς τὸν πνευματικὸν πατέρα καὶ ἀσφάλεια». Ἀρχ. Ὁ δεχόμενος τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων ὀφείλει εἶναι τύπος ἀγαθὸς τῶν πάντων. Προτάσσεται «Πίναξ ἀκριβῆς τοῦ παρόντος νομίμου» κεφ. σκ' ἡριθμημένων καὶ τριῶν εἰτα. (σκα'-σκαδ') μὴ φερόντων ἀριθμῶν, ὧν τὸ μὲν α' «Περὶ πνευματικῶν πῶς δεῖ αὐτοὺς εἶναι, καὶ τοῦ μὴ λύειν ἐτέρου πνευματικοῦ κρίσειν», τὸ δὲ (σκαδ') «Δήλωσις τῶν αἰρέσεων πασῶν καὶ τῶν αἰρεσι-αρχῶν». Ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ κεφ. ρηζ' συμπίπτει ὁ Πίναξ μετὰ τοῦ κειμένου, εἰτα δ' ἔπεται ἐν φ. 89^α ἡ ἐπιγραφή μόνου «Περὶ πάσης αἰμομιξίας καὶ παρανομίας», μὴ ἔχουσα ἀντιστοιχίαν ἐν τῷ Πίνακι. ἔπειτα τοῦ οἰκείου κειμένου, μένοντος ἀγράφου τοῦ ὑπολοίπου τοῦ φ. 89^α καὶ τῶν φ. 89β-90β, εἰτα δ' ἔπακολουθοῦσι — α' (φ. 92^α) Νομικά κεφάλαια μὴ ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὸν ἐν ἀρχῇ τοῦ κώδικος Πίνακα, ὧν πρῶτον «Περὶ αἰμομιξίας καὶ παρανομίας, τοῦ Νυότευτοῦ ἀπαντα». Τὰ κεφάλαια ταῦτα δὲν φέρουσιν ἴδιον ἀριθμῶν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐν τῇ ὥσ' ἐρυθρὰν γεγραμμένην βραχυγραφικῶς τὴν λέξιν κεφάλαιον. Ἐν φ. 114β «Περὶ συστάσεως κόσμου». Ἀρχ. Ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλισημοῦ γίνονται ἔτη βσιββ. Τέλ. ἀπὸ δὲ Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου ἕως τῆς αυτοκρατορίας τῶν υἱῶν Ῥωμανοῦ καὶ Κωνσταντίνου ἔτη ρξ' ἐκράτησαν δι' ἐν τῷ ἔτει τῷ βσιβγ. — β' (φ. 186^α). Νεαρά Λέοντος τοῦ σοφοῦ : κρίσεις : περὶ γυναικῶν ὑποὺ νό. χηρέυση καὶ ὑπανδρευθῆ, ὅτι οὐ λαμβάνη ἐκ τῶν πραγμάτων τοῦ ἀνδρός αὐτῆς εἰ μὴ ἐκ τῶν παιδίων· τὰ ὅμοια καὶ ὁ ἀνδρας». Ἐπονται καὶ ἄλλαι διατάξεις περὶ γάμου, προικῶς καὶ κλη-

¹ Συνέχεια ἐκ τοῦ Νέου Ἑλληνομνημονοῦ Τόμ. II' τεύχους δ'.

ρονομιῶν καὶ ἄλλα τινά.— γ' (φ. 210^α). «Νόμοι γεωργικοὶ κατ' ἐκλογὴν βιβλίου τοῦ τῆς θείας λήξεως Ἰουδτινιανοῦ βασιλέως».

Ἐν φ. 218^α ἄλλη χειρὶ «Εὐχὴ συγχωρητική». Ἐν φ. 164β Ἰνδικτιῶνος ὁ ἐνέτι αχοι. Ἐν φ. 168β Τέρμα ρακενδύτου πέφηκεν

π ÷ ρ 2 0 7 — ÷ 0 3 : :
η θ φ ν λ χ ψ γ λ ω : : (=Παφνούτιος)

Ἐτελειώθη ἡ παρούσα δέλτος ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ, εἰς τὰς ἰβ' ἐν ἔτει, ζ ρ π δ (= 1676). Ἐν φ. 222^α Τέλος νῶν γεωργικῶν νόμων. Ἡ ἀνάπαλι μὴ θέλοντος τοῦ γράψαντος ἀλλὰ τοῦ ἔχοντος. Ἔτους αχοζ. Τὰ φ. 1-3, 16-19, 89β-91β 218β-220β, 222β-223β ἄγραφα. Ἐν τοῖς παραφύλλοις δοκίμια κονδυλίου διαφόρων γραφῶν, ἐν οἷς καὶ τὰδε· α') Ἐγγραφαὶ σαρανταρίων· β') εἰς τοῦτο ὁ νομὸς ἦνε του ἀγῆ (διάτρητον) καὶ οἷος τον παρι να ἦνε ἀφωρεισμένος καὶ καταραμένος· παρα της ὠμοούσιου καὶ ἀδιαιρετοῦ τριαδὸς· γ') Γεώργιος Ἰερεὺς ὁ Μυλωνᾶς ἔγραψα.

Παλαιογραφικῶς εἶνε ἄξιον σημειώσεως, ὅτι τὰ τετράδια τοῦ κώδικος μέχρι τοῦ φ. 164^α σημειοῦνται διὰ τῶν ἀριθμῶν α'—κα' ἐν τῷ δεξιᾷ τῷ ὄρωντι· ἔνω ἄκρη τῆς ὥσ' καὶ ὅτι αἱ χιλιάδες τῶν χρονολογικῶν ἀριθμῶν ἐν φ. 114β δὲν σημειοῦνται δι' ὑπογεγραμμένης κεραίας (βσιββ, βσιβγ'), ἀλλὰ δι' ὑπογεγραμμένου πλ. γίου χριστοῦ σχήματος.

Ὁ κώδιξ κοσμεῖται δι' ἐνίων ζωηρῶν ἐγχρωμῶν ἐπιτίτλων καὶ ἀρχικῶν γραμμῶν.

Στάχραις ἐκ ξύλου περιανδεδυμένου διὰ μελαίνης βύρσης μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

Ἐκ ζωρεῶς τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Λεωνίδου Ζώη.

208.

Χαρτ. 0,22 X 0,15. Αἰῶνος XVII (φ. 213).

Νομοκάνων.

Κεφ. τνδ', ὧν α' «Περὶ κριτοῦ ὅτι νά εἶναι εἰς πάντας συμπαθῆς...», τνδ' «Περὶ ἐξ κήματος συντέκνου ποιοὶ βαπτίζουσι ἀνεμποδίστως τῶν ἐαυτῶν συγγενῶν». Προτάσσεται «Πίναξ τοῦ παρόντος νομίμου», συμπίπτων ὡς τὸ πλεῖστον πρὸς τὴν ὕλην τοῦ κώδικος. Ἐν φ. 189^α κ. ε. «Τάξις πρωτοκαθεδρίας τῶν δισωτάτων πατριάρχων καὶ αἱ μητροπόλεις καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ αἱ ὅποια εὑρίσκονται τὴν σήμερον ὑποκειμένη τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ βασιλεῖ· Κωνσταντινουπόλεος· κεφάλαιον τκδ'». Ἐν δὲ φ. 193^α κ. ε. «Περὶ ποιοῦ τῶν μητροπολιτῶν λέγονται ὑπέρτιμοι καὶ ἑξάρχαι καὶ ποιοὶ ὑπέρτιμοι μόνον· κεφάλαιον τκζ'». Ἀμφότερα ἄξια ἰδιαζούσης προσοχῆς.

Ἐν φ. 19β μείνκετι ἀγράφη μετὰ τὸ πέρας τοῦ Πίνακος ἐνεγράφθη χειρὶ νεωτέρῳ δύο συνταγαί. Ἐν δὲ φ. 20^α ἐν τῇ ἄνω ὥσ' μονοκονδυλικῶς ἔκ τῶν τοῦ

πρωτοσυγγέλου Νικοδήμου Κεφαλά. Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῷ ἐπικεκολλημένῳ ἐπὶ τοῦ βύλου τῆς σταχώσεως ἐν ἀρχῇ καὶ τέλει τοῦ κώδικος καὶ ἐν τοῖς φ. 210 β—211 β μείνσκιν ἀγράφοις ἐνεγράφησαν ὑπὸ διαφόρων χειρῶν διαφόρων χρόνων ἀπὸ τοῦ 1717 μέχρι καὶ τοῦ 1811 δοκίμια κονδουλίου, ἀριθμητικαὶ πράξεις, σημειώσεις ὀνομάτων (ἐν οἷς καὶ Ἱεροθεὸς ἱερομόναχος τοῦ μέγα ταξιάρχου, Σακελλῆος Παρθένιος, νικόλαος Ῥζό, παρθένιος ἱερομόναχος καὶ ευήμεριος, παπᾶς νη-κόδημος) καὶ λογαριασμοὶ, οἰκογενειακὰ συμβάντα καὶ πρὸ ἐξῆς ἐνθυμήσεις· α') εἰς τὴν πρώτην μαῖου ἔβρεξε 1723 οἰκονόμος ἔγραψα. εἰς τὰς 25 ἀπριλλίου ἤριξε χοντρόχιονο· β') 1720 αὐγούστου (ἐπὶ σεπτεῖον διαγεγραμμένου) 14 ἦλθε ὁ θεοφιλεστατος ἅγιος ῥωγῶν κυρ Παρθένιος καὶ ἐπανδρεψε ταῖς ἀδελφές (ἐπιστὰς του ἡ μου διαθεσθωμένον)· γ') 1730: Δεκεμβρίου: 15: ἡμέρα Τρίτη ἔφιγγαν τὰ καί-νια· δ') 1811: Ἰουλίου 12: εἰμέρα τετράδι ἐπόκυμιθικε ὁ μακαρίτις ὁ παρο-ναξίας νεόφιτος καὶ ὁ θεὸς νατον ναναπαύσι ἐν κόλπες ἀβράμ. Πρὸς τούτοις εὔρηγται τὰ ἐξῆς σημειώματα κτητόρων τοῦ κώδικος· α') ἐτούτος ὁ βιβλίος ὑπά-χει κάμου Μάρκου· β') εἰπάρχη τῶ παρὸν Κονσταντίνου Ταμάντζου ΑΠ(ὸ) ΑΝΤΙΠΑΡΟΝ· γ') Δανιήλ ἱεροδιακόνου ὑπάρχει τὸ παρὸν βιβλίον. Ὅτι ἐξ ἐ κώδιξ προέρχεται ἐξ Ἀντιπάρου δεικνύει καὶ τὸ ἐξῆς σημείωμα· 1713 αὐγούστου—22—ελοθανε ἡ μακαριτησα μαργέτα θυγατέρα τοῦ κονόμου τῆς ἀναπαύου ἡμέρα πέμπτη ὄρα δευτέρα τῆς νηκτὸς καὶ ὁ θεὸς ἀναπαύση αὐτὴν ὄντος παρθένα. Ἐν φ. 210 β μαρτυρεῖται Παρθένιου ἱερομονάχου καὶ Δανιήλ ἱεροδιακόνου περὶ τῆς ἐν τῷ νκφ τοῦ ἁγίου ἰάσεως ἀσθενοῦς, ὅστις ἐκαλεῖτο νεμενεγος.

Στάχως ἐξ βύλου, περιενδεσθωμένου διὰ βύρσης μεθ' ἀπλῶν κομφῶν ἐπιτυπω-μάτων.

Ἐκ δωρεᾶς Ἰωάννου Δημ. Πετρίδου, ἀξιωματικοῦ τοῦ πυροβολικοῦ.

209.

Χαρτ. 0,207 X 0,15. Αἰῶνος XVII (φ. 201).

Μηνιαῖον τοῦ Ἀπριλλίου.

Ἐν φ. 201, ἀποκεκομμένῳ κατὰ τὸ κάτω ἡμισυ, ἀνγκινώσκονται τάδε· Ἐτε-λειώθη ὁ παρὸν Ἀπρίλιος δια χειρὸς παρ' ἐμοῦ Νικολάου ἱερέως καὶ ἐκκλη-σιάρχου καὶ ὡσεὶ καὶ εἵτηνες ἐντυχάνετε τοῦ τιοῦτου βιβλίου· εὖχεσθαί μου τοῦ ἀμαρτολοῦ διὰ τὸν Κύριον· καὶ οἴτη σφραλερόν διαγνώτοι διορθόσατε· καὶ γὰρ ἀμαρτάνει ἀνθρωπινῶν ἐστὶ· διὰ τοῦτο σειγνωτέον· καὶ ἐνεκεν τούτου ἐλαιήσι με ὁ πανάγαθος θεός· ὁ πλούσιος ἐν ελαίῃ· καὶ ἐν φιλανθρωπίαν ἄφω-τος· καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν ἔτους εἰς 1612 ἐν μηνί Νοεμβρίῳ 15. Τέλος καὶ τῷ θεῷ δόξο.

210.

Χαρτ. 0,147 X 0,102. Αἰῶνος XIX (φ. 103).

Βροντολόγιον καὶ σεισμολόγιον μετ' εὐχῶν μαγικῶν καὶ καταδέσμων.

Τὰ φ. 83β - 103β εἰμειναν ἔγραφα ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου, ἀλλ' ἐν τοῖς φ. 84 β - 89α, 92α, 100β, 101α, 102α, 108α ἐνεγράφη ἄλλη ἐμοὶς βλη ὑπὸ νεωτέρων χειρῶν. Ἐν αὐτοῖς (φ. 86β) «Φιλακταρίου εἰς τὴν μακρὰν γελούνη».

Ἐν τῷ παραφύλλῳ 1α' 1859 ἐσταχόθη εἰς Ἀθήνας τουτο καὶ ὑπάρχη τοῦ Α: Ν: Καλοῖδῃ εἰς τὴν ἐπαρχία Ἀμαρίου εἰς τὸ χωρίον Μέρωνα. Αὐτῷ καὶ ἐν φ. 2α τέσσαρες ἐπικεκομμένα· σφραγίδες, ὅν μία τουρκικῆ.

Στάχως βυροῖνη μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

Ἐκ δωρεᾶς τοῦ σεδασμωτάτου Εὐμενίου Κρήτης.

211.

Χαρτ. 0,10 X 0,7. Αἰῶνος XVII (φ. 94).

1 (φ. 8^α). Ζωδολόγιον.

Ἄρχεται ἀκέφαλον ἀπὸ τοῦ τέλους Μαρτίου. Διακόπτεται ἐν φ. 84^α κ. ε. ὑπὸ Μηρολογίου μετὰ σχεδιογραφημάτων χειρῶν ἐχουσῶν τοὺς δακτύλους ἐναριθμοῦς. Ἐν φ. 31β καὶ 36β ἡ χρονολογία 1644.

2 (φ. 67^α - 74^β). Ἀντίγραφα συμφωνητικῶν ἐγγράφων (Σκρίτο = δανειστικόν, Κόπια προκοσιφουνου, Κόπια τῆς πουλισίας, Κόπια τεσταμέντου, Μπόλιτσα ντεκάργο = Polizza di cargo, Φορτωτικόν, Νολιτζάδος, Παντέντα = patenta, πιστωτικὸν γράμμα) τῶν νήσων Κι-μώλου, Θερμίων (Κύθνου) καὶ Μήλου κατὰ τὰ ἔτη 1640 καὶ 1648.

Τὸ τελευταῖον φέρει χρονολογίαν ἀρχῆς Ἰουλλίου: 4 καὶ ὑπογραφήν ἡ ὁ οἰ-κονόμος Μήλου καὶ ἐπίτροπος τοῦ ἀρχιερέως ὑπέγραψα.

Ἐν φ. 89^α βραχὺ προκοσῶμφωνον ἐν Σίφνῳ τοῦ ἔτους 1719.

3 (φ. 76^α). Σημειώσεις παραδόσεως καὶ λήψεως χρημάτων, καρ-πῶν καὶ ἐμπορευμάτων.

Πολλαχῶς τοῦ κώδικος ἔγραφα φύλλα, εἰς ὧν τινε ἐνεγράφησαν δοκίμια κον-δουλίου, τύποι ἐπιστολῶν, εὐχαὶ κτλ.

Τὸ φ. 15 κεκομμένον κατὰ τὸ κάτω ἡμισυ, τὰ φ. 16—19 ἐφθαρμένα ἄνω, τὰ δὲ φ. 46—55 ἐφθαρμένα κάτω. Ἐν τῇ κάτω ἡμ. τοῦ φ. 84^α τέτραδον γ, ἐν φ. ἐν φ. 56^α τέτραδον ε, ἐν φ. 67^α τέτραδον ς.

Ἐν φ. 1^α Γεωργίου ἱερέως τοῦ Παλαιοῦ καὶ σκευοφύλακος Σίφνου, ἐν δὲ τῷ παραφύλλῳ τῷ συνεσταχῶμένῳ τῷ βύλῳ τῆς ἀρχῆς· τὸ παρὸν ὑπάρχει κάμου

κινουσαντηνου παλαιου και ὡπως τὸ ἀποξενοσι να ἴνε αφορεσιμενος και ασιχο-
ριτος.

Στάχσις ἐκ ξύλου ἀπερικαλύπτου, ἐφ' οὗ ἐγκεκραγμένη μονοκονδυλική ἐπι-
γραφή, ἐν ἣ διακρίνονται τὰ γράμματα Γ Π Λ (=Γεώργιος Παλαιός) και ἄνωθεν
σταυρός.

Ἐκ δωρεᾶς Μιχαήλ Λαμπρυνίδου.

212.

Χαρτ. Περγ. 0,10 X 0,065. Αἰῶνος XVII (φ. 90).

Τετραεὺς ἀγγελον.

Σώζονται μόνον μέρη τῶν εὐαγγελίων τοῦ Μάρκου και τοῦ Ματθαίου ἐλλιπῆ
και ἐν συγχύσει τῶν φύλλων ὡς ἐξῆς: α' (φ. 60 και 61) ἄνθρωπος ἦν ἐκεῖ τὴν
χειρα ἔχων ξηράν—εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω (Ματθαίου ΙΒ' 10-27),
β' (φ. 62 ἐλλιπές τοῦ κάτω μέρους) ὁμοιωθῆ ἢ βασιλεία, παρέθηκεν αὐτοῖς
λέγων (Ματθαίου ΙΓ' 24-31) γ' (φ. 62^α και 9) δοῦναι ὃ ἐάν αἰτήσηται
—περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης (Ματθαίου ΙΔ' 7-25) δ' (φ. 10^α - 62^β) και
ιδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταί — και ἐλθὼν εὗρίσκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας
(Ματθαίου ΙΔ' 26 - Κς' 43) ε' (φ. 63^α) «Εὐαγγέλιον κατὰ Μάρκον». Ἐξ ἀρχῆς
μέχρι τῶν λέξεων πάλιν εἰς τὸ πλοῖον συνήχθη ὄχλος (Μάρκου Ε', 21) ς' (φ.
1^α - 8^β) πολὺς ἐπ' αὐτὸν και ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν—κορίνους πλήρεις και
ἀπὸ τῶν ἰχθύων (Μάρκου ς', 44) ζ' (φ. 79^α - 87^β) [γραμ]ματέων και πρε-
σβυτέρων· δεδώκει—ἐπακολουθούτων σημείων. Ἀμὴν (Μάρκου ΙΔ', Ις', 20),

Κατὰ ταῦτα ἢ μὲν τάξις τῶν φύλλων ἔχει ὡδε' 60 - 62, 62^α, 9-59, 63-78, 1-8-
79-90, εἶνε δὲ τὸ μὲν κατὰ Ματθαίον Εὐαγγέλιον ἐλλιπές τῶν κεφαλαίων
Α' 1 - ΙΒ' 9, ΙΒ' 28 - ΙΓ' 23, ΙΓ' 32 - ΙΔ' 25 και Κς' 44 - ΚΗ' 20, τὸ δὲ κατὰ Μάρ-
κον τῶν κεφαλαίων ς' 45 - ΙΔ' 42.

Ὁ κῶδιξ ἀνήκει εἰς τοὺς ἐξαίρετως σπανιωτάτους ἐκείνους τοὺς συγκειμένους
ἀναμῆ ἐκ χάρτου και περγαμηνῆς. Καὶ ἐκ περγαμηνῆς μὲν εἶνε τὰ φύλλα 63-78
και 87-90, ὡν τὰ φ. 88-90 ἄγραφα πλὴν τοῦ ἐν φ. 90^α διὰ μεταγενεστέρως χει-
ρὸς γεγραμμένου σημειώματος + τέλος τοῦ τετραεὺς ἀγγέλου, ἐκ χάρτου δὲ πάντα
τὰ λοιπὰ. Εἶνε δὲ ἄλλως ὁ σύμπαξ κῶδιξ γεγραμμένος τῇ αὐτῇ χειρὶ, ἐκαστῆς
σελίδος ἐχοῦσης στίχους δεκαπέντε.

Στάχσις ἐκ ξύλου περιενδαυμένου διὰ βύρσης.

Ἐκ δωρεᾶς τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀγαθαγγέλου Γεωργιάδου.

213.

Χαρτ. 0,175 X 0,13. Αἰῶνος XVII (φ. 121).

1 (φ. 1^α) «Ἐρμηνεία τῶν τῆς Ὀκτωήχου Ἀναβαθμῶν ἐκδοθεῖσα
παρὰ Νικηφόρου Καλλιέστου τοῦ Ξανθοπούλου».

2 (φ. 80^β) «Τοῦ αὐτοῦ Πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα περὶ τῆς ὑπα-

κοῆς, τοῦ κοντακίου, τοῦ οἴκου και τοῦ ἐξαποστειλαρίου, πόθεν οὕτω
ταῦτα ἐκλήθησαν».

3 (φ. 83^α) «Τοῦ αὐτοῦ Ἐξήγησις εἰς τὴν τιμιωτέραν τῶν
Χερουβιμ . . . Σταλείσα πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς Ὀδηγητρίας ἱερομόναχον
και Ἐκκλησιάρχην κύρ Νεόφυτον».

4 (φ. 97^α). Ἦν σπουδὴν σου τῇ κλήσει κατάλληλον ἐργασαμένη
φερόνυμε, τὴν ὁμώνυμόν σου πίστιν εἰς κατοικίαν κεκλήρωσαι, Παρα-
σκευὴ ἀθληφόρε, ὅθεν προχέεις λάματα, και πρεσβεύεις ὑπὲρ τῶν ψυ-
χῶν ἡμῶν:—Νεοφύτου».

5 (100^β). «Γεωργίου Ἐκρέση Παραδείγματα εἰς διάφορα
συμβαλλόμενα».

Ἀρχ. Ὡσπερ τὸ ἔχον μέρος τραῦμα ἐάν μὴ καθαρισθῆ οὐχ ὑγιάζεται.

6 (115^α). «Ἐκ τῶν τοῦ Μαξίμου παραδειγμάτων».

Ἀρχ. Ὡσπερ ὁ φύσει ἀγαθός, και ἀπαθὴς θεὸς ἴπαντας ἐξ ἴσου ἀγαπᾷ.

7 (φ. 115^β). «Ἐκ τῶν κεφαλαίων τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν
Θαλασίου Ἀδύου και Ἀφρικανοῦ, περὶ ἀγάπης και ἐγκρατείας,
και τῆς κατὰ νοῦν πολιτείας».

Ἐν φ. 121^α: Haec interpretatio nonnullorum hymnorum qui diebus
Dominicis in Ecclesia Orientali canuntur, nihil continet, quod adver-
setur S. Religioni nostrae, bonis moribus atque Principibus: Idq.
L. c. 21 Martii 1805 Venetiis Io: Litinus C. R.

Ἐν δὲ τῇ παραφύλλῳ τῆς ἀρχῆς τῇ συγκεκολλημένῃ τῇ σταχώσει Ἀναστά-
σιος Παπᾶ Ἀστέρσιος 1853 Ἀμπελάκια τῆς 21 Νοημβρίου και κατωτέρω
μικρὸν Ἀμπελα, ἐν δὲ τῇ ἄνω ἡφ τοῦ φ. 1^α: Καὶ τότε Ἀναστασίου Ἱερέως οἰ-
κονόμου Ἀμπελακίων, ὁμοίως δ' ἐπὶ τῆς κόψως τῶν φύλλων μεγάλως γράμ-
μοισιν Ἀναστασιος Π. Ν. Ἀσε. Ἐν δὲ φ. 121^β τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἠγόρασα
ἐκ Θεσσαλίας κατὰ τὸ ἔτος 1881. Γ. Α. Α. Οἶκ.

Στάχσις βυρσίνη μετ' ἐπιτετυπωμένων ἀπλῶν γραμμικῶν σχημάτων.

Ἐκ δωρεᾶς Ἀναστασίου Λεγάκη.

214.

Χαρτ. 0,15 X 0,11. Αἰῶνος XVIII (φ. 50).

Σημειωματάριον τοῦ ἐκ Λαγείας ἱατροῦ Παπαδάκη.

Ἀναφέρεται εἰς τὴν ἱατρικὴν αὐτοῦ δράσιν ὡς πρακτικοῦ χειρουργοῦ ἐν διαφό-
ροις χωρίοις τῆς Μάνης (Πηγάτες ἢ Πηῶντες, Καρβελάς, Νεά Καριόπολη, Χημάρα,
Κοῦνος, Ἀφοῦγγια, Μπαρδουκηανη, Χαρια, Κάβαλος, Ριγανόχορα, Γονέα, Πα-
χηανικα, Νήμψη, Μηγαληάνη, Πηεριανι, Ατζηγκανόγιανης, Λιγορακηανη,
Πατζουρσε, Σαμπατιάνη, Κουτρομάνη, Καρήνηα, Βάτας, Κάλιαξη, Σχου-

τάρη, Καίλεφά, Πήργος, Πάμπακα, Δρυίλος ἢ Δρυαλή, Κήτα, Πάνου χώρα, Καλονή, Νῶμνη, Τζήμοβα, Δουκάδες, Παρασηρός, Δηβολάς, Βήτηλο, Τζεροβά, Κέζρηάνη, Μπουλαρί, Ἄληκα, Τζουκαλήα, Σέλα, Κορογονηάνη, Χόρα κερνούγια = κινούργια, Κηπούλα, Ἄγης Νηκῶλιας, Δρί) μεταξύ τῶν ἐτῶν 1716 καὶ 1768. Περιέχει δὲ καὶ συμβάσεις μετὰ τινῶν χωρίων περιλαμβανούσας τοὺς ὅρους τῆς ἱστρικής αὐτοῦ συνδρομῆς μετὰ τῶν υπογραφῶν τῶν μαρτύρων. Τὸ ἔνομ' αὐτοῦ Παπαδάκης ἐν φ. 8^α καὶ 15^α, ἐκ δὲ τῶν ἐν φ. 23^α Εἰσιβάστιμα ἐμής' ἢ καβαλιῶτες μετογηάτρο το λαγιατή ἐξέχεται, ὅτι οὗτος ἦτο ἐκ Λαγείας. Ἐν φ. 5^α ἀνγγράφονται οἱ τραυματισθέντες ἐν τινὶ μάχῃ κατὰ τὴν Λαγείαν (1716. πολεμος λαγίας), ἐν δὲ φ. 35^α χορίο' τζήμοβα πόλεμος. Ἐν τοῖς φ. 5^α, 11^α-β, 32^α καὶ 50^α σχεδιογραφήματα τραυμάτων καὶ ἐπιδέσμων.

Ἐν τοῖς ἀγράφοις μέρεσι φύλλων τινῶν δοκίμια κονδυλίων τοῦ 19^{οῦ} αἰῶνος καὶ σημειώματα τινῶν νεωτέρων θεραπειῶν.

Τὸ περιεργότατον τοῦτο ἱστρικὸν σημειωματάριον εἶνε ἄξιον μελέτης διὰ τὴν ὀνοματολογίαν τῶν χωρίων τῆς Μάνης, ὧν πολλὰ ἐξέλειπον νῦν, καὶ τῶν οἰκογενειῶν, διὰ τοὺς δημόδιαις ὅρους μελῶν τοῦ σώματος καὶ διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς δημόδους χειρουργίας καὶ τῶν ἠθῶν τῆς Μάνης.

Τὰ φ. 1-4, 7β, 22^α, 27β καὶ 50β ἀγραφα.

Στάχσις βυρσίνη.

Ἐξ ἀγορᾶς.

215.

Χαρτ. 0,195 X 0,145. Αἰῶνος XVIII (φ. 190).

1 (φ. 6^α). **Χρυσολωρᾶ**. Γνώμαι μονόστιχοι κατ' ἀλφάβητον.

Ἄρχ. (ἀκέφ.) ἀπὸ στίχου Χάριν χαρίζου καθ' ὅσον ἰσχύεις ὅμως. Πρῶτα δ' ἐπόμενα κεφάλαια εἶνε Εἰς βασιλέα, Εἰς βίον, Εἰς βοήθειαν.

2 (φ. 20^α). «**Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** Γνωμικὰ δι' στιχα».

3 (φ. 23^β). «**Τοῦ αὐτοῦ** εἰς τὸν μέγαν Βασιλείαν ἐπικλήδεια εἶτε ἐπιτάφια».

4 (φ. 25^α). «**Τοῦ αὐτοῦ** γνώμαι μονόστιχοι κατὰ ἀλφάβητον».

5 (φ. 26^α). «**Τοῦ αὐτοῦ** «Τετράστιχα ἱαμβικά τὸν ἀριθμὸν νθ', ὧν ἡ ἀκροστιχίς Γρηγορίου πόνος εἶμι, τετραστιχίην δὲ φυλάσσω».

6 (φ. 32^α). **Ἰωάννου Χρυσοστόμου** «Λόγος περὶ προσευχῶν».

Ἐν τέλει (φ. 39^α) Τέλος καὶ τῷ θεῷ δόξα κλέος ἀμήν ἀμήν: ~

Χεῖρὶ γραφῆσα ἐμοῦ υἱοῦ τοῦ Δημητρίου

τυχεῖν με χάρας τῆς ἀνω τριζολβίας

εἵχεσθε τοῦ γράμαντος ὑπὲρ ὡς θέμις

οἴσοι δὲ τυζάνειτε τῆςδε τῆς βίβλου.

εἴληφεν ὅδε ὁ παρὸν λόγος πέρας.

Στίχοι, Στίχοι. Ἀμήν.

Κατωτέρω δ' ἐν μέσῳ δοκίμιων σχεδιογραφημάτων 1731.

7 (φ. 44^α). «Ὁ κανὼν τῆς Χριστοῦ γεννήσεως ποίημα κυρίου **Κοσμᾶ**».

8 (φ. 47^α). «Ἐτερος κανὼν ἱαμβικός, ποίημα κυρίου **Ἰωάννου μοναχοῦ** [Δαμασκηνοῦ].

9 (φ. 52^α). «Ὁ κανὼν τῶν Θεοφανείων, ποίημα τοῦ κυρίου **Κοσμᾶ**».

10 (φ. 56^α). «Ἐτερος κανὼν ἱαμβικός τοῦ ἁγίου **Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ**».

11 (φ. 60^α). «Οἱ κανόνες τῆς Ἀναλήψεως, ποίημα **Ἰωάννου μοναχοῦ** [Δαμασκηνοῦ].

12 (φ. 68^α). «Ὁ κανὼν τῆς Πεντηκοστῆς οὗ ἡ ἀκροστιχίς Πεντηκοστήν ἐορτάζομεν. Ποίημα **Κοσμᾶ μοναχοῦ**».

13 (φ. 70^β). «Ἐτερος κανὼν ἱαμβικός ποίημα κυρίου **Ἰωάννου τοῦ Ἀρκλά**».

Ἐν τέλει (φ. 74^α) Τέλος τῶν κανόνων τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τῷ θεῷ δόξα ἀμήν, ἀμήν, χάριν παράσχου τοῖς ἐμοῖς πόνεις καὶ τὸδὲ σὺν τοῖς ἄλλοις τοῦ Σταμίου υἱοῦ Δημητρίου.

14 (φ. 76^α). «Ὁ κανὼν τῆς ἁγίας μεγάλης 8^ας ποίημα τοῦ κυρίου **Κοσμᾶ**».

Ἐν τῇ ἀνω ἕξ τοῦ φ. 76^α . . . τὸ παρὸν μίθημα εἰς διδάσκαλον λογιώτατον κῆρ Κοσμᾶ ἐν Ἄρτης. Τὰ πρότερα ἀποκεκοιμένα κατὰ τὴν στάχσιον.

Ἐποντι οἱ κανόνες τῶν λοιπῶν ἡμερῶν τῆς μεγάλης ἑβδομάδος.

15 (φ. 90^α). «Ὁ κανὼν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, ποίημα κυρίου **Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ**».

16 (φ. 103^α). «Ὁ κανὼν τῆς Κοιμήσεως, ποίημα τοῦ κυρίου **Κοσμᾶ**».

Ἐν τέλει (φ. 110^α) Χάριν παράσχου Χριστὲ τοῖς ἐμοῖς πόνεις καὶ τὸδὲ σὺν τοῖς ἄλλοις σταμίου υἱοῦ Δημητρίου ὁ ὁποῖος ἐπῆσεν ἀπὸ χωρίον ὀνομαζόμενον Μαχαλάν.

17 (φ. 111^α). «Ὁ κανὼν τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ποίημα τοῦ κυρίου **Κοσμᾶ**».

18 (φ. 119^α). «Ὁ κανὼν τῆς ἐορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, οὗ ἡ ἀκροστιχίς κατὰ ἀλφάβητον . . . ποίημα **Ἰωάννου μοναχοῦ** [Δαμασκηνοῦ].

19 (φ. 127^α). «Ὁ κανὼν τῶν Βαΐων ποίημα τοῦ κυρίου Κοσμᾶ».

20 (φ. 135^α). «Τοῦ ἁγίου **Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ τοῦ Θεολόγου** Τραγῳδία Χριστὸς πάσχων».

21 (φ. 159^α). «Λουκιανοῦ Σαμοσατέως Περὶ τοῦ ἐγυπνίου ἤτοι βίος Λουκιανοῦ».

22 (φ. 167^α). «Λουκιανοῦ Τίμων ἢ Μισάνθρωπος».

Ἐν τῇ ἀνω ἡζ τοῦ φ. 167^α. . . . Τὸ παρὸν μάθημα εἰς διδάσκυλον λογιώτατον κύρ κύρ Κοσμᾶ τοῦ ἐν : Ἄρτης. Τὰ πρότερον ἀποκεκομμένα μετὰ τὴν στήχων.

Ἐν τέλος (φ. 188β).

Χειρὶ γραφεῖσα υἱοῦ τοῦ Δημητρίου·
 Ὅσοι δὲ τυγχάνετε τῆσδε τῆς βίβλου·
 εὔχεσθαι τοῦ γραψάντος ὑπὲρ ὡς θέμις·
 τυχεῖν με χώρας τῆς ἀνω τριζολβίας.

Ἄπαντα τὰ περιεχόμενα ἐν τῷ κώδικι ἔχουσι καὶ ἐρμηνείαν ἐν τῇ κοινῇ γλώσσῃ, γεγραμμένην ἐν τῇ ἡζ διὰ μικροτέρων γραμμῶν καὶ ἐν πυκνοτέροις στίχοις.

Ἐν φ. 1^α ἐν μέσῳ διαφόρων δοκιμῶν κονδυλίου ἐρυθροῖς γράμμασι· βιβλίον εἰρίου τοῦ Δημητρίου. Ἐν δὲ φ. 2^α ἄλλη χειρὶ τάδε·

Τῶν τιμωτάτῳ καὶ εὐγενεστατῳ κυρίῳ, κυρίῳ Ἀλεξανδρίῳ Γκαγκελλαρίῳ υἱοῦ τοῦ Νικολάου παπαῦ κύρ Χρυσάνθου.

Ὡ μῆτερ ὦ τεκοῦσα ἄπειμι δὴ κάτω·
 φροῦδος πρέσβυς, φροῦδοι παῖδες·
 δεινὸν τὸ πλῆθος, ξὺν δόλῳ τε δύσμαλον·
 χαῖρ' ὦ τεκοῦσα, χαῖρε Κασάγδρα τ' ἐμή·
 χαίρουσιν ἄλλοι μητρὶ δ' οὐκ ἔστι χαρά·
 ὄλωλας ὦ παῖ μητρὸς ἀρπασθεῖς' ἀπο.

Τὰ φ. 19, 39β-43β, 51, 67, 74β-75β, 100-102, 110β, 116β-117β, 124β-126β, 131β-134β, 158, 166, 189 ἄγραφα.

Στήχων βυραίνῃ μεθ' ἀπλῶν γραμμικῶν ἐπιτυπωμάτων.

Ἐκ δωρεῆς τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Λεωνίδου Χ. Ζώνη.

(Ἐπεταὶ συνέχεια).

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

—*Μινυθικῶς, Μινυθογραφία.* Εἶδομεν ἀνωτέρω ἐν σ. 205 τὸν Ἀνδρέαν Μουστοξύδην ποιούμενον χρῆσιν τῆς λέξεως *μινυθικῶς* πρὸς δήλωσιν μικρᾶς εἰκόνας κατὰ τὸν ἐν τοῖς χειρογράφοις τρόπον ἐξωγραφημένης. Συμπεριέλαθε δὲ τὴν λέξιν ταύτην, ἐκ τοῦ Μουστοξύδου σημειώθεισαν, καὶ ὁ Κουμανούδης ἐν τῇ Συναγωγῇ νέων λέξεων ὑπὸ τῶν λογίων πλασθεισῶν (Ἐν Ἀθήναις. 1900. Τόμ. Β' σ. 661). Ἄλλ' ἢ ὑπὸ τούτου προσθήκη τῆς γαλλικῆς λέξεως *minutieusement*, ὡς δῆθεν ἐξ αὐτῆς προελθούσης τῆς ὑπὸ τοῦ Μουστοξύδου πλασθείσης, δὲν ἔχει ὀρθῶς, διότι οὐχὶ αὕτη ἡ λέξις, σημαίνουσα τὸ κατὰ λεπτολογίαν, τὸ λεπτομερῶς ἐπεξεργασμένον, ἀλλὰ τὸ *en miniature* εἶχεν ὑπ' ὄψιν καὶ ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ ὁ Μουστοξύδης. Καὶ ἄλλοι δὲ τῶν παρ' ἡμῖν *μινυθογραφίας* ἐκάλεσαν τὰς τῶν ἄλλων *miniatures*. Ἐνθυμεῖμαι νὰ εἶδόν ποτε τὴν λέξιν ἐν τῇ Πανδώρα, ἴσως δὲ μετεχειρίσθη που αὐτὴν καὶ ὁ Σπυρ. Ζαμπέλιος. Νομίζω δὲ νὰ εἶδόν που γενομένην χρῆσιν καὶ τῆς λέξεως *μικρογραφία*. Ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἐσημείωσα τὰ χωρία, ἐν οἷς αὐταὶ αἱ λέξεις. Ἄλλοι δ' ἐκάλεσαν τὰς *miniatures μικρογραφίας*. Οὕτως ὁ Μαυρογιάννης ἐν τῇ συγγραφῇ *Βυζαντινὴ τέχνη καὶ Βυζαντινοὶ καλλιτέχναι* (Ἐν Ἀθήναις. 1893 σ. 200 κ. ἐ.). Πλὴν ἀλλ' ὅμως αἱ λέξεις αὐταὶ προήλθον ἐκ παρανοήσεως καὶ συγχύσεως ὡς εἴ ἢ λέξις *miniature* εἶχεν οἰανδήποτε σχέσιν πρὸς τὸ μικύλον τὸ δηλούμενον διὰ τοῦ ἐπιθέτου *μῖγνοι*. Καὶ οἱ μὲν Βυζαντινοὶ ἐκάλουν τὰς τὰ χειρόγραφα κοσμούσας μικρᾶς εἰκόνας διὰ τῆς αὐτῆς ἐκείνης λέξεως *ιστορία*, ἧς ἐν γένει ἐποιούντο χρῆσιν πρὸς δήλωσιν *ζωγραφίας*, *ονομάζοντες* καὶ *ιστοριστὴν* καὶ *ιστοριογράφον*, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ *εἰκονιστοριογράφον* τὸν *ζωγράφον*. Ἴδε Νέου Ἑλληνομνημονος Τόμ. Ε' σ. 9, 275, 277, 279, 283, 284. Τόμ. Η' σ. 77. Τὰ δὲ μετ' εἰκόνων χειρόγραφα ἐκαλοῦντο *ιστορημένα* ἢ *ἐπίστορα*. Σπανιωτέρα δὲ εἶνε ἢ χρῆσις τῆς λέξεως *εἰκονισμένος*. Οὕτως ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι *Coisl. gr. 136* εὑρίσκειται ἐπίγραμμα «Τοῦ κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Στραβορωμανοῦ ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ πρὸς τὸν ἅγιον Δημήτριον εἰκονισμένον ἐκ χρυσοῦ ἐν ἱματίῳ, ὃ φορεῖται ἀνω τῶν ὄπλων, καλεῖται δὲ ἐπανω[κλ(ιδανον)]. Ἴδε *Krumbacher Geschichte der byzantinischen Litteratur* σ.

464 (ἑλλ. μεταφρ. Σιωτηριάδου Τόμ. Β' σ. 115). Τοιαύτην δὲ σημασίαν ἔχει καὶ ἡ ἐπιγραφή τοῦ ποιήματος τοῦ Θεοδώρου Προδρόμου· «Εἰς εἰκονισμένον τὸν βίον». Καὶ τὴν λέξιν δ' ἐγκοσμημένον εὐρίσκομεν ἐν σημειώματι τοῦ φ. 1^ο τοῦ κώδικος 290 τῆς ἀγιορειτικῆς μονῆς Ἰσίδρων (Σπυρ. II. Λάμπρου Κατάλογος κτλ. Τόμ. Β' σ. 15). Ἡ δὲ νεολατινικὴ λέξις *miniatura* προήλθεν ἐκ τοῦ *minium*, σημαίνοντος τὴν μίλτον ἢ τὸ ἐρυθρὸν χρωμα οὗ ἐγένετο χρῆσις ἐν τῇ γραφῇ ἐρυθρῶν γραμμῶν καὶ εἰκόνων. Ἴδε *Hattenbach* Das Schriftwesen im Mittelalter. Ἐκδ. γ'. Ἐν Λειψίᾳ. 1896 σ. 345 κ. ἐ.—Θόμης-Λάμπρου Ἐγχειρίδιον ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς παλαιογραφίας. Ἐν Ἀθήναις. 1903 σ. 94. Διὰ τοῦτο μᾶλλον πῶς δεδικαιολογημέναι εἶνε αἱ λέξεις *μυτιογραφία*, ἣς ἔγεινε κατὰ τὸν Κουμανούδην (ἐνθ' ἄν. σ. 661) χρῆσις τῷ 1812 ἐν τῷ Ἑρμῆ λογίῳ, καὶ *μυτιογραφία*, ὡς ὠνόμασε τὰς *miniatures* ὁ ὑπογραφόμενος Φιλότεχνος ἐν τῇ ἐφημερίδι Ἐστία τῆς 7 Ὀκτωβρίου 1897 (Κουμανούδης ἐνθ' ἄν.), ὅστις γράφων τὴν λέξιν διὰ τοῦ υ καὶ πάλιν ἀνεφέρετο πιθανῶς εἰς τὸ ἐλληνικὸν *μυθῶ* καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ, ἐν τῷ ὀρθότερον θὰ ἦτο νὰ γράψῃ *μυτιογραφία*, πλάσσων οὕτω λέξιν μικτὴν ἐκ τῆς λατινικῆς καὶ τῆς ἐλληνικῆς.

— Ὁ Μαλωταρᾶς τοῦ Χρονικοῦ Μονεμβασίας. Ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι Τόμ. Δ' σ. 164 κ. ἐ. καὶ σ. 356 κ. ἐ. γίνεται λόγος περὶ τοῦ Λακεδαιμονίου βιβλιογράφου Νικολάου τοῦ Μαλωταρᾶ, ὄντος συνφδᾶ τῷ σημειώματι τοῦ Ἐσκουριαλείου κώδικος Ω—Π—δ ἱερέως καὶ πρωτεκδίκου μητροπόλεως Λακεδαιμονίας. Εἰς τὸν αὐτὸν δὲ αἶκον ἀνήκει πλὴν τῶν αὐτόθι μνημονευομένων ὁμωνύμων καὶ Μαλωταρᾶς ὁ ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Μονεμβασίας, ὄντος ἐξάρχου πάσης Πελοποννήσου, ἀναδειχθεὶς σακελλάριος Λακεδαιμονίας κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ταυρινείου καὶ τοῦ κουτλουμουσιακοῦ κώδικος τοῦ Χρονικοῦ Μονεμβασίας. Ἴδε τὰ ἐμὰ Ἱστορικὰ μελετήματα (Ἐν Ἀθήναις. 1884 σ. 104 καὶ 105). Πρὸλ. Ν. Βέην ἐν Βυζαντίδι Τόμ. Α' σ. 87 κ. ἐ., ἐπαναλαμβάνοντα ἀπλῶς ὅσα περὶ τῶν Μαλωταρᾶδων ἔγραψα ἐν Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι ἐνθ' ἄν. καὶ παραδόξως ἐν σημ. 1 σ. 88 γράφοντα τάδε· «Περὶ αὐτοῦ ἴδὲ Νίκου Α. Βέην ἐν Byzantinische Zeitschrift Τόμ. XVII (1908) σ. 94. Πρὸλ. καὶ τὰ βραδύτερον ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. II. Λάμπρου σημειωθέντα ἐν Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι Τόμ. Δ' (1907) σ. 356 κ. ἐ.». Μὴ πρόκειται περὶ ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ, ὥστε τὸ 1908 νὰ προηγῆται τοῦ 1907; Ἡ δὲ γνώμη τοῦ κ. Βέην, ὅτι

ὁ Μαλωταρᾶς τοῦ Χρονικοῦ Μονεμβασίας δύναται νὰ ταύτισθῃ, πρὸς τὸν ἕτερον τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι τὸ πρῶτον σημειωθέντων Μαλωταρᾶδων, τὸν Δημήτριον Πανάρητον ἢ τὸν ἐν ἔτει 1316 ἐπίσκοπον Κερνίτσης, δὲν ἀποδεικνύεται.

— Ἦτο ὁ Ῥωμανὸς Βοῖλας γελωτοποιός; Ὁ κ. Κωνστ. Δ. II. Ἰωαννίδης, ἐπιστέλλων τὰς ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι δημοσιευθείσας Παρκτηρήσεις εἰς τὰς Ἐπιθυμήσεις (Τόμ. Η' σ. 368), ποιεῖται μνείαν τοῦ Ῥωμανοῦ Βοῖλα ὡς γελωτοποιοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου. Ἀλλὰ πρέπει νὰ προσθέσωμεν τοῦτον πράγματι εἰς τοὺς ἐκ συστήματος γελωτοποιούς τῶν αὐτοκρατόρων, οὗς ἀνέγραψα ἐν τῷ Νέῳ Ἑλληνομνήμωνι (Τόμ. Ζ' σ. 372 κ. ἐ.); Τὰ περὶ αὐτοῦ χωρὶς εἶνε τὰ ἑξῆς·

α') *Κεδρηνοῦ* ἔκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 605, 1 κ. ἐ. «Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἡ Ῥωμανοῦ τοῦ λεγομένου Βοῖλα ἀφηνίδιος γέγονεν αὔξησις. Οὗτος γὰρ ἐν ταῖς ἐταιρείαις κατατεταγμένος καὶ τὴν γλῶτταν ὑγρὸς ἦν καὶ δοκῶν κατὰ τοῦτο ἀστείος καὶ εὐτράπελος. ἐπεὶ ποτε εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ βασιλεῖ καὶ ἐμίλησας χαριέστατος ἔδοξε. τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀχώριστος ἦν αὐτοῦ διὰ παντός, καὶ τούτῳ ἐχρήστο καὶ συμβούλῳ καὶ διακόνῳ καὶ ὑπουργῷ πρὸς πᾶσαν ὑπηρεσίαν ὃν κατὰ μικρὸν ταῖς τιμαῖς προδιόζων εἰς μέγα ἐξήγη καὶ ὕψωσεν, ὡς τὰ πρῶτα φέρειν ἐν βασιλείῳ. Οὗτος δ' ἀνὴρ, εὐμήχανος ἦν καὶ ποιητικὸς καὶ τῆς βασιλείας ἐρῶν ἀεὶ ποτε, ἀπεπειρᾶτο τῶν ὄσσι τῶν συγκλητικῶν προσκεκρουκότες ἦσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸ μυστήριον ἀνεκάλυψε. Καὶ τούτων ὁπόσοι μὲν ἔτυχον προσδεχόμενοι τοὺς λόγους τῆς ἐπιβουλῆς ἠρέμα καὶ προσηγῶς ἀνελάμβανε καὶ ὅρκους ἐξησφαλίζετο, τοὺς ὄσοι δὲ καὶ πρὸς μόνην ἀπεδυσπέτουσαν τὴν ἀκοήν ἀποδέχεσθαι προσεποιεῖτο καὶ θαυμάζειν τῆς εἰς τὸν βασιλέα εὐνοίας, καὶ τὰ λεχθέντα δοκιμασίας ἔλεγε βῆθῆναι χάριν, καὶ ὑπερλαλήσαι τούτων εἰς τὸν βασιλέα ἐπώμνυτο. Τελευταῖον δὲ πολλοὺς διαφθείρας τῶν πολιτῶν καὶ ἐπιβουλῆν ἐξαρτύων ἐφωράθη. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες οἱ αὐτῷ συνομόσαντες κακῶς ἔπαθον ἐτασθέντες καὶ τῶν οὐκείων ὑπάρξεων γυμνωθέντες καὶ ὑπερορίαις παραπεμφθέντες, ὁ δὲ Ῥωμανὸς οὐδὲν πέπονθε φασλον' κατὰ μικρὸν γὰρ ἀποστραφέντος αὐτὸν τοῦ βασιλέως, πάλιν συνεχωρήθη καὶ τὴν προτέραν εἶχε κατάστασιν.»

β') *Μιχαὴλ Γλυκᾶ* ἔκδ. Βόννης σ. 597, 7' «Τότε καὶ Ῥωμανὸς ὁ Βοῖλος ὑψοῦται τὰ μέγιστα· ἀστείος γὰρ περὶ τὴν γλῶτταν ὢν

καὶ εὐτράπελος γνωρίζεται τῇ βασιλεῖ, τιμᾶται, σύμβουλος καθίσταται. Ἐἴτα τυραννίδος ἐπιθυμεῖ, ὑπέρχεται καὶ τινας, ὅσους ἠδύνατο ἄλλ' ἐφωράθη ταῦτα τῇ βασιλεῖ, καὶ οἱ μὲν συνωμόται πάσχουσι κακῶς, αὐτὸς δὲ πρὸς μικρὸν ὑποκατιῶν πάλιν ἐπανάγεται».

γ') Ζωναρᾶ XVII, 27. «Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους καὶ ἐπιβουλὴν ὁ αὐτοκράτωρ ἐφώρασεν, ἦν Ῥωμανὸς ὁ Βοΐλας συνεστήσατο. Ἦν δ' οὗτος τῶν ἀσήμεων ἀνὴρ καὶ τὴν γλῶσσαν εἶχεν ἡμίφωνον μηδ' οἶαν ὀρθοεπεῖν, ὀλισθαίνουσαν δ' ἐν ταῖς ὀμιλίαις καὶ ἀνεπαίσθητα τοῖς ἀκροαταῖς φθεγγομένην. Τοῦτο δ' ἦν τὸ μὲν ἐλάττωμα φυσικόν, τὸ δὲ προσποιήσις καὶ σκηνὴ, τὴν τῆς φύσεως διαμαρτυρίαν τῇ ὑποκρίσει τοῦ σκηνοῦργου ἐπιτείνοντος. Τῇ τοιοῦτῃ τοίνυν ἀνδρὶ ὡς οὐδενὶ τῷ ὁ βασιλεὺς ἤθετο, καὶ εἰ διημαρτημένα καὶ ἀδιάρθρωτα ἤκουε φθεγγομένου αὐτοῦ, ὑπὲρ πᾶσαν ἠγεῖτο τὰς ἐκείνου φλυαρίας γλυκυθυμίαν. Καὶ οὕτω διὰ ταῦτα τῇ βασιλεῖ προσικέλιτο ὡς πάντα καιρὸν εἶναι αὐτῇ τῆς πρὸς ἐκείνον εἰσόδου καὶ τῆς ἐντεύξεως. Καὶ οὐχ οὕτως αὐτῇ τὰ περὶ τὸν ἀνδρῶνα διέκειτο, ἢ δὲ γυναικωνίτις οἱ ἀπεκλείστο, ἀλλ' ἀνετος ἦν αὐτῷ κἀκείνη καὶ ὅτ' ἐβούλετο βᾶσιμος, καὶ ὁ πλοῦτος ἐπέρρει τῇ ἀνδρὶ ἐκατέρωθεν, καὶ ἐκ τῶν τριόδων ἀναρπασθεὶς εἰς αὐτὴν ἀνήχθη τὴν συγκλητικὴν κορυφὴν. Ὁ δὲ οὐκ ἠγάπα τοῦτον εὐδαιμονήσας τὸν τρόπον, ἀλλὰ καὶ τῆς βασιλείας ἐρᾷ, καὶ μελετᾷ ταύτην ἑαυτῷ προσνεῖμαι, κτείνας τὸν αὐτοκράτορα. Καὶ οὕς ἤδει δύνους τῇ βασιλεῖ, τούτοις τὸ ἀπόρρητον ἀνεκάλυπτε. Καὶ τοὺς μὲν τὸν λόγον προσειμένους μεγάλας ἐλπίσιν ἐξαίρων πρὸς τούργον ἐρρώνυεν. Ἐἰ δὲ τινες καὶ πρὸς τὴν προσβολὴν ἐδυσχέραινον, ὁ δὲ πείραν ἔλεγε τὸν λόγον προσαγαγεῖν ἵνα γυνὴ τὴν ἐκείνων πίστιν τὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, καὶ ἐπήγει τοὺς ἀνδρας τῆς διαθέσεως, καὶ γνωρίσαι τῇ βασιλεῖ εὐνοὺς αὐτῷ τυγχάνειν διώμνυτο. Ὁ μὲν οὖν οὕτω μετῆει τοὺς πλείονας, καὶ οἱ ἐκείνῳ συνωμοσάμενοι ῥᾶστα τὸ βούλευμα ἦγοντο γενέσθαι ἀνύσιμον. Οἱ μόνον γὰρ ἢ πρὸς τὸν βασιλικὸν κοιτωνίσκον πάροδος ἐκείνῳ ἀνετος ἦν, καὶ ἔτυχεν ὑπνώττων ὁ βασιλεὺς καὶ τῇ βασιλίδι συνίαιεν, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ἀπορρήτων εἰσόδων κλεῖς ἐμπεπίστευτο. Καὶ ἦχθη ἂν εἰς ἔργον τὸ διαδούλιον, εἰ μὴ τις αὐτὸ τῇ βασιλεῖ κατεμήνυσε τῶν κοιωνησάντων τοῦ σκέμματος. Ἦλω τοίνυν ἐπ' αὐτοφώρῳ καὶ τὸ ξίφος αὐτὸ κατέχων ἢ τὸν αὐτοκράτορα ἐμελλεν αὐτίκα διαχειρῖσασθαι. Ἄλλ' ὁ μὲν διὰ τὸ τοῦ κρατοῦντος ἀδέλτερον οὐδὲν ὑπέστη ἀνιαρὸν, οἱ δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἐκείνῳ συνίσταρες οὐκ ἔμειναν ἀτιμώρητοι».

Μελετῶντες τὰς πηγὰς ταύτας, εὐρίσκομεν, ὅτι κύριον χαρακτη-

ριστικὸν τοῦ Βοΐλα ἦτο τὸ περὶ τὴν γλῶσσαν ἀστεῖον καὶ εὐτράπελον, ὅπερ εἰδικώτερον ἐξηγεῖ ὁ Ζωναρᾶς, λέγων, ὅτι τὴν γλῶσσαν εἶχεν ἡμίφωνον μηδ' οἶαν ὀρθοεπεῖν, ὀλισθαίνουσαν δ' ἐν ταῖς ὀμιλίαις καὶ ἀνεπαίσθητα τοῖς ἀκροαταῖς φθεγγομένην. Ἀλλὰ προσθέτων ὁ Ζωναρᾶς τοῦτο δ' ἦν τὸ μὲν ἐλάττωμα φυσικόν, τὸ δὲ προσποιήσις, δὲν φαίνεται τυγχάνων τοῦ ὀρθοῦ ἐκ δὲ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρότερον λεγομένων ὡς καὶ τῶν παρὰ τῷ Κεδρηνῷ καὶ τῷ Γλυκᾷ δικαιούμεθα νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι ὁ Βοΐλας καθίστατο ἀστεῖος ὡς ἐκ τοῦ ξενοτρόπου τῆς ὑπ' αὐτοῦ προφορᾶς τῆς ἐλληνικῆς. Τοῦτο δὲ διότι ἦτο πιθανῶς ἀλλογενῆς. Ἐξάγομεν δὲ τοῦτο ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ Κεδρηνοῦ, ὅτι ἦτο ἐν ταῖς ἐταιρείαις κατατεταγμένος. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἐταιρεῖται ὠνομάζοντα τὰ τάγματα τῶν σωματοφυλάκων, ἅτινα ἀπετελοῦντο ἐκ ξένων, Φράγκων, Νορμαννῶν, Ἀγγλων, Οὐγγρων, Γόθων, Γερμανῶν. Δὲν ἔλειπον δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἄνδρες ἐκ τῶν διαφόρων λαῶν τῆς Ἀνατολῆς οἷον Χάζαροι, Σαρακηνοὶ καὶ Πέρσαι. Ἰῶν τοιούτων δ' ἐξ Ἀνατολῆς ἐταίρων ἦτο καὶ ὁ Ῥωμανὸς Βοΐλας, ὅστις ἦτο πιθανώτατα Καππαδόκης, καθ' ἃ ὁ ὀμώνυμος αὐτῷ πρωτοσπαθᾶριος καὶ ὑπατος Εὐστάθιος Βοΐλας, ὃν γινώσκωμεν ἐξ ἐνθυμήσεως ἐγγεγραμμῆς ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι Coislin 263² μνημονευόμενον ἐν ἔτει 1059, ἦτοι βραχύτατον χρόνον μετὰ τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἐφ' οὗ ἔδρασεν ὁ Ῥωμανὸς Βοΐλας. Ὅπως δὲ τυχαίαν σύμπτωσιν νομίζω τὸ ὅτι σήμερον εὐρίσκομεν τὸ ἐπώνυμον Βοΐλας παρ' Ἑλλησιν ἐκ τῶν ἀλβανικῶν χωρῶν.

Εἰς δὲ τὴν ταχέαν αὔξησιν τοῦ Ῥωμανοῦ Βοΐλα συνετέλεσε μὲν καὶ τὸ ἀλλόκοτον τῆς καππαδοκικῆς αὐτοῦ προφορᾶς, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἢ ἐπιτηδειότης, μεθ' ἧς κατώρθωσε νὰ ἐπωφεληθῇ τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ βασιλέως, τεταγμένος ἐν τῇ σώματι τῶν φρουρῶν αὐτοῦ μέχρι τοσοῦτου, ὥστε καὶ νὰ διανοηθῇ καὶ παρασκευάσῃ τὴν ἄλλως ματαιωθείσαν συνωμοσίαν. Κατὰ ταῦτα νομίζω, ὅτι ὁ Βοΐλας δὲν ὑπῆρξεν αὐτόχρημα γελωτοποιὸς τοῦ βασιλέως, ἄλλως ὅπως δῆποτε ἀρесоμένου εἰς τὸ εὐτράπελον τοῦ ἀνδρός καὶ τὸν γέλωτα, ὃν προεκάλει τὸ ξενόφωνον αὐτοῦ, οὐδὲ δύναται νὰ ταχθῇ εἰς ἴσην μοῖραν

1 Ἰδὲ *Ducange Glossarium mediae et infimae graecitatis* ἐν λ. ἐταιρεία. Τοῦ αὐτοῦ σημείωμα εἰς Ἀγναν Κομνηνὴν ἐκδ. Βόννης Τόμ. Β' σ. 442. — *Gretser* καὶ *Goar* σημειώματα εἰς Κώδιον Περὶ τῶν ὀφφικιαλίων . . καὶ τῶν ὀφφικίων ἐκδ. Βόννης σ. 190. — *Schlumberger Sigillographie de l'empire byzantin*. Ἐν Παρισίοις. 1876 σ. 346 κ. ε.

2 Νέου Ἑλληνομνημόνων Τόμ. Ζ' σ. 130 ἀρ. 10.

πρὸς τὸν Δένδερην καὶ τὸν Ἰμέριον ἢ Νοῖρον, τὸν Θεόφιλον ἢ Γρύλον, τὸν Ζινζιφίτζην καὶ τὸν Χαλιδούργην.

Τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου *Περιστέρη* τοῦ ἐν τῇ δῆμῳ Ἀθηναίων κειμένου οὐδεμίαν βεβαίως ἔχει σχέσιν πρὸς περιστεράς, ἀλλ' ἐκφέρεται κατὰ γενικὴν οἰκογενειακοῦ ὀνόματος ἀρχαίου κτήτορος. Δύναται δὲ ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος τούτου νάναδιώσθῃ εἰς αὐτοὺς τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους, ἐν οἷς εὐρίσκομεν ἀνδράς οὕτως ὀνομασμένους. Οὕτω μνημονεύεται Νικήτας τοῦ Περιστέρη ἐν ἐγγράφῳ τοῦ Ἁγίου Παγκρατίου τοῦ κατὰ τὴν Σκύλλαν τῆς νοτίου Ἰταλίας, γεγραμμένῳ μὲν ἐν ἔτει 1177-1178, ἐκδομένῳ δὲ ὑπὸ τοῦ Cusa καὶ ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Salinas (Ἡρβλ. *Paul Marc* Plan zum Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit. Ἐν Μονάχῳ 1903 σ. 71). Μακαρίου δὲ Περιστέρη γίνεται μνεία ἐπὶ Μιχαὴλ καὶ Ἀνδρονίκου Α' τῶν Παλαιολόγων παρὰ τῷ Παχυμέρει (ἐκδ. Βόννης Τόμ. Α' σ. 489, 9. Τόμ. Β' σ. 59, 14 καὶ 354, 16). Προσθέτει δὲ περὶ αὐτοῦ ὁ Παχυμέρης (Τόμ. Α' σ. 489, 9) καὶ τάδε: *Μακάριον τὸν καὶ Περιστέρην παρονομασθέντα τοῦ ἀπλοῦ καὶ ἀκάκον χάριν.*

— *Παροχεὺς καὶ πάροχος ἐκ τοῦ πάροικος*; Παρὰ τοῦ ἐν Τεργέστη κ. Μαρμαρίτου Κωνσταντινίδου ἔλαβον τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν τῆς 7 Ἰανουαρίου 1912. «Ἐπιτρέψατέ μοι γὰρ σὰς ὑποδάλω τὴν ὑπόνοιάν μου μὴ ἢ ὡς ἰταλικὴ ἐκλαμδανομένη λέξις *Parocco*, ἐξ ἧς *παροχεὺς* καὶ *πάροχος* ὁ ἐφημέριος (Ἴδε Νέον Ἑλληνομνημῶνα Τόμ. Η' σ. 72) ἔχει τὴν προέλευσιν ἐλληνικὴν ἐκ τῶν *παροίκων* τοῦ κούρωτικοῦ σιγίλλίου τοῦ αὐτοκράτορος Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας Ἰωάννην ὅπως διευθύνῃ καὶ ἐφεξῆς τὰς τῆ ἀρχιεπισκοπῆ αὐτοῦ ὑποκειμένας ἐπισκοπὰς μεθ' ὧρισμένου ἀριθμοῦ κληρικῶν καὶ *παροίκων* (Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Β' σ. 42)».

✓ — *Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Ζωσιμαίας σχολῆς.* Ὁ ἡμέτερος μαθητῆς κ. Στέλιπων Κυριακίδης, πρώην καθηγητῆς τῆς ἐν Ἰωαννίνοις Ζωσιμαίας σχολῆς καὶ νῦν γυμνασιάρχης τοῦ ἐν Λευκωσίᾳ Παγκυπρίου Γυμνασίου, περισυνέλεξε τὰ ἐν τῇ Ζωσιμαίᾳ Σχολῇ κατακείμενα χειρόγραφα καὶ συνέταξε κατάλογον αὐτῶν, ὃν εὐχαρίστως δημοσιεύομεν ἐνταῦθα.

1.

Περγ. 0,277 × 0,208. Αἰῶνος XII (φ. 141).

(φ. 1^α). Μυθιστορία Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ.

Ἄρχ. (ἀκέφ.). Θη ὀδεῦσαι· εἰ γὰρ καὶ ποθεινὴ ἐστὶν ἡ τρυφή καὶ ἡδίστη, ἀλλὰ μὴ μοι γένοιτο . . .

Ἐν φ. 87β· Δι' ἐμοῦ Σταύρου Κομπιάτῃ τοῦ ἐπιτροπεύοντος εἰς Μοναστήριον Δουραχάνης ἀφιερῶθησαν εἰς τὴν Δημοσίαν σχολὴν τῶν Ἰωαννίνων συνένεση τοῦ ἡγουμένου Κυρίου Ἀνατολίου 1846 Μαΐου 4. Ἰωα.

Ἐχει ὁ κώδιξ εἰκόνας ἐγχρώμους ἡμισελίδους ἢ καὶ μεγαλύτερας 47.

Ὁ κώδιξ ἀκέφαλος, κολοβός καὶ ἀστάχωτος.

2.

Περγ. 0,247 × 0,175. Αἰῶνος XII (φ. 195).

1 (φ. 1^α). «Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον».

Ἄρχ. (ἀκέφ.). τῇ κρίσει δς δ' ἂν εἴπη τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἡκὰ (Ματθαίου 5, 22).

2 (φ. 46^α). «Τὸ κατὰ Μάρκον ἅγιον εὐαγγέλιον».

3 (φ. 88^α). «Τὸ κατὰ Λουκᾶν ἅγιον εὐαγγέλιον».

4 (φ. 159^α). «Τὸ κατὰ Ἰωάννην ἅγιον εὐαγγέλιον».

Τὰ εὐαγγέλια εἰναι γεγραμμένα ἐν συνεχείᾳ μετὰ σημειώσεως, ἐν τῇ ἄνω καὶ κάτω ἡφ, τῶν ἀναγνώσεων καὶ τῶν ἐσθινῶν. Ἡ δὲ κατὰ κεφάλαια διαίρεσις δὲν συμπίπτει τῇ συνήθει. — Μεταξὺ τῶν φ. 8^α καὶ 9^α ὑπάρχει χάσμα δύο τετραδίων, ὡσαύτως χάσμα καὶ μεταξὺ φ. 189β καὶ 190^α. — Ἐν φ. 46^α διὰ κερρᾶς μελάνης· Τέλος τοῦ κατὰ ματθαῖον εὐαγγελίου στίχοι βχ· ἐξεδόθη ὑπ' αὐτοῦ μετὰ χρόνους ἡ' τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως. — Ἐπαταὶ ἡ ἀπαριθμησις τῶν κεφαλαίων τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου· Ἐν φ. 86β· Τέλος τοῦ κατὰ Μάρκον εὐαγγελίου στίχοι αχ· ἐξεδόθη μετὰ χρόνους δέκα τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως. Ἐν φ. 87^α· τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἁγίου εὐαγγελίου τὰ κεφάλαια. Ἐν φ. 158β· ἐξεδόθη μετὰ χρόνους ιε' τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως.

Φέρει ὁ κώδιξ ἐπίτιτλα ἐγχρωμᾶ εἰναι δ' ἀκέφαλος, κολοβός καὶ ἀστάχωτος.

3.

Χαρτ. 0,229 × 0,155. Αἰῶνος XIII (φ. 382).

(φ. 1^α). «Ἄρχῃ σὺν θεῷ ἁγίῳ, στιχιάριον, περιέχων τὴν πρέπουσαν, ἄπασαν αὐτῷ ἀκολουθεῖαν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ».

Ἐν παραφύλλῳ α δυσκνήγνωστα σημειώματα εἰς ξένην γραφήν καὶ 1793. — Ἐν φ. 1^α Ἀρηθ. 241. Δ. Κοριλίτης καὶ ἐν τῇ κάτω ᾠξ σημεῖωμα διὰ ξένης γραφῆς καὶ χειρὸς. — Ἐν τοῖς φ. 2^α - 22^α παρόμοια σημειώματα, ὧν τὰ πλείστα ἀπεξεσμένα. — Ἐν φ. 23^α 1794: **ΙΘΗΪΒ** - ζ. — Ἐν φ. 210^α, 211^α, 217^α, 255^α καὶ 261^α ἐντετυπωμένη σφραγὶς παριστώσα δύο λέοντας ὀρθοῦς κρατοῦντας ἐλλειψοειδῆς ἀντικείμενον, πιθανῶς ἀσπίδα, ἄνωθεν δ' αὐτῆς ὑπάρχει στέμμη καὶ ἐκαστέρωθεν αὐτοῦ τὰ γράμματα $\frac{\Lambda}{\Gamma}$ $\frac{\text{K}}{\text{B}}$ (= Νικολάου) καὶ κάτωθεν 1783. — Ἐν φ. 382^α Ἡ παροῦσα βίβλος, εἴληφε, πέρασ, ὑπὸ χειρὸς, ἐμοῦ, καλλίστου ἱερομονάχου, τοῦ μουσικοῦ, ἡγεμονεύοντος εἰς τὴν οὐγκροβλαχίαν, τοῦ εὐσεβεστάτου ἰωάννου κωνσταντίνου μπρανκοβάνου, βοεβουδα ~ ἐπι ἔτους ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου, οἰκονομίας αφε. ἀπὸ ἀδάμ, ζσιΓ. — Ἐν παραφύλλῳ β' Ἐ ἐγὼ φοβοῦμε τὸν θεῖον, καὶ ἴστερα ἀπὸ τὸν θεῖον δὲν φοβοῦμε ἄλλον πάρεξ ἐκείνον ὅπου δὲν φοβάτε τὸν θεῖον. Καὶ ἀλλοχοῦ 1793. κρε αλ βλαχικα ἐγραψα. — Ἐπίτιτλα καὶ ἀρχικά γράμματα καλλιτεχνικώτατα. — Στάχσις ξυλίνη μετὰ βυρσίνου ἐπικαλύμματος, φέροντος ἔκτυπον τὴν εἰκόνα τῆς θεοτόκου ἐν πλαισίῳ φέροντι ἐπιγραφὰς δυσαναγνώστους.

4.

Χαρτ. 0,157 X 0,108. Αἰῶνος XVIII (φ. 211).

1 (φ. 2^α). «Τοῦ σωφροτάτου καὶ λογιωτάτου, καὶ πασῶν τῶν ἐπισημῶν διδασκάλου καὶ μεγάλου ῥήτορος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἱατροῦ τε ἀρίστου, **Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐκ Κωνσταντίνου πόλεως**. Περὶ γραμματικῆς συντάξεως κατὰ τὰ ὀκτὼ μέρη τοῦ λόγου».

Ἄρχ. Χρῶμεθα τοῖς προτακτικοῖς ἄρθροις εἰς δήλωσιν ὀρισμένου τινὸς πράγματος.

2 (φ. 51^α). «Τοῦ πανσεβαστοῦ, καὶ κριτοῦ Θεσσαλονίκης τοῦ **Ἀρμενοπούλου** λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον περιέχον τα κοινῶς γραφόμενα ῥήματα. ἐν ᾧ δεικνύται τίνα μὲν αὐτῶν εἰσιν ἀμετάδοχα, τίνα δὲ μεταδατικά καὶ μετὰ πόσων προθέσεων συντάττεται ἐφ' ἐνί, ἐκάστω, στοιχεῖω· πρῶτον μὲν κείνται τὰ ἀμετάδοχα ῥήματα, μετὰ δὲ ταῦτα τὰ μεταδαίνοντα εἰς γενικήν, καὶ καθ' ἐξῆς δὲ τὰ εἰς δοτικήν καὶ αἰτιατικήν καὶ οὕτω συμπληροῦνται τὰ εἰκῶσι τέσσαρα στοιχεῖα».

Γέγραπται κατὰ δύο σελίδας.

Ἄρχ. ἀγάλλομαι, τὸ χαίρομαι ἀγάλλω δὲ τὸ τιμῶ ἕτερον αἰτιατικῇ ὄθεν ἀγαλμα.

3 (φ. 110^α). «Ἀποφθέγματα φιλοσόφων ἐκ **Διογένους Λαερτίου** συλλεχθέντα».

Ἄρχ. Θάλητος Μιλησίου οὐδὲν, ἔφη, τὸν θάνατον διαφέρειν τοῦ ζῆν.

4 (φ. 120^α). «Γνώμαις τῶν φιλοσόφων ὅπου ἐσυναθροίστικαν ἀπὸ τὸν **Διογένην** τὸν υἱὸν τοῦ **Λαερτίου**».

Ἄρχ. Γνώμαις τοῦ Θάλητος Μιλησίου· εἶπεν οὐδετίποτες νὰ μὴν διαφέρει ὁ θάνατος ἀπὸ τὴν ζωὴν.

5 (φ. 131^α). «Ἐκ τῶν ἐπιστολῶν **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** ἐπιστολῶν».

α) «Κελευσίῳ ἄρχοντι» β) «Τῷ Νικοβούλῳ» γ) «Τῷ αὐτῷ» δ) «Πρὸς τὸν μέγαν Βασίλειον» ε) «Τῷ αὐτῷ» ς) «Βοσπορίῳ Κολωνίας».

6 (φ. 133^β). «Ἐξήγησις τῶν ἐπιστολῶν τοῦ **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου** εἰς τὸν Κελεύσιον ἄρχοντα».

7 (φ. 139^α). «Τοῦ **Ἰσιδώρου** τοῦ **Πηλουσιώτου** τῶν ἐπιστολῶν τμήμα τρίτον».

α) «Ζωσῆμω πρεσβυτέρῳ» β) «Μάρωνι» γ) «Ἀμμωνίῳ» δ) «Ἐδτονίῳ διακόνῳ» ε) «Τῷ αὐτῷ» ς) «Ἡρωῖνι σχολαστικῷ» ζ) «Ἀντιόχῳ σχολαστικῷ» η) «Ἀφροδισίῳ πρεσβυτέρῳ» θ) «Ἀύσονῳ, Διονυσίῳ κορρίκτορι» ι) «Πρακλείδῳ ἐπισκόπῳ» ια) «Θεοκτίστῳ» ιβ) «Τῷ αὐτῷ» ιγ) «Τῷ αὐτῷ» ιδ) «Τῷ αὐτῷ» ιε) «Ἐλισσίῳ μοναχῷ» ις) «Τῷ αὐτῷ».

8 (φ. 147^α). «Τοῦ αὐτοῦ [**Λουκιανοῦ**] **Ἰουρανοκτόνος**».

9 (φ. 159^α). «Τοῦ αὐτοῦ **Ἀποκηρυττόμενος Λουκιανοῦ**».

10 (φ. 177^α). «**Λουκιανοῦ Σαμωσατέως** ἐξήγησις».

Ἐν φ. 1^α καὶ τοῦτο ἀπὸ τὴν ἄλλην κασέλαν. Ἐν φ. 1^β Νικολάου κυριακοῦ Τζιρτζέλι. Ἐν φ. 49^α Μίμνηστι τοῦ γράψαντος, οἱ ἀναγινώσκοντες νικολάου κύρκου. Ἐν φ. 49^β τὸ παρὸν βιβλίον ὑπάρχει τοῦ νικολάου κύρκου ἰωάννου Ἐν φ. 50 ἀνάξιον λόγου σχεδίασμα ἀνθρωπίνης μορφῆς. Ἐν φ. 51^α ἐν τῇ ἀνω ᾠα 1728 σεπτεμβρίου... Ἐν φ. 106^β Τέλος καὶ τὸ θεῶ δόξα ἀμήν ὡσερ ξένοι χαίρωσιν ἰδεῖν πατρίδα καὶ οἱ θαλατεύοντες ἰδεῖν λειμένα καὶ οἱ πραγματεύοντες ἰδεῖν τὸ κέρδος οὕτω καὶ οἱ γράφοντες ἰδεῖν βιβλίον. Ἐν φ. 120^α 1729 Ἰουνίου 18. Ἐν φ. 130^β τὸ παρὸν ὑπάρχει τοῦ νικολοῦ κύρκου ἰωάννου. Ἐν φ. 133^α Τέλος τῶν ἐπιστολῶν τοῦ γρηγορίου τοῦ θεολόγου ἐγράφθησαν αἱ αὐται ἐπιστολαὶ ἐμοῦ τοῦ νικολάου κύρκου ἰωάννου. Ἐν φ. 156^β Ἀμήν τέλος καὶ τῷ θεῷ δόξα ἐτελειώθη τὸ παρὸν κατὰ τὸ <αψκθον> σεπτεμβρίου: ε': ἐτελειώθη παρὰ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ ἀναξίου δούλου νικολάου κύρκου. Ἐν φ. 158^β τὸ παρὸν ὑπάρχει τοῦ νικολάου τοῦ τοῦ κύρκου.—ὁρῶ φάτις κατὰ μου. † ὡσερ ξένοι χαίρουσιν ἰδεῖν πατρίδα καὶ οἱ θαλατεύοντες ἰδεῖν λειμένα. Ἐν φ. 211^β χρηματικοὶ λογαρισμοί.

Στάχσις ἐκ συγκολλήσεως τεμαχίων φύλλων περιεχόντων μοναστίχους γνώμας καὶ ἐπιστολάς πατρὸς τῆς ἐκκλησίας ἐκ χειρογράφου, ὧν τριῶν αἱ ἐπιγραφαὶ φαίνονται· 1) «Τοῖς πρεσβυτέροις». Ἄρχ. Ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ κύριον ἢ πεποιθέναι ἐπὶ ἀνθρώπον, ἀλλὰ τοὺς ἐκ τῆς ἀθεωτάτης αἰρέσεως ἐθνομίου πυνθάνομαι κιντιανὸν ὄνομα. 2) «Θεοδῶρῳ καὶ τῇ ἀδελφῇ». 3) Ἄρχ. ὁ δὲ καρνῶς, ἐτι μέλλει καὶ οὐθ' ἐκόν, οὐθ' ὑπ' ἀνάγκης.

Φύλλα ἄγραφα 1, 49, 50, 107, 108, 109, 118, 119, 135^β — 138, 149, 157, 158, 209—211.

5.

Χαρτ. 0,210 × 0,160. Αἰῶνος XVIII (φ. 349).

(φ. 2^α) **Θεοφίλου τοῦ Κορυθαλέως** Φιλοσοφική πραγματεία.

Ἄρχ. Τῶν ὄσα θηράσιμα πέφυκε τοῖς ἀνθρώποις καλὰ, ἐν τῷ μετὰ σώματος βίῳ, φιλοσοφία ἐστὶ τὸ θειότατον.

Ἐν παραφύλλῳ ἐκ τῶν τοῦ νικολάου κύρκου καὶ τότε εἰς χρῆσιν αὐτοῦ τε καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ. Ἐν φ. 2^α ἐν τῇ κάτω ᾠζ' ἐκ τῶν τοῦ νικολάου κύρκου καὶ τότε. Μεταξὺ φ. 212 β' καὶ 213 β' παρεντεθειμένον τεμάχιον ἐπιστολῆς, ἐφ' ἧς σημειώσεις σχετικαὶ πρὸς τὸ καίμενον. Ἐν φ. 319^α Τέλος θεῶ δὲ τρισηλίου χάρις, ἢ παρούσα τετέλεσται διὰ χειρὸς τοῦ ταπεινοῦ δούλου τοῦ θεοῦ νικολάου κύρκου τοῦ ἐκ μετξόβου κατὰ τὸ ἀψλσον κατὰ μῆνα αὐγούστον.

Στάχως βυρσίνη πεπληρωμένη διὰ τεμαχίων ἐπιστολῶν, φύλλων ἐκ λογαριασμῶν καὶ τετραδίων ἐκ θεματογραφίας, ἐφθαρμένων κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς ὑγρασίας.

6.

Χαρτ. 0,150 × 0,139. Αἰῶνος XIX (φ. 103).

(φ. 3^α) **Ἀθανασίου Ψαλλίδα** Μεταφυσική.

Ἄρχ. Ἡ τῶν κοινῶν καὶ ἀφηρημένων ἀληθειῶν διδασκαλία Μεταφυσική ἤκουσε.

Ἐν φ. 1^α Ἀθανασίου Ψαλλίδα Μεταφυσική. Ἐν φ. 2^α Μαθήματα Φιλοσοφίας ὑπὸ Λ. Ψαλλίδα. Ἡκροάσθην αὐτὰ κατὰ τὸ 1825. Σ. Μανάρης.

Ἐν φ. 52 β' 1825 Σεπτεμβρίου 30. Κέρκυρα.

Στάχως κοινή. Φύλλα ἄγραφα 1, 2, 92, 100 - 103.

7.

Χαρτ. 0,184 × 0,135. Αἰῶνος XIX (φ. 77).

1 (φ. 2^α). «Λογική καὶ Μεταφυσική **Ἀθανασίου Ψαλλίδα** ἔτει 1804 Ὀκτωβρίου 15. ιε'. Ἰωάννινα».

Ἄρχ. Τὴν τῶν αἰτιῶν τῶν ἐν τῇ φύσει ὄντων καὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν ἀκριβῆ τε καὶ διακεκριμένην γνῶσιν.

2 (φ. 44^β) «Λογική μέρος δεύτερον. 1793 ἔτει Φεβρουρίου Β^α: 2 ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας, ὑπ' ἐμοῦ δὲ τῷ 1825 ἔτει Ἰουλίου 15 ἐν Κερκύρα».

Ἄρχ. Ὁρθῶς ἐνεργεῖν οὐδὲν ἄλλο, ἐστὶν εἰμὴ τοῖς κατὰ φύσιν νόμοις συμφώνως πράττειν.

Ἐν φ. 1^α. Ἀθανασίου Ψαλλίδα Λογική. Ἐν φ. 2^α Ἡκροάσθην κατὰ τὸ 1825 ἐν Κερκύρα.—ἀντεγράφη τῷ 1825 εἰς Κέρκυραν. Σ. Μανάρης.

Φύλλα ἄγραφα 1, 74-77. Στάχως κοινή.

Τῆς Λογικῆς ταύτης εἶδον πρὸς μαθητῆ μου καὶ ἄλλο ἀντίγραφον ἐν ἀνεμείκτῳ γλώσσῃ καὶ ἱκανῶς διάφορον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἀθανασίου Ψαλλίδα Λογική κατὰ νεωτέρους μὲν συνθεσίαν, μεθόδῳ δὲ μαθηματικῇ ἐξυφανθείσα χάριν τῶν φιλομούσων Ἑλλήνων. Μέρος Α' ἐν Βιέννῃ 1793^α ἔτει».

8.

Χαρτ. 0,212 × 0,172. Αἰῶνος XVIII (φ. 113).

(φ. 2^α) «**Ἀχιλλέως Γατίου Ἀλεξανδρέως** οἱ κατὰ Κλειτοφῶντα καὶ Λευκίππην λόγοι».

Ἐν φ. 2^α ρηξδ. Ἰανουαρίου ιθ. Φωτίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν βίβλον Λευκίππης. Ἄλλοι δὲ φασὶν Λέοντος Φιλοσόφου.

Ἐρωτα πικρὸν, ἀλλὰ σώφρονα βίον,
ὁ Κλειτοφῶντας, ὡς περ ἐμφαίνει λόγος.

Ὁ Λευκίππης δὲ σωφροδέστατος βίος,

ἅπαντας ἐξίστησιν, πῶς τετυμμένη

κακαρμένη τε, καὶ κατηχρειωμένη,

τὸ δὲ μέγιστον, τρεῖς θανοῦσ' ἐκαρτέρει.

Εἴπερ δὲ καὶ σὺ σωφρονεῖν θέλεις, φίλε,

μὴ τὴν πάρεργον τῆς γραφῆς σκόπει θέαν,

τὴν τοῦ λόγου δὲ πρὸς τὴν συνδρομὴν μάθε,

νημόστολοι γὰρ τοὺς ποθοῦντας ἐμψρόνως.

Ἐν φ. 111 β' Ἰανουαρίου κθ'. Ἐν φ. 113 β' τῇ 11: Ἰουλίου μοι ἔδωκεν ὁ ἄρχων [δυσανάγνωστον τὸ ὄνομα] γρ. 150 τὸ ἥμισυ τοῦ τρι[μήνου] μισθοῦ μου τοῦ μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου.

Φύλλα ἄγραφα 112, 113. Στάχως ἀπλῆ βυρσίνη μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

9.

Χαρτ. 0,157 × 0,110. Αἰῶνος XVIII (φ. 83).

«Σχόλια εἰς τοὺς ἐπιστολικοὺς τύπους».

Ἄρχ. Ἀπὸ τοῦ α' ἐδαφίου ἔξεστιν ἡμῖν πορίσασθαι ὅτι τῆς ἐπιστολῆς τὸ μὲν δημοτικὸν ἦτοι κοινόν, τὸ δὲ κομψόν καὶ λίαν ἐντεχνον.

Ἐν φ. 8^α ἐν τῇ ᾠζ' Καὶ τότε πρὸς τοῖς ἄλλοις Νικολάου τζερετζέλη. Ἐν τῇ κάτω ᾠζ' Νικολάου Κυριακοῦ τζερετζέλη καὶ τότε.—Τὰ παράφυλλα 78 κ. ε. ἐφθαρμένα.

Στάχως ἀπλῆ βυρσίνη.

10.

Χαρτ. 0,197 × 0,147 Αἰῶνος XIX (φ. 79).

1 (φ. 2^α) «Προμετρικά Μαθήματα».

Ἄρχ. Τελειώσαντες τὸ περί συνδέσεως τῶν προτάσεων εἰς τὸν Ἑλληνα λόγον.

2 (φ. 17^β). «Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μετρικὴν ὑπὸ τοῦ Ἰππ. Κ. Ἀσωπίου».

Ἄρχ. Διὰ τοῦ τεχνικοῦ ὄρου Μετρικὴ ὀνομάζεται ἰδιαιτέρως ἡ θεωρία τῶν μέτρων.

Ἐν φ. 1^α· Βασιλάκου ἐστὶν ὁ παρὼν 1812. Ἡ μετρικὴ αὕτη ὑπάρχει ἐμοῦ τοῦ Βασιλείου Ἰωάννου Γοῆμα. Ἔστι μοι Μετρικὴ τῷ Βασιλείῳ Ἰωαννίδῃ. Ἀσωπίου. Ἐν φ. 2^α· 1812 Ἰουλίου 29.

Κῶδ.ξ ἀστάχως.

11.

Χαρτ. 0,220 × 0,163. Αἰῶνος XVIII (φ. 84).

1 (φ. 3^α). Ἠθικὰ διδάγματα, ἀποφθέγματα, γνῶμικὰ καὶ παροιμίας τὸν ἀριθμὸν 332.

Ἄρχ. Ἀσθένειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τῆς ἀμβλυωπούσης ὡς τὰ πολλὰ περὶ τὸ ἀκρότατον ἀγαθόν, τὴν γενικωτέραν φιλαυτίαν ἀνεπιμώμως αἰρείσθωσαν. Ἐν φ. 3^α ἄλλη χεὶρ! Ἀρηθ. 240: Δ. Κ. Φιλίτης. Τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ κώδικος ἀπεσχισμένον.

Στάχως ἀπλή βυραίνη μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

12.

Χαρτ. 0,274 × 0,194. Αἰῶνος XIX (φ. 58).

«Δευτέρη τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου 1840. Δεκεμβρίου 6: Ἰωάννινα: Πάρσιμον καὶ δόσιμον».

Φύλλα ἄγραφα 16-18, 21-38, 42^β-44^β. Στάχως διὰ χονδροῦ χάρτου.

13.

Χαρτ. 0,295 × 0,210. Αἰῶνος XIX (φ. 22).

«Μαθήματα Φυσικῆς Τετρ. Α' 1855-1856».

Κῶδ.ξ ἀστάχως.

14.

Χαρτ. 0,208 × 0,178. Αἰῶνος XIX (φ. 100).

«Anfangsgründe der Geometrie».

Στάχως κοινή.

15.

Χαρτ. 0,301 × 0,207. Αἰῶνος XIX (φ. 100).

(φ. 4^α). Ἀντίγραφα πληρεξουσίων, ἀπολογισμῶν, συναλλαγματοκῶν καὶ ἐπιστολῶν τῆς Κοινότητος Ἰωαννίνων πρὸς διαφόρους ἐν τῇ ξένη ζῶντας Ἠπειρώτας, ἐν οἷς καὶ ὁ Ν. Ζωσιμᾶς.

Ἐν παραφύλλῳ β προσκεκολλημένον ἐπιτροπικὸν τῆς κοινότητος διὰ τὸν «Κύριον Κυριακὸν Ἀναστασίου Τούκαν, διὰ τὴν συνάψην τοῦ ἐτησίου τόκου».

Στάχως ἀπλή βυραίνη μεθ' ἀπλῶν ἐπιτυπωμάτων.

16.

Χαρτ. 0,195 × 0,145. Αἰῶνος XIX (φ. 344).

(φ. 1^α). Γραμματικὴ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης.

Φύλλα ἄγραφα 84, 85, 90, 100, 124, 128, 145, 157, 160, 165, 168, 169, 182, 183, 200, 203, 230, 258-262, 274-276, 298, 310, 311, 315-333, 341-343.

Στάχως κοινή.

17.

Περγ. 0,214 × 0,145. Αἰῶνος XII (φ. 177).

Εὐαγγέλιον κατὰ τὰς ἀναγνώσεις κατὰ δύο σελίδας.

Ἐν φ. 3^α· δι' ἐμοῦ Ἐπιτροπεύοντος Σταυροῦ Κομπατῆ εἰς Μοναστήριον Δοραχάνης ἀφιερῶθησαν εἰς τὴν δημοσίαν σχολὴν συνενέσει τοῦ ἡγουμενευοντος κυρίου ἀνατολίου: 1846 Μαΐου 4.

Τὰ φ. 1 καὶ 2 ἐκ χάρτου. Τὰ φ. 9-11 ἐσχισμένα κατὰ τὸ ἥμισυ, μεταξὺ δὲ τῶν φ. 124^β καὶ 125^α ἐννέα φύλλα σχεδὸν τελείως ἐσχισμένα. Τὸ φ. 125,6 ἐσχισμένον κατὰ τὸ ἥμισυ.

Κοσμεῖται ὑπὸ ἐπιτίτλων ἐρυθρῶν.

Στάχως ἐκ ξύλου.

— **Φέγγος** = **φραγγλον**. Πλήν τῆς λέξεως *φραγγλον*, δηλούσης ὅτι καὶ τὸ λατινικὸν *nimbus* (σχετιζόμενον πρὸς τὸ *νιφάς* κατὰ τὸν *Didron Annales archéologiques* I, σ. 2) κατὰ τὰ γραφέντ' ἀνωτέρω σ. 270 σημ. 1, εὐρίσκωμεν καὶ τὴν λέξιν *φέγγος*. Οὕτως ἐν «Ἀπογραφῇ τῶν σκευῶν, βιβλίων καὶ ἱερῶν ἀναθημάτων καὶ ἐπιπλῶν» τῆς ἐν Στρουμνίτζῃ μονῆς ἀναγινώσκονται τάδε: *Εἰκῶν, Θεοτόκος, ὑλόγραφος, ἔχουσα φέγγος στενὸν καὶ δις δ' ἔπειτα κατόπιν ἀναγράφονται φέγγη εἰκόνων ἀργυρᾶ καὶ χυμευτά* (= ἔσμαγδωμένα, *émaillés*). Ἴδε *Omout Inventaire du trésor et de la bibliothèque du monastère de Stroumnitsa ἐν τοῖς Mélanges H. Weil*. Ἐν Παρισίοις. 1898 σ. 313.

— **Τὸ πρῶτον τμήμα τοῦ Χρονικοῦ Μονεμβασίας**. Παρασκευαζομένης τῆς ἐκτυπώσεως τῶν σελίδων τούτων, ὁ κ. Σωκράτης Κουγέας ἐδήλωσέ μοι, ὅτι εὔρε κατ' αὐτὰς ἀνέκδοτον ἱστορικὸν σχόλιον τοῦ Καισαρεῖας Ἀρέθα, ἀποδεικνύον περιτράνωσ, ὅτι τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Χρονικοῦ Μονεμβασίας ἀπέρρευσε ἐξ ἰδίας πηγῆς, καθ' ἣ ἰσχυρίζομαι ἐν τοῖς Ἱστορικοῖς μελετήμασιν, ἄγον δὲ καὶ εἰς ἄλλα πιθανὰ συμπεράσματα περὶ τῶν πηγῶν καὶ τῆς συγκροτήσεως τοῦ Χρονικοῦ τούτου. Ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Κουγέα θέλει περιληφθῆ εἰς τὰ Σύμμικτα τοῦ προσεχοῦς τεύχους τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος. Οὕτως ἀποδεικνύεται ὀρθή καὶ ἡ ἀνωτέρω ἐν σ. 250 ἐκτεθεῖσα γνώμη, ὅτι παρίσταται ἀνάγκη ἀναθεωρήσεως τῆς μελέτης περὶ τῶν πηγῶν τοῦ Χρονικοῦ Μονεμβασίας.

— **Παροράματα**. Ἐν σελίδι 250 στ. 12 τοῦ ἀνα χειρᾶς τεύχους ἀντὶ τὴν *Μυστρᾶν* γράφει τὸν *Μυστρᾶν*, ἐν σελ. 268 στ. 23 ἀντὶ *Cod. L* γράφει *Cod. 2* καὶ ἐν σελ. 269 στ. 31—270 στ. 1 ἀντὶ τελευταῖον τῶν σχεδιογραφημάτων τῶν κοσμοῦντων γράφει ἐν φ. 2^ο σχεδιογράφημα τὸ κοσμοῦν.

Ἐνταῦθα δὲ παρατηροῦμεν, ὅτι τὴν ζωγραφίαν τοῦ *Schulenburg* ἀνεπιτυχῶς ἐκτυπώθησαν ἐν σ. 267 ἀνετυπώσαμεν ἐν τῷ παρενθέτῳ πλινάκι Δ'.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

— Ἀμὰ τῆς διὰ τοῦ νικηφόρου πολέμου τῆς Ἑλλάδος ἐναντίον τῆς Τουρκίας καταλήφει μακεδονικῶν χωρῶν καὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου ἢ ἑλληνικῆ Κυβερνήσεως ἤρχισε μεριμνῶσα περὶ τῆς διασώσεως καὶ ἐπιδράσεως τῶν σωζομένων ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν μνημείων καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἑλληνικῶν ἀρχαιολογικῶν νόμων. Καὶ εἰς μὲν τὴν θάλασσαν, ὅπου ἐπ' ἐσχάτων ἐγένοντο ἀνασκαφαὶ ὑπὸ γαλλικῆς ἀποστολῆς, μετέβη ὁ καθηγητῆς τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Καποδιστριακῷ πανεπιστημίῳ καὶ πρῶτην ἔφορος ἀρχαιοτήτων κ. Γεώργιος Σωτηριάδης. Ἐν δὲ Χίῳ ἤρχισε γινόμενη ἢ καταγραφὴ τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἰδιωτικῶν συλλογῶν, ὧν ἰδίως πλουσία ἡ τοῦ κ. Κανελλάκη. Ἡ δ' ἐφορεία ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀνετέθη εἰς τὸν ἔφορον κ. Γεώργιον Οἰκονόμου καὶ ἡ τῆς Κοζάνης εἰς τὸν ἔφορον κ. Α. Ἀρβανιτόπουλον, ὅστις ἠτύχησεν ἤδη νὰ εὔρη ἀρχαῖον ἀγαλμα Ἰρακλέους.

— Ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐν Ναυπάκτῳ ἐγκαταστάσεως Τουρκικῶν αἰχμαλώτων διατάχθη ἡ ἐπισκευὴ τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ σωζομένου βενετικοῦ φρουρίου.

— Ἰδρυθείσης ἐν Παρισίοις ἰδίας ἑδρας τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας ἐν τῇ Σορβόννῃ διὰ προικοδοτήσεως τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, διωρίσθη ἐν αὐτῇ ἐκξέως ὁ κ. Οὐμβέρτος Pernot. Ὁ κ. Pernot ἀπὸ μακρῶν ἡδῆ ἐτῶν μετὰ πολλῆς εἰδικότητος ἀσχολεῖται περὶ τὰ νεώτερα ἑλληνικά γράμματα καὶ μικρὰ πρῶτον δείγματα τῆς περὶ ταῦτα ἐμπειρίας αὐτοῦ. Ἡ ἔκδοσις αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς τὴν Τουρκίαν κατὰ τὰ ἔτη 1898 καὶ 1899 ἐπιστημονικῆς ἀποστολῆς (Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Α' σ. 105 κ. ἐ.), ἡ περὶ τῆς νήσου Χίου συγγραφὴ, ἡ Γραμματικὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς (*Grammaire grecque moderne*. Ἐν Παρισίοις, 1906), ἡ βιογραφία τοῦ Legrand καὶ βιβλιογραφία τῶν ἔργων αὐτοῦ (*Notice sur la vie et les oeuvres d'Emile Legrand*. Ἐν Παρισίοις, 1906), ἡ δημώδης νεοελληνικὴ ἀνθολογία (*Anthologie populaire de la Grèce moderne*. Ἐν Παρισίοις 1910. Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Ζ' σ. 99 κ. ἐ.), ἡ ἔκδοσις τοῦ περὶ πολιορκίας τῆς Μαλίτης ποιήματος τοῦ Ἀχέλη (P. Gentil de Vendosme et Antoine Achélis *Le siège de Malte par les Turcs en 1565*. Ἐν Παρισίοις, 1910), ἡ μετὰ τοῦ ἐν τῷ δλλανδικῷ Λουγδούνῳ καθηγητοῦ κ. Hesseling ἔκδοσις τῶν ἐν τῇ δημῶδι ποιημάτων τοῦ Προδρόμου (*Poèmes prodromiques en grec vulgaire*. Ἐν Ἀμστελδάμῳ, 1910) καὶ ἡ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀσχολία πρὸς περὶ αὐτῆς νέας ἐκδόσεως τοῦ Ἀλφειοῦ τῆς ἀγάπης, περὶ ἧς ἐξετέθησαν τὰ θέοντα ἐν τῷ 15^ο Συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν, ἡ Ἴονιος βιβλιογραφία (*Bibliographie ionienne*. Ἐν Παρισίοις, 1910), ἧτις δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς κοινὸν ἔργον αὐτοῦ καὶ τοῦ Legrand (Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμονος Τόμ. Η' σ. 107 κ. ἐ.) καὶ ἰκανὸς ἀριθμὸς γλωσσικῶν μονογραφιῶν ἀνέδειξαν ἀπαρκῶς τὸν κ. Pernot ἀξίον τῆς ἀντιθέσεως αὐτῷ διδασκαλίας.

Κατὰ δὲ τὸ δημοσιευθὲν ἐπίσημον πρόγραμμα ὁ κ. Pernot θὰ διδάξῃ κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1912—1913 ἀπὸ μὲν τῆς ἑβδομάδος δημοσίᾳ περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἱστορίας τῆς νέας ἑλληνικῆς λογοτεχνίας, ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδομάδος φροντιστηριακῶς τὸ τυπικὸν τῶν νεοελληνικῶν διαλέκτων καὶ ἑρμηνείαν τῶν διηγημάτων καὶ ἀναμνήσεων τοῦ κ. Γεωργίου Δροσίνῃ.

— Ἡ Ἱστορική καὶ ἐθνολογική ἐτικετὴ τῆς Ἑλλάδος, προφρόνως μεριμνῶσα ἀπὸ τοῦδε περὶ τοῦ πλουτισμοῦ τοῦ ἀρχαίου καὶ μουσείου ἀπὸ τῆς δι' ἐγγράφων καὶ ἀντικειμένων σχετιζομένων πρὸς τὸν μέχρι τοῦδε ἐθνικὸν βίον ἐν ταῖς διὰ τῶν ὅπλων καταληφθεῖσιν χώραις τῆς νέας Ἑλλάδος καὶ διὰ λαφύρων τοῦ νικηφόρου πολέμου, ἐδημοσίευσεν τὴν ἐξῆς προκήρυξιν·

«Οὐδεὶς Ἑλλήν ἀγνοεῖ ὅτι ἀπὸ τριανκονταετίας περίπου ἡ ἡμετέρα Ἑταιρεία ἀγωνίζεται γὰρ καταρτίσει Μουσεῖον ὅπερ, περιλαμβάνον πλὴν τῶν ἐθνολογικῶς ἀξίων ἀποκαμιέσεως ἀντικειμένων τὰ περιωθέντα ἐνθύμιζ τῶν χρόνων τῆς τουρκοκρατίας καὶ λείψανα τῶν ἀγώνων τῆς μεγάλης ἐπικρατείας, ἔχει ἀποδοῆν αὐτόχρημα προσκύνημα τοῦ Πανελληνίου.»

«Θεῖα συνάρσει εἰς τὰς ἐνδόξους ἀνμνήσεις τοῦ 1821 προστίθενται νῦν οἱ ἄθλοι τοῦ νικηφόρου πολέμου τοῦ 1912. Ἐκφράζομεν δὲ τὴν εὐχὴν καὶ ἀπευθύνομεν τὴν παράκλησιν εἰς πάντας τοὺς δυναμένους γὰρ συντελέσωσιν ἀπὸ τοῦδε εἰς τὸν πλουτισμὸν τοῦ Μουσείου τῆς Ἱστορικῆς ἐτικετῆς, ὅπως ἀπὸ τοῦδε σπεύσωσι γὰρ καταθέσωσιν εἰς αὐτὸ πᾶν ὃ τι ἤθελε θεωρηθῆν συντείνον εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ μέχρι τοῦδε βίου τῶν ἀπαλευθερωθεισῶν χωρῶν καὶ εἰς ἀπομνημόνευσιν τῶν κατορθωμάτων τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, χάριν φρονηματοῦ τῶν μεταγενεστέρων.»

«Φωτογραφίαι, εἰκόνες, ἐνθυμακάκια, ἐπιπλα, σκεῦη, λάφυρα παντοῖα, προκηρύξεις καὶ ἐγγράφα, γραμματόσημα τῆς ἐλληνικῆς κατοχῆς ἔσονται ἡμῖν ἀσπάζομαι δωρεὰν, ὡς μετ' εὐγνωμοσύνης θέλομεν δεχθῆν, συναγχαράφοντες, καὶ ἂ πάντοτε μέχρι τοῦδε, τὸ ὄνομα τῶν φιλοπατρίδων δωρητῶν.»

Ἐν Ἀθήναις, τῆς 19 Δεκεμβρίου 1912.

Ὁ Πρόεδρος

I. N. Μιότσης».

Οἱ φίλοι τῶν πατρῶν ὀφείλουσι νὰξιώσωσιν ἰδιαζούσης προσοχῆς τὴν προκήρυξιν ταύτην. Τὸ ἔθνος ἔχει σήμερον ἕνεκα τῆς προΐούσης παιδείσεως πολὺ μᾶλλον πεφωτισμένην συνείδησιν τῆς ἀνάγκης τῆς περισυλλογῆς παντός ὃ τι σχετίζεται πρὸς τοὺς ἄθλους τοῦ 1912 ἢ ὅτι ἐξῆλθε τῆς δουλείας μετὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπικρατείαν. Πράγματι ἡ πολιτεία οὐδαμῶς ἐφρόντισεν τότε περὶ ἰδρύσεως ἐθνικοῦ μουσείου τῶν ἀνμνήσεων καὶ λαφύρων τοῦ 1821 καὶ περὶ συστάσεως ἐνιαίου ἀρχαίου περιλαμβανόντος τὰ οἰκεία ἐγγράφα, οὕτω δὲ πλεῖστα δὲκ δυνάμενα ἐπικαίρως γὰρ διαφυλαχθῶσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπωλέσθησιν ἢ διασπάρησιν. Διὰ τοῦτο δὲ ἡ μόλις τῆ 1888 συστάσα ὑπὸ ἰδιωτῶν Ἱστορική καὶ ἐθνολογική ἐταιρεία ἐπέλασε καὶ παλαιὰ πρὸς μυρίας δυσχερείας, ὅπως αἱ συλλογαὶ αὐτῆς, αἵτινες ἄλλως ἔχουσι διὰ τοῦ καταστικτοῦ αὐτῆς κηρυχθῆν δημόσιον καὶ ἐθνικὸν κτήμα, ἀποδοῦσιν ὅσον ἕνεσσι πλουσιώτερα καὶ πληρέστερα. Ἰφισταμένης δὲ ταύτης σήμερον, θὰ ἦτο κρῖμα ἂν ἀπκντες δὲν ἀναγνωρίσωσιν, ὅτι εἰς τὴν διὰ τῶν ὅπλων ἐπιτυχῆ καὶ τελεσφόρον ὁρᾶσιν πρέπει ἀμέσως γὰρ ἐπικρατοῦσιν ἢ διακρίνωσιν τῶν ἐπιτευχθέντων διὰ τῆς ἐν τῇ ἐθνικῇ αὐτῆς μουσεῖω καὶ ἀρχαίω καταθέσεως παντός ὃ τι ἀξιολογηθέντων ἐνθύμιον καὶ κειμήλιον τῶν ἐθνικῶν νικῶν τοῦ 1912.

BIBLIA STALENTA

EIS THN ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝΟΣ

- Κουγέα Σ. Β. Βιβλιογραφία τῶν τοῦ Παπαδοπούλου Κεραμέως *Varia graeca sacra*. (Ἐκ τῆς Λαογραφίας. Τόμ. Γ' σ. 277-319).
- Φαίδωνος Κουκουλέ περὶ τῶν παρὰ Σαφοκλεί γνομῶν. Βιβλιοκρισία ὑπὸ—Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον Μάισον καὶ Κυργαδούρη. 1911.
- Κουκουλέ Φαίδωνος Περὶ δύο παροιμιῶν (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Λαογραφίας. Τόμ. Β' σ. 548-556).
- Κικύλιος Ph. Μπούτουρα] Τὰ ὄνομα τῶν μηνῶν ἐν τῇ νεοελληνικῇ... besprochen von. — Sonderabd. aus den Mitteilungen des Seminars für orientalische Sprachen XIV Abt. II. Berlin. 1911.
- Κριεζῆ Ἐμμ. Α. Δημιώδης ἀρχιτεκτονική.
- Krumbacher Karl Der heilige Georg in der griechischen Ueberlieferung — Aus dem Nachlasse des Verfassers hrsg. von Albert Ehrhard mit 3 Tafeln. Vorgetragen am 2. Mai 1908. München. 1911. Verlag der K. B. Akademie der Wissenschaften (Abhandlungen der K. B. Akademie der Wissensch. Philos. — philol u. historische Klasse XXV Bd).
- Κουσαλλά Κ. Ἔργα. Ποιήματα—Πεζὰ (Ἐκδόσεις Γ. Κ. Γάγαρη). Τόμ. Α' καὶ Β' Ἐν Ἀθήναις. Ἐκδότης Γ. Α. Κολλάρου. 1912.
- Ktenas C. A. Sur une éruption acide au centre du massif des Cyclades. (Extrait des Comptes-rendus de l'Academie des Sciences de Paris. 1911).
- Κυπαρίσση Ἐπαμ. Ἱστορία τῆς ἐν Πύλῳ (Ναυαρίνου) ναυμαχίας 8|20 Ὀκτωβρ. 1827. Ἡ ἐν Πύλῳ πλεῖστα τῶν τριῶν ναυάρχων Κοδριγκτώνος, Δερινῶ καὶ Ἐῖδεκ. Οἱ ἀνδριάντες τῶν τριῶν ναυάρχων... Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Κ. Πακοπούλου. 1912.
- (Κύπρος). Ἡ πολιτικὴ κρίσις ἐν Κύπρῳ. Ἐπίσημα ἐγγράφα. Λευκωσία. Μάιος. 1912.
- Λαμπουσιάδου Γ. Ι. Θρησκευτῶν μελετῶν Τόμος Α'. Ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως εἰς Αουλὲ Βουργάζιον. Μελέτη ἱστορική καὶ γεωγραφική μετὰ πλείστων στατιστικῶν πληροφοριῶν περὶ τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς παιδείας, τῆς ἐμπορίας κτλ. Ἐν Ἀδριανουπόλει. Ἐκ τῶν βιβλιοεμπορικῶν καταστημάτων Βασ. Βαφειάδου. 1911.
- Λασκάρεως Κ. Α. Ὑποδειγματικαὶ διδασκαλῆαι γυμνασιακῶν μαθημάτων. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1911.
- Ἐλεγχος τῶν «Θουκυδιδεῶν» καὶ τοῦ ἐτόμου τῆς λέξεως «Φιλιατρία» τοῦ Γ. Ν. Χατζιδάκη. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1912.

- Leune Jean* L'effort militaire de la Grèce. L'armée grecque et sa réorganisation par la mission militaire française. Extrait de la Nouvelle Revue du 15 Avril 1912. Edition de la Nouvelle Revue. 1912.
- Λιμαράκη Λεωνίδα Γ.* Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλην. Φιλολογικὸς Σύλλογος. Μαυρογένειον βραβεῖον ἀρετῆς. Πανηγυρικὸς ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Συλλόγου—ἐν τῇ α' ἀπανομῇ τοῦ βραβείου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐκ τῶν τυπογρ. καταστημάτων «Ἡ Ἀνατολή». 1910.
- Lindström Sigfrid* Georgii Lacapreni Epistulae X priores cum epimerismis editae. Commentatio academica. Uppsala. A.—B. Akademiska Bokhandeln G. I. Lundström. 1910.
- Μαγγίνα Σπυρ.* Ἀνασκευὴ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐν Δουβλίῳ καθηγητοῦ κ. Μαχάφου προτεινομένης μεταβολῆς τῆς ἐν τῇ Ἐπιταφίῳ τοῦ Περικλέους ἀναγραφόμενης λέξεως *Ἐὐτελείας* διὰ τῆς λέξεως *Ἐὐκλείας*. Ἐν Ἀθήναις. 1912. Τυπογραφεῖον Δ. Κοκκινάκη.
- Μακεδονικὴν Ἡμερολόγιον.* Ἐπετηρὶς τῶν Μακεδόνων. 1912. Ἔτος Ε'. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις «Ἀύτης Ἀθηνῶν» Θ. Ἀποστολοπούλου. 1912.
- Μαρκᾶ Λέοντος Δ.* Τὰ νόθα τέκνα καὶ ἰδίαι ἢ ἀναζήτησις τῆς πατρότητος ἐν τῇ ἑλληνικῇ δικαίῳ. Μελέτη ἰσχύοντος δικαίου, συγκριτικοῦ δικαίου καὶ θετέου δικαίου. Μετὰ προλόγου ὑπὸ τοῦ κ. Ἰω. Εὐκλείδου. Ἐν Ἀθήναις. Βασιλικὸν Τυπογραφεῖον Ν. Χιώτου. 1911.
- Meiser Karl* Ueber den Charidemus des Dion von Prusa (Sitzungsberichte d. K. B. Akademie der Wissensch. Philosoph. - philol. und histor. Klasse 1912). München. 1912.
- Μεσολωρᾶ Ι. Ε.* Πρακτικὴ Θεολογία. Εἰσαγωγή. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου «Νομικῆς». 1911.
- Miller William* Balkan Exiles in Rome. Paper read before the British and American archaeol. Society of Rome on Tuesday, March 7th, 1911. Roma. Tipografia nazionale di G. Bertero. 1912.
- Monnier H.* La Nouvelle L. de Léon le Sage et l'insinuation des donations. Extrait des Mélanges P. F. Girard, Paris. Librairie A. Rousseau Éditeur. 1912.
- Μπασιᾶ Α.* Τυπάλδου. Τρεῖς προτάσεις νόμων κοινωνικοῦ ἐνδιαφέροντος ὑποβληθεῖσαι τῇ Βουλῇ κατὰ τὴν λήξεσιν III' περιόδου. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Λεώνη. 1910.
- Μπούτουρα Ἀθ. Χ.* Περὶ τῶν κηπύρων καὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτῶν. Ἀναδημοσίευσίς ἀπὸ τὰ Παναθηναῖα τῆς 31 Ὀκτωβρίου 1910.
- Ἡ θέσις τοῦ γλωσσικοῦ καὶ τῶν ἄλλων πρακτικῶν ἡμῶν ζητημάτων πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν. Ἀναδημοσίευσίς ἀπὸ τὰ Παναθηναῖα τῆς 30 Νοεμβρίου 1910.
 - Στοιχειώδης θεωρία περὶ τῶν φιλολογικῶν μαζῶν τάσεων. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον τῆς Β. Ἀύτης Ἀ. Ραφτάνη. 1911.
 - Ἱστορικὴ περιοδεία ἑλληνικῶν λέξεων. Ἐκδόσις Χερουγῆς. Τύποις ἐφημ. «Λέσβος». Ἐν Μυτιλήνῃ. 1911.
 - Ἡ θέσις τῶν ξένων λέξεων εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὰ «Παναθηναῖα» τῆς 15 Φεβρουαρίου 1911.

- Μπούτουρα Ἀθ. Χ.* Ἐπιστήμη καὶ πράξις. Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὰ «Παναθηναῖα» τῆς 31 Μαρτίου 1911.
- Οἱ Τσακωνικοὶ (Ἐπιστημονικὴ κριτικὴ).
 - Κριτικὴ τῆς δευτέρας κριτικῆς τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Ν. Χατζιδάκι περὶ τοῦ νόμου τῆς ἑξασημένιας. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον τῆς Β. Ἀύτης Ἀ. Ραφτάνη. 1912.
 - Ἀνακοίνωσις περὶ τοῦ παρασιτικοῦ ἔρριου. Ἐν Ἀθήναις.
 - Ὑποδείγματα ἐπιστημονικῆς κριτικῆς. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον τῆς Β. Ἀύτης Ἀ. Ραφτάνη. 1912.
 - Τὰ νεοελληνικὰ κύρια ὀνόματα ἱστορικῶς καὶ γλωσσικῶς ἐρμηνευόμενα. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον τῆς Β. Ἀύτης Ἀ. Ραφτάνη. 1912.
 - Ἐλεγχος ἐπὶ τῆς πρώτης ἀνακοινώσεως Π. Ν. Παπαγεωργίου. Ἐν Ἀθηνῶν. Τυπογραφεῖον τῆς Β. Ἀύτης Ἀ. Ραφτάνη. 1912.
 - Ἀπολογία περὶ τῶν κατὰ τὸ νεοελληνικὸν λεξικὸν καὶ τὰς κριτικὰς. (Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ παραρτήματος τῶν «Ἀθηνῶν» Μαρτίου 1912). Ἴδε καὶ *Kykules*.
- Münz Sigmund* Begegnungen mit griechischen Staatsmännern. Aufzeichnungen über griechische Frühlingstage (Sonderabdruck aus Deutsche Revue. Mai 1911. Stuttgart).
- Balkan - Herrscher und - Staatsmänner. Erinnerungen und Begegnungen. Aufzeichnungen über eine Reise auf Sir Max Wächters Yacht, Rovenska, Wien und Leipzig. Deutsch-österreichischer Verlag 1912.
- Niet C.* La résurrection de Philae (Extrait de l'Architecture, Journal de la Société centrale des Architectes). Paris. Librairie générale de l'Architecture Ch. Massin, Éditeur. 1911.
- Ξένια.* Hommage international à l'Université nationale de Grèce à l'occasion du soixante-quinzième anniversaire de sa fondation (1837 - 1912). Athènes. Imprimerie Hestia Meissner - Kargadouris. 1912.
- Oberhummer Eugen* Parga (Sonderabd. aus den Mitteil. der k. k. Geogr. Gesellschaft. Wien. 1909).
- Bericht über die Länder—und Völkerkunde der östlichen antiken Welt. IV (Sonderabdruck aus Geogr. Jahrbuch XXXIV. σ. 289-448).
- Odelberg Per* Sacra Corinthia, Sicyonia, Phliasia. Commentatio academica. Upsaliae. Typis descripserunt Almgvist et Viksetl. 1896.
- Oikonomos G. P.* Aus dem Dipyion. Sonderabd. aus den Athen. Mitteilungen XXXVII 1912. σ. 227-238.
- Ὀρλάνδου Ἀν. Κ.* Ἡ κρήνη τῆς Λυκοσούρας (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος. 1911 σ. 200 - 206).
- Πανελλήνιος σκοπευτικὴ εἰταιρία.* Ἀθήναι. Πραγματῆρα ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου κατὰ τὸ ἔτος 1911 μετὰ τῶν κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς 18' ἐπετείου αὐτῆς. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Λεώνη. 1912.

- Παλαδοπούλου Χρυσού. Α. Σαμουήλ Καπασούλης, Πάπας και Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (1661—1723). (Ἀνατύπωση ἐκ τοῦ τεύχους τοῦ Ἐκκλ. Φάρου Τόμ. Η' σ. 241—Τ. Θ' σ. 330). Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου. 1912.
- » Περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς χρονολογίας τοῦ 127' αἰῶνος. (Ἀνατύπωση ἐκ τοῦ Ἐκκλ. Φάρου Τόμ. Θ' σ. 410-454).
- Pavolini P. E.* Kalevata Poema nationale finnico tradotto. Milano—Palermo—Napoli, Remo Sandron Edit. 1909.
- Pesci Γουλιέλμου* Συμβολαὶ εἰς τὴν συγκριτικὴν τροπικὴν τῆς ποιήσεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν ποιητικὴν. Μέρος τέταρτον. Οἱ τρόποι τοῦ Πινδάρου παραθλάττονται πρὸς τοὺς τρόπους τῆς Ἰλιάδος, τῆς Ὀδυσσεΐας, τοὺς τοῦ Αἰσχύλου, Σοφοκλέους, Εὐριπίδου καὶ Ἀριστοφάνους. Ἀνατύπωση ἐκ τοῦ ἀγγλ. περιοδικοῦ *Egypte-nes Philologiai Közlöny.* 1912.
- Piana Giorgio la* Le rappresentazioni sacre nella letteratura bizantina dalle origini al sec. IX con rapporti al teatro sacro d'Occidente. Grottaferrata. Tipografia italo-orientale «S. Nilo. 1912».
- Πολίτου Ν. Γ.* Μαγικὰ τελετὰ πρὸς πρόκλησιν μαντικῶν ὁνείρων περὶ γάμου. (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Λαογραφίας Τόμ. Γ' σ. 4-50).
- » Πυρομαντεία καὶ ἐμπυροσκοπία παρὰ τῆ καθ' ἡμᾶς λαῶν (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Λαογραφίας. Τόμ. Γ', σ. 345-357).
- » Δημιῶδη βυζαντινὰ ἄσματα (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Λαογραφίας Τόμ. Γ' σ. 622-652).
- Premierstein A. v.* Untersuchungen zur Geschichte des Kaisers Marcus (Sonderabd. aus der Klio Bd. XI).
- » Die Offiziersbahn eines kleinasiatischen Ritters. Sonderdruck aus den Jahreshften des Oesterreich. Archäol. Institutes Bd. XIII. 1910.
- Psichari Jean I.* arbre chantant (Extrait des Mélanges offerts a M. E. Chatelain 15 Avril 1910 σ. 628-633).
- Puech A.* Rapport sur les travaux et les concours de l'année 1910-1911 (Extrait de la Revue des Études grecques Tome XXIV).
- Rabe Hugo* Rhetoren-corpora. Sonderabd. aus dem Rheinischen Museum für Philologie. Neue Folge Bd. LXVII. 1912 σ. 321-357).
- (Ἰαρκούδου κομίσσεως) La prétendue bataille littéraire en Grèce. Athènes. 1911 (Imprimerie Th. Apostolopoulos).
- » «Σὺν Ἀθηνᾶς καὶ χεῖρα κίνει». Ἐν Ἀθήναις. 1910.
- Ροντήρη Ἀντ. Ἀθ.* Τουρκικὴ ἀκεραιότης—Βυζαντινὴ ἀκεραιότης. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Π. Λεῶν. 1911.
- Ross L.* Inselreisen I. Teil. Nach dem Handexemplar des Verfassers berichtigte und revidierte Ausgabe. Mit 5 Abbildungen (Klassiker der Archäologie in Neudruck herausgg. von F. H. v. Gaertringen—G. Karo—O. Kern—C. Robert. Band I. Halle a. S. Verlag von Max Niemeyer. 1912.
- Σακελλαροπούλου Σ. Κ.* Οἱ Σάμπροι τῆς Κερκύρας. Ἐκ τοῦ εἰκονογραφημένου

- Ἑπτανησιακοῦ ἡμερολογίου τοῦ 1913 ὑπὸ Ι. Ν. Πήλικα. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφικὰ Καταστήματα Ταρουσσοπούλου. 1912.
- Σαρκάκη Χρ. Θ.* Λόγος ἀπαγγελθεὶς τῇ 29ῃ Μαΐου 1912 πρὸς τοὺς μαθητὰς κατὰ τὸ πολιτικὸν μνημόσυνον τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου. Ἱστορία τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου. Ἐκ τοῦ Τυπολитоγραφείου Ν. Φρέρη. 1912.
- Schlumberger Gustave* Un «Boullofirion» byzantin ou appareil a fabriquer les sceaux de plomb de l'époque byzantine (Extrait des Comptes - rendus des séances de l'Academie des Inscriptions et Belles - lettres. 1911 σ. 411-7).
- Σημιαντήρα Ι. Κ.* Ἡ ἐπιστημονικὴ κίνησις καὶ αἱ σύγχρονοι νομοθετικαὶ τάσεις ἐν τῇ σφαιρᾷ τῆς πολιτικῆς δικονομίας. Λόγος εἰσακτῆριος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς Νομικῆς σχολῆς τῇ 11 Νοεμβρίου 1911. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογρ. Ἔστις. 1912.
- Simonsfeld Henry* Urkunden Friedrich Rotbarts in Italien. Sechste Folge. (Sitzungsberichte der Königl. B. Akademie der Wissensch. Philos.-philol. u. hist. Klasse 1911, 14. Abhandlung). München 1911.
- Σκωτίδου Ν.* Ἐκθεσις περὶ ἐμπορίας, γαυτιλίας, γεωργίας καὶ βιομηχανίας ἀνά τὴν προξενικὴν περιφέρειαν Μασσαλίας (Δελτίον τοῦ ἐπι τῶν Ἐξωτερικῶν Β. Ἰπουργείου. Μέρος Β' τεύχος 7ον 1912).
- Σπυριδῆ Κ. Δ.* Τὸ σωφρονιστικὸν ζήτημα. Κρίσεις ἐπὶ τοῦ νέου περὶ φυλακῶν νόμου. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου «Ἐμπρός». 1911.
- Stadler Hermann* Vorbemerkungen zur neuen Ausgabe der Tiergeschichte des Albertus Magnus. Mit 3 Tafeln (Sitzungb. der K. B. Akademie d. Wissensch. Philos.-philol. u. histor. Klasse 1912, 1 Abhandlung) München 1912.
- Stech Bruno* Senatores Romani qui fuerint inde a Vespasiano usque ad Traiani exitum (Klio. Beiträge zur alten Geschichte. Zehntes Beiheft). Leipzig. Dieterich'sche Verlagsbuchh. Th. Weicher 1912.
- Sterrett J. R. S.* A Call of Contemporary Society for Research in Asia Minor and Syria. Ithaca. New York [1912].
- » A. petition for Subvention for Research Work in Asia Minor and Parts of Syria. Respectfully submitted to the Rockefeller Foundation. Ithaca. New York.
- Στεφάνου Κυπαρ.* Περὶ τῆς προσηκούσης διαρρυθμίσεως τῆς παρ' ἡμῖν μέσης ἐκπαιδεύσεως. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον τῆς Β. Ἀθλῆς Ἀ. Ραφτάνη. 1912.
- Σύλλογος* πρὸς διάδοσιν ἀφελίμων βιβλίων. Εἰκόνες ἐκ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἱστορίας. Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα τοῦ Συλλόγου. (Τυπογραφεῖον Μάτσηρ καὶ Καργαδούρη).
- Τριανταφυλλοπούλου Κ. Δ.* Ὁ φαλκίδιος νόμος ἐν τῷ βυζαντινῷ δικαίῳ. Ἀθήναι. Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἐλευθερουδάκη καὶ Μπάρτ. 1912. (Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου).
- Τσιτσέλη Ἰλιά* Ἰταλογράφοι Ἴόνιοι. Γραμματολογικὸν σημεῖωμα (Ἀνατύπωση ἐκ τοῦ Ἐθν. Ἡμερολογίου Κ. Φ. Σκόκου. 1912).

- Πουκαλά Ἀριστοκ. Δ.* Τὸ πρόβλημα τῆς ἑδοστρωσίας ἐν Ἑλλάδι. Ἀνακοίνωσις γενομένη ἐνώπιον τοῦ Ἑλλην. πολυτεχνικοῦ Συλλόγου ὑπὸ Ἀρχιμηδῆ. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τῶν Τυπογραφείων τοῦ «Νέου Ἀστεως». 1912.
- Φάβη Βασ. Γ.* Γλωσσικαὶ ἐπισκέψεις ἀναφερόμεναι εἰς τὸ ἰδίωμα Αὐλωνάρου καὶ Κονίστρων. Πραγματεία τυχοῦσα τοῦ Α' βραβείου ἐν τῷ Δ' διαγωνισμῷ τῆς Γλωσσικῆς ἐπιχειρήσεως. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Π. Λεώνη. 1911.
- Φουσιάνου Γ. Α.* Ἐκκλησις πρὸς τοὺς βουλευτάς τῆς Διπλῆς Βουλῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης. Ἐν Σύρῃ. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἱατρικῆς προόδου. 1911.
- Βιβλιοκρισία ἐπὶ τοῦ νέου ἐν τῇ ἀγγλικῇ γλώσσῃ Ἱατρικοῦ λεξικοῦ τοῦ Th. L. Stedman (Παράρτημα τῆς Ἱατρικῆς προόδου μηνὸς Ἰανουαρίου. 1912).
- Χαριτωνίδου Χαρίτ. Χ.* Ἐλεγχος τοῦ Βερναρδάκειου λεξικοῦ. Μέρος Β'. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ΚΔ' τόμου τῆς Ἀθηνᾶς. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1911.
- Χατζηαράπη Θεασ. Κ.* Ἡ θεοκρίσις Βούρινα. Πραγματεία ἐρμηνευτικῆ, ἱστορικῆ καὶ ἀρχαιολογικῆ περὶ ἐνὸς χωρίου τοῦ θεοκρίτου καὶ τῆς ἐν Κῶ περιφέρειου πηγῆς τοῦ βροσιλέως Χάλκωνος. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Τυπογραφείου. 1911.
- Χατζιδάκη Γ. Ν.* Νεοελληνικαὶ μελέται. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ΚΔ' τόμου τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου. 1911.
- Ἀνακοίνωσις περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ λεξικοῦ ἐν τῇ Συνεδρίῳ τῶν Ἀνατολιστῶν. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ ΚΔ' τόμου τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου. 1912.
- Χίλλερ Φρ. Πολύβιος;* (Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος. 1911 σ. 242-3).
- Vollmer F.* Die Umdeutung eines Römersteins. II. Vorgetragen am 1 Juli 1911 (Sitzungsberichte der K. B. Akademie der Wissenschaften. Philos.-philol. u. hist. Klasse. 1911. 13 Abhandlung). München 1911.
- Wiegand Th.* Inschriften aus der Levante. II. (Sonderabd. aus den Athen. Mitteilungen. 1911.
- Wilhelm Adolf.* Die Iokrische Mädcheninschrift. Sonderabdruck aus den Jahreshften des öster. Archaeol. Institutes XIV MCMXI.
- Wolters Paul* Aeginetische Beiträge. I - III Mit 3 Tafeln (Sitzungsber. d. K. B. Akademie der Wissensch. 1912). München. 1912.
- Zabughin Vlad.* Giunio Pomponio Leto. Saggio critico. Grottaferrata. Tipografia italo-orientale «S. Nilo». 1911.